

သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးသို့

- ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားသခင်သည် အေးသည်၊ ပူသည်၊ ပင်ပန်းသည်၊ နှမ်းနယ်သည်၊ မမာမကျန်းဖြစ်သည်မဟူ (၄၅) ဝါပတ်လုံး မဟာလုံ့လ ဝီရိယတော်မြတ်ဖြင့် သာသနာပြုတော်မူ၏။
- သာသနာပြုခြင်း ကုသိုလ်ထက် မြတ်သောအရာကားမရှိပြီ။
- သာသနာပြုခြင်းဖြင့် လူ့ပြည်နတ်ရွာ အလုံးစုံသော ချမ်းသာကိုရ၏ အဆုံးစွန်သောဘဝ၌ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုလည်း ရ၏။
- ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်အပေါင်းတို့၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုးပွားများပြား ခိုင်မာလာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ကြပါကုန်။
- ဗုဒ္ဓသာသနာဘာရာအဝသံ ဝဟိတဗွေ-ငါသည်ဗုဒ္ဓသာသနာ့တာဝန်ကို မချွတ် ထမ်းဆောင်ရမည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့

ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ ၂၅၅၀ ကောဇာ ၁၃၆၈ ခရစ် ၂၀၀၇

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့

ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ ၂၅၅၀ ကောဇာ ၁၃၆၈ ခရစ် ၂၀၀၇

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့

ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

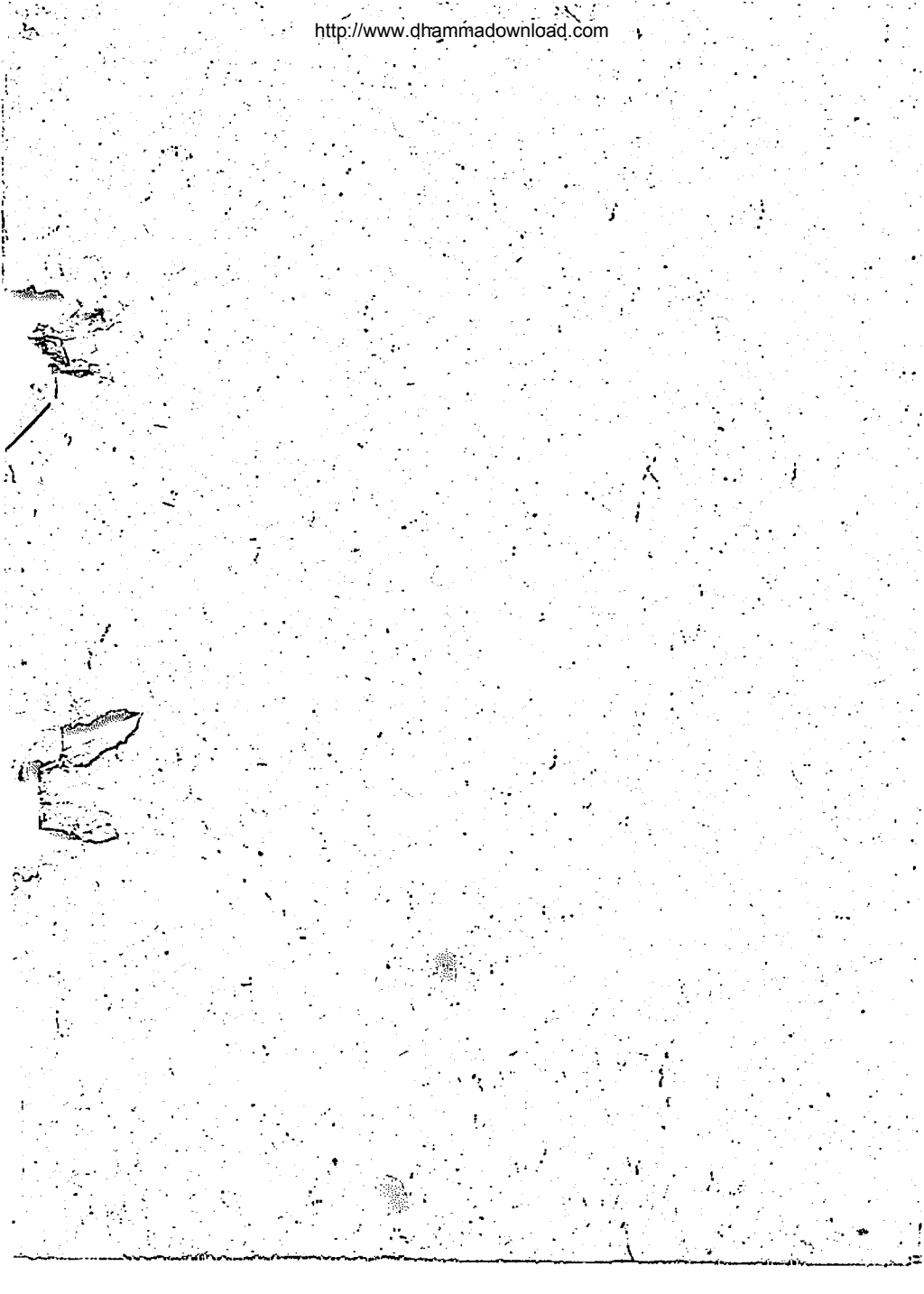

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ ၂၅၅၀ ကောဇာ ၁၃၆၈ ခရစ် ၂၀၀၇

သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးသို့

- ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားသခင်သည် အေးသည်၊ ပူသည်၊ ပင်ပန်းသည်၊ နွမ်းနယ်သည်၊ မမာမကျန်းဖြစ်သည်မဟူ (၄၅) ဝါပတ်လုံး မဟာလုံ့လ ဝီရိယတော်မြတ်ဖြင့် သာသနာပြုတော်မူ၏။
- သာသနာပြုခြင်း ကုသိုလ်ထက် မြတ်သောအရာကားမရှိပြီ။
- သာသနာပြုခြင်းဖြင့် လူ့ပြည်နတ်ရွာ အလုံးစုံသော ချမ်းသာကိုရ၏ အဆုံးစွန်သောဘဝ၌ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုလည်း ရ၏။
- ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်အပေါင်းတို့၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုးပွားများပြား ခိုင်မာလာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ကြပါကုန်။
- ဗုဒ္ဓသာသနာဘာရောအဝသံ ဝဟိတဗွေ-ငါသည်ဗုဒ္ဓသာသနာ့တာဝန်ကို မချွတ် ထမ်းဆောင်ရမည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကဇာပွဲ.

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ-၂၅၄၉

ကောလ-၁၃၆၇

ခရစ်-၂၀၀၆

နိဂါန်း

လောကနီတိကျမ်း၌ -

- ရေတိမ်ရေနက်ကို ကြာရိုးကိုမြင်သဖြင့် သိနိုင်၏။
- အမျိုးယုတ်မြတ်ကို ကိုယ်အမူအရာ၊ နှုတ်အမူအရာအားဖြင့် သိနိုင်၏။
- ပညာ ရှိ၊ မရှိကို ထိုသူပြောဆိုသော စကားဖြင့် သိနိုင်၏။
- မြေ ကောင်း၊ မကောင်းကို မြက်ပင် ညှိုး၊ မညှိုးကို မြင်သဖြင့် သိနိုင်၏။

ဟု မိန့်ဆိုထားရာ တိုးတက်ထွန်းကားနေသော လောက၌ လူသားတို့၏ ကိုယ်အမူအရာ၊ နှုတ်အမူအရာ ယဉ်ကျေးမှုနောက်ကျနေသော လူသားများသည် ယနေ့တိုင် တိုးတက်မှုမရှိသေးသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ အဆင့်အတန်း မြင့်မား တိုးတက်မှုကို ငွေကဆရာ၌ ယဉ်ကျေးမှုသည် မှတ်ကျောက်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလှပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူသားတိုင်းသည် ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်းမြင့်မားစေရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်လျက် ရှိနေကြသည်။

မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းကို လေ့လာလျှင် ရှေးပြည်ထောင်စု နွယ်ဖွား တိုင်းရင်းသားများသည် ဗျူခေတ်မှစ၍ ဘုရားရှင် လမ်းညွှန်ဟောကြားခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ပတ်သက်သည့် ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်မှု၊ လောကီလူမှုရေး ကျင့်သုံးဆောက်တည်မှု၊ လောကုတ္တရာလွတ်မြောက်ရေး သင်ကြားမှု စသည်များကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများ၌ သင်ကြားကြရပြီး လိုက်နာကျင့်သုံးကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာလူမျိုးနှင့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုသည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် ထည်ဝါခုံညားစွာ ယနေ့တိုင်အောင်

[၁၂]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု မဆိတ်သုဉ်းသမျှ မြန်မာလူမျိုးနှင့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုတို့သည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် တင့်တယ် ထည်ဝါစွာ ဆက်လက်တည်ရှိ ရပ်တည်သွားမည်မှာ ကေန် ဖြစ်ပါသည်။

ယဉ်ကျေးသော တိုင်းပြည်တိုင်း၌ ကိုးကွယ်သော အယူဝါဒကို အကြောင်းပြု၍ စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများသည် ပြန့်ပွားတိုးတက်လာမြဲ ဖြစ်ရာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားများသည် လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာအယူဝါဒနှင့် ဗုဒ္ဓစာပေများကို ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း များတွင် ဘိုးဘေးဘီဘင်မှစ၍ သင်ကြားခဲ့ရပြီး ယဉ်ကျေးသော မြန်မာ့ လူ့ဘောင်ကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြသော်လည်း ၁၈၈၅ ခုနှစ်၊ ကုန်းဘောင် ခေတ်နောက်ပိုင်း သီပေါမင်း ပါတော်မူချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းတစ်ပါးသား ဘာသာခြားတို့လက်အောက် ကျရောက်ခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း ပညာသင်ကြားမှုများသည် တစ်စတစ်စ မွေးမှိန်ပျောက်ကွယ်ခဲ့ပြီး လောကဓာတ်ပညာများ တရှိန်ထိုး ခေတ်စား တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ၎င်းအပြင် အယူဝါဒ အမျိုးမျိုးလည်း ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးယခင်က ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့ခဲ့သော မြန်မာ့လူ့ဘောင်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုများ တဖြည်းဖြည်း တိမ်ကောလာခဲ့ရသည်။ ဤသို့ ယဉ်ကျေးမှုများ တိမ်ကော ညှိုးမှိန်လာသောကြောင့် မျက်မှောက်ခေတ်လူငယ်လူရွယ်များတွင် အရိုအသေပေးမှု (ဂါရဝ)၊ နှိမ့်ချပြောမှု (နီဝါတ)၊ ပြောဆို ဆုံးမလွယ်မှု (သောဝစယတော) စသော ကောင်းမြတ်သော တရားများနှင့် အရှက် အကြောက် (ဟိရိသြတ္တပ္ပ) ဟူသော လောကစောင့် (လောကပါလ) တရားများ ခေါင်းပါးလာကြရုံမျှမက အမျိုးဘာသာ သာသနာစိတ်ဓာတ် များပါး ခေါင်းပါးယိုယွင်းလာသည်ကို တွေ့နေရပါသည်။

ဤသို့သော အခြေအနေများကို သုံးသပ်မိသော သာသနာ့
ဦးသျှောင့် ဆရာတော်ကြီးများနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲများသည် နိုင်ငံ
တော် သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့၏ညွှန်ကြားလွှာအမှတ် (၄၅) ဖြင့်
ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုစိမ့်ချက်စည်းမျဉ်းနှင့်အညီ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှု
စာမေးပွဲကို တစ်နိုင်ငံလုံး၌ မြို့နယ်သံဃနာယကအဖွဲ့များက တာဝန်ယူ
ကျင်းပသွားရန် ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာကိုလည်း
ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့ပါသည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ ၁၉၈၄ ခုနှစ်၊ မေလမှစ၍
တိုင်း၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်၊ ကျေးရွာ၊ ရပ်ကွက် အသီးသီးတို့၌ နှစ်စဉ်ကျင်းပ
ခဲ့ရာ တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် တိုးတက်အောင်မြင်ခဲ့ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှု စာမေးပွဲ ကျင်းပပေးခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်
သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရင်သွေးရင်နှစ်တို့အား အခြေခံ ကိုယ်ကျင့်တရား
ကောင်းမွန်ရန်ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာပါ မူလ
ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ကလေးသူငယ်များအတွက် နက်နဲလွန်းခြင်း၊
အချို့ကို ထပ်မံရှင်းပြရန်လိုခြင်း၊ အချို့တို့ကာလအတွင်း သင်ကြားပေး
ရခြင်းတို့ကြောင့် ပြင်ဆင်ပြည့်စွက် ထုတ်ပယ်ရန် လိုအပ်လာကြောင်းကို
သင်ကြားပြသကြသော ဆရာတော်သံဃာတော်များ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်ပညာရှင်
ဆရာကြီးများက အကြံပြုတင်ပြလာသဖြင့် သာသနာ့ဇောတိထွန်းကား
ပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးစန်းလွင်သည် နိုင်ငံတော်
သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့သို့ တင်ပြလျှောက်ထားခဲ့ပါသည်။ ထိုလျှောက်ထား
ချက်အရ ၂၀-၆-၂၀၀၀ ပြည့်နေ့၊ ကမ္ဘာ့စေးကုန်းမြေ၊ ဥတ္တရကုရု အစည်း
အဝေးခန်းမ၌ ကျင်းပသော စတုတ္ထအကြိမ် နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယက
အဖွဲ့၊ ပထမအဖွဲ့ခွဲ၏ ပဉ္စမအကြိမ် တေရသမအစည်းအဝေး က ၄-၇-
၂၀၀၀ ရက်စွဲပါ စာအမှတ် ၂၀၀/၁၈/ယဉ်ကျေးမှု-သထပ/၂၀၀၀ ဖြင့်
စောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ
စာမူပြင်ဆင်ပြည့်စွက်ရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။

[၆]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၁။	ဘဒ္ဒန္တစန္ဒိမာ
(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)
တွဲဖက်အကျိုးတော်ဆောင်
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့	အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်
(ပထမအဖွဲ့ခွဲ)
၂။	ဘဒ္ဒန္တဝါရဝ
(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့	အဖွဲ့ဝင်
(ဒုတိယအဖွဲ့ခွဲ)
၃။	ဘဒ္ဒန္တစန္ဒသီရိ
(အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ)
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့	အဖွဲ့ဝင်
(ပထမအဖွဲ့ခွဲ)
၄။	ဘဒ္ဒန္တဝဏ္ဏိတ
(အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ)
နာယကချုပ်ဆရာတော်
နိုင်ငံတော်ပရိယတ္တိသာသနဗဟုတက္ကသိုလ် (ရန်ကုန်)	အဖွဲ့ဝင်
၅။	ဘဒ္ဒန္တဝိယမသာရ
ယဉ်ကျေးမှုနည်းပြဆရာတော်	အဖွဲ့ဝင်
၆။	ဦးကိုကိုမြိုင်
လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး	အဖွဲ့ဝင်
၇။	ဦးသိန်းဦး
လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး	အဖွဲ့ဝင်
၈။	ဦးမြင့်ထွန်း
ဦးစီးစာရာရှိ	အဖွဲ့ဝင်
၉။	ဦးသန်းစိုး
ဦးစီးမှူး	အဖွဲ့ဝင်

ထိုအဖွဲ့သည် အစည်းအဝေး (၅) ကြိမ်ကျင်းပါးပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ စာအုပ်ပါ ဖြုတ်ပယ်သင့်သည်တို့ကို ဖြုတ်ပယ်၍ ထပ်မံထည့်သွင်းသင့်သည်တို့ကို ထည့်သွင်း၊ အသစ်ရေးသားသင့်သည် တို့ကို အသစ်ရေးသား၍ ပြန်လည်ပြုစုရေးသားခဲ့ပါသည်။ ပြင်ဆင် ဖြည့်စွက်ထားသော ပထမစာမူကြမ်းကို ၂၀-၉-၂၀၀၀ တွင် ဥတ္တရကုရ အစည်းအဝေးခန်းမ၌ ကျင်းပပြုလုပ်သော စတုတ္ထအကြိမ် နိုင်ငံတော် သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့၊ တတိယအဖွဲ့ခွဲ၏ ဆဋ္ဌမအကြိမ် ဧကားသမ အစည်းအဝေးသို့ တင်ပြပြီး အတည်ပြုချက်ရယူခဲ့ပါသည်။

ထို့နောက် စာမူပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ရေးကော်မတီသည် ဤစာအုပ်ကို အမှားအယွင်း ကင်းစင်နိုင်သမျှ ကင်းစင်စေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်၍ ထပ်မံဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းပြင်ဆင်တည်းဖြတ်ကြလျက် ရှိကန့်ပုံထုတ်ဝေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်

ဤဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ စာအုပ်ကို ရေးသားပြုစု ပြဋ္ဌာန်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှု သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားပို့ချခြင်း ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာရင်သွေးရင်နှစ်တို့အား အခြေခံကိုယ်ကျင့် တရားများ အသည်းထဲ ရင်ထဲ စွဲမြဲစေရန်နှင့် လူသားအားလုံး ကိုယ်ကျင့် တရားကောင်းများ သိရှိလိုက်နာကျင့်သုံးပြီး လူနတ်နိဗ္ဗာန် သုံးတန်ချမ်းသာ ကို ရရှိခံစားနိုင်ကြစေရန် ဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းနည်းပြဆရာများသို့ အမှာစာ

မူလတန်း၊ ပထမတန်း ကျောင်းသား/သူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗျူဟာ ကျေးမှု ကျင့်ဝတ်ဘာသာကုန်သည်အထိ သင်ကြား၍ ဖြေဆိုစေရန်၊

[၉]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဒုတိယ၊ တတိယတန်း ကျောင်းသား/သူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ
ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာကုန်သည်
အထိ သင်ကြား၍ ဖြေဆိုစေရန်၊

စတုတ္ထတန်းကျောင်းသား/သူများနှင့် အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း
ကျောင်းသား/သူများကို သုံးဘာသာကုန်သည်အထိ သင်ကြား၍
ဖြေဆိုစေရန်၊

အကယ်၍ (၃) ဘာသာလုံး တစ်နှစ်တည်း မဖြေဆိုနိုင်ပါက
တစ်ဘာသာ၊ နှစ်ဘာသာ ပိုင်းခြား၍လည်း ဖြေဆိုနိုင်ပါသည်။

သုံးဘာသာလုံးအောင်သူများကိုသာ သာသနာတော်ထွန်းကား
ပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာနက အောင်လက်မှတ်ထုတ်ပေးမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့် ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှုလက်ရွေးစင်

ဗုဒ္ဓဝင်အကျဉ်း	၁
အလောင်းတော်တို့ ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးအပ်သော ပါရမီ (၁၀) ပါး	၂
လယ်တီဆရာတော် ခုနစ်နေ့ဘုရားရှိခိုး	၆
ဩကာသကန်တော့ချိုးနှင့်တကွ သီလခံယူဆောက်တည်ပုံ	
၁။ ရှိခိုးဦးချပုံ	၇
၂။ ဩကာသကန်တော့ချိုး	၈
၃။ သရဏဂုံနှင့်တကွ သီလတောင်းခံပုံပါဠိ	၈
၄။ ဘုရားရှိခိုးပုံပါဠိ	၁၀
၅။ သရဏဂုံဆောက်တည်ပုံပါဠိ	၁၀
၆။ ငါးပါးသီလ ခံယူဆောက်တည်ပုံပါဠိ	၁၂
၇။ ရှစ်ပါးသီလတောင်းခံပုံပါဠိ	၁၄
၈။ ရှစ်ပါးသီလ ခံယူဆောက်တည်ပုံပါဠိ	၁၅

[၂]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ရတနာမြတ်သုံးပါး ဂုဏ်တော်ပါဠိအနက်

၁။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးပါဠိ	၁၇
၂။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးအနက်	၁၈
ဘုရားဂုဏ်တော်ကဗျာ	၂၀
ဘုရားဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး	၂၀
၃။ တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးပါဠိ	၂၀
၄။ တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးအနက်	၂၁
တရားဂုဏ်တော်ကဗျာ	၂၂
တရားဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး	၂၂
၅။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါးပါဠိ	၂၃
၆။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါးအနက်	၂၃
သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကဗျာ	၂၅
သံဃာ့ဂုဏ်အာရုံပြုရကျိုး	၂၆

ဆွမ်းတော်၊ ပန်းတော်၊ ရေတော်၊ ဆီမီးတော်ကပ်၊ မေတ္တာပို့၊

အမျှဝေ

၁။ ဆွမ်းတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း	၂၆
၂။ ပန်းတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း	၂၇
၃။ ရေတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း	၂၇
၄။ ဆီမီးတော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း	၂၈

မေတ္တာပို့

၁။ မေတ္တာသုတ်လာ မေတ္တာပွားနည်း (၁၁) နည်း	၂၈
--	----

မာတိကာ

[၄]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၂။ ဒိသာဖရဏမေတ္တာပွားနည်း

၃၀

၃။ မေတ္တာအကျိုး (၁၁) မျိုး

၃၂

အမျှဝေ

၃၃

သူတော်ကောင်းတို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုကျင့်ရာ ဖြစ်သော
ပုညကြိယာဝတ္ထု (၁၀) ပါး

၃၄

မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ၊ အဓိပ္ပာယ်၊ ကဗျာ

၁။ မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ

၃၄

၂။ မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ၊ အဓိပ္ပာယ်၊ ကဗျာ

၃၆

ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖြန့်မာစာဘာသာ

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကဗျာ၊ စကားပြေ လက်ရွေးစင်

၁။ သုစိပုဘာဆုံးမစာလင်္ကာ

၄၇

၂။ လောကသာရဟို. (ဆုံးမစာ) နိဒါန်း

၄၉

၃။ လောကသာရဟို. (အမျိုးလေးပါးဆုံးမခန်း)

၅၀

၄။ သိင်္ဂီလောဝါဒဆုံးမစာနိဒါန်း

၅၇

၅။ သိင်္ဂီလောဝါဒဆုံးမစာ

၅၉

၆။ ဂိဟိဝိနယဆုံးမစာ

၆၂

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

လောကနိတိပါဠိနှင့် မြန်မာပြန်

၁။ ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ (ပညာရှိကိုဆို ရာအခန်း)	၆၆
၂။ သုဇနကဏ္ဍ (သူတော်ကောင်းကို ဆိုရာအခန်း)	၇၇
၃။ ဗာလဒုဇနကဏ္ဍ (လူမိုက်လူယုတ်ကို ဆိုရာအခန်း)	၈၅
၄။ မိတ္တကဏ္ဍ (မိတ်ဆွေကို ဆိုရာအခန်း)	၈၈
၅။ ဣတ္ထိကဏ္ဍ (မိန်းမကို ဆိုရာအခန်း)	၉၃
၆။ ရာဇကဏ္ဍ (မင်းကိုဆိုရာအခန်း)	၉၈
၇။ ပကိဏ္ဍကကဏ္ဍ (အကြောင်းစုံကို ရောနှော၍ပြဆိုခန်း)	၁၀၆

မမောသဓာတရားစီရင်ခန်း

၁။ အမဲသားတစ်ကျစေခန်း	၁၁၅
၂။ နွားတရားစီရင်ခန်း	၁၁၇
၃။ လည်ရွဲတရားစီရင်ခန်း	၁၂၁
၄။ ချည်ထွေးတရားစီရင်ခန်း	၁၂၄
၅။ သားတရားစီရင်ခန်း	၁၂၅

မမောသဓာပြဿနာစပြခန်း

၁။ ရှားလှံတံပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၂၈
၂။ မြွေပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၀
၃။ ကြက်ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၂

မာတိကာ

[၁]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၁။ ပတ္တမြားပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၃
၂။ သားဖွားပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၅
၃။ ထမင်းပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၇
၄။ ရေကန်ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၃၈
၅။ ဘုရားလောင်းထံ မင်းကြီးထွက်သွားခန်း	၁၄၁
၆။ မြဲပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း	၁၄၃

အဘိဓမ္မာတာသာ

၁။ ရမတ္ထတရား (၄) ပါး	၁၅၂
၂။ ဇိတ်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်	၁၅၂

ဝိတ်အမျိုးအစား

၁။ ကာမာဝစရစိတ် (၅၄) ပါး	၁၅၂
၂။ ရူပါဝစရစိတ် (၁၅) ပါး	၁၅၄
၃။ အရူပါဝစရစိတ် (၁၂) ပါး	၁၅၄
၄။ လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း (၈) ပါး၊ အကျယ် (၄၀)	၁၅၄
၅။ စိတ်အကျဉ်း (၈၉) ပါး၊ အကျယ် (၁၂၁) ပါး	၁၅၅
စေတသိက်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်	၁၅၅

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃) ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇) ပါး	၁၅၆
--------------------------------	-----

[၁]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပကိဏ်းစေတသိက် (၆) ပါး

၁၅၈

အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄) ပါး

၁၆၀

သောဘနစေတသိက် (၂၅) ပါး

သောဘနသာဓာရဏစေတသိက် (၁၉) ပါး

၁၆၅

ဝိရတိစေတသိက် (၃) ပါး

၁၇၁

အပ္ပမညာစေတသိက် (၂) ပါး

၁၇၃

ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါး

၁၇၃

ပညိန္ဒြေစေတသိက်

၁၇၄

ရုပ်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်

ရုပ် (၂၀) ပါး

နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈) ပါး

၁။ မဟာဘူတ (၄) ပါး

၁၇၅

၂။ ပဿာဒရုပ် (၅) ပါး

၁၇၅

၃။ ဂေါစရရုပ် (၇) ပါး

၁၇၅

၄။ ဘာဝရုပ် (၂) ပါး

၁၇၆

၅။ ဟဒယရုပ် (၁) ပါး

၁၇၆

၆။ ဝိပိတရုပ် (၁) ပါး

၁၇၆

၇။ အာဟာရရုပ် (၁) ပါး

၁၇၆

မာတိကာ

[က]

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အနိပ္ပန္နရုပ် (၁၀) ပါး

၁။ ပရိစ္ဆေဒရုပ် (၁) ပါး

၁၇၇

၂။ ဝိညတ်ရုပ် (၂) ပါး

၁၇၇

၃။ ဝိကာရရုပ် (၅) ပါး

၁၇၇

၄။ လက္ခဏရုပ် (၄) ပါး

၁၇၇

နိဗ္ဗာန်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်

၁၇၈

ရုပ်နှင့်နာမ် ခွဲပြချက်

၁၇၈

ခန္ဓာ (၅) ပါး

၁၇၉

အာသတန (၁၂) ပါး

၁၇၉

ဓာတ် (၁၈) ပါး

၁၈၀

သစ္စာ (၄) ပါး

၁၈၁

ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်ကံ

ကုသိုလ်ကံ

၁၈၂

အကုသိုလ်ကံ

၁၈၃

ကံ၏ ဖိစပ်ခန့်ခွဲမှု

လောက (၃) ပါး

ဩကာသလောက

၁၈၄

အပါယ် (၄) ဘုံ

၁၈၄

3 B x B

[တ]

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ငရဲဘုံ

၁၈၄

ငရဲကြီး (၈) ထပ်

၁၈၄

ဥဿဒငရဲငယ်များ

၁၈၇

တိရစ္ဆာန်ဘုံ

၁၈၈

ပြိတ္တာဘုံ

၁၈၉

အသုရကာယ်ဘုံ

၁၈၉

ကာမသုဂတိ (၇) ဘုံ

၁၉၀

ရူပ (၁၆) ဘုံ

၁၉၁

အရူပ (၄) ဘုံ

၁၉၄

ဧကဝေါကာရ၊ စတုဝေါကာရ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံများ

၁၉၄

သတ္တလောက

၁၉၅

ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် (၄) မျိုး

၁၉၅

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၈) ယောက်

၁၉၆

သင်္ခါရလောက

၁၉၈

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
 နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့
ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ
 ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့် ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှုလက်ရွေးစဉ်

ဗုဒ္ဓဝင်အကျဉ်း

၁။ ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော်သည် ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ ပြန်၍
 ရေတွက်သည်ရှိသော် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက်၌ သုမေဓာ
 ရသေ့ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

၂။ သုမေဓာရှင်ရသေ့သည် ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားခြေတော်ရင်း၌
 ကိုယ်တော်တစ်ဦးတည်း နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရနိုင်သော်လည်း ဩယလေးဖြာ
 သံသရာ၌ နစ်မွန်းမျောပါကုန်သော ဝေဇနယျ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို
 သနားကြင်နာတော်မူလှသဖြင့် ယူတော်မမူခဲ့ပေ။

၃။ သုမေဓာရှင်ရသေ့ဘဝမှ ဝေဿန္တရာမင်းဘဝတိုင်အောင် မရေ
 မတွက်နိုင် များစွာသောဘဝတို့၌ -

(က) ရွှေ၊ ငွေ၊ ဆင်၊ မြင်း အစရှိသည်ကို လှူခြင်း - ဒါနပါရမီ၊

(ခ) ခြေ၊ လက်၊ နား၊ နှာခေါင်း အစရှိသည်ကို လှူခြင်း-ဒါန
 ဥပပါရမီ၊

J

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(ဂ) ကိုယ်၊ အသက်ကို လှူခြင်း - ဒါနပရမတ္ထပါရမီ
အစရှိသော ပါရမီသုံးဆယ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့လေသည်။

အလောင်းတော်တို့ ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးအပ်သော ပါရမီ (၁၀) ပါး

- ၁။ ဒါနပါရမီ - စွန့်ကြပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်း။
(စည်းစိမ်ဥစ္စာ၊ ကိုယ်အင်္ဂါနှင့် အသက်ကို စွန့်လှူခြင်း)
- ၂။ သီလပါရမီ - ကိုယ်ကျင့်သီလကောင်းအောင် စောင့်ထိန်းခြင်း။
- ၃။ နေ့ကုမ္မပါရမီ - တောထွက်ခြင်း။ (မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း)
- ၄။ ပညာပါရမီ - ပညာဖြင့် အများအကျိုး သယ်ပိုးခြင်း။
(လောကီ လောကုတ္တရာ ပညာများကို သင်ကြားပို့ချခြင်း)
- ၅။ ဝီရိယပါရမီ - ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း။
- ၆။ ခန္တီပါရမီ - သည်းခံခြင်း။
- ၇။ သစ္စာပါရမီ - မှန်ကန်သော စကားကိုသာ ပြောဆိုခြင်း။
- ၈။ အဓိဋ္ဌာနပါရမီ - စိတ်ဓာတ်မြဲမြံ ခိုင်ခံ့အောင် ဆောက်တည် ခြင်း။
- ၉။ မေတ္တာပါရမီ - မေတ္တာဓာတ် အပြည့်အဝထားခြင်း။
(သတ္တဝါအားလုံးတို့ကို ချမ်းသာစေချင်၊ ကောင်းစေချင်သောစိတ် အမြဲတည်ရှိခြင်း)
- ၁၀။ ဥပေက္ခာပါရမီ - လျစ်လျူရှုခြင်း။
(ဘက်မလိုက်ဘဲ မျှတစွာ ကျင့်သုံးခြင်း)

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၃

(မိတ်ဆွေ ရန်သူ နှစ်ဦးတို့အပေါ်၌ ချစ်စိတ်
မုန်းစိတ် မရှိခြင်း)

၄။ ထို့ပြင် အလွန်စွန့်နိုင်ခဲ့စွာသော -

- (က) ပဒေသရာဇ်၊ ဧကရာဇ်၊ စကြာမင်းတို့၏ စည်းစိမ်၊ ဥစ္စာ၊ ရတနာကို စွန့်ခြင်း - ဓနပရိစ္စာဂ၊
- (ခ) သားသမီးကို စွန့်ခြင်း - ပုတ္တပရိစ္စာဂ၊
- (ဂ) မယားကို စွန့်ခြင်း - ဘရိယပရိစ္စာဂ၊
- (ဃ) ခြေ လက် နား နှာခေါင်း အစရှိသည့် အင်္ဂါကြီးငယ်ကို စွန့်ခြင်း - အင်္ဂပရိစ္စာဂ၊
- (င) ကိုယ်၊ အသက်ကို စွန့်ခြင်း - ဇီဝိတပရိစ္စာဂ -

ဟု ဆိုအပ်သော စွန့်ခြင်းကြီး ငါးပါးကို ဖြည့်စွန့်တော်မူခဲ့လေသည်။

၅။ ဤသို့ ဘဝများစွာ သံသရာကာလပတ်လုံး ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ပြီးနောက် ဘုရားအလောင်းတော်သည် တုသိတာ နတ်ပြည်၌ သေတကေတုမည်သော နတ်သား ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ နတ်သား ဖြစ်စဉ် စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ နတ် ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့က “ဘုရား ဖြစ်ချိန်တန်ပါပြီ၊ လှူပြည်သို့ ဆင်း၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူပါ” ဟု ဘုရား အလောင်းတော်ကို တောင်းပန်လေသည်။

၆။ သို့ဖြစ်၍ ဘုရားအလောင်းတော် သေတကေတုနတ်သားသည်-

- (က) ကာလ ▪ ဘုရားဖြစ်ရာ အချိန်ကာလ၊
- (ခ) ဒီပ ▪ ဘုရားဖြစ်ရာ ကျွန်းအရပ်၊
- (ဂ) ဒေသ ▪ ဘုရားဖြစ်ရာ အရပ်ဒေသ၊
- (ဃ) ကုလ ▪ ဘုရားဖြစ်ရာ အမျိုးအနွယ်၊
- (င) မာတုအာယုပရိစ္ဆေဒ ▪ ဘုရားအလောင်းတော်၏ မယ်တော်ဖြစ်မည့်သူ၏ သက်တမ်းအပိုင်းအခြား -

ဟူသော ကြည့်ခြင်းကြီး ငါးပါးတို့ကို ကြည့်ရှုတော်မူလေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၇။ ယင်းသို့ ကြည့်ရှုတော်မူပြီး နတ်အဖြစ်မှ စုတေကာ မဟာသက္ကရာဇ် ၆၇ ခု ဝါဆိုလပြည့် ကြာသပတေးနေ့၌ ကပိလဝတ်ပြည်ရှင်ဘုရင်သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ ဇာတိညာဒေဝီ မိဖုရားကြီး မယ်တော်မာယာဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေလေသည်။

၈။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် မဟာသက္ကရာဇ် ၆၈ ခု၊ ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ဝယ် ဒေဝဒဟပြည်နှင့် ကပိလဝတ်ပြည်၏အကြားရှိ လုမ္ဗိနီသာမော အင်ကြင်းတော၌ မယ်တော်မာယာဝမ်းမှ မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင်တော်မူလေသည်။

၉။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ၁၆ နှစ်အရွယ် ရောက်သောအခါ ယသောဓရာမင်းသမီးနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်၍ မင်းစည်းစိမ်ကို ခံစားလေသည်။

၁၀။ ၂၉ နှစ်အရွယ်ရောက်သောအခါ သူ့အို သူနာ သူသေ ရဟန်းဟူသော နိမိတ်ကြီးလေးပါးကို မြင်တော်မူသဖြင့် တောထွက်၍ ရဟန်းပြုလေသည်။

၁၁။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် အလွန်ပြုနိုင်ခဲ့သော ဒုက္ကရစရိယာအကျင့်ကို ရဟန်းအဖြစ်နှင့် ၆ နှစ်ပတ်လုံး ကျင့်တော်မူခဲ့လေသည်။

၁၂။ ထို့နောက် ဘုရားအလောင်းတော်သည် သုဇာတာမည်သော သူဌေးသမီးလှူဒါန်းအပ်သော နိယနာဆွမ်းကို အဇပါလညောင်ပင်ရင်း၌ အလှူခံဘုဉ်းပေးပြီး မဟာဗေဓိပင်သို့ ကြွသွားတော်မူလေသည်။

၁၃။ သုဒ္ဓိယ ဇေတ မြက်ထမ်းသမား (မြက်ရိတ်လူလင်) သည် မဟာဗေဓိပင်သို့ ကြွလာသော ဘုရားအလောင်းတော်အား မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို လှူဒါန်းလေသည်။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၅

၁၄။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် သုဒ္ဓိယ ငစင် လှူဒါန်းအပ်သော မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို ကြံဖြန့်လိုက်သောအခါ ထိုခဏဝယ် မြက်ရှစ်ဆုပ်သည် မဟာဗောဓိပင်ရင်း၌ အပရာဇိတပလ္လင် ဖြစ်လာလေသည်။ (ထို မြက်တို့ သည် မြက်အသွင်သဏ္ဌာန်ဖြင့် မတည်ကုန်)။

၁၅။ ဘုရားအလောင်းတော်သည် ထိုပလ္လင်ထက်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ နေတော်မူစဉ် နေမဝင်မီ ဒေဝပုတ္တမာရ် (မာရ်နတ်ရန်) ကို အောင်မြင်တော် မူ၍ ညဉ့်ဦးယာမ်တွင် ရှေး၌ နေခဲ့ (ဖြစ်ခဲ့) ဖူးသော ခန္ဓာစဉ်ကို အောက်မေ့ တတ် သိတတ်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်ကို ရတော်မူလေသည်။ သန်းခေါင်ယာမ်၌ နတ်တို့၏ မျက်စိနှင့်တူသော ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် စုတေခ နီးသောသတ္တဝါ စသည်တို့ကို မြင်တတ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကို ရတော် မူလေသည်။ မိုးသောက်ယာမ်၌ အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော အာသဝက္ခယဉာဏ်ကို ရတော်မူ၍ အသက် (၃၅) နှစ်အရွယ် မဟာသတ္တရာဇ် ၁၀၃ ခု၊ ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ မိုးသောက်ယာမ်ဝယ် လောကသုံးပါးတွင် အတုမရှိသော သဗ္ဗညုဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူ လေသည်။

၁၆။ သုံးလွှသခင် သဗ္ဗညုတဘုရားရှင်သည် ၄၅ ဝါ ကာလပတ်လုံး ဝေနေယျတို့အား ဓမ္မစကြာ စသည့် တရားဓမ္မတို့ကို ဟောပြတော်မူကာ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို မနားမနေ ဆောင်ရွက် တော်မူခဲ့လေသည်။

၁၇။ ၄၅ ဝါ ကာလပတ်လုံး သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို မနားမနေ ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့သော သဗ္ဗညုတဘုရားရှင်သည် သက်တော် (၈၀) အရွယ်ရောက်သောအခါ မဟာသတ္တရာဇ် ၁၄၈-ခု၊ ကဆုန်လပြည့်၊ အင်္ဂါနေ့ဝယ် ကုသိနာရုံပြည် မလ္လာမင်းတို့၏ ဥယျာဉ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူသည်။

လယ်တီဆရာမတော် စုနစ်ဓနု ဆုရားရှိခိုး

၁။ သုံးလူရှင်ပင်၊ ကျွန်ထိပ်တင်၊ သောင်းခွင်စကြာဝဠာ၊ နတ်ဗြဟ္မာတို့၊
ညီညာရုံးစု၊ တောင်းပန်မှုကြောင့်၊ ရတုနဂို၊ ရွမ်းရွမ်းစိုသည်။ ဝါဆိုလပြည့်၊
ကြွက်မင်းနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ကြည်ဖြူ၊ သန္ဓေယူသည်၊ နတ်လူငြိမ်းဖို့ ကိန်း
ပါကို။

၂။ သန္ဓေယူခါ၊ ဆယ်လကြာသော်၊ မဟာသက္ကရာဇ်၊ ခြောက်ဆယ့်
ရှစ်ကြံ၊ လဆုန်လပြည့်၊ သောကြာနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့စုံစီ၊ လုဗ္ဗိနီ၌၊
မဟိလှိုက်ဆူ၊ ဖွားတော်မူသည်၊ နတ်လူ အောင်မြို့၊ လမ်းပါကို။

၃။ ဖွားမြင်မြောက်သော်၊ ဆယ့်ခြောက်နှစ်ရွယ်၊ ပျိုနုနယ်၌၊ သုံးသွယ်
ရွှေနန်း၊ သိမ်းမြန်းပြီးလစ်၊ ဆယ့်သုံးနှစ်လျှင်၊ ဘုန်းသစ်လှူလူ၊ စံတော်မူ၍၊
ရွယ်မူနုဖြိုး၊ နှစ်ဆယ့်ကိုးဝယ်၊ လေးမျိုးနိမိတ်၊ နတ်ပြဟိတ်ကြောင့်၊ ရွှေစိတ်
ငြိင်ပြီ၊ သံဝေပိကာ၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ ကျားမင်းနေ့ဝယ်၊ ချမ်းမြေ့ရဝံ၊ တောရပ်
လှူသည်၊ စုံမြိုင်ပင်ရိပ် ခန်းမှာကို။

၄။ တောရပ်မြိုင်ပေါ်၊ ခြောက်နှစ်ကျော်၍၊ ခါတော်တဖုံ၊ ပွင့်ချိန်
ကြံ့ကာ၊ ကဆုန်လပြည့်၊ ဆင်မင်းနေ့ဝယ်၊ မြေပရမေ၊ ပလ္လင်ဗွေထက်၊
ရွှေညောင်တော်ကြီး၊ ဗိတာန်ထီးနှင့်၊ မပြီးကြည်ဖြူ၊ နေတော်မူလျက်၊
ရန်မြူခပင်း၊ အမိုက်သင်းကို၊ အရှင်းပယ်ဖျောက်၊ အလင်းပေါက်ကာ၊
ထွန်းတောက်ဘုန်းတော်၊ သောင်းလုံးကျော်သည်၊ သုံးဘော်လူတို့ ငြိမ်းပါကို။

၅။ ဘုရားဖြစ်ခါ၊ မိဂဒါသို့၊ စကြာရွှေဖွား၊ ဖြန့်ချီသွား၍၊ ငါးပါးဝဂ္ဂ၊
စုံအညီနှင့်၊ မဟိတစ်သောင်း၊ တိုက်အပေါင်းမှ၊ ခညောင်းကပ်လာ၊
နတ်ဗြဟ္မာအား၊ ဝါဆိုလပြည့်၊ စနေနေ့ဝယ်၊ ကြွေကြွေလျှံတက်၊ ဓမ္မစက်ကို၊
မိန့်မြွက်ထွေပြား၊ ဟောဖော်ကြားသည်၊ တရားနတ်စည် ရွမ်းတယ်ကို။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၇

၆။ တရားနတ်စည်၊ ဆော်ရွှမ်းလည်က၊ သုံးမည်ဘုံသိုက်၊ တစ်သောင်း
တိုက်ဝယ်၊ ကျွတ်ထိုက် သ သူ၊ နတ် လူ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါကို၊ ခေမာသောင်သို့
ဖောင်ကူတို့ဖြင့်၊ မောင်ပိုပြီးခါ၊ ဝါလေးဆယ့်ငါး၊ သက်ကားရှစ်ဆယ်၊
စုံပြည့်ကြွယ်က၊ ရာလေးဆယ့်ရှစ်၊ သက္ကရာဇ်ဝယ်၊ နယ်မလွှာတိုင်း၊
စံနှိုင်းမယုတ်၊ ကုသိန္ဒာနံ၊ အင်ကြင်းစုံ၌၊ ကဆုန်လပြည့်၊ အင်္ဂါနေ့ဝယ်၊
ချမ်းမြေ့နိဗ္ဗူ၊ စံတော်မူသည်၊ ဝှန်းဆူ သောင်းလုံး ကျော်တယ်ကို။

၇။ နိဗ္ဗူစံပြီ၊ ရှစ်အိသား၊ သီဂီရွှေလှော်၊ အလောင်းတော်ကို၊
ထိုရော်ကဆုန်၊ လဆုတ်ကြွ၍၊ ဂဠုန်နေ့ဝယ်၊ ခိုးငွေမနှော၊ ဓာတ်တေဇာ
လျှင်၊ ရှင်စော ဉာဏ်စက်၊ မိဌာန်ချက်ဖြင့်၊ လျှံတက်ကော်ရော်၊ မီးပူဇော်
သည်၊ မေ့တော်ရှစ်စိတ် ကြွင်းတယ်ကို။

ထိုခုနစ်နေ့၊ သာချမ်းမြေ့ကို၊ ဆွေဆွေကြည်ဖြူ၊ အာရုံယူလျက်၊
သုံးလူတို့ နတ်၊ မြတ်ထက် မြတ်သား၊ ရှင်တော်ဖျားကို၊ သုံးပါးမွန်စွာ၊
ဝန္တနာဖြင့်၊ သဒ္ဓါဖြိုးဖြိုး၊ ကျွန်ရှိခိုးသည်၊ ကောင်းကျိုးခပ်သိမ်း ကြွယ်စေ
သောဝံ။

ဩကာသ ကန်တော့ဈေးနှင့်တကွ သိလင်ယူစောတ်တည်ပုံ

၀၊ ရှိခိုးဦးချပုံ

ဘုရား တရား သံဃာအားဖြင့် သုံးပါးသော ရတနာမြတ်တို့အား
ရှိခိုးဦးချသောအခါ “ခြေ၊ လက်၊ နဖူး၊ တထောင်၊ ခူး၊ ငါးဦးညီညွတ်စေ”
ဟူသည့်အတိုင်း ထိခြင်းငါးပါးဖြင့် သုံးကြိမ် သုံးခါ ရှိခိုးဦးချရမည်။

ထိုသို့ ရှိခိုးသောအခါ

ဗုဒ္ဓံ ပူဇေမိ - ဗုဒ္ဓံ၊ မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇေမိ၊ ပူဇော်ပါ၏
ဘုရား။

၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဓမ္မံ ပူဇေမိ = ဓမ္မံ၊ တရားတော်မြတ်ကို ပူဇေမိ၊ ပူဇော်ပါ၏
ဘုရား။

သံယံ ပူဇေမိ = သံယံ၊ သံဃာတော်မြတ်ကို ပူဇေမိ၊ ပူဇော်ပါ၏
ဘုရား -

ဟု ဆို၍ ရှိခိုးဦးချရမည်။

၂။ ဩကာသကန်စတာကျီး

ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ၊
သဗ္ဗဒေါသ၊ ခပ်သိမ်းသော အပြစ်တို့ကို ပျောက်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ ပထမ
ဒုတိယ၊ တတိယ တစ်ကြိမ် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်မြောက်အောင် ဘုရားရတနာ
တရားရတနာ သံဃာရတနာ ရတနာမြတ်သုံးပါးတို့ကို အရိုအသေ အလေး
အမြတ် လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်အပ်လျှော့ ကန်တော့ပါ၏
အရှင်ဘုရား။

ကန်တော့ရသော အကျိုးအားကြောင့် အပါယ်လေးပါး၊ ကပ်သုံး
ပါး၊ ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး၊ ရန်သူမျိုးငါးပါး၊ ဝိပတ္တိတရားလေးပါး၊ ဗျဿနတရား
ငါးပါး တို့မှ အခါခပ်သိမ်း ကင်းလွတ်ငြိမ်းသည်ဖြစ်၍ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်အရား၊
နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို ရပါလို၏ အရှင်ဘုရား။

(ကန်တော့သူကဆိုရန်)

သီလပေးသူက ဆုပေးသောအခါ “ပေးသောဆုနှင့် ပြည့်စုံရပါ
လို၏” ဟု ဆိုရမည်။

၃။ သရဏရုံနှင့်တကွ သီလတောင်းခံပုံပါဠိ

အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ
ကတ္တာ သီလံ ဒေသ မေ ဘန္တေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၉

ဒုတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ ယာစာမိ၊
အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

တတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ ဘိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ
ယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတွာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

သရဏာရုံနှင့်တကွ သီလတောင်းခံပုံအနက်

ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ အဟံ - တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏ
ဧကေန - သရဏာရုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ - တကွ၊ ပဉ္စသီလံ - အင်္ဂါငါးပါးရှိသည့်
ပဉ္စသီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ - တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ - တောင်းပါ
၏၊ ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ မေ - တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံကတွာ -
ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ - ငါးပါးသီလကို၊ ဒေထ - ပေးသနားတော်
မူကြပါဘုရား။

ဒုတိယမ္ပိ - နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ အဟံ -
တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏေန - သရဏာရုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ - တကွ၊
ပဉ္စသီလံ - အင်္ဂါငါးပါးရှိသည့် ပဉ္စသီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ - တရားတော်
မြတ်ကို၊ ယာစာမိ - တောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ မေ - တပည့်တော်
အား၊ အနုဂ္ဂဟံကတွာ - ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ - ငါးပါးသီလကို၊
ဒေထ - ပေးသနားတော် မူကြပါဘုရား။

တတိယမ္ပိ - သုံးကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ အဟံ -
တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏေန - သရဏာရုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ - တကွ၊
ပဉ္စသီလံ - အင်္ဂါငါးပါးရှိသည့် ပဉ္စသီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ - တရားတော်
မြတ်ကို၊ ယာစာမိ - တောင်းပါ၏၊ ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ မေ - တပည့်တော်
အား၊ အနုဂ္ဂဟံကတွာ - ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ - ငါးပါးသီလကို၊
ဒေထ - ပေးသနားတော် မူကြပါဘုရား။

(ကန်တော့သူကဆိုရန်)

၁၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သီလပေးသူက “ယမဟံ ဝဒါမိ၊ တံ ဝဒေထ” ဟု ဆိုသောအခါ
“အာမဘန္တေ” ဟု ဆိုရမည်။

ယံ - အကြင်စကားကို၊ အဟံ - ငါသည်၊ ဝဒါမိ၊ ဆို၏။ တံ + ထို
ငါဆိုသော စကားကို၊ ဝဒေထ - လိုက်၍ ဆိုကြလော့။ ဘန္တေ - အရှင်
ဘုရား၊ အာမ - မှန်ပါအရှင်ဘုရား။

၄။ ဘုရားရှိခိုးပုံပါဠိ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဘုရားရှိခိုးပုံအနက်

ဘဂဝတော - ဘုန်းတော်ကြီးတော်မူသော။ အရဟတော - ပူဇော်
အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ၊ ဆရာမရှိ မိမိအလိုလို
ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူသော၊ တဿ - ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ နမော -
ရှိခိုးပါ၏။

၅။ သရဏဂုံ ဆောက်တည်ပုံပါဠိ

ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဒုတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဒုတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

ဒုတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

၁၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သီလပေးသူက “တိသရဏဂမနံ ပရိပုဏ္ဏံ” ဟု ဆိုသောအခါ “အာမဘန္တေ” ဟု ဆိုရမည်။

သံဃာ - တိသရဏဂမနံ - သရဏဂုံ ဆောက်တည်ခြင်းသည်၊ ပရိပုဏ္ဏံ - ပြည့်စုံပြီ။

လူ - ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ အာမ - မှန်ပါအရှင်ဘုရား။

၆။ ငါးပါးသီလ ခံယူဆောက်တည်ပုံပါဠိ

- (က) ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ခ) အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဂ) ကာမေသု မိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဃ) မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (င) သုရာ မေမုယ မဇ္ဇပ္ပမာဒဌာနာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

ငါးပါးသီလအနက်

- (က) ပါဏာတိပါတာ - သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ဆောက်တည်ပါ၏။
- (ခ) အဒိန္နာဒါနာ - ပိုင်ရှင်သည် ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မပေးအပ်သော သူတပါးဥစ္စာကို ယူငင်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီသိက္ခာပဒံ၊ ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ဆောက်တည်ပါ၏။
- (ဂ) ကာမေသု မိစ္ဆာစာရာ - ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းစွာ ကျင့်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ဆောက်တည်ပါ၏။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ကာသာ

၁၁

တတိယမ္ပိ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
 တတိယမ္ပိ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။
 တတိယမ္ပိ သံယံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။

သရဏာရုံ ဧကောကံတညံသံအနက်

ဗုဒ္ဓံ - မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဓမ္မံ - တရားတော်ကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

သံယံ - သံယာတော်ကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဒုတိယမ္ပိ - နှစ်ကြိမ်မြောက်လည်း -

ဗုဒ္ဓံ - မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဓမ္မံ - တရားတော်ကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

သံယံ - သံယာတော်ကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

တတိယမ္ပိ - သုံးကြိမ်မြောက်လည်း -

ဗုဒ္ဓံ - မြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

ဓမ္မံ - တရားတော်ကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

သံယံ - သံယာတော်ကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ -
 ဆည်းကပ်ပါ၏။

(ကန်တော့သူကဆိုရန်)

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၁၃

- (ဃ) မုသာဝါဒါ - မဟုတ်မမှန် ပြောဆိုခြင်း မှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ပြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ဆောက်တည်ပါ၏။
- (င) သုရာ မေရယ မဇ္ဇပ္ပမာဒဋ္ဌာနာ - မူးယစ်မေ့လျော့စေတတ်သော သေရည်သေရက် စသည်တို့ကို သောက်စားသုံးစွဲခြင်းမှ၊ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ပြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ဆောက်တည်ပါ၏။

ကန်တော့သူကဆိုရန်၊

သီလပေးသူက “တိသရဏေန သဟ ပဉ္စသီလံ ဓမ္မံ သာဓုကံ ကတ္တာ အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ” ဟု ဆိုသောအခါ “အာမ ဘန္တေ” ဟု ဆိုရမည်။

တိသရဏေန - သရဏဂုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ - တကွ၊ ပဉ္စသီလံ - အင်္ဂါငါးပါးရှိသည့် သီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ - တရားတော်မြတ်ကို၊ သာဓုကံကတ္တာ - ကောင်းစွာ ပြည့်စုံလုံခြုံအောင်ပြု၍၊ အပ္ပမာဒေန - မမေ့မလျော့ မပေါ့မဆသော သတိတရားဖြင့်၊ သမ္မာဒေထ - ပြည့်စုံအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ။

အာမ ဘန္တေ - မှန်လှပါ အရှင်ဘုရား။

ထို့နောက် ကန်တော့သောသူတို့က “ဗုဒ္ဓံ ပူဇေမိ၊ ဓမ္မံ ပူဇေမိ၊ သံယံ ပူဇေမိ” ဟု ပါဠိမြန်မာဆို၍ ထိခြင်းငါးပါးဖြင့် သုံးကြိမ် သုံးခါ ရှိခိုးဦးချရမည်။

သီလအကျိုးပြုလင်္ကာ

သီလခေါ်ဆို ကိုယ်ကျင့်ကောင်းမှ၊
တောင်းတိုင်း တတိုင်း ရနိုင်တယ်။

ပဒေသာပင် အိမ်မှာပေါက်သလို၊
ကောက်ယူသုံးလို့ မကုန်နိုင်တယ်။

ဥစ္စာစုပုံ ကုန်မယွင်း၊
ဂုဏ်သတင်းလဲ သင်းယုံမယ်။

ရောက်လေရာရာ ပွဲလယ်တင့်လို့၊
ရဲရင့်ရွှင်ပြ ခင်ကြမယ်။

သေရသော်ပင် သတိကောင်းလို့၊
ဂတိပြောင်းတော့ နတ်ပြည်ဝယ်။

သီလကောင်းကျိုး၊ ချက်ချင်းတိုး၊ အားကိုးလောက်ပေတယ်။
အဲဒါကြောင့် ကိုယ်ကျင့်သီလ ဒီဘဝ တည်ကြ မြဲကြမယ်။

တန်တော့ချိုးနှင့် ငါးပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံ ပြီး၏။

၇။ ရှစ်ပါးသီလ တောင်းခံပုံပါဠိ

(သြကာသုဟာန်တော့ချိုး၊ နမောတဿ ဘုရားရှိခိုး နှင့်
သရဏဂုံ ဆောက်တည်ပုံ နည်းတူ)

အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ ဥပေါသထ
သီလံ ဓမ္မယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတ္တာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

ဗုတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ၊
ဥပေါသထသီလံ ဓမ္မယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတ္တာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

တတိယမ္ပိ အဟံ ဘန္တေ တိသရဏေန သဟ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ
ဥပေါသထသီလံ ဓမ္မယာစာမိ၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတ္တာ သီလံ ဒေထ မေ ဘန္တေ။

ရှစ်ပါးသီလတောင်းခံပုံအနက်

ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ အဟံ - တပည့်တော်သည်၊ တိသရဏေန - သရဏကုံသုံးပါးနှင့်၊ သဟ - တကွ၊ အဋ္ဌင်္ဂိသမန္နာဂတံ - အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဥပေါသထသီလံ - ဥပသ်သီလဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မံ - တရားတော်မြတ်ကို၊ ယာစာမိ - တောင်းပါ၏။ ဘန္တေ - အရှင်ဘုရား၊ မေ - တပည့်တော်အား၊ အနုဂ္ဂဟံ ကတ္တာ - ချီးမြှောက်ခြင်းကိုပြု၍၊ သီလံ - ရှစ်ပါးသီလကို၊ ဒေထ - ပေးသနားတော်မူကြပါဘုရား။

(နမောတဿနှင့် သရဏကုံဆောက်တည်ပုံ ဆိုရန်)

(၈) ရှစ်ပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံပါဠိ

- (က) ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ခ) အဒိန္နာဒါနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဂ) အဗြဟ္မစရိယာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဃ) မုသာဝါဒါ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (င) သုရာမေရယ မဇ္ဇပ္ပမာဒဌာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (စ) ဝိကာလဘောဇနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဆ) နစ္စ ဂီတ ဝါဒီတ ဝိဿူက ဂဿန မာလာဂန္ဓ ဝိလေပန ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဌာနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။
- (ဇ) ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ။

ရှစ်ပါးသီလခံယူဆောက်တည်ပုံအနက်

- (က) ပါဏာတိပါတာ - သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရ၊ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ ဆောက်တည်
ပါ၏။

(ခ) အဒိန္နာဒါနာ - သူဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ၊
ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊
သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(ဂ) အဗြဟ္မစရိယာ - မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်ကို ပြုကျင့်
ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်
ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ
ဆောက်တည်ပါ၏။

(ဃ) မုသာဝါဒါ - မဟုတ်မမှန်သော စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ၊
ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း
ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ
ဆောက်တည်ပါ၏။

(င) သုရာမေရယမဇ္ဇပ္ပမာဒဌာနာ - မူးယစ်စေတတ်သော
သေရည်သေရက် သောက်စားခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာ
ပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာ
ပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

(စ) ဝိကာလဘောဇနာ - နေ့လွဲညစာ စားခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ
သိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော
သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ ဆောက်တည်
ပါ၏။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၁၇

ဓာရဏ မဏ္ဍန ဝိဘူသနဌာနာ - ကြံး၊ သီဆဲခြင်း၊
 တီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို ကြည့်ရှုနားထောင်ခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း၊
 နံ့သာလိမ်းခြင်း၊ နံ့သာပြစ်တို့ဖြင့် အပြေအပြစ်ပြုခြင်းမှ၊
 ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံ - ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်ကြောင်း
 ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊ သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ
 ဆောက်တည်ပါ၏။

- (ဇ) ဥစ္စာသယန၊ မဟာသယနာ - မြင့်သောနေရာ၊ မြတ်သော
 နေရာတို့၌ နေထိုင်အိပ်စက်ခြင်းမှ၊ ဝေရမဏိ သိက္ခာပဒံ
 ရှောင်ကြဉ်ရာရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို၊
 သမာဒိယာမိ - ကောင်းစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။

ရှစ်ပါးသီလ ဆောက်တည်ပုံ ပြီး၏။

ရတနာမြတ်သုံးပါးဂုဏ်တော်ပါဠိအနက်

၁။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးပါဠိ

ဣတိပိ သော ဘဂဝါ -

(က) အရဟံ၊

(ခ) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။

(ဂ) ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော၊

(ဃ) သုဂတော၊

(င) လောကဝိဒ္ဓါ၊

(စ) အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ၊

(ဆ) သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ၊

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(ဇ) ဗဒ္ဒေါ။

(ဈ) ဘဂဝါ။

၂။ ဘုရားဂုဏ်စတော်ကိုးပါးအနက်

(က) သော ဘဂဝါ = ထိုအကျွန်ုပ်တို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် ဗြဟ္မာနတ်လူ သုံးဘုံသူတို့၏ ကြည်ဖြူ ကော်ဇော် ပူဇော်အထူးကို ခံထိုက်ကြောင်းဖြစ်သော အတုမရှိ သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိ ဉာဏဒဿနဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့်လည်း၊ အရဟံ = အရဟံ မည်တော်မူ၏။

(ခ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် သစ္စာဥပယုဓမ္မအပုံ အလုံးစုံကို အကုန်မကျန် မြတ်ရွှေဉာဏ်ဖြင့် အမှန်ယိုးယွင်း အလင်းထင်ပေါ် သိမြင်တော်မူသောကြောင့်လည်း၊ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓေါ = သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။

(ဂ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် စရဏအပြား တစ်ဆယ့်ငါးတည်း သုံးပါးရှစ်ဖြာ ဉာဏ်ဝိဇ္ဇာတို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူ သောကြောင့်လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော = ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န မည်တော်မူ၏။

(ဃ) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိ မကပ်ငြိဘဲ မပဋိပတ် ကောင်းမြတ်ဖြောင့်တန်း မဂ္ဂင်လမ်း ဖြင့် ရွှေနန်းပူရီ ဘေးမဲ့ပြည်သို့ ကြွချီဆိုက်ရောက်တော်မူသော ကြောင့်လည်း၊ ဘော = သုဂတမည်တော်မူ၏။

(င) သော ဘဂဝါ = သည်၊ ဣတိပိ = ဤသို့လျှင် ကာမရူပ အရူပဟု လောကအပြင် ကမ္ဘာတစ်ခုကို ကုန်စင်ခပင်း မကျန်ကြွင်းအောင် အလင်းထင်ပေါ် သိမြင်တော်မူသောကြောင့်လည်း၊ လောကပိဋ္ဌံ = လောကပိဋ္ဌံ မည်တော်မူ၏။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၁၉

(စ) သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ - ဤသို့လျှင် ဇာတိမာန်၊ ပညာမာန်၊
 ဂုဏ်မာန်၊ ဗလမာန်၊ ဣဒ္ဓိမာန်၊ ပညာမာန်တို့ဖြင့် ခိုးစွန် ကြွားကြွား
 ငါတကားဟု ကြုံးဝါးခက်ထန် အဆိပ်လွှဲသည့် နန္ဒောပနန္တ
 အင်္ဂုလိမာလ သစ္စကနှင့် ဗကဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့သည် ဒေသနာသံ
 ဆိပ်အန်ငြိမ်းဆေး အမြန်ပေး၍ ယဉ်ကျေးအောင်ပြု ဆုံးမမှုဝယ်
 အတုမရှိ လွန်ကဲသောကြောင့်လည်း၊ အနတ္တရော ပုရိသဒမ္မ
 သာရထိ - အနတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ-မည်တော်မူ၏။

(ဆ) သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ - ဤသို့လျှင် လူ နတ် ဗြဟ္မာ
 သတ္တဝါအများ သောင်းတိုက်သားတို့၏ ဝပ်တွားရိပျောင်း
 ညွတ်ညောင်းခယ ဆုံးမခံရာ ဆရာသခင် ဦးထိပ်တင်ကြီး
 ဖြစ်တော်မူသောကြောင့်လည်း၊ သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ - သတ္တာ
 ဒေဝမနုဿာနံ မည်တော်မူ၏။

(ဇ) သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ - ဤသို့လျှင် သစ္စာလေးရပ်
 တရားမြတ်ကို လူနတ်အများ သိထင်ရှားအောင် ဟောကြား
 ထုတ်ဖော် သိစေတော်မူသောကြောင့်လည်း ဗုဒ္ဓေါ - ဗုဒ္ဓ
 မည်တော်မူ၏။

(ဈ) သော ဘဂဝါ - သည်၊ ဣတိပိ - ဤသို့လျှင် ဘုန်းတော်အနန္တ၊
 ကံတော်အနန္တ၊ ဉာဏ်တော်အနန္တ၊ တန်ခိုးတော်အနန္တ ကြီးမြတ်
 လှ၍ လောကသုံးပါး လူအများတို့ လေးစားဂရု ချီးပမှုကြောင့်
 လည်း၊ ဘဂဝါ - ဘဂဝါ မည်တော်မူ၏။

တံ = ထိုအရဟံအစ ဘဂဝါအဆုံး ဘဝဂ်ချွန်းမျှ ဘုန်းတော်ကြီးမား
 ဂုဏ်ကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဟံ = ခန္ဓာအာယ
 တန ဓာတ်စုမျှကို ကာယသမုတိ အကျွန်ုပ်သည် ဝန္တာမိ - သဒ္ဓါစိတ်ဇော
 အာရုံပြော၍ မနောဝစီ ကာယညီလျက် ဦးချိလက်မိုး ကြောင့်ဖြူးသို့ ရှိခိုးပါ၏
 ဘုရား။

၂၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဘုရားဂုဏ်တော်ကဗျာ

ဗုဒ္ဓကြောင်းရာ၊ ကောင်းစွာသိမှ
 ဗုဒ္ဓကိုလည်း ကြည်ညိုမည်။
 ကြည်ညိုသူတွေ၊ ဟောညွှန်ပြမှ
 စိတ်ကနှစ်ခြိုက် လိုက်ကြသည်။
 ဂုဏ်တော်တန်တန်၊ မှန်မှန်ရလို့
 ခဏခဏ ရွတ်သင့်သည်။
 ရွတ်သော် ရန်စွယ်၊ အန္တရာယ်ကင်းလို့
 ကောင်းခြင်းသူခ ရလိမ့်မည်။

ဘုရားဂုဏ် အာရုံမြဲရကျိုး

ဘုရားမြတ်ဂုဏ်၊ အာရုံညွတ်လို့
 မပြတ် မလပ်၊ အောက်မေ့လျှင်၊
 အမြဲတမ်းသာ၊ ကောင်းစွာနိုးလို့
 ကြီးမားဖွံ့ဖြိုး အကျိုးထင်။

ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုးပါးပြီး၏။

၃။ ဘုရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးပါဠိ

- (က) သွာက္ခာတော ဘဂဝတော ဓမ္မော၊
- (ခ) သန္နိဋ္ဌိကော၊
- (ဂ) အကာလိကော၊
- (ဃ) ဧဟိပဿိကော၊
- (င) ဩဝနေယျိကော၊
- (စ) ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ။

၄။ တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးအနက်

- (က) ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော = တရားတော် မြတ်ကို၊ သွာက္ခာတော = ၈ လယ် အဆုံး သုံးပါးအစုံ ကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံစွာ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။
ဓမ္မော = တရားတော်မြတ်သည် -
- (ခ) သန္တိဌိကော = ကျင့်ဆောင်သူတို့အား ယခုဘဝ ပစ္စက္ခ၌ပင် ဒိဋ္ဌကိုယ်တွင် တွေ့မြင်ခံစားရသော ဂုဏ်ကျေးဇူးအထူးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူ၏။
- (ဂ) အကာလိကော = ကာလမရွေ့ ကျင့်သည့်နေ့ပင် တွေ့မြင် ယုံကြည်ရသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော် မူ၏။
- (ဃ) ဧဟိပဿိကော = လာရောက်ရှုမြင် ကျေးဇူးတင်မြဲဖြစ်၍ လာပါ ရှုပါ ကျင့်ကြံပါဟု မပါ၊ ပါအောင် ခေါ်ဆောင် သွတ်သွင်း တိုက်တွန်းခြင်းငှာ ထိုက်တန်စွာသော ဂုဏ်ထူး ဝိသေသနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
- (င) ဩပနေယျိကော = မိမိကာယ အဇ္ဈတ္တတွင် ရရှိပေါက် ရောက် ကိုယ်ပျော့မြောက်အောင် ကပ်၍ဆောင်ထိုက်သော ဂုဏ်ထူးဝိသေသနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
- (စ) ဝိညူဟိ = ပညာရှိသူ ရှင်လူအပေါင်း သူတော်ကောင်း တို့သည်၊ ပစ္စတ္တံ = အသီးသီးသော မိမိတို့သန္တာန်၌၊ ဝေဒိတဇ္ဇော = ချမ်းသာလေစွ ကောင်းလေစွဟု ကာယစိတ္တ သုခနှစ်ပြင် ထင်ထင်ရှားရှား ခံစားသိမြင်ရသော ဂုဏ်ထူး ဝိသေသနှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

တံ = ထို သွာက္ခာတ အစ ဝေဒိတဗျော အဆုံး ဘဝင်ချွန်းမျှ
 ဘုန်းရှိန်ကြီးမား ဂုဏ်ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော တရားတော်မြတ်ကို၊
 အဟံ = ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်စုမျှကို ကာယသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။
 ဝန္ဓာမိ = သံဒွါစိတ်ဇော အာရုံပြော၍ မနောဝစီ ကာယညီလျက် ဦးချီ
 လက်မိုး ကြာငုံဖြိုးသို့ ရှိခိုးပါ၏ဘုရား။

တရားဂုဏ်တော်ကဗျာ

တရားစစ်မှန်၊ ကျင့်ကြံကြမ္မ
 ချမ်းသာသုခ ရနိုင်မည်။
 တရားတုတွေ၊ ကျင့်နေကြလို့
 ဗုဒ္ဓဝါဒ ပြယ်ရသည်။
 ယခုမြန်မြန်၊ အမှန်လမ်းသို့
 တဖန်လှမ်းဖို့ ချိန်တော်ပြီ။
 သို့မှတိုင်းပြည်၊ ဘာသာရေးကြောင့်
 သာယာအေးဆေး ရှိလိမ့်မည်။

တရားဂုဏ် အာရုံဖြူရကျိုး

တရားမြတ်ဂုဏ်၊ အာရုံညွတ်လို့
 မပြတ် မလပ်၊ အောက်မေ့လျှင်၊
 အမြဲတမ်းသာ၊ ကောင်းစွာနိုးလို့
 ကြီးမားဖွံ့ဖြိုး အကျိုးထင်။

တရားဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးပြီး၏။

၅။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါးပါဠိ

- (က) သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊
- (ခ) ဥဇ္ဈပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊
- (ဂ) ဉာယပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊
- (ဃ) သာမိစိပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၊ ယဒိဒံ
စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ၊ ဧသ ဘဂဝတော
သာဝကသံဃော၊
- (င) အာဟုနေယျော၊
- (စ) ပါဟုနေယျော၊
- (ဆ) ဒက္ခိဏေယျော၊
- (ဇ) အဉ္ဇလိကရဏီယော၊
- (ဈ) အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ။

၆။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါးအနက်

- (က) ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏။ သာဝကသံဃော = သီလ
ဝန် ဂုဏဝန် ပညာဝန် ကလျာဏ ပုထုဇ္ဇန် အရှင်မွန် အရှင်
မြတ်တို့နှင့်တကွ ပရမတ္ထသံဃာ အရိယာရှစ်ပါး တပည့်သား
သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းသည်။ သုပ္ပဋိပန္နော = အဓိသီလ
အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ် လွန်ကောင်းမြတ်သော
ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
- (ခ) ဘဂဝတော = ၏။ သာဝကသံဃော = သည်။ ဥဇ္ဈပ္ပဋိပန္နော =
အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ် လွန်မြှောင့်
မတ်သော ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ပန္နော = အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ်
လွန်သင့်မြတ်သော ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

- (ဃ) ဘဂဝတော = ၏။ သာဝကသံဃော = သည်။ သာမိမိပုဋိ
ပန္နော = အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာသုံးရပ်
ရှိသောအပ်သော ပဋိပတ်ဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
ယဒိဒံ - ယာနိ ဣမာနိ စတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ = အကြင်
လေးပါးသော ယောက်ျားမြတ်အစုံတို့သည်။ သန္တိ =
ရှိကုန်၏။

ယဒိဒံ - ယေ ဣမေ အဋ္ဌ ပုရိသပုဂ္ဂလာ = အကြင်ရှစ်ပါး
သော ယောက်ျားမြတ်တို့သည်။ သန္တိ = ရှိကုန်၏။

ဘဂဝတော = မြတ်စွာဘုရား၏။ ဧသေ - ဧသော သာဝက
သံဃော = ဤလေးစုံရှစ်ပါး တပည့်သား သံဃာတော်မြတ်
အပေါင်းတို့သည် -

- (င) အာဟုနေယျော = လက်ဆောင်အလို့ငှာ ယူ၍လာသော
အလှူဝတ္ထုမျိုးကို ခံယူခြင်းငှာ ထိုက်တန်စွာသော သီလဂုဏ်၊
သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
- (စ) ပါဟုနေယျော = အာဂန္တုအား ရည်၍ထားသော အလှူဝတ္ထု
မျိုးကို ခံယူခြင်းငှာ ထိုက်တန်စွာသော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိ
ဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။
- (ဆ) ဒက္ခိဏေယျော = နောက်နောက်ဘဝ အကျိုးရဖို့ ပျိုးချတုံ
လတ် မြတ်သော အလှူဝတ္ထုမျိုးကို ခံယူခြင်းငှာ ထိုက်တန်
စွာသော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်နှင့်လည်း
ပြည့်စုံတော်မူ၏။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၂၅

(၉) အဉ္စလိကရဏီယော = လူမင်း နတ်မင်း ပြဟ္မာမင်းတို့၏ လက်အုပ်ချီခြင်းကို ခံယူထိုက်သော သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ၏။

(၁၀) လောကဿ = လူအပေါင်း၏၊ အနုတ္တရံ = အတုမရှိ မြင့်မြတ်သော၊ ပုညက္ခေတ္တံ = ကုသိုလ်မျိုးကို စိုက်ပျိုးချရာ လယ်တာမြေကောင်းသဖွယ်လည်း ဖြစ်တော်မူ၏။

ထံ = ထိုသုပ္ပဋိပန္နအစ ပုညက္ခေတ္တအဆုံး ဘဝင်ချန်းမျှ ဘုန်းရှိန်ကြီးမား ဂုဏ်ကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော သံဃာတော်မြတ်အပေါင်းကို။
အဟံ = ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်စုမျှကို ကာယသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်။
ဝန္ဓာမိ = သဒ္ဓါစိတ်ဇော အာရုံပြော၍ မနောဝစီ ကာယညီလျက် ဦးချီလက်မိုး ကြာငုံဖြိုးသို့ ရှိခိုးပါ၏ဘုရား။

သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကဗျာ

* ဘုရားရှင်တော်၊ သားတော်များဟု
မှတ်သားခေါ်ရ သံဃာမည်။
တရားမူမှန်၊ မပျက်စီးဖို့
သီးသီးဆောင်ရ ကျင့်ရသည်။

* သံဃာဆိုတာ၊ နှစ်မျိုးရသည်
ပရမတ္ထ သမ္မုတိ။
တရားသိကာ - ရိယာမြတ်မှ
ပရမတ္ထ ခေါ်ရသည်။

* သမ္မုတိဆို၊ ထိုသံဃာ၌
ဆိုးကောင်းနှစ်ဝ ရှိကြသည်။
အကောင်းကိုသာ၊ ကိုးကွယ်ကြဖို့
စိတ်က နိစ္စ ထားရမည်။

၂၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

* အကောင်းတွေကို၊ အသက်ပေးလို့
 သာသနာရေး ဆောင်သင့်ပြီ။
 မဆောင်နိုင်သော်၊ ဘာသာပျက်၍
 သာသနာသက် ဆုံးတော့မည်။

သံဃာ့ဂုဏ် အာရုံပြုရကျိုး

သံဃာမြတ်ဂုဏ်၊ အာရုံညွတ်လို့
 မပြတ် မလပ်၊ အောက်မေ့လျှင်၊
 အမြဲတမ်းသာ၊ ကောင်းစွာနိုးလို့
 ကြီးမားဖွံ့ဖြိုး အကျိုးထင်။

ဆွမ်းဇော၊ ပန်းဇော၊ ဓရဇော၊ ဆီမီးဇော်ကပ် မေတ္တာဗို့ အမျှဝေ
 ၁။ ဆွမ်းဇော်ကပ်နှင့် ဆုတောင်း

အရဟတာဒိ နဝဂုဏေဟိ၊ အရဟံ အစရှိသော ကိုးပါးသော
 ဂုဏ်တော်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော၊ နာထံ၊ လူနတ်တို့၏ကိုး
 ကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို
 ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်မှတ်၍၊ စေတီယဿ၊ ဓာတုစေတီ၊ ဓမ္မစေတီ၊ ဥဒ္ဓိဿစေတီ၊
 ပရိဘောဂံစေတီတော်မြတ်အား၊ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ သမ္ပန္နံ၊ အဆင်းအနံ့
 အရသာနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဣမံ ပိဏ္ဏပါတ ခါဒနီယ ဘောဇနီယံ၊ ဤ
 ဆွမ်း ခဲဖွယ် ဘောဇဉ် ချိုချဉ် အရသာကို။ သက္ကစ္ဆံ၊ ရိုရိုသေသေ၊ ဒေမိ၊
 နိဗ္ဗာန်ရည်မှန်း လျှာဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။ ပူဇေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော် ပူဇော်
 ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဆုတောင်းပါဠိ ။ ။ ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောဟု။
 အနက် ။ ။ မေ၊ တပည့်တော်၏။ ဣဒံ ပုညံ၊ ဤကောင်းမှု
 အာသဝက္ခယာဝဟံ၊ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့၏ ကုန်ရာ

ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ကေန်ရောင်
အောင် ရွက်ဆောင်နိုင်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်ပါစေသတည်း။

၂။ ပန်းတော်ကပ်နှင့်ဆုတောင်း

အရဟတာဒိ နဝဂုဏေဟိ၊ အရဟံ အစရှိသော ကိုးပါးသော
ဂုဏ်တော်တို့နှင့်၊ သမန္တာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော၊ နာယံ၊ လူနတ်တို့၏ကိုး
ကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို
ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်မှတ်၍၊ စေတီယဿ၊ ဓာတုစေတီ၊ ဓမ္မစေတီ၊ ဥဒ္ဓိဿစေတီ၊
ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား၊ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ သမ္ပန္နံ၊ အဆင်းအနံနှင့် ပြည့်စုံ
သော။ က္လမံ ပုပ္ဖံ၊ ဤပန်းကို။ သက္ကစ္ဆံ၊ ရိရိသေသေ၊ ဒေမိ၊ နိဗ္ဗာန် ရည်မှန်း
လျှာဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။ ပူဇေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။
ဆုတောင်းပါဠိ ။ ။ က္လမံ မေ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။

အနက်။ ။ (အထက်ပါအတိုင်း)

၃။ ဓရတော်ကပ်နှင့်ဆုတောင်း

အရဟတာဒိ နဝဂုဏေဟိ၊ အရဟံ အစရှိသော ကိုးပါးသော
ဂုဏ်တော်တို့နှင့်၊ သမန္တာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော၊ နာယံ၊ လူနတ်တို့၏ကိုး
ကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားကို
ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်မှတ်၍၊ စေတီယဿ၊ ဓာတုစေတီ၊ ဓမ္မစေတီ၊ ဥဒ္ဓိဿစေတီ၊
ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား၊ သုဒ္ဓ သီတလပသန္နံ၊ သန့်ရှင်းအေးမြ
ကြည်လင်လှသော။ က္လမံ ပါနီယပရိဘောဇနီယံ၊ ဤသောက်ကော်ရေ
သုံးဆောင်တော်ရေကို။ သက္ကစ္ဆံ၊ ရိရိသေသေ၊ ဒေမိ၊ နိဗ္ဗာန် ရည်မှန်း
လျှာဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။ ပူဇေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော် ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

၂၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဆုတောင်းပါဠိ ။ ။ ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။
အနက်။ ။ (အထက်ပါအတိုင်း)

၄။ ဆီမီးတော်ကပ်နှင့်ဆုတောင်း

အရဟတာဒိ နဝဂုဏေဟိ၊ အရဟံ အစရှိသော ကိုးပါးသော
ဂုဏ်တော်တို့နှင့်၊ သမန္တာဂတံ၊ ပြည့်စုံတော်မူသော၊ သဗ္ဗညုတာနာဝရဏ
ဉာဏေဟိ၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏ် အနာဝရဏဉာဏ်တော်တို့ဖြင့်။ တိလော
ကေ၊ သုံးပါးသောလောက၌။ အဝိဇ္ဇာအန္တကာရံ၊ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော
အမှိုက်မှောင်ကို။ ဝိဓမ္မိတွာ၊ ပယ်ဖျောက်၍၊ ဇလံ ဇလန္တော၊ ထွန်းလင်း
တောက်ပ တော်မူစေနိုင်သော။ ဗုဒ္ဓံ၊ သက်တော်ထင်ရှား သဗ္ဗညုမြတ်စွာ
ဘုရားကို ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်မှတ်၍၊ စေတီယဿ၊ ဓာတုစေတီ၊ ဓမ္မစေတီ၊
ဥဒ္ဓိဿစေတီ၊ ပရိဘောဂစေတီတော်မြတ်အား၊ ပဘာဝဏ္ဏေဟိ၊ အရောင်
အဆင်းတို့ဖြင့်။ အန္တကာရံ၊ အမှိုက်မှောင်ကို။ ဝိနာသကံ၊ ပယ်ဖျောက်
တတ်သော။ ဣမံ ဒီပဇာလံ၊ ဤဆီမီးလျှံကို၊ သက္ကစ္စံ၊ ရိရုံသေသေ၊ ဒေမိ၊
နိဗ္ဗာန်ရည်မှန်း လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။ ပူဇေမိ၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျှော်
ပူဇော်ပါ၏အရှင်ဘုရား။

ဆုတောင်းပါဠိ ။ ။ ဣဒံ မေ ပုညံ အာသဝက္ခယာဝဟံ ဟောတု။
အနက်။ ။ (အထက်ပါအတိုင်း)

မေတ္တာသုတ်တော်လာ မေတ္တာပွားနည်း (၁၁) နည်း

- ၁။ လုံးစုံများစွာ၊ သတ္တဝါ၊ ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။
- ၂။ ပုဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၂၉

- ၂။ ကြောက်တတ်၊ မကြောက်တတ်၊ နှစ်ရပ်များစွာ၊ သတ္တဝါ
ချမ်းသာကိုယ်စိတ် မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။
- ၃။ မြင်အပ် မမြင်အပ်၊ နှစ်ရပ်များစွာ၊ သတ္တဝါ၊
ချမ်းသာကိုယ်စိတ် မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။
- ၄။ ဝေးနေ နီးနေ၊ နှစ်ထွေများစွာ၊ သတ္တဝါ၊ ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။
- ၅။ ဘဝဇာတ်ဆုံး၊ မဆုံးများစွာ၊ သတ္တဝါ၊ ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။
- ၆။ ရှည်၊ တို၊ အလတ်၊ သုံးရပ်ခန္ဓာ၊ သတ္တဝါ၊
ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။
- ၇။ ကြီး၊ ငယ်၊ အလတ်၊ သုံးရပ်ခန္ဓာ၊ သတ္တဝါ၊
ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။
- ၈။ ဆူ၊ ကြုံ၊ အလတ်၊ သုံးရပ်ခန္ဓာ၊ သတ္တဝါ၊
ချမ်းသာကိုယ်စိတ်မြဲပါစေ။
ဥပဒ်ရန်ဘေး၊ ကင်းစင်ဝေး၊ ငြိမ်းအေးကြပါစေ။
- ၉။ လူအချင်းချင်း၊ လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ။
- ၁၀။ အထင်သေးခြင်း၊ အချင်းချင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ။
- ၁၁။ ဆင်းရဲလိုခြင်း၊ အချင်းချင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ။

ဒိသာပရဏမေတ္တာပွားနည်း

- ၁။ အရှေ့အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၂။ အနောက်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၃။ မြောက်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၄။ တောင်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ အနန္တသတ္တဝါတို့-
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၅။ အနောက်တောင်ယောင့် အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ
 အနန္တသတ္တဝါတို့ -
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၃၁

- ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၆။ အနောက်မြောက်ထောင့်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ
 အနန္တသတ္တဝါတို့ -
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၇။ အရှေ့မြောက်ထောင့်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ
 အနန္တသတ္တဝါတို့ -
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၈။ အရှေ့တောင်ထောင့်အရပ်၌ရှိသော အနန္တစကြဝဠာ
 အနန္တသတ္တဝါတို့ -
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။
- ၉။ အောက်အရပ်၌ရှိသော ထက်ဝန်းကျင် အနန္တစကြဝဠာ
 အပါယ်ဘုံသား အနန္တသတ္တဝါတို့ -
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။

၁၀။ အထက်အရပ်၌ရှိသော ထက်ဝန်းကျင် အနန္တစကြဝဠာ
 အနန္တနတ် ဗြဟ္မာတို့ -
 ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဒေါသခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းကြပါစေ
 နှလုံးစိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြပါစေ။

ဓမ္မတ္တာအကျိုး (၁၁) မျိုး

- ၁။ ချမ်းသာစွာအိပ်ခြင်း၊
- ၂။ ချမ်းသာစွာ နိုးရခြင်း၊
- ၃။ မကောင်းအိပ်မက် မမြင်မက်ရခြင်း၊
- ၄။ လူတို့ချစ်နှစ်သက်ခြင်း၊
- ၅။ နတ်တို့ချစ်ခင်မြတ်နိုးခြင်း
- ၆။ နတ်တို့စောင့်ရှောက်ခြင်း၊
- ၇။ မီး၊ အဆိပ်၊ လက်နက် မသင့်နိုင်ခြင်း၊
- ၈။ စိတ် လျင်မြန်စွာ တည်ကြည်ခြင်း၊
- ၉။ မျက်နှာရုပ်ဆင်း ကြည်လင်ရွှင်ပြခြင်း၊
- ၁၀။ မတွေ့ဝေဘဲ သေရခြင်း၊
- ၁၁။ သေသောအခါ ဗြဟ္မာပြည်သို့ လားခြင်း။

ဆောင်ပုဒ်။ အိပ်၊ နိုး၊ ချမ်းသာ၊ ကောင်းစွာအိပ်မက်၊ ချစ်လျက်
 လူနတ်၊ စောင့်လတ်နတ်များ၊ မီး၊ ဆိပ်၊ ဓားတို့၊
 ရှောင်ရှားကိုယ်မှာ၊ လျင်စွာစိတ်တည်၊ ရွှင်ကြည်မျက်နှာ၊
 သေခါမတွေ့၊ လားလေဗြဟ္မာ၊ ဆယ့်တစ်ဖြာသည်၊
 မေတာပွားမှ အကျိုးတည်း။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၃၃

တစ်နေ့သုံးခါ၊ အိုးတစ်ရာဖြင့်၊ ချက်ကာထမင်း
ကျွေးမွေးခြင်းထက်၊ မယွင်းစင်စစ်၊ နို့တစ်ညစ်စာ၊
ကြိမ်သုံးခါမျှ၊ မေတ္တာပွားများ၊ ကျိုးကြီးမားသည်၊ ဘုရား
မြတ်စွာ မိန့်ခွန်းတည်း။

၆။ အမျှဝေ

ဤသို့ပြုရ၊ မြတ်ပုညကို၊ ကြီးထမြင့်ခေါင်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်ဦး၊
မကကျူးသား၊ ကျေးဇူးအရှင်၊ မွေးမိခင်နှင့်၊ ဖခင်တို့အား၊ ရငြားပါစေ၊
အမျှဝေ၏။

မသွေနှိစွ၊ ဤကာယကို၊ စောင့်ထပေတတ်၊ ကိုယ်စောင့်နတ်လည်း၊
မလပ်စေရ၊ ပေးဝေငှ၏။

မိတ္တဆွေည၊ ဆရာသမား၊ ဘိုးဘွားကစ၊ ယမရာဇာ၊ ဒေဝိယက္ခ၊
ဣန္ဒာဗုဒ္ဓ၊ အာကာသနတ်၊ အထူးမှတ်၍၊ မပြတ်ပညာ၊ ကုသလကို၊
ရကြပါစေ၊ အမျှဝေ၏။

သဗ္ဗေသတ္တာ၊ သတ္တဝါဟု၊ နာနာလောက၊ အနန္တတွင်၊ မပြတ်စဉ်ကာ၊
သတ္တာဝါသ၊ ဘုံကိုးဝနှင့်၊ ဝိညာဏဌိတိ၊ တည်ရှိခန့်စ်ပါး၊ များစွာလုံးစုံ၊
ဘုံသုံးဆယ့်တစ်၊ ဖြစ်ဖြစ်သမျှ၊ ဝေနေယျအား၊ အမျှကုသိုလ်၊ ပေးဝေလို၏။

ထိုကုသလ၊ မြတ်ပုညကို၊ အမျှရကြသည်၊ ဖြစ်စေသော်။

ဝသုန္ဓရေ၊ ဤမြေပုံသု၊ သီလာထူလည်း၊ သက်သေအမှု တည်စေ
သော်။

သူတော်ကောင်းတို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုကျင့်ရာဖြစ်စသာ

ပုညတြိယဝတ္ထု (၁၀) ပါး

- ၁။ ဒါန ▣ စွန့်ကြပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်း။
- ၂။ သီလ ▣ ကိုယ်ကျင့်သီလကောင်းအောင် စောင့်ထိန်းခြင်း
- ၃။ ဘာဝနာ ▣ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ခြင်း။
- ၄။ အဘစာယန ▣ ရှိသေထိုက်သူတို့ကို ရှိသေခြင်း။
- ၅။ ဝေယျာဝစ္စ ▣ သူတစ်ပါးကုသိုလ်ရေးတို့၌ ကူညီဆောင်ရွက်ခြင်း
- ၆။ ပတ္တိဒါန ▣ မိမိပြုလုပ်သော ကုသိုလ်ကို သူတစ်ပါးအား အမျှ ပေးဝေခြင်း။
- ၇။ ပတ္တာနုမောဒန ▣ သူတစ်ပါး ပြုလုပ်သောကုသိုလ်ကို ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်ခြင်း။
- ၈။ ဓမ္မဿဝန ▣ သူတော်ကောင်းတရား နာကြားခြင်း။
- ၉။ ဓမ္မဒေသနာ ▣ လာဘ်ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ သူတော်ကောင်းတရား ဟောကြားခြင်း။
- ၁၀။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ ▣ အယူကို ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်စွာ ယူခြင်း။

မင်္ဂလသုတ် ပါဠိ အဓိပ္ပါယ်ကဗျာ

မင်္ဂလသုတ် ပါဠိ

- (၁) ယံ မင်္ဂလံ ဒွါ သဟိ၊ စိန္တယိ သု သဒေဝကာ။
 သောတ္ထာနံ နာမိဂစ္ဆန္တိ၊ အဋ္ဌတ္တိသဉ္စ မင်္ဂလံ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၃၅

- (၂) ဒေသိတံ ဒေဝဒေဝေန၊ သဗ္ဗပါပဝိနာသနံ။
သဗ္ဗလောက ဟိတတ္ထာယ၊ မင်္ဂလံ တံ ဘဏာမ ဟေ။
- (၃) ဧဝံ မေသုတံ -
ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ
ဇေတဝနေ၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ။
အထ ခေါ အညတရာ ဒေဝတာ
အဘိက္ကန္တယ ရတ္တိယာ အဘိက္ကန္တ ဝဏ္ဏာ
ကေဝလကပ္ပံ ဇေတဝနံ ဩဘာသေတွာ
ယေန ဘဂဝါ၊ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ
ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌာသိ၊
ဧကမန္တံ ဌိတာခေါ သာ ဒေဝတာ၊
ဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈဘာသိ။
- (၄) ဗဟူဒေဝါ မနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယံ။
အာကင်္ခမာနာ သောတ္တာနံ၊ ဗြူဟိ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၅) အသေဝနာ စ ဗာလာနံ၊ ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ။
ပူဇာ စ ပူဇ နေယျာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၆) ပတိရူပ ဒေသဝါသော စ၊ ပုဗ္ဗေ စ ကတ ပုညတာ။
အတ္တသမ္မာ ပဏိမိ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၇) ဗာဟုသစ္စဉ္စ၊ သိပ္ပဉ္စ၊ ဝိနယော စ သုသိက္ခိတော။
သုဘာသိတာ စ ယာဝါစာ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၈) မာတာပိတု ဥပဋ္ဌာနံ၊ ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော။
အနာကုလာစ ကမ္မန္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၉) ဒါနဉ္စ ဓမ္မစရိယာ စ၊ ဉာတကာနဉ္စသင်္ဂဟော။
အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၁၀) အာရတီ ဝိရတီ ပါပါ၊ မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော။
အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။

၃၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၁၁) ဂါရဝေါ စ နိဝါတော စ၊ သန္တုဋ္ဌိ စ ကတညုတာ။
ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၁၂) ခန္တီ စ သောဝစဿတာ၊ သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ။
ကာလေန ဓမ္မသာကတ္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၁၃) တပေါ စ ဗြဟ္မစရိယဉ္စ၊ အရိယသစ္စာန ဒဿနံ။
နိဗ္ဗာနသန္တိကိရိယာ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၁၄) ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ၊ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္ပတိ။
အသောကံ ဝိရဇံ ခေမံ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။
- (၁၅) ဧတာဒိသာနိ ကတွာန၊ သဗ္ဗတ္ထ မပရာဇိတာ။
သဗ္ဗတ္ထ သောတ္ထိ ဂစ္ဆန္တိ၊ တံ တေသံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။

မင်္ဂလသုတ်ပါဠိ အဓိပ္ပါယ်ကဗျာ

- (၁) ယံ မင်္ဂလံ ဌါနသဟိ၊ စိန္တယီ သု သဒေဝတာ။
သောတ္တာနံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ၊ အဋ္ဌတ္တိသဉ္စ မင်္ဂလံ။ (ပါဠိ)

နတ်နှင့်အတူ ခပ်သိမ်းလူတို့သည် ချမ်းသာစီးပွား ကြီးထွားခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မင်္ဂလာတရား သုံးဆယ့်ရှစ်ပါးကို တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ် ပတ်လုံး ကြံစည်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ ကြံစည်ကြပါကုန်သော်လည်း မင်္ဂလာ တရားမြတ်ကို မသိနိုင်ရှာကြကုန်။ (အဓိပ္ပာယ်)

- (၂) ဒေသိတံ ဒေဝဒေဝေန၊ သဗ္ဗပါပဝိနာသနံ။
သဗ္ဗလောက ဟိတတ္ထာယ၊ မင်္ဂလံ တံ ဘဏာမ ဟေ။ (ပါဠိ)

မြတ်စွာဘုရားသည် လောကလူသားတို့၏ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ မကောင်းမှုမှန်သမျှကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော မင်္ဂလာတရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။ အို-သူတော်ကောင်းတို့ ငါတို့သည် ထိုမင်္ဂလာ တရားတော်ကို ရွတ်ဖတ်ကြကုန်စို့။ (အဓိပ္ပာယ်)

(၃)

ဧဝံ မေသုတံ -

ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ
 ဇေတဝနေ၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အာရာမေ။
 အထ ခေါ အညတရာ ဒေဝတာ
 အဘိက္ကန္တဿ ရတ္ထိယာ အဘိက္ကန္တ ဝဏ္ဏာ
 ကေဝလကပ္ပံ ဇေတဝနံ ဩဘာသေတွာ
 ယေန ဘဂဝါ၊ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ
 ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ အဌာသိ၊
 ဧကမန္တံ ဌိတာခေါ သာ ဒေဝတာ၊
 ဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈဘာသိ။ (ပါဠိ)

အရှင်မဟာကဿပ တပည့်တော် အာနန္ဒာ ဤသို့ နာယူမှတ်သား
 ခဲ့ရပါသည် အရှင်ဘုရား။ အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားသည် သာဝတ္ထိ
 ပြည်အနီး အနာထပိဏ္ဍိကဌေး၏ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံး
 နေတော်မူပါသည်ဘုရား။ ထိုအခါ အလွန်လှပသောနတ်သားတစ်ယောက်
 သည် သန်းခေါင်ကျော်အချိန် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်တစ်တိုက်လုံးကို
 အရောင်အဝါထွန်းပစေပြီး မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူရာအရပ်သို့
 ချဉ်းကပ်ပါသည်ဘုရား။ ချဉ်းကပ်ပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားကို ရိုရိုသေသေ
 ရှိခိုး၍ ဝေးနီးလေညာ မြင့်မူရာနှင့် မျက်နှာချင်းအပ် နောက်ကျောရပ်ဟု
 ခြောက်ရပ်ပြစ်ကွာ သင့်တင့်ရာတစ်ခုသောအရပ်၌ မတ်တတ်ရပ်ကာ
 နေပါသည်ဘုရား။ နတ်သားက မတ်တတ်ရပ်လျက် မြတ်စွာဘုရားကို
 ဂါထာဖြင့် လျှောက်ထားပါသည်ဘုရား။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားကို
 နတ်လူအများ ကြံစည်ပေ။

၃၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဘယ်သင်း ဘယ်ဟာ မင်္ဂလာစစ်ဟု၊
 သေချာဇာစ်မြစ် မသိပေ။
 ဆယ့်နှစ်နှစ်တိုင် နှုတ်ပြိုင်ငြင်းလို့၊
 မင်္ဂလာအခင်း မပြီးပေ။
 မင်္ဂလာတရား၊ ဝါဒများ၊ ကွဲပြားနတ်လူတွေ။
 အဲဒါကြောင့် ကြံကြ စည်ကြ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၄) ဗဟူဒေဝါ မနုဿာ စ၊ မင်္ဂလာနိ အစိန္တယံ။
 အာကင်္ခမာနာ သောတ္ထာနံ၊ ဗြဟ္မိ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

အရှင်မြတ်ဘုရား ရာပေါင်းများစွာသော နတ်လူတို့သည် စီးပွား
 ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မင်္ဂလာတရားတော်ကို လိုလား
 တောင့်တကြသောကြောင့် မင်္ဂလာတရားတော်ကို ကြံစည်ကြပါကုန်သည်
 ဘုရား၊ ထိုသို့ ကြံစည်ကြပါကုန်သော်လည်း မင်္ဂလာတရားတော်ကို
 မသိနိုင်ကြပါကုန်ဘုရား။ ထိုသို့ မသိနိုင်ကြပါသောကြောင့် ဘုန်းတော်
 ကြီးမား မြတ်ဘုရားက မင်္ဂလာတရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူပါ
 ဘုရား။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

သာဝတ္ထိပြည်မှန် ဇေတဝန်ကျောင်းဝယ်၊
 ကိန်းအောင်းပျော်မွေ့ မြတ်စိန္တေ။
 သန်းခေါင်ယံခါ မထင်ရှားသည့်
 နတ်သားတစ်ယောက် ချဉ်းကပ်လေ။
 ချဉ်းကပ်ပြီးသော် မင်္ဂလာသဘောကို၊
 ထင်ရှားဟောဖို့ လျှောက်ပန်ချေ။
 အသေဝနာတရား၊ အစထား၊ ဟောကြားမိန့်ခဲ့ပေ။
 အဲဒါကြောင့် နာရ ကြားရ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၅) အသေဝနာ စ ဗာလာနံ၊ ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ။
ပူဇာ စ ပူဇ နေယျာနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား သုံးပါး

- (က) အသေဝနာစ ဗာလာနံ - လူမိုက်ကို မပေါင်းသင်းရ၊
- (ခ) ပဏ္ဍိတာနဉ္စ သေဝနာ - ပညာရှိကို ပေါင်းသင်းရမည်၊
- (ဂ) ပူဇာစ ပူဇနေယျာနံ - ပူဇော်ထိုက်သူကို ပူဇော်ရမည်။
(အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

လူမိုက်ဆိုလျှင် - ရှောင်သွေလွှဲလို့ မမှီဝဲနှင့် - ကင်းအောင်နေ၊
 ပညာရှိကို - အရှည်တွဲလို့ မှီဝဲဆည်းကပ် - နည်းယူစေ၊
 သုံးပါးရတနာ - မိဘများနှင့်၊ ဆရာသမားကို - ပူဇော်လေ၊
 ချမ်းသာကိုပေး - ဆက်ဆံရေး၊ မျှော်တွေးသုံးချက်ပေ၊
 အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၆) ပတိဇ္ဈပ ဒေသဝါသော စ၊ ပုဗ္ဗေ စ ကတ ပုညတာ။
အတ္တသမ္မာ ပဏိဓိ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား သုံးပါး

- (က) ပတိဇ္ဈပဒေသဝါသော စ - သင့် တင့် လျောက် ပတ်
ကောင်းမြတ်သောအရပ်၌
နေရခြင်း။
- (ခ) ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာ - ရှေးဘဝက ပြုခဲ့ဖူးသော
ကုသိုလ်ကောင်းမှု ရှိခြင်း။
- (ဂ) အတ္တသမ္မာပဏိဓိ - အကျင့် သီလ မပျက်ရ
အောင် ကိုယ်စိတ်နှစ်လုံး
ကောင်းစွာထားခြင်း။
(အဓိပ္ပာယ်)

ဗုဒ္ဓ

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မင်္ဂလာကဗျာ

ကုသိုလ်ပညာ-ဥစ္စာရဖို့၊ သင့်ရာဒေသ-အမြဲနေ၊
 ရှေးကတင်ကြို-ပြုခဲ့ဖူးသည့်၊ ကောင်းမှုအထူး-ရှိပါစေ၊
 မိမိကိုယ်ကို-ကောင်းအောင်ထိန်းလို့၊
 မတိမ်းစေနဲ့-ဆောက်တည်လေ၊
 ဥစ္စာကိုပေး-နေထိုင်ရေး၊ မျှော်တွေးသုံးချက်ပေ၊
 အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၇) ဗာဟုသစ္စ၊ သိပ္ပဉ္စ၊ ဝိနယော စ သုသိက္ခိဟော။
 သုဘာသိတာ စ ယာဝါစာ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

- (က) ဗာဟုသစ္စ - အကြားအမြင် ဗဟုသုတများခြင်း၊
- (ခ) သိပ္ပဉ္စ - အပြစ်ကင်းသော လက်မှုပညာ တတ်ခြင်း၊
- (ဂ) ဝိနယော စ - ကျင့်ဝတ် ဝိနည်း သင်ခြင်း၊
- (ဃ) သုဘာသိတာ စ - ချစ်ဖွယ် သာယာ ချိုသာစကား ပြော ကြားခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

တတ်ကောင်းတတ်ရာ-ဟူသမျှကို၊ ကြားမြင်သုတ-ရှိပါစေ၊
 အိုးအိမ်တည်ထောင်-ဝမ်းစာရေးနဲ့၊ အသက်မွေးဖို့-အတတ်သင်လေ၊
 လူနှင့်ဆိုင်ရာ-ကျင့်ဝတ်များကို၊ ကောင်းစွာသင်ကြား-နားလည်စေ၊
 မှန်ကန်ယဉ်ကျေး-ချိုသာအေး၊ ဆိုရေးတတ်ပါစေ၊
 အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၄၁

- (၈) မာတာဝိတု ဥပဌာနံ၊ ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော။
 အနာကုလာစ ကမ္မန္တာ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရားသုံးပါး

- (က) မာတာဝိတု ဥပဌာနံ - အမိအဖကို လုပ်ကျွေး ပြုစုခြင်း၊
 (ခ) ပုတ္တဒါရဿ သင်္ဂဟော - သား သမီး ဇနီး မယားကို ချီးမြှင့်ထောက်ပံ့ခြင်း၊
 (ဂ) အနာကုလာစ ကမ္မန္တာ - ရှုပ်ထွေးခြင်းကင်းသော အလုပ်ကို လုပ်ခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

မြင်းမိုရ်ရွှေတောင်-မိဘကြွေးကို၊ ကောင်းစွာဆပ်ပေး-ဝတ်ကျေကျေ၊
 ကြွေးသစ်ချကာ-သားနှင့်မယား၊ မြှောက်စားချီးမြှင့်-ဝတ်ကုန်စေ၊
 အလုပ်တာဝန်-မလစ်ဟင်းနဲ့၊ အပြစ်ကင်းအောင်-လုပ်ပါလေ၊
 စည်းစိမ်ကိုပေး-ပြုစုရေး၊ မျှော်တွေးသုံးချက်ပေ၊
 အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

- (၉) ဒါနဉ္စ ဓမ္မစရိယာ စ၊ ဉာတကာနဉ္စသင်္ဂဟော။
 အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရားလေးပါး

- (က) ဒါနဉ္စ - စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း၊
 (ခ) ဓမ္မစရိယာ စ - မိမိသန္တာန်၌ သုစရိုက်ဖြစ်အောင် ကျင့်ဆောင်ခြင်း၊
 (ဂ) ဉာတကာနဉ္စ သင်္ဂဟော - ဆွေမျိုးများကို ပေးကမ်း ချီးမြှင့် ထောက်ပံ့ခြင်း၊
 (ဃ) အနဝဇ္ဇာနိ ကမ္မာနိ - အပြစ်မရှိသော အလုပ်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

သုံးတန်စေတနာ-ဖြူစင်လန်းလို့၊ ပေးကမ်းဝေမျှ-လှူနိုင်စေ၊
ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်ကြံ-မမိုက်မှားနဲ့၊ သုစရိုက်တရားကို-ကျင့်ပါလေ၊
ဆွေမျိုးတွေကို-ပြင်ပမထားနဲ့၊ သင်္ဂဟတရားနဲ့-ချီးမြှောက်လေ၊
သန့်စင်ပြစ်မျိုး-လူထုကျိုး၊ သယ်ပိုးဆောင်ရွက်စေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၀) အာရုဏ် ဝိရုဏ် ပါပါ။ မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော။
အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု။ ဇေတံ မင်္ဂလံ ဗုတ္တံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

(က) အာရတီ ပါပါ	▪ မကောင်းမှုတို့ကို စိတ်ဖြင့်
ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
(ခ) ဝိရတီ ပါပါ	▪ မကောင်းမှုတို့ကို ကိုယ်နှုတ်
ဖြင့် အထူးရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
(ဂ) မဇ္ဇပါနာ စ သံယမော	▪ မူးယစ်ဆေးဝါး သောက်စား
ခြင်းမှ စောင့်စည်းခြင်း၊
(ဃ) အပ္ပမာဒေါ စ ဓမ္မေသု	▪ သုစရိုက်ဆယ်ပါး ကုသိုလ်
တရားတို့၌ မမေ့လျော့ မပေါ့
ဆခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မဂ်္ဂလာကဗျာ

မကောင်းမှုတွေ-ဟူသမျှကို၊ မတွေ့ခင်က-ရှောင်ကြဉ်လေ၊
တွေ့ကြုံလာလျှင်-မလွန်ကျူးနဲ့၊ အထူးသဖြင့်-စောင့်စည်းလေ၊
အရက်သေစာ-မသောက်စားနဲ့၊ မှောက်မှားတတ်တဲ့-အရာပေ၊
လုပ်ကိုင်ပြောကြား-သတိထား၊ တံရားမမေ့စေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၄၃

(၁၁) ဂါရဝေါ စ နိဝါတော စ၊ သန္တုဋ္ဌိ စ ကတညုတာ။
ကာလေန ဓမ္မဿဝနံ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား ငါးပါး

- (က) ဂါရဝေါ စ - အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါ ကြီးမား
 ပုဂ္ဂိုလ်များကို ရိုသေ လေးစားခြင်း၊
- (ခ) နိဝါတော စ - ခြေသုတ်မုဆိုး မြွေစွယ်ကျိုးနှင့်
 ချိုကျိုးနွားလား- ဒွန်းစက္ကားပမာ
 မာန်မာနကို နှိမ့်ချခြင်း၊
- (ဂ) သန္တုဋ္ဌိ စ - ရသမျှဖြင့်သာ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း
- (ဃ) ကတညုတာ - ရှေးကပြုဖူး သူ့ကျေးဇူးကို အထူး
 ဆင်ခြင် သိမြင်ခြင်း၊
- (င) ကာလေန ဓမ္မဿဝန - သင့်လျော်သောအခါ၌ တရား
 နာကြားခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

အသက်ဂုဏ်ဝါ-ကိုယ့်ထက်ကြီးက၊ ဆည်းကပ်ခစား-ရိုသေသေ၊
မာနတံခွန်-ဂုဏ်မကြွနဲ့၊ ကိုယ့်ကိုယ်နှိမ့်ချ-အမြဲနေ၊
လောဘအပို-လိုမလိုက်နဲ့၊ ကိုယ်ထိုက်တာနဲ့-ကျေနပ်လေ၊
ကိုယ့်ပေါ်ပြုဖူး-သူ့ကျေးဇူး၊ အထူးသိတတ်စေ၊
ကောင်းကျိုးဆင့်ပွား-မြတ်တရား၊ နာကြားမပြတ်လေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၂) ခန္တီ စ သောဝစဿတာ၊ သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ။
ကာလေန ဓမ္မသာကစ္ဆာ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

- (က) ခန္တီ စ - မြေကြီးပမာ အရာရာ၌ သည်းခံခြင်း၊
- (ခ) သောဝစဿတာ - ဆုံးမခံယူလွယ်ကူသောသူဖြစ်ခြင်း။

၄၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (ဂ) သမဏာနဉ္စ ဒဿနံ = ရဟန်းတော်တို့ကို ဖူးမြင်ရခြင်း၊
- (ဃ) ကာလေန ဓမ္မသာကတ္ထာ = သင့်လျော်ရာအခါ၌ ပညာရှိ
တို့နှင့် တရားဓမ္မ ဆွေးနွေး
တိုင်ပင်ခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

စားဝတ်နေထိုင်-ရန်ခပ်သိမ်း၊ စိတ်ကိုချုပ်ထိန်း-သည်းခံလေ၊
ကျိုးကြောင်းပြည့်န်-ဆုံးမစကား၊ ပြောကြားလအာက-နာလွယ်စေ၊
သူမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်-ဟူသမျှကို၊ မကြာခဏ-တွေ့ ဆုံလေ၊
သဘာဝတွေ့-မှန်ကန်ရေး၊ ဆွေးနွေးမပြတ်ပေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

- (၁၃) တပေါ စ ဗြဟ္မစရိယဉ္စ၊ အရိယသစ္စာန ဒဿနံ။
နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ စ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

- (က) တပေါ စ = ကိလေသာအပူဝေး၍ ငြိမ်းအေးစေတတ်သော
အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်ခြင်း၊
- (ခ) ဗြဟ္မစရိယဉ္စ = မေထုန်အမှု ရှောင်ကြဉ်ပြုလျက် ကောင်း
မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း၊
- (ဂ) အရိယသစ္စာန ဒဿနံ = သစ္စာလေးပါးတရားကိုသိမြင်ခြင်း၊
- (ဃ) နိဗ္ဗာနသစ္စိကိရိယာ စ = အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်
ပြုခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

လောကီအာရုံ ဇိမ်ယစ်မှုးလို့၊ ပျော်မကြူးနဲ့-ခြီးခြံလေ၊
မေတ္တာဗြဟ္မစရိ-လက်ကိုင်သုံးလို့၊ သူမြတ်ကျင့်ထုံး-ယွင်းမသွေ၊
လေးပါးသစ္စာ-ဉာဏ်မြင်ကြည့်လို့၊ အမှန်သိအောင်-ကြိုးစားလေ၊

ဒုက္ခလွတ်ကင်း-နိဗ္ဗာန်ချဉ်း၊ အလင်းပေါက်နိုင်စေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၄) ဖုဋ္ဌဿ လောကဓမ္မေဟိ၊ စိတ္တံ ယဿ န ကမ္မတိ။
အသောကံ ဝိရဇံ ခေမံ၊ ဧတံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

မင်္ဂလာတရား လေးပါး

(က) စိတ္တံ ယဿ န ကမ္မတိ - လာဘာလာဘ စသည့်ရှစ်တန်
လောကဓံနှင့် တွေ့ကြုံသောသူ၏ စိတ်သည် ထိတ်ထိတ်
မခုန် မတုန်လှုပ်ခြင်း၊

(ခ) အသောကံ - စိုးရိမ်ပူဆွေး ငိုကြွေးမှု မရှိခြင်း၊

(ဂ) ဝိရဇံ - ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ မြူမှေး၊ ညစ်အကြေး မရှိခြင်း၊

(ဃ) ခေမံ - ကြောက်လန့်ဖွယ်ရေး ဘေးမရှိခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာတဗျာ

ဆင်းရဲချမ်းသာ-သဘာဝ၊ တွေ့ကြုံနေကြ-လူတိုင်းပေ၊
ကောင်းဆိုးနှစ်တန်-အစုံတွဲလို့၊ တလဲစီလှည့်-အမြဲနေ၊
လောကဓံကြုံ-မဖြုံတမ်းပေ၊ မတုန်စမ်းနဲ့-စိတ်ခိုင်စေ၊
သောကကိုထိန်း-ရမ္မက်သိမ်း၊ အေးငြိမ်းချမ်းသာနေ၊
အဲဒါမှ ဗုဒ္ဓဝါဒ ကမ္ဘာ့မင်္ဂလာတွေ။

(၁၅) စတာဒိသာနိ ကတွာန၊ သဗ္ဗတ္ထ မပရာဇိတာ။
သဗ္ဗတ္ထ သောတ္ထိ ဂစ္ဆန္တိ၊ တံ တေသံ မင်္ဂလ' မုတ္တမံ။ (ပါဠိ)

သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားတော်တို့ကို သင်အံကြည့်ရှု
လေ့လာမှုနှင့် ပြုကျင့်လိုက်နာခြင်းကြောင့် နေရာတကာ အရာရာမှာ

ရန်ဟူသမျှတို့ကို အရှုံးမရှိ အနိုင်ရကြကုန်၏။ ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်ဖြာသော
 လောကတို့၌ ဘေးရန်ကင်းဝေး အေးမြချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်နိုင်ကြ
 ကုန်၏။ ထိုသုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ မင်္ဂလာတရားတော်သည် နတ်နှင့်အတူ
 ခပ်သိမ်းလူတို့အတွက် မြင့်မြတ်သော မင်္ဂလာတရားတော်မည်၏။
 (အဓိပ္ပာယ်)

မင်္ဂလာကဗျာ

သုံးဆယ့်ရှစ်ဖြာ-မင်္ဂလာကုံးကို၊ လိုက်နာကျင့်သုံး-ပန်သူတွေ၊
 စီးပွားချမ်းသာ-ကျက်သရေတိုးလို့၊
 ကောင်းကျိုးစည်ပွင့်-တဝေဝေ၊
 ဘေးကင်းရန်ကွာ-ချစ်သူပေါ့လို့၊
 စိတ်ရော ကိုယ်ရော-ချမ်းသာမလေ၊
 ပြောဆိုကြဆ-ဆောင်သမျှ၊ အောင်ရမည်ကိန်းသေ၊
 အဲဒါကြောင့် ပန်ကြ ဆင်ကြ မင်္ဂလာပန်းခိုင်တွေ။

ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာ

၄၇

ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာစာဘာသာ

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကဗျာ စကားပြေ လက်ရွေးစင်

၁။ သုစိပုဘာ ဆုံးမစာ လင်္ကာ

သုစိပုဘာ၊ ဝိလိသိဓာ၊
 အက္ခရာစွဲသုံး၊ ဤရှစ်လုံးကို၊
 သီကုံးပန်းသွင်၊ နေ့တိုင်းဆင်လော့၊
 စာဆင်ပျို့နု၊ အခြေပြုတို့၊
 ဥဇာဘူတ၊ လုံ့လပြင်းစွာ၊
 သူ့ထက်ငါဟု၊ နှုတ်မှာရွရွ၊
 ကြိုးပမ်းကလျှင်၊ သိပ္ပံကျေးဇူး၊
 အထူးသိမြင်၊ ပညာရှင်ဟု၊
 မထင်မပေါ်၊ မကျော်စောဘဲ၊
 တိမှာလွဲအံ့၊ အရဲကြိုးကုတ်၊
 ကြက်ရဲသုတ်သို့၊ အားထုတ်ခုံမင်၊
 မသင်မအံ့၊ မကြံမမေး၊
 ဆွေးနွေးရောနှော၊ ပြောဟောမဲ့ထွေ၊
 ပေချပ်ရေဖြင့်၊ ကုန်စေဆန်းသာ၊
 သင်ချေပါလည်း၊ ဘယ်မှာဂုဏ်ရှင်၊

ကျော်စောထင်ချိမ့်၊ စာသင်ဟူက၊
 ကျမ်းထိုမျှကို၊ တွေ့ကမရောင်၊
 ကြောင်ပုစွန်စား၊ ကျွတ်ကျွတ်ဝါးသို့၊
 လွှဲသွားပမာ၊ ကျောက်ထက်စာသို့၊
 လိုရာရအောင်၊ ကြံဆောင်လေ့ကျက်၊
 အနက်မိပ္ပာယ်၊ နှုတ်ဝယ်ရွှေ၊
 ထားချေမှတည့်၊ တစပေါ်လျှင်၊
 ချည်စင်သို့၊ သဘင်ပွဲမှောက်၊
 ဆိုရေးရောက်က၊ လန့်ကြောက်မရှိ၊
 သတိမြဲခိုင်၊ ကျောက်တိုင်ပမာ၊
 ကေသရာသို့၊ ရွံရှာမဲ့လျှင်၊
 ဆိုခင်းနည်းနာ၊ အဖြာဖြာကို၊
 မကြာနှုတ်လျှောက်၊ ခန့်ချင့်ထောက်လော့၊
 အံ့လောက်ဖွယ်သာ၊ ဂါထာပါဠိသား၊
 စကားဝိုက်လည်၊ စဉ်ရှည်ရှေးတီး၊
 စကားကြီးက၊ စသည်ထိုထို၊
 ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၊ ဓာတ်ရပစ္စည်း၊
 ထုံးနည်းပမာ၊ ဂါထာဆန်းဂိုဏ်း၊
 ကရိုဏ်းဌာန်စစ်၊ ဖွင့်လှစ်ဇီကာ၊
 အဋ္ဌကထာပါဠိ၊ အောက်ထက်ညီ၍၊
 ကဝိလက္ခဏာ၊ အဖြာဖြာကို၊
 သေချာဆည်းဆာ၊ ဆိုဝံ့ကလျှင်၊
 ဘဝဏ္ဏီတွင်၊ ခုမျက်မြင်လည်း၊

မထင်ဘယ်မှာ၊ ရှိဘိရာအံ့၊

သံသရာလည်း၊ ပမာကဲလွန်၊

အဆုံးစွန်မှု၊ ညီမွန်တုလွတ်၊

သုံးလူ့နတ်ဝယ်၊ အကျွတ် ဘယ်မှာ ဝေးတော့မည်။

သု - သုဏေယျ - နာကြားရာ၏၊ စိ - စိန္တေယျ - ကြံစည်ရာ၏၊

ပု - ပုစ္ဆေယျ - မေးမြန်းရာ၏၊ ဘာ - ဘာသေယျ - ရွတ်ဖတ်ရာ၏၊

ဝိ - ဝိစာရေယျ - စိစစ်ရာ၏၊ လိ - လိက္ခေယျ - ရေးသားရာ၏၊

သိ - သိက္ခေယျ - သင်ကြားရာ၏၊ ဓာ - ဓာရေယျ - ဆောင်ရာ၏၊

ဥဒဘူတ - ဖြောင့်မတ်စွာဖြစ်ခြင်း၊ တိ - အဘယ်၊ ကေသရာ - ခြင်္သေ့၊

ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ် - ပုဒ်အနက်၊ ကရိုဏ်း - ဝိပိသသရွတ်ခြင်းအကြောင်း၊

ဌာန် - အသံ၏တည်ရာ၊ ဋီကာ - အဋ္ဌကထာ၏အဖွင့်၊

ပါဠိ - ဘုရားဟော တရားတော်များ၊ အဋ္ဌကထာ - ပါဠိတော်အဖွင့်၊

ကဝိလက္ခဏာ - ပညာရှိအမှတ်အသား။

သုစိပုဘာ ဆုံးမစာလင်္ကာ ပြီး၏။

လောကသာရပျို့ (ဆုံးမစာ) နိဒါန်း

တ၊ ကား၊ နော စောက်မှတ်ဟူသော ရာဇဝင်လင်္ကာအရ ၇၂၉ ခုနှစ်တွင် အင်းဝနေပြည်တော်၌ မင်းဖြစ်သော မင်းကြီးစွာဘော်ကဲ လက်ထက် ၎င်း၏ငယ်ဆရာ ပိဋကတ်ဗေဒင်တတ် ရခိုင်သူမြတ် ဘုန်းတော်ကြီးသည် အမျိုးလေးပါး မင်းပုဏ္ဏားတို့ ကျင့်ဆောင်စရာ လောကသာရ ဆုံးမစာကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၇၀၀ ခန့်က စီရင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပေသည်။ ဤလောကသာရပျို့ ဆုံးမစာသည် လူသိအများဆုံးနှင့် အဟောင်းဆုံးဖြစ်၍ သတ်ပုံကာရန် မှန်ကန်သဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဆုံးမ

ချက် ကောင်းမွန်သဖြင့်လည်းကောင်း ပညာရှိတို့ နှစ်သက်သော ပျို့ ဆုံးမစာတစ်စောင်ဖြစ်သည်။

ဤဆုံးမစာတွင် (၁) ကာယဗလ - ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်းမာသန့်စွမ်းရေး၊ (၂) ဉာဏဗလ - ပညာတတ်မြောက်ရေး၊ (၃) ဘောဂဗလ - ဥစ္စာ စည်းစိမ် ရရှိစေရေး၊ (၄) မိတ္တဗလ - မိတ်ဆွေခင်ပွန်းကောင်းရရေး၊ (၅) စာရိတ္တ ဗလ - ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမွန်ရေးတို့ကို ညွှန်ပြဆုံးမထားရာ ခေတ် နှင့်လျော်ညီ၍ လူတိုင်း ကျင့်သုံးကြရန် သင့်ပေသည်။

လောကသာရဆုံးမစာတွင် (၁) အမျိုးလေးပါး ဆုံးမခန်း၊ (၂) မင်း ဆုံးမခန်း၊ (၃) ပုဏ္ဏားဆုံးမခန်းဟူ၍ အခန်း (၃) ခန်းပါရှိရာ အများနှင့် သင့်လျော်သော အမျိုးလေးပါး ဆုံးမခန်း ၂၂ ပိုဒ်ကို ဤတွင် ဖော်ပြ လိုက်ပါသည်။

၂။ လောကသာရပျို့ (အမျိုးလေးပါး ဆုံးမခန်း)

(က) ကြားပိမ့်သူမြတ်၊ အများမှတ်စိမ့်၊

ဟိတတ္ထိ၊ ဩဝါဒဖြင့်၊ ဆုံးမပေးတွေ၊

နားဝင်စေလေ၊ နေသို့ထင်ရှား၊ ဘုရား တရား သံဃာ၊

ရတနာထွတ်ထား၊ မြတ်သုံးပါးကို၊ ဦးဖျားထိပ်ထက်၊ အမြဲရွက်၍၊

စုံမက်သဒ္ဓါ ကြည်စေမင်း။

ဟိတတ္ထိက = အကျိုးရှိသော၊

(ခ) အသက်ရှည်စွာ၊ အနာမဲ့ကြောင်း၊ ကောင်းလှစေချင်၊ ပဲ့ပြင်နိစ္စ၊
ကွပ်ဆုံးမသား၊ မိဘဆရာ၊ စကားနာ၍၊ ကျမ်းစာသိမြင်၊ တတ်
အောင်သင်လော့၊ ပေါ့လွင်မပြု၊ ကောင်းရာတုလျက်၊ ကောင်းမှု
မြတ်နိုး၊ ကောင်းအောင်ကြိုး၍၊ ကောင်းကျိုးကိုယ်၌တည်စေမင်း။
ပေါ့လွင် = ပေါ့ပေါ့ဆဆ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၅၁

- (ဂ) လူကြီးမိဘ၊ ဆရာစသော၊ စိုးရသခင်၊ ကျေးဇူးရှင်တို့၊ ပြစ်တင်
မောင်းမဲ၊ ရိုက်ပုတ်ဆဲလည်း၊ ဝမ်းထဲယုံယုံ၊ ယုန်လျှင်ကျသို့၊
ဆိုတုံမဝံ၊ စောင်မာန်ညွှတ်၊ ကြောက်ရွံ့ရုံသေ၊ သည်းခံထွေဖြင့်၊
ကောင်းတေနည်း၊ ရှည်စေမင်း။
ဆိုတုံ - ပြန်ပြောသည်။
- (ဃ) ဆန္ဒဒေါသာ၊ ဘယာမောဟ၊ အပါယ်ကျသား၊ ဓမ္မလေးမည်၊
ဂတိတည်၍၊ လူ့ပြည်နတ်ရွာ၊ ချမ်းသာကောင်းမွန်၊ စံစုန်ဆန်လျက်
နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ ကျင့်စောင်းသီလ၊ လျှံဒါနနှင့်၊ ပုည
လယ်မြေ၊ စိုက်ကြံထွေဖြင့်၊ ပျိုးခြေအပင် စည်စေမင်း။
ဆန္ဒ - ဆန္ဒာဂတိ - ချစ်၍လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊
ဒေါသ - ဒေါသာဂတိ - မုန်း၍ လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊
ဘယာ - ဘယာဂတိ - ကြောက်၍ လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊
မောဟ - မောဟဂတိ - မိုက်မဲတွေဝေ၍ လမ်းမှားလိုက်ခြင်း၊
ပုည - ကောင်းမှု။
- (င) ကိုယ်နှုတ်နှလုံး၊ စောင့်သုံးမြဲစွာ၊ သတ္တဝါကို၊ မေတ္တာသက်ပေ၊
စိတ်ဝေကြည်သန်၊ သဘောမှန်သား၊ ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ၊ ချမ်းသာ
စီးပွား၊ နှစ်ပါးမြင်တတ်၊ သူတော်မြတ်ကို၊ မပြတ်ချစ်ခင်၊ မိတ်ကျွမ်း
ဝင်၍၊ မြဲပင်စင်းလျင်း ပေါင်းယှဉ်မင်း။
- (စ) ပညာမျက်စိ၊ မြင်မရှိ၍၊ မသိတရား၊ အယူမှားလျက်၊ စီးပွားမမြော်၊
ကျိုးမပေါ်သား၊ သူတော်မဟုတ်၊ ယုတ်သည်စရိုက်၊ လူသူမိုက်ကို၊
မကြိုက်မချစ်၊ ရန်သူစစ်သို့၊ မနှစ်သက်ဘဲ၊ ဝေးစွာရှု၍၊ အမြဲခွာရှင်း
ဖဲကြည့်မင်း။
- (ဆ) ပါဏာတိပါတ်၊ မသတ်သူ့သက်၊ ခိုးဝှက်မမှု၊ မယူသေစာ၊ အိမ်ရာ
မမှား၊ မုသားမဆို၊ ကိုယ်ကိုနှိမ့်ချ၊ စောင့်သီလနှင့်၊ ဒါန လှူဝတ်၊

ရက်မချွတ်လျှင်၊ မပြတ်ဆောက်တည်၊ ဆုကြီးရည်၍၊ မကြည်
ခိုက်ရန်၊ သူကျူးလွန်လည်း၊ မျက်မာန်မပြင်း သိမ်းလေမင်း။

(၈) မိခင်ဖခင်၊ ကျေးဇူးရှင်ကို၊ ချစ်ခင်မြတ်နိုး၊ ဂူပုထိုးသို့၊ ရှိခိုးဦးတင်၊
ကြည်လင်မြတ်လေး၊ သိမ်းမြန်းလှ၍၊ လုပ်ကျွေးခယ၊ ရိတုပ်ကွလျက်၊
ကြီးထသက်အို၊ မျိုးဆွေကိုလည်း၊ ကြည်ညိုညွတ်တိမ်း၊ ပိုက်ထုပ်
သိမ်း၍၊ မယိမ်းစင်းလျှင်၊ ငြိမ်းစေမင်း။

(၉) စတုဒိသာ၊ လေးမျက်နှာမှ၊ ရောက်လာအများ၊ ပုဏ္ဏားရဟန်း၊
ဆွမ်းပန်းချို့တဲ့၊ ရိက္ခာမဲ့ကို၊ ဆည်းခဲဥစ္စာ၊ အိမ်လှောင်ခါ၌၊ လွယ်ကာ
ထားယူ၊ ထိုသသူကို၊ ကိုယ်တူမှတ်သား၊ သနားမြတ်လေး၊ ဝတ်စား
ပေး၍၊ ကျွေးမွေးထံရင်း၊ ငြိမ်းစေမင်း။

(၁၀) အနိစ္စနှင့်၊ ဒုက္ခ အနတ္တ၊ သုံးပါးလက္ခဏာ၊ မချာအောက်မေ့၊
တံစေ့စေ့လျှင်၊ အလေ့အထ၊ ကွပ်ဆုံးမ၍၊ ပဉ္စခန္ဓာ၊ ငါးဖြာနာမ်ရုပ်၊
ဖြစ်ချုပ်ကြိမ်ဖန်၊ စက်အဟန်သို့၊ ဖန်တလဲလဲ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲကို၊
ဝမ်းထသံဝေ၊ ထိတ်လန့်ထွေဖြင့်၊ ရိုးရှေ့သည်းတွင်း ကြိမ်းစေမင်း။

အနိစ္စ = မမြဲခြင်း၊ ဒုက္ခ = ဆင်းရဲခြင်း၊ အနတ္တ = အတ္တဟူသော
မိမိမဟုတ်ခြင်း၊ အစိုးမရခြင်း။

(၁၁) လောဘဒေါသ၊ မောဟသူပျက်၊ နေ့တိုင်းဖျက်၍၊ အမျက်သည်း
လွန်၊ တဖျင်သန်လျက်၊ ပြေးလွန်ဖင်ဖင်၊ အာရုံမြင်က၊ ခင်ခင်
မွတ်မွတ်၊ လိုက်လံတတ်သား၊ ထူးပွတ်မဆိုင်း၊ စိတ်ဆင်ရိုင်းကို၊
ထုံးပိုင်းမချာ၊ ယဉ်စိမ့်ငှါလျှင်၊ ပညာထိန်း၍ မိန်းစေမင်း။

လောဘ = လိုချင်မက်မောမှု၊ ဒေါသ = အမျက်ထွက်မှု၊ မောဟ =
မသိမိုက်မှားမှု၊ တဖျင်သန် = အကြိမ်များစွာ၊ အားကြီးခြင်း၊
ဖင်ဖင် = မက်မက်မောမော၊ ထူးပွတ် = ထူးခက်။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

(၄) လယ်လုပ်ကုန်သွယ်၊ ကြွေးဆယ်မြီချ၊ အွက်ဆစ်တ်ပြား၊ အဟွား
 အရင်း၊ လတွင်းတက်တိုး၊ ထမ်းပိုးနှစ်လည်၊ ချသည်မပြတ်၊
 အိမ်ထောင်ဝတ်ဖြင့်၊ အမှတ်မြဲမြဲ၊ လုပ်ကြံကြိုးစား၊ ကွဲနွားဆိတ်ဝက်၊
 ဝမ်းဘဲငှက်နှင့်၊ ကြက်ကမကြွင်း၊ သိမ်းမွေးပြင်းလျက်၊ များခြင်းစုံစီ၊
 ဖန်တီဝယ်ရောင်း၊ ထပ်ကာလောင်းလျက်၊ ပဲပြောင်းစပါး၊ ကျီပြည့်
 ထား၍၊ ခွက်ပြားရွှေငွေ၊ ဆည်းပူးထွေဖြင့်၊ မျိုးဆွေမှီတင်း
 ကြွယ်စေမင်း။

ဖန်တီ - ကြံစည်လုပ်ကိုင်မှု၊ ခွက် - ရှေ့က ငွေခွက်များကိုသုံးသည်။

(၃) ထုံးတီးနည်းနာ၊ အဖြာဖြာ၌၊ ပညာရှာမှီး၊ မကြီးသက်ရွယ်၊ အငယ်
 သော်က၊ ကြိုးလုံလလျက်၊ တုပ်ကွပုဆစ်၊ ဆရာစစ်၌၊ ကြောက်ချစ်
 ရှိသေ၊ လုပ်ကျွေးထွေဖြင့်၊ စာပေတတ်ကြောင်း၊ တစ်ချောင်းချောင်း
 လျှင်၊ ခြိမ်းမောင်းသည်းခံ၊ ဆရာထံ၌၊ သင်အံကျက်လေ၊ တစ်နေ
 တစ်ပါး၊ မှတ်သားလေလေ၊ ဝမ်းထဲခွေ၍၊ အထွေအထူး၊ ဂုဏ်
 ကျေးဇူးကို၊ ဆည်းပူးသန့်ရှင်း ကြွယ်စေမင်း။

ထုံးတီး - ရှေးဟောင်းသဘော။

(ပ) ဘေးဘိုးစဉ်ဆက်၊ မပျက်သုံးစွဲ၊ ကျင့်မြဲလေ့လ၊ စာရိတ္တနှင့်၊ မိဘ
 အလိုက်၊ စရိုက်ကျင့်ရိုး၊ အမျိုးနွယ်လျှင်၊ စောင့်စည်းကြဉ်၍၊
 အယှဉ်အပေါင်း၊ ခင်ပွန်းကောင်းနှင့်၊ သူဟောင်းသက်ကြီး၊
 ထုံးနည်းတီးကို၊ မငြီးမငွေ့၊ မှတ်ကျက်လေ့လျက်၊ ချောသွေ
 စကား၊ စပ်ကြားသူပျက်၊ ကုန်းတိုက်ဖျက်သည်၊ ရက်ရက် မယုံလွယ်
 နှင့်မင်း။

စာရိတ္တ - အမူအကျင့်၊ အလေ့အလာ၊ စရိုက် - အမူအကျင့်၊
 ချောသွေ - ချောပစ်ကုန်းတိုက်။

(က) သူတော်တကာ၊ တတ်စရာသား၊ အဋ္ဌာရသ၊ သိပ္ပံအပြား၊ အတတ်များကို၊ မှတ်သားသတိ၊ ပညာရှိတို့၊ တတ်သိအပ်စွ၊ ထိုသိပ္ပံကို၊ နှံ့မျှလုံးခြုံ၊ မတတ်တုံလည်း၊ တစ်စုံတစ်ခု၊ တတ်အောင် ပြု၍၊ လူမှုအိမ်ထောင်၊ စီးပွားဆောင်လော့၊ ညဉ့်မှောင်မသိ၊ ကြက်မျက်စိသို့၊ မိမိကိုယ်ဖို့၊ အတတ်ချို့သော်၊ သူတို့ပြစ်တင်၊ ဆင်းရဲဖြစ်အံ့၊ ထင်ထင်မျက်မြော်၊ မကော်ရော်သည်၊ အိုသော် သူမရယ်စေနှင့်မင်း။

အဋ္ဌာရသ - တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး (၁၈)

(တ) ယရာဝါသ၊ သမ္မာဓဟု၊ ကိစ္စများမြောင်း၊ လူတို့ဘောင်၌၊ အိမ်ထောင် သက်မွေး၊ ခြနယ်မြေးသား၊ လူရေးကျယ်စွာ၊ အဖြာဖြာကို၊ လိမ္မာ အတတ်၊ ချားရဟတ်သို့၊ လှည့်ပတ်ပြီးမှ၊ ကြံတွက်ဆလျက်၊ လုံလ ပင်စည်၊ အရင်းတည်က၊ ခက်ရှည်ပညာ၊ ချမ်းသာအသီး၊ ကြီးစ ရွေ့ရွေ့၊ အစလေ့ဖြင့်၊ မမေ့မကျန်၊ လူမှုပွန်လျက်၊ စောင်းမာန် မဲ့ဆုံး၊ တော်ဖြောင့်သုံး၍၊ နှလုံးသန့်စင် ကြယ်စေမင်း။

ယရာဝါသ - အိမ်၌နေခြင်း၊ အိမ်ထောင်ပြုခြင်း၊ သမ္မာဓ - ကျဉ်း မြောင်းကျပ်တည်းခြင်း၊ အစလေ့ - ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်။

(ထ) လေးကျွန်းထိပ်ခေါင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်နှင့်၊ ချိန်ဆောင်နှိုင်းလည်း၊ အတိုင်းမသိ၊ ကျေးဇူးရှိသည်၊ အဓိကားတိုက်၊ သိုက်ကားမယား၊ သားကားနွယ်ဆက်၊ ခက်လက်မျိုးဆွေ၊ ကျွန်ခြွေရွေနှင့်၊ အုပ်တွေ မကွဲ၊ လူခပဲအား၊ ဆင်းရဲဖျောက်ပယ်၊ ချမ်းသာကယ်၍၊ လူဝယ် လူကောင်း၊ ဖြစ်တော်ရှောင်းဟု၊ လူပေါင်းပြောပ၊ ချီးမွမ်းရလျက်၊ ကြောင့်ကြဘေးဘျမ်း၊ ဖျောက်နိုင်စွမ်းသား၊ စိတ်ဝမ်းဖြောင့်တန်း၊ ဆွေခင်ပွန်းကို၊ ချစ်ပန်းနဲ့ မပြယ်စေနှင့်မင်း။

တိုက် - မှီခိုရာတိုက်အိမ်၊ သိုက် - အသိုက်အအုံ၊ ဘေးဘျမ်း - ဘေးဘယ၊ ကြောက်မက်စွယ်ရာ။

(၃) စေတမ္ပေသိပ်သည်း၊ ခန္ဓေခန္ဓေဆည်းသား၊ စရည်းအိုးခွက်၊ ကြီးစွာလျက်လျှင်၊ တံစက်ကျများ၊ ပြည့်သောလားသို့၊ ပျား၏နည်းထုံး၊ မှတ်ကျင့်သုံး၍၊ ခြံနံးတောင်ပို့၊ ဖို့သည့်ခြင်းရာ၊ လူလိမ္မာတို့၊ ဥစ္စာဆည်းထွေ၊ တက်လှစေလော့၊ ကြွက်သေတစ်ခု၊ အရင်းပြု၍၊ ကြွယ်မှုတတ်ဆုံး၊ သူဌေးထုံးကို၊ နှလုံးမူလျက်၊ ကြံစည်နက်၍၊ သူ့ထက်လွန်ကဲ ကြွယ်စေမင်း။

စရည်း = အိုးကြီး၊ ခြံနံး = ခြကောင်။

(၄) လုံ့လပညာ၊ လိမ္မာတတ်ကုံ၊ ဆင်စွယ်စုံသို့၊ ကိုယ်ယုံမြဲမြံ၊ ကောင်းအောင်သံသား၊ လုပ်ကြံသေသတ်၊ ယောက်ျားမြတ်တို့၊ မှတ်သည့်အတိုင်း၊ ပြည့်လှိုင်းချမ်းသာ၊ စီးပွားရှာလော့၊ ပညာချို့တဲ့၊ လုံ့လမဲ့ဟု၊ ကဲ့ရဲ့သဂြိုဟ်၊ သူများဆိုလည်း၊ ကိုယ့်ကိုမချစ်၊ အကျင့်ညစ်သား၊ အပြစ်ဖွဲ့ဖို့၊ သူသွမ်းတို့ကား၊ မည်သို့မသိ၊ ပျင်းရိရိလျှင်၊ ရှိသည်ကိုယ်ဖို့၊ ကုသိုလ်ပို့က၊ ငါတို့နေရာ၊ စီးပွားလာအံ့၊ ကြမ္မာကိုချည်း၊ မှတ်ထင်ရည်းရှင်၊ ကျင့်နည်းညံ့ဆုံး၊ သူပျက်ထုံးကို၊ နှလုံးမငြိတွယ်စေမင်း။

သံ = ရည်မှန်း၊ သဂြိုဟ် = သင်္ဂဟ သဂြိုဟ်မှာ ချီးမြှောက်မှုကို ဆိုသော်လည်း ကဲ့ရဲ့မှုနှင့်တွဲ၍ ဘမ်းစကားအနေဖြင့် မကောင်းဘက်၌ သုံးသည်။

(၅) ကြောင်းပါးခရီး၊ လမ်းအနီး၌၊ ပင်ထီးပညောင်၊ မြစ်တစ်ထောင်နှင့်၊ မြားမြောင်ခက်လက်၊ ရွက်လည်းစိပ်စိပ်၊ စေ့စေ့သိပ်လျက်၊ ရိပ်လည်းမြိုင်မြိုင်၊ လေမနိုင်လျှင်၊ ပြွတ်ခိုင်သီးမှည့်၊ အပြည့်ကျေးငှက်၊ စားလျက်သောင်းသဲ၊ နှိပ်လူဗိုလ်၊ ရိပ်ခိုအများ၊ ခရီးသွားတို့၊ နေနားပျော်ရွှင်၊ ထိုသစ်ပင်ကား၊ ဝင်လာသသူ၊ ခပ်သိမ်းလူကို၊ ဆာပူငြိမ်းအောင်၊ စီးပွားဆောင်သို့၊ လူ့ဘောင်ကောင်းကြွယ်၊

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

လူကံကယ်လည်း၊ ထိုနယ်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်တုံရှောင်း၍၊ မျိုးပေါင်း
ဆွေဝါး၊ လူအများကို၊ သနားကြင်နာ၊ စီးပွားရှာ၍၊ မေတ္တာမကင်း၊
မစခြင်းဖြင့်၊ ထံရင်းမှီကိုးကွယ်စေမင်း။

ကြောင်းပါး - လမ်းကြောင်းအနီး၊ ပညောင် - ပြည်ညောင်ဟုဖတ်၊
ညောင်ပင်ကြီးမျိုး၊ ကံကယ် - ပြည့်စုံသူ၊ ဆာပူ - ပူအိုက်ခြင်း။

(ပ) ယူပျူငှာငှာ၊ လူတကာကို၊ သာသာချိုချို၊ ချစ်ဖွယ်ဆို၍၊ စိုစိုပြည်
ပြည်၊ ချစ်မှုနည်နှင့်၊ လည်လည်ပတ်ပတ်၊ လောကဝတ်၌၊ ပြတ်ပြတ်
သားသား၊ အပြားပြားလျှင်၊ မှုများခပ်သိမ်း၊ ဆောင်တိုင်းငြိမ်းလျက်၊
သူစိမ်းသူကျက်၊ ပေါင်းဖက်သရွေ့၊ မိဘတွေ့သို့၊ မွေ့မွေ့လျော်
လျော်၊ ပျော်ပျော်ပါးပါး၊ နှုတ်ချိုပျားနှင့်၊ ဝတ်စားပေးပုံ၊ ဖြည့်ဖြိုး
နံ့လျက်၊ အလွဲကျွန်ကျေး၊ ဆွေသားမြေးကို ကျွေးမွေးမညှိုးငယ်
စေမင်း။

လောကဝတ် - လောကွတ်၊ လူအချင်းချင်း ပြုရသောဝတ်၊
သူကျက် - ချစ်ကျွမ်းဝင်သူ။

(ဖ) လောကသာရ ကျမ်းအစ၌၊ ဆုံးမစကား၊ မျိုးလေးပါးတို့၊ မှက်သား
စိမ့်ငှါ၊ ပျို့လင်္ကာဖြင့်၊ နည်းနာထွေပြား၊ လုံးပေါင်းကြားသည်၊
တခြားပထမပိုင်းတည်း။

လောကသာရပျို့၊ ပြီး၏။

- မှတ်ချက်။
- (က) မှ (ည) အထိ ပထမနှစ်သင်ရန်
 - (၄) မှ (ထ) အထိ ဒုတိယနှစ်သင်ရန်
 - (ဒ) မှ (ဖ) အထိ တတိယနှစ်သင်ရန်
 - (ပြီးလျှင် ပထမနှစ်ကို ပြန်သင်ရန်)

ယင်းကို သက္ကရာဇ် ၁၃၆၃ (၂၀၀၁) မှ စတင်ပြဋ္ဌာန်းသည်။

သိင်္ဂီလောဝါဒဆုံးမစာနိဒါန်း

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်က ရာဇဂြိုဟ်ပြည်တွင် သူဌေးကြီးတစ်ဦးရှိသည်။ သူဌေးကြီးသည် မြတ်စွာဘုရားအား ကြည်ညို ကိုးကွယ်သူဖြစ်သော်လည်း သူဌေးကြီး၏ တစ်ဦးတည်းသောသားဖြစ်သူ သိင်္ဂီလလုလင်ကား သာသနာတော်နှင့် မနီးစပ်ဘဲရှိနေလေရာ တစ်နေ့ တွင် သူဌေးကြီးသည် သားဖြစ်သူအား ဤသို့ မှာကြားလေသည်။ “ချစ်သား သိင်္ဂီလ ငါတို့မိဘများမရှိသည့်အခါတွင် ချစ်သားသည် အရှေ့အနောက် တောင်မြောက် အထက်အောက်ဟူသော အရပ်ခြောက်မျက်နှာကို ရှိခိုး ပါလော့” ဟု မှာကြားခဲ့လေသည်။ ထို့နောက် မကြာမီ သူဌေးကြီးနှင့် သူဌေးကြီးကတော်များ ကွယ်လွန်သွားကြလေသည်။ ထိုအခါ သားဖြစ်သူ သိင်္ဂီလလုလင်သည် ကွယ်လွန်သူ မိဘများ၏အမှာစကားကို လိုက်နာရ မည့် ထုံးတမ်းစဉ်လာအတိုင်း မြို့အပြင်ရှိရေကန်တွင် ရေချိုး၍ ကန်ဘောင် ပေါ်၌ အရပ်ခြောက်မျက်နှာကို ရှိခိုးနေလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် မြတ်စွာ ဘုရားသည် သံဃာတော်များနှင့် ဆွမ်းခံကြွလာကာ သိင်္ဂီလလုလင်အနီး သို့ ရောက်တော်မူလာ၍ သိင်္ဂီလ၏အပြုအမူကို မြင်သည်နှင့် မည်သည့် အမှုကို ပြုပါသနည်းဟု မေးတော်မူ၏။ လုလင်က ဖခင် မှာကြားခဲ့သည့် အတိုင်း အရပ်ခြောက်မျက်နှာကို ရှိခိုးပါသည်ဟု လျှောက်သော် မြတ်စွာ ဘုရားက “အို ဒါယကာ ငါဘုရားသာသနာ၌ ရှိခိုးအပ်သော အရပ် ခြောက်မျက်နှာဟူသည်ကား ဤ အရှေ့အနောက် တောင်မြောက် အထက် အောက်ဟူသော အရပ်ခြောက်မျက်နှာ မဟုတ်ပေ” ဟု မိန့်တော်မူကာ သိင်္ဂီလသတို့သားကို အကြောင်းပြု၍ ဤသိင်္ဂီလောဝါဒသုတ်ကို ဟော တော်မူလေသည်။

ယင်းသီဂီလသုတ်ခေါ် သီဂီလောဝါဒသုတ်ကား သုတ်သုံးကျမ်း ပါဠိတော်တွင် ပါထိကဝဂ်၌ပါရှိ၍ အရပ်ခြောက်မျက်နှာ ဥပမာပြုအပ်သော မိဘ၊ ဆရာသမား စသည်များနှင့် ရှိခိုးခြင်းနှင့်တူစွာ ကျင့်သုံးစရာ ကျင့်ဝတ်များကို ဟောတော်မူထားလေသည်။ ထို့ပြင် ထိုသုတ်တွင်ပင် လူ့ဘုံကျင့်စရာ ဥစ္စာပျက်ကြောင်း၊ အပေါင်းအသင်း စသည့် ကျင့်စဉ်များ လည်း ပါရှိပေသည်။

ဖော်ပြပါ ကျင့်ဝတ်တရား ကျင့်စဉ်များကို ရတနာပုံမြို့တည် နန်းတည်မင်းတရားကြီးလက်ထက် သာသနာပြုသင်္ဂဏဆရာတော်ကြီးက လွယ်ကူစွာ ကျက်မှတ်နိုင်ရန် ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာများ ရေးသားထားခဲ့ရာ ယင်းကို သီဂီလောဝါဒဆုံးမစာဟူသောအမည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာများ လက်သုံးပြုကာ ကျက်မှတ်လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် ဥစ္စာပျက်ကြောင်း စသော ကျက်မှတ် ကျင့်ဆောင်စရာများကိုလည်း စတုတ္ထ အင်းဝမြို့တည် မင်းလက်ထက် နာမည်ကျော် ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓက ဂိဟိဝိနယ ဆုံးမစာ ဟူသောအမည်ဖြင့် ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာများ ပြုစုထားခဲ့သည်။ ထိုသီဂီ လောဝါဒ ဆောင်ပုဒ်များနှင့် ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓ၏ ဂိဟိဝိနယဆုံးမစာ ဆောင်ပုဒ်များကို ဤတွင် ထုတ်နုတ်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

၃။ သိင်္ဂီလောဝါစဆုံးမစာ

တစ်လောကလုံး၊ ညွတ်ရုံးဦးချ၊ နှိုင်းမမျှသား၊ ဘုရားရွှေစက်၊
ရောင်ပြီးပြက်ကို၊ ဦးထက်တင်ထား၊ ရိညွတ်တွား၍၊ သားနှင့်မိဘ၊ တပည့်
စသည်၊ ပြုရအံ့ဝတ်၊ ချွတ်မူပါယ်ရွာ၊ လားမည့်ဘာကြောင့်၊ သုတ်ပါထေယျ၊
ကျမ်း၌ပြသည်၊ လောကကျင့်ရာ၊ အကျဉ်းမှာပိမ့်၊ နတ်ရွာဖို့လုံးလုံး
ကျင့်၍သုံး။

(က) သားသမီးကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ကျွေးမွေးမပြတ်၊ ဆောင်ရွက်စီမံ၊ မွေခံထိုက်စေ၊ လှူမျှဝေ၍၊
စောင့်လေမျိုးနွယ်၊ ဝတ်ငါးသွယ်၊ ကျင့်ဖွယ်သားတို့တာ။

(ခ) မိဘကျင့်ဝတ် ငါးပါး

မကောင်းမြစ်ထား၊ ကောင်းရာညွှန်လတ်၊ အတတ်သင်စေ၊
ပေးဝေနှီးရင်း၊ ထိမ်းမြားခြင်းလျှင်၊ ဝတ်ငါးအင်၊ ဖခင်မယ်တို့တာ။

(ဂ) တပည့်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ညီညာထကြွ၊ ဆုံးမနာယူ၊ လာမူကြိုဆီး၊ ထံနီးလုပ်ကျွေး၊
သင်တွေးအံ့ရွတ်၊ တပည့်ဝတ်၊ မချွတ်ငါးခုသာ။

(ဃ) ဆရာကျင့်ဝတ် ငါးပါး

အတတ်လည်းသင်၊ ပဲ့ပြင်ဆုံးမ၊ သိပ္ပမချွန်၊ ဘေးရန်ဆီးကာ၊
သင့်ရာအပ်ပို့၊ ဆရာတို့၊ ကျင့်ဖို့ဝတ်ငါးဖြာ။

၆၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(င) လင်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

မထေမဲ့ကင်း၊ အပ်နှင်းဥစ္စာ၊ မိစ္ဆာမမှား၊ ဝတ်စားဆင်ယင်၊
မြတ်နိုးကြင်၊ ငါးအင်လင်ကျင့်ရာ။

(စ) မယားကျင့်ဝတ် ငါးပါး

အိမ်တွင်းမှုလုပ်၊ သိမ်းထုပ်သေချာ၊ မိစ္ဆာကြဉ်ရှောင်၊
လျော်အောင်ဖြန့်ချိ၊ ပျင်းရိမမှု၊ ဝတ်ငါးဆူ၊ အိမ်သူကျင့်အပ်စွာ။

(ဆ) မိတ်ဆွေကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ပေးကမ်းချီးမြှင့်၊ ကိုယ်နှင့်ယှဉ်ထား၊ စီးပွားဆောင်ရွက်၊
နှုတ်မြွက်ချိုသာ၊ သစ္စာမှန်စေ၊ ဝတ်ငါးထွေ၊ ကျင့်လေမိတ်သဟာ။

(ဇ) ကျေးဇူးတုံ့ပြန်သူ မိတ်ဆွေကျင့်ဝတ်ငါးပါး

မေ့လျော့စောင့်လှာ၊ ဥစ္စာစောင့်ရှောက်၊ ကြောက်လန့်ပယ်လေ၊
ဘေးတွေ့မစွန့်၊ ဆက်ညွန့်သားမြေး၊ မြတ်လေးပူဇော်၊ ဤငါးဖော်
ကား ညီလျော်တို့လမ်း - ကျင့်ဝတ်တည်း။

(ဈ) သခင်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

ဝစ္စာကျွေးမွေး၊ ပြုရေးစီရင်၊ နာလျှင်ကုစေ၊ ငှဝေရသာ၊
အခါကိုလွှတ်၊ အရှင်ဝတ်၊ မချွတ် ငါးခုသာ။

(ည) ကျွန်ကျင့်ဝတ် ငါးပါး

အိပ်သော်နောက်ကျ၊ ထသော်ကားရှေး၊
ပေးမှယူအပ်၊ စေ့စပ်ဆောင်ရွက်၊ ကျေးဇူးမြွက်၊
ငါးချက်၊ ကျွန်ကျင့်ရာ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၆၁

(၄) ဒါယကာကျင့်ဝတ် ငါးပါး

မေတ္တာစိတ်သက်၊ ဆောင်ရွက်ချစ်ကြင်၊
ခင်မင်နှုတ်ချို၊ လိုလျှင်ဖိတ်ထား၊ တတ်အားလျှစေ၊
ဝတ်ငါးထွေ၊ ပြုလေဒါယကာ။

(၅) ရဟန်းကျင့်ဝတ် ခြောက်ပါး

မကောင်းမြစ်ထဲ၊ ကောင်းရာညွှန်လစ်၊ အသစ်ဟောကျ၊
နာဖူးထပ်မံ၊ နတ်ထံတင်ရာ၊ မေတ္တာလည်းပြု၊ ရဟန်းမှု၊ ခြောက်ခု
လွန်သေချာ။
ကျမ်းသိင်္ဂီလ၊ သုတ်ဝယ်ပြု၊ သုံးဝမြတ်ဆရာ။
ကျင့်ဝတ်မပြေ၊ ပါယ်လေးထွေ၊ လားလေ ရှည်မြင့်ကြာ။
ဤသည်ဝတ်ကုန်၊ ဆွေမျိုးစုံ၊ ခြောက်ဘုံထက်နတ်ရွာ။
လှည်းဘီးပြင်က၊ နားစောင့်ချသို့၊ မိဘနှင့်သား၊ မယားနှင့်လင်၊
အရှင်နှင့်ကျွန်၊ ထေရ်မွန်ဒကာ၊ မိတ်သဟာနှင့်၊ ဆရာတပည့်၊
တည့်တည့်မချွတ်၊ ကျင့်ဝတ်စုံလင်၊ ဖြူသန့်စင်မှု၊ ရှင်လည်းမကွေ၊
သေလည်းမကွာ၊ နတ်ရွာလူပြည်၊ လှည့်လည်အတူ၊ စံစားမှု၍၊
နိဗ္ဗာန်ရွှေပြည်၊ ဝင်အံ့သည်တည့်၊ မတည် ကျင့်ဝတ်၊ ချွတ်သူတို့မှာ၊
မလွပ်သာသည်၊ လေးရွာဖို့လုံးလုံး လူဖြစ်ရှုံး။

သိင်္ဂီလောဝါဒဆုံးမစာ ပြီး၏။

* * * * *

၀/-၁

၆၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၄။ ဂိဗာဓိနိယ ဆုံးမစာ

(က) ဥစ္စာပျက်ကြောင်း ခြောက်ပါး

သေစာသောက်စား၊ လမ်းသွားခါမဲ့၊ ရှင့်သဘင်၊ ပျော်ရွှင်
အန်လောင်း၊ မကောင်းမိတ်ဖျင်း၊ ပျင်းရိခြင်းကား၊ ယိုယွင်းဥစ္စာ
ပျက်ကြောင်းတည်း။

(ခ) သေအရက်သောက်ခြင်း အပြစ်ခြောက်ပါး

ဥစ္စာယုတ်ခြင်း၊ ငြင်းခုံများစွာ၊ ရောဂါထူပြော၊ ကျော်စောမဲ့တုံ၊
မလုံအင်္ဂါ၊ ပညာနည်းရှား၊ ဤခြောက်ပါးကား၊ သောက်စားသေစာ
အပြစ်တည်း။

(ဂ) အခါမဲ့ သွားလာခြင်း အပြစ်ခြောက်ပါး

ကိုယ့်သားမယား၊ တခြားဥစ္စာ၊ လုံရာမဲ့ရှောင်၊ မကောင်းအရာ၊
ရွရှာလေအပ်၊ ယိုးစွပ်ရောက်မှု၊ ဆင်းရဲစု၊ ခြောက်ခု ခါမဲ့သွား
ပြစ်တည်း။

(ဃ) သဘင်ပွဲလမ်း အပြစ်ခြောက်ပါး

တခြင်းတလီ၊ သိခြင်းတသီး၊ မှုတ်တီးတသင်း၊ ပြိန်ဖျင်းတအုပ်၊
လက်ခုပ်တတည်၊ အိုးစည်တဖြာ၊ ရှိရာရှာ၍၊ ဥစ္စာပျက်မှု၊ ဤ
ခြောက်ခုကား၊ ကြည့်ရှုသဘင် အပြစ်တည်း။

(င) လောင်းကစားသူ အပြစ်ခြောက်ပါး

အောင်သူ ရန်ပွား၊ နှိုးသားစိုးရိမ်၊ စည်းစိမ်လျော့ပါး၊ တရားသဘင်၊
မဝင်သက်သေ၊ မိတ်ဆွေနှိမ့်ဆို၊ မလိုထိမ်းမြား၊ ဤခြောက်ပါးကား၊
ပျော်ပါးကြွေအန် အပြစ်တည်း။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၆၃

- (စ) မိတ်ဆွေပျက် ခြောက်ပါး
 ကြွေအန်ကြူးထ၊ မိန်းမကြူးထွေ၊ သေစာကြူးမှု၊ အတုပြုခြား၊
 လှည့်စားတထောက်၊ မျက်မှောက်လှည့်ချက်၊ နိုင်ထက်လူယူ၊
 ဤသူခြောက်ပါး၊ မိတ်ဖြစ်လားကြောင့်၊ ပျက်ပြားမိတ်ဆွေ
 အပြစ်တည်း။
- (ဆ) ပျင်းရိခြင်း အပြစ်ခြောက်ပါး
 အချမ်းပြင်းဝှန်၊ အလွန်ပူနိုး၊ မိုးချုပ်လှမော၊ စောလှလွန်းရောင်၊
 ဆာလောင် ပြင်းပြ၊ ဝမ်းဝလွန်းထွေ၊ နေက ပညာ၊ မပွားရာသည်၊
 ခြောက်ဖြာ ပျင်းသူအပြစ်တည်း။
- (ဇ) အကြီးအကဲကျင့်ဝတ် ခြောက်ပါး
 ထကြ နိုးကြား၊ သနား သည်းခံ။ ဝေဖန် ကြည့်ရှု၊ ဤခြောက်ခုကား၊
 ကြီးသူ ကျင့်ရာ တရားတည်း။
- (ဈ) ကိုယ်ကျိုးသာငဲ့သော အဆွေခင်ပွန်းတု လေးယောက်
 လက်ချည်းလာ၍၊ ဥစ္စာဆောင်သယ်၊ နည်းငယ်ဖြင့်သာ၊ များစွာ
 လိုရှိ ဘေးထိရောက်ခါ၊ ပြုလာတုံဘိ။ မိမိကျိုးငှါ၊ မှီလာပေါင်းယှဉ်။
 လေးယောက် စဉ်ကား၊ အညဒတ္တဟရတည်း။
- (ည) နှုတ်ဖြင့်သာ ဟန်ဆောင်သော အဆွေခင်ပွန်းတု လေးယောက်
 ရှေးဖြစ်စေ့စပ်၊ တထပ်နောက်မှီး၊ ချည်းစည်းသင်္ဂြိုဟ်၊ ပေးလို
 စဟန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှု၊ ပြည့်န့်ပျက်ပြား၊ ဤလေးပါးကား၊ မှတ်သား
 ငစီပရမတည်း။

၆၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်မနးစာ

(၆) ချစ်ဖွယ်ကိုသာ ဆိုတတ်သော အဆွေခင်ပွန်းတူ လေးယောက်
မကောင်းခွင့်ပြု၊ ကောင်းမှုကိုလျှင်၊ ဆင်ခြင်မရှု၊ ခွင့်ပြုသည်ပင်၊
ရှေ့တွင် ချီးမွမ်း၊ ဖုံးလွှမ်းကွယ်လျှင်၊ ကဲ့ရဲ့ချင်သည်၊ လေးအင်
ပိယဘာဏီတည်း။

(၅) ပျက်စီးလွယ်သော လူလေးယောက်
သောက်ထုတ်သေရက်၊ ညဉ့်နက်လမ်းသွား၊ ရှုစားသဘင်၊ ပျော်ရွှင်
အနိစ္စ၊ လေးရပ်မှာပင်၊ တကွထင်သည်၊ လေးအင် ပါယသဟဲ
တည်း။

(၄) ကျေးဇူးရွက်ဆောင်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ် လေးယောက်
မေ့လျော့စောင့်လာ၊ ဥစ္စာစောင့်ရှောက်၊ ဘေးရောက်ကိုးကွယ်၊
ပြုဖွယ်ရှိက၊ နှစ်ဆဥစ္စာ၊ ချေးပေးလာသည်၊ လေးဖြာ ဥပကာရ
တည်း။

(၃) ဆင်းရဲမကွာ ချမ်းသာမပစ်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ် လေးယောက်
လျှို့ဝှက်စကား၊ ကြားစေတုံလျက်၊ သူလျှို့ဝှက်၍၊ ဘေးတွေ့မစွန့်၊
မတွန့်တို့ပါ၊ သူ့ကိုညှာလျက်၊ ကိုယ့်သက်စွန့်မြှောက်၊ ဤ
လေးယောက်ကား၊ မျှလောက်ချမ်းသာ ဆင်းရဲတည်း။

(၂) အကျိုးစီးပွားကို ပြောကြားတတ်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ်
လေးယောက်
မကောင်းမြစ်ထာ၊ ကောင်းရာသွင်းထား၊ မကြားစထောင်
အကြောင်းကြားလာ၊ နတ်ရွာလမ်းပြ၊ ဤလေးဝကား၊ မည်ရ
အတ္တက္ခာယီတည်း။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၆၅

- (တ) အစဉ်သနားတတ်သော အဆွေခင်ပွန်းစစ် လေးယောက် ဥစ္စာခမ်းနား၊ မပွားသဖြို၊ မနှစ်လိုငြား၊ ပွားကရွှင်မြူ၊ ကျေးဇူးမဲ့ကို ဆိုသော်တားမြစ်၊ ကျေးဇူးဖြစ်ကို ဆိုသော်ချီးမွမ်း၊ သူတို့တမ်းကား၊ မိတ်ကျွမ်း အနုကမ္မတည်း။
- (ထ) အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အရပ်ခြောက်မျက်နှာ အရှေ့မိဘ၊ တောင်မှဆရာ၊ နောက်မှာမယား၊ မြောက်ကား မိတ်ဆွေ၊ အောက်ခြေကျွန်များ၊ အထက်ဖျားကား၊ ပုဏ္ဏားရဟန်း ခြောက်ရပ်တည်း။
- (ဒ) အလောင်းလျာတို့ အလိုတော်ခြောက်ပါး လောဘ ဒေါသ၊ မောဟကင်းလို၊ တောခိုတဖြာ၊ ဆိတ်ရာ ငြိမ်သတ်၊ ဝဋ်မှထွက်၊ ခြောက်ချက် လောင်းလျာလိုတော်တည်း။
- (ဓ) မပြတ်ဆင်ခြင်ရာသော တရားငါးပါး အိုခြင်းတဖြာ၊ နာခြင်းတထွေ၊ သေခြင်းတခြား၊ ကွဲပြားတတန်၊ ကံလျှင် ဥစ္စာ၊ ဤငါးဖြာကို၊ မကွာနေည၊ ဉာဏ်သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်ကြ။
- (န) အကျိုးဆောင်သောတရား တစ်ပါး သေခြင်းတစ်ပါး၊ ဤတရားကား၊ စီးပွားမြားမြောင်၊ အကျိုးဆောင် သည်၊ အိုအောင် အောက်မေ့စီးဖြန်းကြ။

ဂိဟိဝိနယဆုံးမစာ ပြီး၏။

၆၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၅။ လောကနီတိ ပါဠိနှင့် မြန်မာပြန်

(က) ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ (ပညာရှိကို ဆိုရာအခန်း)

- (၁) အလသဿ ကုတော သိပ္ပံ၊ အသိပ္ပဿ ကုတော ခနံ။
 အခနဿ ကုတော မိတ္တံ၊ အမိတ္တဿ ကုတော သုခံ။
 အသုခဿ ကုတော ပုညံ၊ အပုညဿ ကုတော ဝရံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပျင်းသောသူအား အတတ်မရှိ။ အတတ်မရှိသူအား
 ဥစ္စာမရှိ။ ဥစ္စာမရှိသူအား မိတ်ဆွေမရှိ။ မိတ်ဆွေမရှိသူအား၊ ချမ်းသာခြင်း
 မရှိ။ ချမ်းသာခြင်း မရှိသူကား ကောင်းမှုမပြုနိုင်။ ကောင်းမှု မပြုနိုင်သူ
 ကား နိဗ္ဗာန်ကို မရနိုင်။

- (၂) သိပ္ပါသမံ ခနံ နတ္ထိ၊ သိပ္ပံ စောရာ န ဂဏ္ဍန္တိ။
 ဣဓ လောကေ သိပ္ပံ မိတ္တံ၊ ပရလောကေ သုခါဝဟံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အတတ်နှင့်တူသော ဥစ္စာသည် မရှိ။ အတတ်ကို
 ခိုးသူတို့ မခိုးနိုင်။ ယင်းအဟတ်သည် ယခုဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အဆွေ
 ခင်ပွန်းဖြစ်၏။ တမလွန်လောက၌ ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်၏။

- (၃) အပ္ပကံ နာတိမညေယျ၊ စိတ္တေ သုတ နိဓာပယေ။
 ဝဠိကောဒကဗိန္နုဝ၊ စိရေန ပရိပူရတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြားအမြင်ပညာကို နည်း၏ဟု မအောက်မေ့ရာ၊
 ကြားသမျှမြင်သမျှကို စိတ်၌ မှတ်ထားရာ၏။ ခြကောင်လေးများ၊
 အကြိမ်ကြိမ်စု၍ တောင်ပို့ကြီးဖြစ်လာသကဲ့သို့၊ အိုးစရည်းကြီး၌ တစ်စက်
 တစ်စက် ကျဖန်များ၍ ပြည့်လျှံလာသော ရေပေါက်ကဲ့သို့ အဖန်ဖန်
 မှတ်ထားသည့် ပညာသည်လည်း ကြာမြင့်သောအခါ မိမိမှာ ပြည့်စုံလာ
 နိုင်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၆၇

- (၄) ခုဒ္ဒေါတိ နာတိမညေယျ။ ဝိန္ဒ ဝါ သိဒ္ဓ မထဝါ။
ဧကမ္ပိ ပရိယာဒါတံ၊ ဇီဝိတကပ္ပကာရဏံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နှုတ်မှုပညာကို ဖြစ်စေ၊ လက်မှုပညာကို ဖြစ်စေ
သေးငယ်၏ဟု မအောက်မေ့၊ မမှတ်ထင်ရာ၊ ကုန်စင်အောင်တတ်မှု
တစ်ခုသော အတတ်သည်သော်လည်း အသက်မွေးကြောင်းဖြစ်သည်သာ။

- (၅) သေလေ သေလေ န မဏိကံ၊ ဂဇေ ဂဇေ န မုတ္တိကံ။
ဝနေ ဝနေ န ဝန္တနံ၊ ဌာနေ ဌာနေ န ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ တောင်ဟူသမျှ၌ ပတ္တမြားမရှိ။ ဆင်ဟူသမျှ၌
အမြူတေ (ပုလဲ)မရှိ။ တောဟူသမျှ၌ စန္ဒကူးမရှိ။ အရပ်တိုင်း အရပ်တိုင်း၌
ပညာရှိသူခမိန် မရှိ။

- (၆) ပဏ္ဍိတော သုတသမ္ပန္နော၊ ယတ္ထ အတ္ထိတိ စေ သုကော။
မဟုဿာဟေန တံ ဌာနံ၊ ဂန္တဗ္ဗံ သုတေသိနာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သုတနှင့် ပြည့်စုံသော ပညာရှိသည် အကြင်အရပ်၌
ရှိ၏ဟု အကယ်၍ကြားလျှင် ထိုအရပ်သို့ သုတရှာသော အမျိုးကောင်းသား
သည် သည်းစွာ (ပြင်းထန်စွာ) အားထုတ်၍ သွားရမည်။

- (၇) သိနေ သိပ္ပံ သိနေ ဓနံ၊ သိနေ ပဗ္ဗတမာရုဟံ။
သိနေ ကာမဿ ကောဓဿ၊ ဣမေ ပဗ္ဗ သိနေ သိနေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အတတ်ကို ဖြည်းဖြည်း သင်ရာ၏။ ဥစ္စာကို
ဖြည်းဖြည်း ရှာရာ၏။ တော၌ တက်သောသူသည် ဖြည်းဖြည်း
တက်ရာ၏။ ကာမဂုဏ်ကို ဖြည်းဖြည်း အလိုရှိရာ၏။ အမျက်ဒေါသကို

၆၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဖြည်းဖြည်း ထွက်ရာ၏။ ဤငါးပါးတို့ကို တဖြည်းဖြည်းတစတစသာ အလိုရှိရမည်။

- (၈) သုတိ သမ္မုတိ သင်္ချာ စ၊ ယောဂါ နိတိ ဝိသေသကာ။
ဂန္ထဗ္ဗာ ဂဏိကာ စေဝ၊ ဓနုပေဒါ စ ပူရဏာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြားအမြင်အတတ်၊ ဓမ္မသတ် ရာဇသတ် အတတ်၊ ဂဏန်းသင်္ချာအတတ်၊ တံစဉ်း စူးဆောက်စသော လက်သမား အတတ်၊ နီတိကျမ်း အတတ်၊ ယာယီ ယတြာ စသော ဗျာကရုဏ်းအတတ်၊ စောင်းငြင်း စသော ကဗျာလင်္ကာအတတ်၊ လက်ချိုးရေတွက်သည့် အတတ်၊ ဒူးလေး လင်းလေးအတတ်၊ စကားဟောင်း ထုံးဟောင်း သမိုင်းရာဇဝင် အတတ်။

- (၉) တိကိစ္ဆာ ဣတိဟာသာ စ၊ ဇောတိ မာယာ စ ဆန္ဒတိ။
ကေတု မန္တာ စ သဒ္ဓါ စ၊ သိပ္ပါဋ္ဌာရသကာ ဣမေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဆေးအတတ်၊ ရယ်ရွှင်မှုဟာသအတတ်၊ ပေဒင် အတတ်၊ လှည့်ပတ်တတ်သော မျက်လှည့်အတတ်၊ ဆန်းကျမ်းအတတ်၊ သံတမန်အတတ်၊ မန္တန်အတတ်၊ သဒ္ဓါကျမ်းအတတ် ဤသည်တို့ကား အတတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

- (၁၀) အပုဋ္ဌော ပဏ္ဍိတော ဘေရီ ပဇ္ဇန္တော ဟောတိ ပုစ္ဆိတော။
ဗာလော ပုဋ္ဌော အပုဋ္ဌောပိ၊ ဗဟုမ္ပိ ဘဏတေ သဒါ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ပညာရှိမည်သည် သူမမေးမူ စည်ကြီး သဖွယ်ဖြစ်၏။ သူမေးလာမူ မိုးကြီးသဖွယ်ဖြစ်၏။ သူမိုက်သည်ကား မေးသော်ရှိ မမေးသော်ရှိ အခါခပ်သိမ်းများစွာ ပြောဟောတတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၆၉

- (၁၁) ပေါတ္ထကေသု ၈ ယံ သိပ္ပံ၊ ပရဟတ္ထေသု ယံ ခနံ။
ယထာကိစ္စေ သမုပ္ပန္နေ၊ န တံ သိပ္ပံ န တံ ခနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပေစာအုပ်တို့၌ ရှိသော အတတ်၊ သူတစ်ပါးလက်
တို့၌ ရှိသောဥစ္စာသည် ပြုဖွယ်ကိစ္စရှိသောအခါ မရနိုင်သောကြောင့်
အတတ်မမည်၊ ဥစ္စာမမည်။ မိမိဝမ်း၌ရှိသော အတတ်သည်သာ အတတ်
မည်၏။ မိမိလက်၌ရှိသော ဥစ္စာသည်သာ ဥစ္စာမည်၏။

- (၁၂) ဇလပ္ပမာဏံ ကုမုဒနာဠု၊ ကုလပ္ပမာဏံ ဝိနယောပဓာနံ။
ဗျတ္တိပ္ပမာဏံ ကထိတဝါက္ခံ၊ ပထဝိပ္ပမာဏံ တိဏမိလာတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ရေတိမ် ရေနက်ကို ကြာရှိုးကို မြင်သဖြင့်
သိနိုင်၏။ အမျိုးယုတ်မြတ်ကိုကား ကိုယ်အမူရာ နှုတ်အမူရာ (ထိုသူ၏
အကျင့်) အားဖြင့် သိနိုင်၏။ ပညာရှိ မရှိကိုကား ပြောဆိုသော...ကို
ထောက်ချင့်၍ သိနိုင်၏။ မြေကောင်း မကောင်းကိုကား မြက်ညှိုး မညှိုးကို
မြင်သဖြင့် သိနိုင်၏။

- (၁၃) အပ္ပဿုတော သုတံ အပ္ပံ၊ ဗဟံ မညတိ မာနဝါ။
သိန္နဒကမပဿန္တော၊ ကူပေ တောယံဝ မဏ္ဍကော။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ နည်းသောသုတရှိသောသူသည် အနည်း
ငယ်သောသုတကို အများကြီးအောက်မေ့လျက် မာန်တက်တတ်၏။ ဥပမာ
ကား သမုဒ္ဒရာရေကို မမြင်ဖူးသော ဖားသူငယ်သည် တွင်း၌ရေကို
အများကြီးထင်သကဲ့သို့ ထင်တတ်၏။

- (၁၄) ပဌမံ ပရာဇယေ သိပ္ပံ၊ ဒုတိယ ပရာဇယေ ခနံ။
တတိယံ ပရာဇယေ ဓမ္မံ၊ စတုတ္ထံ ကိံ ကရိဿကိ။

၇၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ အကြင်သူသည် ပထမအရွယ်၌ အတတ်ပညာ၊ ဒုတိယအရွယ်၌ ဥစ္စာ၊ တတိယအရွယ်၌ တရားကို မရအံ့။ ထိုသူသည် စတုတ္ထအရွယ်၌မူကား အသို့မ္မစအံ့နည်း။ ဘာကိုမျှ မရနိုင်ပြီ။

(၁၅) ဗျတ္တ ပုတြာ ကိမလသော၊ အဗျတ္တော ဘာရဟာရကော။
ဗျတ္တကော ပူဇိတော လောကေ၊ ဗျတ္တ ပုတြာ ဒိနေ ဒိနေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အိုသားသမီးများ တပည့်သားတို့၊ အတတ်ပညာကို ကြိုးစား၍ သင်ကြကုန်လော့။ အဘယ့်ကြောင့် ပျင်းရိကြကုန်သနည်း။ ပညာမရှိသော သူသည် သူ၏ ဝန်ထမ်းဖြစ်တတ်၏။ လောက၌ ပညာရှိသောသူကို သူတစ်ပါးတို့ ပူဇော်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ချစ်သား ချစ်သမီးတို့ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ပညာသင်ကြကုန်လော့။

(၁၆) မာတာ ဝေရီ ပိတာ သတြ၊ ကေန ဗာလေ န သိက္ခိတော။
သဘာမဇ္ဈေ န သောဘတိ၊ ဟံသမဇ္ဈေ ဗကော ယထာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သားအား ပညာမသင်ပေးသော မိဘသည် သား၏ ရန်သူမည်၏။ ပညာမတတ်သော သားသည်လည်း ဟင်္သာအလယ်၌ ဗျိုင်းကဲ့သို့ သဘင်အလယ်၌ မတင့်တယ်။

(၁၇) ကဏ္ဍကာဂိရိ ကော တိက္ခတိ၊
ကော အဉ္စနံ မိဂက္ခိယံ။
ဥပ္ပလဿ ပလ္လလေ ကော သုဂန္ဓ၊
ကုလပုတ္တရူပေါ ကော ပဝတ္တတိ သာမံဘာဝေါ။

မြန်မာပြန် ။ ။ တောင်ချောက်ကြား၌ ပေါက်ရောက်သော ဆူးသည် မည်သူမျှ ချွန်၍ ထက်သည်မဟုတ်၊ အလိုလိုသာ ထက်၏။ သမင်တို့၏

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၇၁

မျက်စိသည် မည်သူမျှ မျက်စဉ်းခတ်၍ ကြည်သည်မဟုတ်၊ အလိုလိုသာ ကြည်၏။ ရွံ့နွံ၌ပေါက်သော ကြာသည် မည်သူမျှ အနံ့ကောင်းထည့်၍ မွှေးသည်မဟုတ်၊ အလိုလိုသာ မွှေးနေ၏။ အမျိုးကောင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးလိမ္မာသော သဘောသည်လည်း မည်သူမျှပြု၍ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ သူ့သဘာဝအတိုင်းသာ ဖြစ်၏။

(၁၈) န ရသံ အကောတဗျလံ၊ အနဿာလက်တမ္ပိ။
အလောဏကံ တု ဗျဉ္ဇနံ၊ ဗျာကရဏံ အသိပ္ပဿ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ထုံးမပါသော ကွမ်း၊ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမရှိသော သူ၏ တန်ဆာဆင်ခြင်း၊ ဆားမပါသော ဟင်း၊ အတတ်ပညာမရှိသော သူ၏ ပျို့ကဗျာဖွဲ့ခြင်း၊ ဤလေးမျိုးကား အရသာမရှိ။

(၁၉) သုဿုသာ သုတသမ္ပန္နော၊ သုတပညာယ ပဗုတိ။
ပညာယ အတ္ထံ ဇာနာတိ၊ ဉာတော အတ္ထော သုခါဝဟော။

မြန်မာပြန် ။ ။ နာမုတ်ခြင်းတွင် ကောင်းစွာအားထုတ်သော သူသည် သုတနှင့် ပြည့်စုံ၏။ သုတပညာဖြင့် ကြီးပွားတိုးတက်နိုင်၏။ သုတပညာဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိ၏။ သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်သည် ချမ်းသာကို ဆောင်တတ်၏။

(၂၀) ဘောဇနံ မေထုနံ နိဒ္ဒါ၊ ဂေါဏေ ပေါသေပိ ဝိဇ္ဇတိ။
ဝိဇ္ဇာ ဝိသေသော ပေါသဿ၊ တံဟိနော ဂေါသမော ဘဝေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ စားခြင်း၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်း အိပ်ခြင်း သုံးမျိုးကား နွား၌လည်း ရှိ၏။ ယောက်ျား၌လည်း ရှိ၏။ အတတ်ပညာသည် သာ ယောက်ျား၏ အထူးဖြစ်၏။ ထိုအတတ်ပညာမှ ထုတ်မှုကား နွားနှင့် တူတော့၏။

၇၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၂၁) နတ္ထိ ဝိဇ္ဇာသမံ မိတ္တံ၊ န စ ဗျာဓိသမော ရိပု။
န စ အတ္တသမံ ပေမံ၊ န စ ကမ္မသမံ ဗလံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ အတတ်နှင့်တူသော အဆွေခင်ပွန်း
မည်သည် မရှိ။ အနာနှင့်တူသော ရန်သူမည်သည် မရှိ။ ကိုယ်နှင့်တူသော
ချစ်သူမည်သည် မရှိ။ ကံနှင့်တူသော ခွန်အားမည်သည် မရှိ။

(၂၂) ဟံသော မဇ္ဈေ န ကာကာနံ၊ သီဟော ဂုန္နံ န သောဘတေ။
ဂဠာမဇ္ဈေ တုရဂေါ၊ ဗာလမဇ္ဈေ စ ပဏ္ဍိတော။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဟင်္သာသည် ကျီးတို့၏ အလယ်၌ မတင့်တယ်။
ခြင်္သေ့သည် နွားတို့၏ အလယ်၌ မတင့်တယ်။ မြင်းသည် မြည်းတို့၏
အလယ်၌ မတင့်တယ်။ ပညာရှိသည် သူမိုက်တို့၏ အလယ်၌ မတင့်တယ်။

(၂၃) ယာဝဇီဝမ္ပိ စေ ဗာလော၊ ပဏ္ဍိတံ ပယိရူပါသတိ။
န သော ဓမ္မံ ဝိဇ္ဇာနာတိ၊ ဒဗ္ဗိ သူပရသံ ယထာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူမိုက်သည် အသက်ထက်ဆုံးလည်း ပညာရှိကို
အကယ်၍ ဆည်းကပ်စေကာမူ ထိုသူမိုက်သည် တရားကို မသိနိုင်။ ဥပမာ
အားဖြင့် ယောက်ချိုဇွန်းသည် ဟင်း၏အရသာကို မသိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

(၂၄) မုဟုတ္တမပိ စေ ဝိည၊ ပဏ္ဍိတံ ပယိရူပါသတိ။
ခိပ္ပံ ဓမ္မံ ဝိဇ္ဇာနာတိ၊ ဇိဝှါ သူပရသံ ယထာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပညာရှိသည် တစ်ခဏမျှလည်း ပညာရှိကို အကယ်၍

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၇၇

ဆည်းကပ်ငြားအံ့၊ လျင်မြန်စွာ တရားကို သိနိုင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် လျှာသည် ဟင်း၏အရသာကို သိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

(၂၅) ဝိနာ သတ္တံ န ဂစ္ဆေယျ၊ သူရော သင်္ဂါမဘူမိယံ။
ပဏ္ဍိတုဒ္ဓဂ္ဂ ဝါဏီဇော၊ ဝိဒေသဂမနော တထာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ရဲရင့်သောသူသည် လက်နက်မပါဘဲ စစ်မြေအရပ် သို့မသွားရာ။ ထို့အတူ ပညာရှိသည် ကျမ်းဂန်နှင့်ကင်း၍ စကားမဆိုရာ။ အခွန်ရှည်သော ခရီးသို့သွားသော ကုန်သည်သည် အဖော်နှင့် ကင်း၍ မသွားရာ။ တိုင်းခြားနိုင်ငံသို့ သွားသော သူသည် အဖော်နှင့်ကင်း၍ မသွားရာ။

(၂၆) ဓနနာသံ မနောတာပံ၊ ယရေ ဒုစ္စရိတာနိ စ။ ။
ဝဇ္ဇနဉ္စ အဝမာနံ၊ ပဏ္ဍိတော န ပကာသဟေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဥစ္စာပျက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်နှလုံးပူပန်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အိမ်၌ မကောင်းမှုကို ပြုကျင့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ လှည့်ပတ်ခံရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မထိမဲ့မြင် အပြုခံရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပညာရှိသည် ထင်ရှားမပြရာ။

(၂၇) ဗတ္တာနုရူပကံ ဝါကျံ၊ သဘာဝရူပကံ ပိယံ။
အတ္တာနုရူပကံ ကောဓံ၊ ယော ဇာနာတိ သ ပဏ္ဍိတော။

မြန်မာပြန် ။ ။ အရေးအခွင်ရောက်သည်နှင့် လျော်သော စကားကိုဆိုခြင်း၊ ကိုယ်နှင့် လျောက်ပတ်သော ချစ်သူကိုရှာခြင်း၊ ကိုယ်နှင့်တန်ရုံသာ အမျက်ထွက်ခြင်း၊ ဤသုံးပါးကို သိတတ်သောသူသည် ပညာရှိမည်၏။

(၂၈) အနေသေ ရသံ ခါဒါ၊ အဗလဿ ဟတာရတာ။
အပ္ပညဿ ဝါကျကထာ၊ ဥမ္မတ္တကသမာ ဣမေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဥစ္စာမရှိဘဲ အရသာအစားကြူးသောသူ၊ ခွန်အား
မရှိဘဲ အသတ်အပုတ်ကြိုက်တတ်သောသူ၊ ပညာမရှိဘဲ စကားလိုလား
သောသူ၊ ဤသူတို့ကား သူရူးနှင့် တူကုန်၏။

(၂၉) အနဂ္ဂါယံ ဂမယန္တော၊ အပုစ္ဆံ ဗဟုဘာသကော။
အတ္တဂုဏံ ပကာသေန္တော၊ တိဝိဓံ ဟိနလက္ခဏံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူမခေါ်ဘဲ သူ့အိမ်သို့ သွားဖန်များသူ၊ သူမမေးဘဲ
များစွာ ပြောဟောတတ်သူ၊ မိမိဂုဏ်ကို ပလွှားဝါကြွားတတ်သူ၊ ဤသူ
သုံးယောက်ကား သူယုတ်မာ၏ လက္ခဏာဖြစ်သည်။

(၃၀) အပ္ပရူပေါ ဗဟုဘာသော၊ အပ္ပပညော ပကာသိတော။
အပ္ပပူရော ယဇ္ဈော ခေါဘော၊ အပ္ပခီရာ ဂါဝိ စလေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အဆင်းမရှိသောသူသည် စကားများတတ်၏၊ ပညာ
နည်းသောသူသည် ထင်ရှားပြတတ်၏။ ရေမပြည့်သော အိုးသည်
ဘောင်ဘင်ခတ်တတ်၏။ နို့ရည်မထွက်သော နွားမသည် ကျောက်ကန်
တတ်၏။

(၃၁) မဏ္ဍုကေပိ ဥကြေ သီဟေ၊ ကာကဂ္ဂဟေ ပိယေ ပိယေ။
အပဏ္ဍိပိ ပဏ္ဍိ ဟုတ္တာ၊ ခီရာ ပုစ္ဆေ ယေ ငယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဖားသူငယ်သည် ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်တတ်ရုံမျှဖြင့်
ခြင်္သေ့ဟု ထင်၏။ ကျီးချိခံရမှုကား ချစ်ဆွေ ချစ်ဆွေဟု ယောင်ယမ်း

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၇၅

မြည်တတ်၏။ ပညာမရှိသော သူမိုက်သည်လည်း မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟု ထင်ပြီးလျှင် ပညာရှိတို့က မေးသောအခါ ငါ့ရှင် ငါ့ရှင်ဟု ချစ်ဖွယ်သော စကားကို ဆို၍ ပရိယာယ်သုံးတတ်၏။

(၃၂) မဏ္ဍုကေပိ ဥကြေ သီဟေ၊ သူကရေပိ ဥဟေ ဒီပေ။
ဗိဠာရေ သဒိသေ ဗျဠေ၊ သဗ္ဗဓိရေ သိပ္ပသမေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဖားသူငယ်သည်လည်း ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်ချင်း တူကာမျှဖြင့် ခြင်္သေ့ မဖြစ်နိုင်။ ဝက်သည်လည်း အုတ်အုတ် မြည်တက်ကာ မျှဖြင့် ကျားသစ် မဖြစ်နိုင်။ ကြောင်သည်လည်း သဏ္ဌာန်တူကာမျှဖြင့် ကျား မဖြစ်နိုင်။ အနည်းငယ်တတ်ထားသည့် အတတ်ပညာချင်း တူကာမျှဖြင့် အလုံးစုံတတ်သည့် ပညာရှိကြီး မဖြစ်နိုင်။

(၃၃) န တိတ္ထိ ရာဇာ ဓနမ္ပိ၊ ပဏ္ဍိတောပိ သုဘာသိတေ။
စက္ခုမ္ပိ ပိယဒဿနေ၊ ဇလေ သာဂရော န တိတ္ထိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မင်းတို့သဘောမည်သည် ဥစ္စာ၌ ရောင့်ရဲခြင်းမရှိ။ ပညာရှိသည်လည်း စကားကောင်း၌ ရောင့်ရဲခြင်းမရှိ။ မျက်စိသည်လည်း ချစ်သောသူကို မြင်ခြင်း၌ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ခြင်းမရှိ။ သမုဒ္ဒရာသည်လည်း ရေ၌ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ခြင်းမရှိ။

(၃၄) ရူပယောဗ္ဗနသမ္ပန္နာ၊ ဝိသာလကုလသမ္ဘဝိ။
ဝိဇ္ဇာဟိနာ န သောသန္တိ၊ နိဂန္ဓာ ဣဝ ကိသုကာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အဆင်းအရွယ်နှင့် ပြည့်စုံ၍ ပြန့်ပြောကြွယ်ဝသော အမျိုး၌ ဖြစ်စေကာမူ အတတ်ပညာမှ ယုတ်မှု အမှန်ပင် မတင့်တယ်။

၇၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ဥပမာအားဖြင့် ပေါက်ပန်းတို့သည် အဆင်း အရောင် အသွေး လှပ
သော်လည်း အနံ့မှ ကင်းကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

(၃၅) ဟိနပုတ္တော ရာဇာမစ္ဆော၊ ဗာလပုတ္တော စ ပဏ္ဍိတော။

အဓနဿ ဓနံ ဗဟု၊ ပုရိသာနံ န မညထ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ အမျိုးယုတ်သောသူ၏ သားဖြစ်သော်
ငြားလည်း မင်း၏ အမတ်ဖြစ်တတ်၏။ သူမိုက်၏ သားဖြစ်လျက်လည်း
ပညာရှိဖြစ်တတ်၏။ ဥစ္စာမရှိသောသူ၏ သားဖြစ်လျက်လည်း ဥစ္စာကြွယ်ဝ
တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယောက်ျားတို့အား အထင်မသေးရာ။

(၃၆) ယော သိဿော သိပ္ပလောဘေန၊ ဗဟုံ ဂဏှာတိ တံ သိပ္ပံ။

မူဂေါဝ သုပိနံ ပဿံ၊ ကထေတုမ္မိ န ဥဿဟေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်တပည့်သည် အတတ်ကိုလိုသဖြင့် အထူးထူး
အပြားပြား များစွာသင်တတ်၏။ ထိုတပည့်သည် ယင်းအတတ်ကို အိမ်မက်
ကို မြင်မက်သော သူအကဲ့သို့ ပြန်ဆိုခြင်းငှါသော်လည်း မစွမ်းနိုင်။

(၃၇) န ဘိဇ္ဇေတုံ ဂုဗ္ဘကာရော၊ သောဘေတုံ ကုမ္ဘ ယဇ္ဇတိ။

န ခိပေတုံ အပါယေသု၊ သိဿာနံ ဝုမ္မိကာရဏာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အိုးထိန်းသည်သည် အိုးကို ကွဲစိမ့်သောငှါ မခတ်၊
တင့်တယ်စိမ့်သောငှါ ခတ်၏။ ဆရာသည်လည်း တပည့်တို့အား အပါယ်
ဆင်းရဲသို့ ကျစေခြင်းငှာ မပုတ်ခတ်။ အတတ်ပညာအစီးအပွားဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ပုတ်ခတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၇၇

(၃၈) တဂရဉ္စ ပလာသေန၊ ယော န ရော ဥပနယုတိ။
ပတ္တာပိ သုရဘိ ဝါယန္တိ၊ ဧဝံ ဓိရူပသေဝနာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ တောင်လုပ်ပန်းကို ပေါက်ဖက်ဖြင့် ထုတ်မှု ယင်း
ပေါက်ဖက်ပါ ပန်းရနံ့သင်းယုံမွှေးကြိုင်သကဲ့သို့ ပညာရှိတို့နှင့် ပေါင်းဖက်
သူတို့ကိုလည်း နည်းတူမှတ်အပ်၏။

ပဏ္ဍိတကဏ္ဍ နိဋ္ဌိတံ။
ပညာရှိကို ဆိုရာအပိုင်း ပြီး၏။

(၁) သုဇနကဏ္ဍ (သုတော်ကောင်းကို ဆိုရာအခန်း)

(၁) သတ္တိရေဝ သမာသေထ၊ သတ္တိ ကုဗ္ဗေထ သန္တံ။
သတံ သဒ္ဓမ္မမညာယ၊ သေယျော ဟောတိ န ပါပိယော။

မြန်မာပြန် ။ ။ သုတော်ကောင်းတို့နှင့်သာ ပေါင်းသင်းရာ၏။ အဆွေ
ခင်ပွန်း ပြုရာ၏။ သုတော်ကောင်းတရားကို သိသောကြောင့်မြတ်၏။
မယုတ်မာ။

(၂) စဇ ဒုဇ္ဇနသံသဂ္ဂံ၊ ဘဇ သာဓုသမာဂမံ။
ကရ ပုည မဟောရတ္ထိ၊ သရ နိစ္စ မနိစ္စတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူယုတ်မာတို့နှင့် ပေါင်းသင်းခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။
ပေါင်းသင်းအပ်သော သုတော်ကောင်းကို ဆည်းကပ်ပါ။ နေ့ညဉ့်မပြတ်
ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုပါ။ သင်္ခါရတရားတို့၏ မမြဲသောအဖြစ်ကို အမြဲ
မပြတ် အောက်မေ့ပါ။

၇၇

၇၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၃) ယထာ ဥဒ္ဓမ္မရပက္ကာ၊ ဗဟိ ရတ္တကမေဝ စ။

အန္တော ကိမိလသမ္ပုဏ္ဏာ၊ ဧဝံ ဒုဇ္ဈနဟဒယာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ရေသဖန်းသီးမှည့်တို့သည် အပြင်၌ နီးမြန်းလျက် အဆင်းလှကုန်သော်လည်း အတွင်း၌မူ ပိုးလောက်အတိ ပြည့်ကုန်၏သို့ သူယုတ်မာတို့၏ စိတ်နှလုံးတို့သည်လည်း ဤနည်းတူ ဖြစ်ကုန်၏။

(၄) ယထာပိ ပနသပက္ကာ၊ ဗဟိ ကဏ္ဍကမေဝ စ။

အန္တော အမတသမ္ပန္နာ၊ ဧဝံ သုဇနဟဒယာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပိန္နသီးမှည့်တို့သည် အပြင်၌ ဆူးအတိပြီး၍ အကျည်းတန်ကုန်သော်လည်း အတွင်း၌မူကား ချိုမြိန်သောအရသာနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏သို့ သူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်နှလုံးတို့သည်လည်း ဤနည်းတူ ဖြစ်ကုန်၏။

(၅) သုက္ခောပိ စန္ဒနတရ န ဇဟာတိ ဂန္ဓံ၊

နာဂေါ ဂတော နရမုခေ န ဇဟာတိ လီဠံ၊

ယန္တောဂတော မဓုရသံ န ဇဟာတိ ဥဇ္ဈံ၊

ဒုက္ခောပိ ပဏ္ဍိတဇနော န ဇဟာတိ ဓမ္မံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ စန္ဒကူးပင်သည် ခြောက်သွေ့နေသော်လည်း အနံ့ကို မစွန့်။ ဆင်ပြောင်သည် စစ်မြေပြင်သို့ ရောက်သော်လည်း လူတို့၏ မျက်မှောက်၌ တင့်တယ်ခြင်းကို မစွန့်။ ကြံသည် စက်ယန္တရားဝသို့ ရောက်သော်လည်း ချိုသောအရသာကို မစွန့်။ ပညာရှိသူတော်ကောင်းသည် ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်သော်လည်း သူတော်ကောင်းတရားကို မစွန့်သင့်ဘဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၇၉

- (၆) သီဟော နာမ ဇိယတ္တဝိ၊ ပဏ္ဏဒီနိ န ခါဒတိ။
 သီဟော နာမ ကိသော စာပိ၊ နာဂမံသံ န ခါဒတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ခြင်္သေ့မည်သည် မွတ်သိပ်သော်လည်း သစ်ရွက်
 မြက် စသည်တို့ကို မစား။ ကြုံလှိုသော်လည်း ဆင်သားကို မစား။

- (၇) ကုလဇာတော ကုလပုတ္တော၊ ကုလဝံသသုရက္ခကော။
 အတ္တနာ ဒုက္ခပတ္တောပိ၊ ဟိနကမ္မံ န ကာရယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မြင့်မြတ်သောအမျိုး၌ဖြစ်သော အမျိုးအနွယ်ကို
 စောင့်ရှောက်တတ်သည့် အမျိုးကောင်းသားသည် မိမိသည် ဆင်းရဲခြင်းသို့
 ရောက်သော်လည်း ယုတ်မာသော အမှုကို မပြုလုပ်။

- (၈) စန္ဒနံ သီတလံ လောကေ၊ တတော စန္ဒဝ သီတလံ။
 စန္ဒစန္ဒနသီတမှာ၊ သာဓုဝါကျံ သုဘာသိတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ စန္ဒကူးသည် ချမ်းမြေ့၏။ ထိုစန္ဒကူးထက်
 လရောင်သည် ပို၍ချမ်းမြေ့၏။ လနှင့် စန္ဒကူးတို့ ချမ်းမြေ့သည်ထက်
 ကောင်းစွာဆိုအပ်သော သူတော်ကောင်းတို့၏ စကားသည် ပို၍
 ချမ်းမြေ့၏။

- (၉) ဥဒေတိ ဘာဏု ပစ္ဆိမေ၊ မေရုရာဇာပိ နမတိ။
 သီတလံ ယဒိ နရဂ္ဂိ၊ ပဗ္ဗတဂ္ဂေ စ ဥပ္ပလံ။
 ဝိကသေ န ဝိပရိတံ၊ သာဓုဝါစာ ကုဒါစနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ရောင်ခြည်တစ်ထောင် အလင်းဓာတ်ဆောင်
 သော နေမင်းသည် အနောက်မျက်နှာ၌ ထွက်သော် ထွက်ရာ၏။
 မြင်းမိုရ်တောင်မင်းသည်လည်း ညွတ်ကိုင်းသော် ညွတ်ကိုင်းရာ၏။
 ငရဲမီးသည်လည်း အေးသော် အေးရာ၏။ ကြာသည်လည်း တောင်ထိပ်၌

၈၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ပွင့်သော် ပွင့်ရာ၏။ ဤသို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း သူတော်ကောင်းတို့၏ စကားသည် တရံတဆစ်မျှ မောက်ပြန်ရိုး မရှိ။

(၁၀) သုခါ ရုက္ခဿ ဆာယာ စ၊ တတော ဉာတိ မာတာပိတု။
တတော အာစရိယော ရညော၊ တတော ဗုဒ္ဓဿ နေကဓာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ သစ်ပင်ရိပ်သည် ချမ်းသာ၏။ ထို သစ်ပင်ရိပ်ထက် ဆွေမျိုးမိဘတို့၏ အရိပ်သည် ပို၍ချမ်းသာ၏။ ထိုဆွေမျိုး မိဘတို့၏ အရိပ်ထက် ဆရာသမား၏ အရိပ်သည် ပို၍ချမ်းသာ၏။ ထိုဆရာသမား၏ အရိပ်ထက် မင်း၏အရိပ်သည် ပို၍ချမ်းသာ၏။ ထိုမင်း၏ အရိပ်ထက် မြတ်စွာဘုရား၏ အရိပ်ဟုဆိုအပ်သော တရားတော် သည် များသောအပြားအားဖြင့် ပို၍ချမ်းသာ၏။

(၁၁) ဘမရာ ပုပ္ဖမိစ္ဆန္တိ၊ ဂုဏမိစ္ဆန္တိ သဇ္ဇနာ။
မက္ခိကာ ပုတိမိစ္ဆန္တိ၊ ဒေါသမိစ္ဆန္တိ ဒုဇ္ဇနာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပျားပိတုံးတို့သည် ပန်းကို အလိုရှိကြကုန်၏။ သူတော်ကောင်းတို့သည် ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အလိုရှိကုန်၏။ ယင်တို့သည် အပုပ်ကို အလိုရှိကုန်၏။ သူယုတ်တို့သည် အမျက်ကို အလိုရှိကုန်၏။

(၁၂) မာတာဟိနဿ ဒုဗ္ဘာသာ၊ ပိတာဟိနဿ ဒုက္ကိရိယာ။
ဥဘော မာတာပိတာ ဟိနာ၊ ဒုဗ္ဘာသာ စ ဒုက္ကိရိယာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အမိယုတ်သော သူအား မကောင်းသောစကား ရှိ၏။ အဖယုတ်သော သူအား မကောင်းသော အမူအကျင့် ရှိ၏။ မိဘနှစ်ပါး စုံ ယုတ်မှု မကောင်းသောစကားလည်း ရှိ၏။ မကောင်းသော အမူအကျင့် လည်း ရှိ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၈၁

(၁၃) မာတာသေဌဿ သုဘာသာ၊ ပိတာသေဌဿ သုကိရိယာ။
ဥဘော မာတာပိတာ သေဌာ၊ သုဘာသာ စ သုကိရိယာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အမိမြတ်သော သူ့အား ကောင်းသောစကား ရှိ၏။
အဖမြတ်သော သူ့အား ကောင်းသော အမှုအကျင့် ရှိ၏။ မိဘနှစ်ပါးစုံမြတ်မှု
ကောင်းသောစကားလည်း ရှိ၏။ ကောင်းသော အမှုအကျင့်လည်း ရှိ၏။

(၁၄) သင်္ဂါမေ သူရမိစ္ဆန္တိ၊ မန္တိသု အကုတူဟလံ။
ဝိယဉ္ဇ အနုပါနေသု၊ အတ္ထေ ဇာတေ စ ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ စစ်မြေပြင်အရပ်၌ ရဲရင့်သောသူကို အလိုရှိကုန်၏။
လျှို့ဝှက်စွာ တိုင်ပင်ရာတို့၌ နှုတ်လုံသူကို အလိုရှိကုန်၏။ ထမင်းအဖျော်
ကောင်း စားသောက်သောအခါတို့၌ ချစ်သောသူကို အလိုရှိကုန်၏။ ခဲခက်
စွာသော အရေးအရာ အမှုကိစ္စရှိသောအခါ၌ ပညာရှိကို အလိုရှိကုန်၏။

(၁၅) သုနခေါ သုနခံ ဒိသွာ၊ ဒန္တံ ဒသေတိ ဟိသိတုံ။
ဒုဇ္ဈနော သုဇနံ ဒိသွာ၊ ရောသယံ ဟိသမိစ္ဆတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ခွေးတစ်ကောင်သည် ခွေးတစ်ကောင်ကို မြင်သော
အခါ ခြုတ်ခြယ်လျက် ညှဉ်းဆဲအံ့သောငှါ သွားကိုပြ၏။ သူယုတ်မာသည်
သူတော်ကောင်းကို မြင်သောအခါ ခြုတ်ခြယ်လျက် ညှဉ်းဆဲခြင်းအမှုကို
အလိုရှိ၏။

(၁၆) မာ စ ဝေဂေန ကိစ္စာနိ၊ ကရောတိ ကာရာပေတိ ဝါ။
သဟသာ ကာရိတံ ကမ္ပံ၊ မန္တော ပစ္ဆာနုတပ္ပတိ။

၈၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မြန်မာပြန် ။ ။ အမှုကိစ္စ ဟူသမျှတို့ကို အဆောတလျှင် ကိုယ်တိုင်
လည်း မပြုလင့်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း မပြုစေလင့်။ အမှုကိစ္စကို အဆော
တလျှင်ပြုမိမူ အသိပညာနည်းသောပုဂ္ဂိုလ်သည် နောက်မှ ပူပန်ရတတ်၏။

(၁၇) ကောဓံ ဝဓိတွာ န ကဒါစိ သောစတိ၊

မက္ခပ္ပဟာနံ ဣသယော ဝဏ္ဏယန္တိ။

သဗ္ဗေသံ ဝုတ္တံ ဖရူသံ ခမေထ၊

ဧဝံ ခန္တိ ဥတ္တမ မာဟု သန္တော။

မြန်မာပြန် ။ ။ အမျက်ကို ဖျောက်နိုင်မှု တရံတဆစ်မျှ မစိုးရိမ်ရ။
သူ့ကျေးဇူးကို သိတတ်သောသူကို ဘုရားစသော သူတော်ကောင်းတို့
ချီးမွမ်းကုန်၏။ ခပ်သိမ်းသောသူတို့၏ ကြမ်းကြုတ်သောစကားကို သည်းခံ
ရာ၏။ ဤသို့သည်းခံခြင်းကို မြတ်၏ဟူ၍ ဘုရားစသော သူတော်ကောင်း
တို့က ဆိုကြကုန်၏။

(၁၈) ဒုက္ခော နိဝါသော သမ္မာဓေ၊ ဌာနေ အသုစိသင်္ကတေ။

တတော အရိမ္မိ အပ္ပိယေ၊ တတောပိ အကတညျနာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မစင်အတိပြည့်သော ကျဉ်းမြောင်းရာဌာန၌ နေရ
ခြင်းသည် ဆင်းရဲ၏။ ထို့ထက် မချစ်မနှစ်သက်သော ရန်သူထံ၌ နေရခြင်း
သည် ပို၍ဆင်းရဲ၏။ ထို့ထက် သူ့ကျေးဇူးကို မသိသောသူနှင့် အတူတကွ
နေရခြင်းသည် ပို၍ဆင်းရဲ၏။

(၁၉) သြဝဒေယျာနုသာသေယျ၊

အသတ္တာ စ နိဝါရယေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၈၃

သတံ ဟိ သော ပိယော ဟောတိ၊

အသတံ ဟောတိ အပ္ပိယော။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဆုံးမသင့်သောအရာ၌ ဆုံးမရာ၏။ မပြတ်ဆုံး
ရော၏။ ယုတ်မာလှသော အကျင့်မှလည်း တားမြစ်ရာ၏။ ဆုံးမတက်သော
သူကို သူတော်ကောင်းတို့သည် ချစ်ခင်အပ်၏။ သူတော်မဟုတ် သူယုတ်
တို့ကား မချစ်အပ်။

(၂၀) ဥတ္တမတ္တနိဝါတေန၊ သူရံ ဘေဒေန နိဇ္ဇယေ။
နိစံ အပ္ပကဒါနေန၊ ဝါယမေန သမံ ဇယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကိုယ့်ထက် မြတ်သောသူကို ကိုယ်ကိုနိမ့်ချသဖြင့်
အောင်ရာ၏။ ရဲရင့်သူများကို စည်းလုံးမှု ပျက်စီးအောင်ပြုသဖြင့် အောင်ရာ
၏။ ကိုယ့်အောက်နိမ့်သောသူကို တစိုးတစိပေးသဖြင့် အောင်ရာ၏။
ကိုယ်နှင့်တူသောသူကို လုံ့လပြုသဖြင့် အောင်ရာ၏။

(၂၁) န ဝိ သံ ဝိသမိစ္စာဟု၊ ဓနံ သံဃဿ ဥစ္စတေ။
ဝိသံ ဧကံ ဟနတိ၊ သဗ္ဗံ သံဃဿ ဟနတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ပကတိအဆိပ်ကို အဆိပ်ဟူ၍ မဆိုကုန်။
သံဃာ၏ ဥစ္စာကိုသာ အဆိပ်ဟု ဆိုအပ်၏။ အဆိပ်ကား တစ်ကြိမ်တစ်ခါ
တစ်ဘဝသာ သတ်တတ်၏။ သံဃာ၏ ဥစ္စာပစ္စည်းကား အကြိမ်ကြိမ်
အဖန်ဖန် သတ်တတ်၏။

(၂၂) ဇဝေန ဘဒြိ ဇာနန္တိ၊ ဗလိဗဒ္ဒဉ္စ ဝဟဿ။
ဒုဟေန ဓေနံ ဇာနန္တိ၊ ဘာသမာနေန ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လျင်မြန်ခြင်းဖြင့် မြင်းကောင်းကျေးဇူးကို သိကုန်၏။
လေးသောဝန်ကို သယ်ဆောင်နိုင်ခြင်းဖြင့် နွားလားကျေးဇူးကို သိကုန်၏။

၈၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

နိဗ္ဗာန်ခြင်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်သော နွားမ၏ ကျေးလူကို သိကုန်၏။ လျှို့ဝှက်ရာ၌
ခက်ခဲသောစကားကို ပြောဆိုနိုင်ခြင်းဖြင့် ပညာရှိကျေးလူကို သိကုန်၏။

(၂၃) နေမပွမို့ သာဓူန၊ ကူပေ ဝါရိဝ နိဿယော။

ဗဟုအာပိ အသာဓူန၊ န ဝ ဝါရိဝ အဏ္ဏဝေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူတော်ကောင်းတို့၏ ဥစ္စာသည် အနည်းငယ်
ဖြစ်သော်လည်း တွင်း၌ ရေချိုကဲ့သို့ သူတစ်ပါးတို့ မှီခိုရာရ၏။ သူတော်
မဟုတ် သူယုတ်တို့၏ ဥစ္စာသည် များသော်လည်း သမုဒ္ဒရာ၌ ဆားငရဲ
ကဲ့သို့ သူတစ်ပါးတို့ မှီခို မရ။

(၂၄) အာပံ၊ ပိဝန္တိ နော နဗ္ဗာ၊ ရုက္ခာ ခါဒန္တိ နော ဖလံ။

ဝဿန္တိ ကွမိ နော မေယာ၊ ပရတ္ထာယ သတံ ဓနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မြစ်တို့သည် ရေကို မသောက်ကုန်။ သစ်ပင်တို့သည်
အသီးကို မစားကုန်။ မိုးတို့သည် အချိုသောရပ်၌သာ ကွက်၍မရွာကုန်။
သူတော်ကောင်းတို့၏ ဥစ္စာသည် သူတစ်ပါးအကျိုးငှါသာဖြစ်၏။

(၂၅) အပတ္ထေယျံ န ပတ္ထေယျံ၊ အစိန္တေယျံ န စိန္တယေ။

ဓမ္မမေဝ သုစိန္တေယျံ၊ ကာလံ မောယံ န အစူယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မတောင့်တအပ်သည်ကို မတောင့်တရာ။ မကြံအပ်
သည်ကို မကြံရာ။ တရားသဘောနှင့် စပ်ယှဉ်သည်ကိုသာလျှင် ကောင်းစွာ
ကြံရာ၏။ အချိန်ကာလကို အချိုးနိုး မကုန်လွန်စေရာ။

(၂၆) အစိန္တတပ္ပိ ဘဝတိ၊ စိန္တတပ္ပိ ဝိနဿတိ။

န ဟိ စိန္တမယာ ဘောဂါ၊ ဣတ္ထိယာ ပုရိသဿ ဝါ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၈၅

မြန်မာပြန် ။ ။ မကြံစည်ဘဲလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ဤစည်သော်လည်း ပျက်တတ်၏။ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့သည် မိန်းမဖြစ်စေ ယောက်ျားဖြစ်စေ ကြံစည် နေရုံမျှဖြင့် မပြီးကုန်။

(၂၇) အသန္တဿ ပိယော ဟောတိ၊ သန္တံ န ကုရုတေ ပိယံ။
အသတ် ဓမ္မံ ရော စတိ၊ တံ ပရာဘဝတော မုခံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်သူသည် သူ့ကော်မဟုတ် သူယုတ်မာကို ချစ်၏။ သူတော်ကောင်းကို မချစ်ခင်။ မသူတော်တို့၏ တရားကို နှစ်သက်၏။ ထိုသူ၏ အမူအကျင့်သည် ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည်။

သုဇနကဏ္ဍ နိဋ္ဌိတံ။

သူတော်ကောင်းတို့ကို ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

(၁) ဗာလဗုဒ္ဓနကဏ္ဍ (သူ့မိုက်သူယုတ်ကို ဆိုရာအခန်း)

(၁) အတိပိယော န ကာတဗ္ဗေ၊ ခလော ကောတူဟလံ ကရော။
သီရဿ ဝဟမာနောပိ၊ အဗုပ္ပရော ယဇ္ဇော ယထာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူယုတ်ကို အလွန်အလွန် ချစ်ခင်မှု မပြုအပ်။ သူယုတ်မာသည် ဦးခေါင်းပေါ်တင်ထားသော်လည်း၊ ရေမပြည့်သော စိုးကဲ့သို့၊ ဖုတ်ဖုတ်ကျက်ကျက် စကားပွက်ခြင်းကို ပြုတတ်၏။

(၂) သပ္ပေါ ဒုဋ္ဌော ခလော ဒုဋ္ဌော၊ သပ္ပေါ ဒုဋ္ဌတရော ခလော။
မန္တောသဓေဟိ သော သပ္ပေါ၊ ခလော ကေနူပသမ္ပတိ။

၈၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မြန်မာပြန် ။ ။ မြွေသည် ကြမ်းကြုတ်၏။ သူယုတ်လည်း ကြမ်းကြုတ်၏။ မြွေထက် သူယုတ်မာက ပို၍ကြမ်းကြုတ်၏။ မြွေကို မန္တရားဆေးဝါးတို့ဖြင့် ငြိမ်းစေနိုင်၏။ သူယုတ်ကိုကား အဘယ်မည်သောဆေးဖြင့် ငြိမ်းစေနိုင်အံ့နည်း။

- (၃) ယော ဗာလော မညတိ ဗာလံ၊ ပဏ္ဍိတောဝိပိ တေန သော။
ဗာလောဝ ပဏ္ဍိတမာနံ၊ သ ဝေ ဗာလောတိ ဝုစ္စတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်သူမိုက်သည် မိမိမိုက်သော အဖြစ်ကို သိ၏။ ထိုသို့ သိမြင်ခြင်းကြောင့် ထိုသူမိုက်သည် ပညာရှိမည်သေး၏။ အကြင်သူမိုက်သည်ကား မိုက်မဲသူသာဖြစ်ပါလျက် မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟုထင်၏။ ထိုသူမိုက်ကိုသာလျှင် စင်စစ်အားဖြင့် သူမိုက်ဟု ဆိုအပ်၏။

- (၄) မဇ္ဇဝ မညတိ ဗာလော၊ ယာဝ ပါပံ န ပစ္စတိ။
ယဒါ စ ပစ္စတိ ပါပံ၊ အထ ဒုက္ခံ နိဂစ္ဆတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူမိုက်သည် အကြင်မျှလောက် မိမိပြုသော မကောင်းမှုသည် အကျိုးမပေးသေး။ ထိုမျှလောက် မိမိပြုသမျှ အမှုကိစ္စကို ပျားသကာကဲ့သို့ အောက်မေ့တတ်၏။ အကြင်အခါ၌ကား မိမိပြုသော မကောင်းမှုသည် အကျိုးပေး၏။ ထိုအခါ ဆင်းရဲဒုက္ခသို့ မုချရောက်ရ၏။

- (၅) န သာဓု ဗလဝါ ဗာလော၊ သာဟသာ ဝိန္ဒတေ ဓနံ။
ကာယဿ ဘောဒါ ဒုပ္ပညော၊ နိရယံ သောပပဋ္ဌတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူမိုက်သည် အင်အားရှိမှုမကောင်း၊ အနိုင်အထက် သူ့ဥစ္စာကို ရအောင်ယူတတ်၏။ ပညာမဲ့သော ယင်းသူမိုက်မျိုးသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ ပျက်သည်မှနောက် ငရဲ၌ ကျရောက်တတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၈၈

(၆) ဃရေ ဒုဋ္ဌော မူသိကော စ၊ ဝနေ ဒုဋ္ဌော စ ဝါနရော။
သကုဏေ ဒုဋ္ဌော စ ကာကော၊ နရေ ဒုဋ္ဌော စ
ဗြာဟ္မဏော။

မြန်မာပြန် ။ ။ အိမ်၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်ကား ကြွက်တည်း။
တော၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်ကား မျောက်တည်း။ ငှက်၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်
ကား ကျီးတည်း။ လူ၌ ဖျက်ဆီးတတ်သည်ကား ပုဏ္ဏားတည်း။

(၇) ဒိယာ ဇာဂရတော ရတ္တိ၊ ဒိယံ သန္တဿ ယောဇနံ။
ဒိယော ဗာလာန သံသာရော၊ သဒ္ဓမ္မံ အဝိဇာနတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နိုးကြားသောသူအား ည၌သည် ရှည်၏။ ခရီးပန်း
သော သူအား တစ်ယူဇနာခရီးသည် ရှည်၏။ သူတော်ကောင်းတရားကို
မသိကုန်သော သူမိုက်တို့အား သံသရာသည် ရှည်၏။

(၈) တိလမတ္တံ ပရေသံဝ၊ အပ္ပဒေါသဉ္စ ပဿတိ။
နာဠိကေရဗ္ဗိ သဒေါသံ၊ ခလဇာတော န ပဿတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ယုတ်မာသော စိတ်သဘောရှိသူသည် သူတစ်ပါး
၏ နှမ်းစေ့သဖွယ် သေးငယ်သော အပြစ်ကိုပင် မြင်တတ်၏။ မိမိအပြစ်
ကို မူကား အုန်းသီးသဖွယ် ကြီးကျယ်သော်လည်း မမြင်တတ်။

(၉) နတ္တဒေါသံ ပရေ ဇညာ၊ ဇညာ ဒေါသံ ပရဿ တု။
ဂုယျေ ကုမ္မာဝ အင်္ဂါနိ၊ ပရဒေါသဉ္စ လက္ခယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ယုတ်မာသောသူသည် မိမိအပြစ်ကို သူတစ်ပါးတို့
အား အသိမပေး။ သူတစ်ပါး၏ အပြစ်ကိုကား သိအောင်ပြု၏။ ဥပမာ
အားဖြင့် လိပ်တို့သည် ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက်တို့ကို လျှို့ဝှက်ကုန်သကဲ့
မိမိအပြစ်ကို လျှို့ဝှက်ထား၏။ သူတစ်ပါးတို့၏ အပြစ်ကိုလည်း မှတ်သား
ထား၏။

၇၄၇၄

၈၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၁၀) ပဏ္ဍိတဿ ပသံသာယ၊ ဒဏ္ဍော ဗာလေန ဒိယျတေ။
ပဏ္ဍိတော ပဏ္ဍိတေနော၊ ဝဏ္ဏိ ၀ သုဝဏ္ဏိတော။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူမိုက်သည် ပညာရှိသောသူအား ချီးမွမ်းခြင်းဖြင့်
ဒဏ်ကို ပေးသည်မည်၏။ ပညာရှိကို ပညာရှိက ချီးမွမ်းမှသာလျှင် ကောင်း
သော ချီးမွမ်းခြင်း မည်၏။

- (၁၁) လုဒ္ဓံ အတ္ထေန ဂဏှောယျ၊ ထဒ္ဓံ အဥလိကမ္ပနာ။
အာနန္ဒဝတ္ထိယာ မူဠံ၊ ယထာဘူတေန ပဏ္ဍိတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အလိုကြီးသောသူကို တံခိုးလက်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့်
သိမ်းပိုက်ရာ၏။ ခက်ထန်သောသူကို လက်အုပ်ချီခြင်းဖြင့် သိမ်းပိုက်ရာ၏။
သူမိုက်ကိုကား အလိုလိုက်သဖြင့် သိမ်းပိုက်ရာ၏။ ပညာရှိကိုမူ အဟုတ်
အမှန်အတိုင်းပြုခြင်းဖြင့် သိမ်းပိုက်ရာ၏။

ဗာလဒုန္နကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

သူမိုက်သူယုတ်တို့ကို ဆိုသောအခန်း ပြီး၏။

(ဃ) မိတ္တကဏ္ဍ (မိတ်ဆွေကို ဆိုရာအခန်း)

- (၁) ဟိတကာရော ပရော ဗန္ဓု၊ ဗန္ဓုပိ အဟိတော ပရော။
အဟိတော ဒေဟဇော ဗျာဓိ၊ ဟိတံ အာရညမောသဓံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ရွက်သည်ရှိသော် ရန်သူ
သည်လည်း မိတ်ဆွေမည်၏။ အကျိုးစီးပွားကို မဆောင်မူ မိတ်ဆွေသည်
လည်း ရန်သူမည်၏။ အနာရောဂါသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်လျှင် အကျိုးမဲ့
ကို ပြုတတ်၏။ ဆေးအား တော၌ ဖြစ်လျှင် လူ၏ အကျိုးစီးပွားကို
ဆောင်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၈၉

- (၂) ပရောက္ခေ ဂုဏဟန္တာရံ၊ ပစ္စက္ခေ ပိယဝါဒိနံ။
ဝဇ္ဇေယျ တာဒိသံ မိတ္တံ၊ ဝိသကုမ္ဘေ ယထာ မခုံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မျက်ကွယ်၌ ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ်သော မျက်မှောက်၌ ချစ်ဖွယ်သော စကားကို ပြောဆိုတတ်သော ထိုသို့သဘောရှိသည့် အဆွေခင်ပွန်းကို အဆိပ်အိုး၌ ကျရောက်သည့် ပျားရည်ကို မသုံးဆောင်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်ရသကဲ့သို့ ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။

- (၃) ဓနဟိဓန ဓဇေ မိတ္တော၊ ပုတ္တဒါရာ သဟောဒရာ။
ဓနဝန္တံ သေဝန္တိ၊ မနိ လောကေ မဟာသခါ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဥစ္စာပစ္စည်းမရှိလျှင် အဆွေခင်ပွန်း၊ သား၊ မယား၊ တစ်မိဝမ်းဖွား ညီအစ်ကိုမောင်နှမများက စွန့်ပစ်တတ်ကုန်၏။ ဥစ္စာရှိသူကိုသာလျှင် မှီဝဲပေါင်းသင်းကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဥစ္စာသည် လောက၌ မြတ်သော အဆွေခင်ပွန်းမည်၏။

- (၄) ဇာနေယျ၊ ပေသနေ ဘစ္စံ၊ ဗန္ဓဝမ္ပိ ဘယာဂတေ။
အပ္ပကာသု ဓာထာ မိတ္တံ၊ ဒါရဉ္စ ဝိဘဝက္ခယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကျွန်သူခစားကို ခိုင်းကြည့်မှသာလျှင် ကောင်းမကောင်းကို သိရာ၏။ ဆွေမျိုးကိုလည်း ဘေးရောက်သောအခါ၌ ကောင်းမကောင်းကို သိရာ၏။ အဆွေခင်ပွန်းကိုလည်း ဥစ္စာနည်းသောအခါတို့၌ ကောင်း မကောင်းကို သိရာ၏။ မယားကိုလည်း စည်းစိမ်ကုန်မှ ကောင်းမကောင်းကို သိရာ၏။

- (၅) သော ဗန္ဓု ယော ဟိတေ ယုတ္တော၊
ဝိတရော ဟောတိ ပေါသကော။
တံ မိတ္တံ ယတ္ထ ဝိဿာသော၊
သာ ဘရိယာ ယတ္ထ နိဗ္ဗုတိ။

၉၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မြန်မာပြန် ။ ။ အစီးအပွား၌ ယှဉ်တတ်သောသူသည် ဆွေမျိုးမည်
၏။ ကျွေးမွေးတတ်သောသူသည် မိဘမည်၏။ ချစ်ကျွမ်းဝင်သောသူသည်
မိတ်ဆွေမည်၏။ ယောက်ျား၏ စိတ်နှလုံးကို ငြိမ်းစောစေတတ်သော
သူသည် မယားမည်၏။

(၆) န ဝိဿသေ၊ အဓိတ္တဿ၊ မိတ္တဉ္ဇာဝိ န ဝိဿသေ။
ကဒါမိ ကုပိတော မိတ္တော၊ သဗ္ဗဒေါသ ပကာသတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ရန်သူကို အကျွမ်းမဝင်ရာ။ မိတ်ဆွေကိုလည်း
အလွန်အမင်း အကျွမ်းမဝင်ရာ။ တရံတခါ မိတ်ဆွေသည် အမျက်ထွက်
လတ်သော် ခပ်သိမ်းသော အပြစ်ကို ထုတ်ဖော်ပြတတ်၏။

(၇) သက္ကိ ဒုဋ္ဌဉ္ဇ ယော မိတ္တံ၊ ပုန သန္နာတု မိစ္ဆတိ။
သော မဇ္ဈံ ဥပဂဏှာတိ၊ ဂဗ္ဘ မဿတရီ ယထာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ တစ်ကြိမ်အမျက်ထွက်ဖူးသော မိတ်ဆွေကို တဖန်
ပြန်လည်၍ စေ့စပ်ပေါင်းသင်းလိုသော သူသည် ကိုယ်ဝန်ကိုယူသော
အသေတိုရ်ခြင်းမကဲ့သို့ သေမင်းကို သိမ်းပိုက်ယူထားသည် မည်၏။

(၈) ဝဟေ အမိတ္တံ ခန္ဓေန၊ ယာဝ ကာလံ အနာဂတံ။
တမေဝ အာဂတေ ကာလေ၊ သေလေ ဘိန္ဒေ ယဋ္ဌံ ဣဝ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မိမိအကြံအစည် မအောင်မြင်သေးမီ ရန်သူကို ပုခုံး
ဖြင့် ထမ်းထားရာ၏။ မိမိအကြံအစည် အောင်မြင်ချိန်ရောက်သော် ရွက်
ထားသော ရေအိုးကို ကျောက်ခဲ၌ ရိုက်ခွဲသကဲ့သို့ ခွဲဖျက်ပစ်ရမည်။

(၉) ဣဏသေသော အပ္ပိသေသော၊ သတြုသေသော တထေဝ စ။
ပုနပျုန် ဝိဝဗ္ဗန္တိ၊ တသ္မာ သေသံ န ကာရယေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၉၁

မြန်မာပြန် ။ ။ မြို့ကြွင်း၊ မီးကြွင်း၊ ရောဂါကြွင်း၊ ရန်သူကြွင်းတို့သည် အဖန်တလဲလဲ တိုးပွားတတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အကြွင်းကို မထားရာ။

(၁၀) ပဒုမံဝ မုခံ ယဿ၊ ဝါစာ စန္ဒနသီတလာ။

တာဒိသံ နောပသေဝေယျ၊ ဟဒယေ ဟု ဟလှာဟလံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်သူ၏ မျက်နှာကား ပဒုမ္မာကြာကဲ့သို့ ရွှင်လန်း၏။ ဆိုသော စကားသည် စန္ဒကူးကဲ့သို့ ချမ်းအေး၏။ စိတ်နှလုံးမှာ မူကား လျင်စွာ သေစေတတ်သော အဆိပ်နှင့်တူ၏။ ထိုသို့ သဘောထားရှိသူကို မပေါင်းသင်းရာ။

(၁၁) န သေဝေ ဖရုသံ သာမိ၊ န စ သေဝေယျ မစ္ဆရိ။

တတော အပဂ္ဂဏံ သာမိ၊ နေဝ နိဂ္ဂဟိတံ တတော။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကြမ်းကြုတ်သောအရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။ ထို့ထက် နှမြောဝန်တို့သော အရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။ ထို့ထက် မချီးမြှောက်သော အရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။ ထို့ထက် နှိပ်စက်သော အရှင်ကို မဆည်းကပ်ရာ။

(၁၂) သိက္ခိ ပညာသဟတ္ထေန၊ သတေန ဝါရိနံ ဝဇ္ဇေ။

ဟတ္ထိ ဒန္တိ သဟဿေန၊ ဒေသစာဂေန ဒုဇ္ဇနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဦးချိုရှိသော သတ္တဝါကို အတောင်ငါးဆယ်ဝေသော အရပ်မှ ရှောင်ရာ၏။ မြင်းကိုကား အတောင်တစ်ရာ ဝေးကွာသော အရပ်မှ ရှောင်ရာ၏။ အစွယ်ရှိသော ဆင်ကိုမူ အတောင်တစ်ထောင်ငေသော အရပ်မှရှောင်ရာ၏။ သူယုတ်မာကိုကား အရပ်ဒေသကိုပင် စွန့်ခွာသဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။

၉၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၁၃) ကုဒေသဉ္စ ကုမိတ္တဉ္စ၊ ကုကုလဉ္စ ကုဗန္ဓဝံ။
ကုဒါရဉ္စ ကုဒါသဉ္စ၊ ဒူရတော ပရိဝုဇယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မကောင်းသောအရပ်၊ မကောင်းသော မိတ်ဆွေ၊
မကောင်းသော အမျိုးအနွယ်၊ မကောင်းသော ဆွေမျိုး၊ မကောင်းသော
မယား၊ မကောင်းသော ကျွန်သူခစားတို့ကို အဝေးမှ ကြဉ်ရှောင်ရာ၏။

(၁၄) ရောဂါတုရေ စ ဒုဗ္ဗိက္ခေ၊ ဗျ နေ စ သတြိဂယေ။
ရာဇဒွါရေ သုသာနေ စ၊ ယေ တိဋ္ဌန္တိ သုမိတ္တကာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အနာနှိပ်စက်သောအခါ၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးသော
အခါ၊ စည်းစိမ်ပျက်သောအခါ၊ ရန်သူဖမ်းမိသော အခါ၊ မင်းအိမ်တံခါး
(တရားရုံး) ၌ အမှုဆိုင်ရသောအခါ၊ အကောင်ပုပ်ကို မြှုပ်နှံပြာချ သုသာန်
ကိစ္စကြုံသော အခါတို့၌ ရပ်တည်ကူညီသောသူသည် မိတ်ဆွေကောင်း
မည်၏။

(၁၅) သီတဝါစော ဗဟုမိတ္တော၊ ဖရသော အပ္ပမိတ္တကော။
ဥပမံ ဧတ္ထ ဉာတဗ္ဗံ၊ သူရိယစန္ဒရာဇနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နှုတ်ခွန်းချိုသော စကားရှိသောသူသည် များသော
အဆွေခင်ပွန်းရှိ၏။ ကြမ်းကြုတ်သောသူသည် နည်းသောအဆွေခင်ပွန်း
ရှိ၏။ နေမင်း၊ လမင်းတို့၏ ဥပမာကို ဤအရပ်၌ သိအပ်၏။

မိတ္တကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

အဆွေခင်ပွန်းကို ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၉၃

(၁) ဣတ္ထိကုဉ္စ (မိန်းမကို ဆိုရာအခန်း)

- (၁) ကောကိလာနံ သဒ္ဓိ ရှုပ်၊ နာရိရှုပ် ပတိဗ္ဗတာ။
ဝိဇ္ဇာ ရှုပ် အရူပါနံ၊ ခမာ ရှုပ် တပဿိနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဥဩတို့၏ တန်ဖိုးသဘောကား အသံတည်း။ မိန်းမတို့၏ တန်ဖိုးသဘောကား လင်ကို မြတ်နိုးခြင်းတည်း။ ရုပ်သဏ္ဌာန်မကောင်းသောသူတို့၏ တန်ဖိုးသဘောကား အကတ်ပညာတည်း။ ရသေ့ရဟန်းတို့၏ တန်ဖိုးသဘောကား သည်းခံခြင်းတည်း။

- (၂) ဣတ္ထိနဉ္စ ခနံ ရှုပ်၊ ပုရိသာနံ ဝိဇ္ဇာ ခနံ။
ဘိက္ခုနဉ္စ ခနံ သီလံ၊ ရာဇာနဉ္စ ခနံ ဗလံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မိန်းမတို့၏ ဥစ္စာကား အဆင်းတည်း။ ယောက်ျားတို့၏ ဥစ္စာကား အတတ်ပညာတည်း။ ရဟန်းတို့၏ ဥစ္စာကား သီလတည်း။ မင်းတို့၏ ဥစ္စာကား ရဲမက်ဗိုလ်ပါတည်း။

- (၃) ကိသာ သောဘာဝ တာပသာ၊ ထုလာ သောဘာ စတုပ္ပဒါ။
ပုရိသာ စ ဝိဇ္ဇာ သောဘာ၊ ဣတ္ထိ သောဘာဝ သာမိကာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ရသေ့၊ ရဟန်းတို့ကား ကြုံလို့မှသာလျှင် တင့်တယ်ကုန်၏။ အခြေလေးခုရှိသော သတ္တဝါတို့သည်ကား ဆူဖြိုးမှသာလျှင် တင့်တယ်ကုန်၏။ ယောက်ျားတို့သည်ကား အတတ်ပညာရှိမှသာလျှင် တင့်တယ်ကုန်၏။ မိန်းမတို့သည်ကား လင်ရှိမှသာလျှင် တင့်တယ်ကုန်၏။

- (၄) ပဉ္စရတျာ သုဂန္ဓဗ္ဗာ၊ သတ္တရတျာ ခနုဂ္ဂဟာ။
ဧကမာသာ သုဘရိယာ၊ အဗုမာသာ သိဿ မလာ။

၉၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မြန်မာပြန် ။ ။ တတ်လှစွာသော စောင်းသမားသည် ငါးရက်မျှ စောင်းနှင့်ကင်းမှု ပျက်၏။ တတ်လှစွာသော လေးသမားသည် ခုနစ်ရက်မျှ လေးနှင့်ကင်းမှု ပျက်၏။ တော်မှန်လှစွာသော မယားဖြစ်လျက်မူလည်း လင်နှင့် တစ်လကင်းကွာမှု ပျက်၏။ တပည့်တို့ကား ဆရာနှင့် လခွဲမျှ ကင်းမှု ပျက်ထတ်ကုန်၏။

(၅) ဟိ ရမတိ ပင်၊ ဟင် ရမတိ ပေါက်။
ထိ ရမတိ ပု၊ ခု ရမတိ ခံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကျွဲသည် ညွှန်၌သာ မွေ့လျော်၏။ ဟင်္သာသည် ရေကန်၌သာ မွေ့လျော်၏။ မိန်းမသည် ယောက်ျား၌သာ မွေ့လျော်၏။ ရဟန်းတို့သည် တရား၌သာ မွေ့လျော်၏။

(၆) ဇိက္ခမန္တံ ပသံသေယျ၊ ဒါရဉ္စ ဂတယောဗ္ဗန္တံ။
ရဏာ ပုနာဂတံ သူရံ၊ သဿဉ္စ ဂေဟမာဂတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ထမင်းအစာကို အစာကြေမှသာ ချီးမွမ်းရာ၏။ မယားကိုလည်း အရွယ်လွန်မှသာ ချီးမွမ်းရာ၏။ ရဲမက်ကိုကား စစ်အောင်၍ ပြန်လာမှ ချီးမွမ်းရာ၏။ ကောက်စပါးကိုလည်း အိမ်သို့ရောက်မှ ချီးမွမ်းရာ၏။

(၇) ဒွတ္တိပတိကာ နာရီ စ၊ ဘိက္ခု ဒွတ္တိဝိဟာရိကော။
ဒွတ္တိပါသမုတ္တော ပက္ခိ၊ ကတမာယာ ဗဟုတရံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နှစ်လင်၊ သုံးလင် ကွာပြီးသော မိန်းမ၊ နှစ်ကျောင်း သုံးကျောင်း ပြောင်းပြီးသော ရဟန်း၊ ကြော့ကွင်းမှ နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် လွတ်ပြီးသော ငှက်တို့သည် မာယာ များစွာ ပြုတတ်ကုန်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၉၅

- (၈) ဒုဇ္ဈနံ ပဟရာ ဒန္တိ၊ ဒုမိတ္တံ ဒန္တိ အဘဏာ။
ကုက္ကတ္တိ ဗျသနာ ဒန္တိ၊ ရာဂိနံ အပ္ပဘောဇနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သူယုတ်ကို 'ပုတ်ခတ်သဖြင့် ယဉ်ကျေးစေရာ၏။
မကောင်းသော အဆွေခင်ပွန်းကို စကားဆိုမြဲ မဆိုသဖြင့် ယဉ်ကျေး
စေရာ၏။ မကောင်းသော မိန်းမကို စည်းစိမ်ကို မအပ်နှင်းသဖြင့်
ယဉ်ကျေးစေရာ၏။ အစာ၌ တပ်မက်သောသူကို အစာအနည်းငယ်
ပေးသဖြင့် ယဉ်ကျေးစေရာ၏။

- (၉) ရတ္တိ ဝိနာ န စန္ဒိမာ၊ ဝီစိဝိနာ စ အဏ္ဏဝါ။
ဟံသဝိနာ ပေါက္ခရဏီ၊ ပတိဝိနာ ကညာ သောဘော။

မြန်မာပြန် ။ ။ လရောင်မှကင်းသော ညဉ့်သည် မတင့်တယ်။
လှိုင်းတံပိုးမှ ကင်းသော သမုဒ္ဒရာသည် မတင့်တယ်။ ဟင်္သာမှကင်းသော
မရကန်သည် မတင့်တယ်။ လင်မှကင်းသော သတို့သမီးသည် မတင့်တယ်။

- (၁၀) သဗ္ဗာ နဒီ ဝင်္ကနဒီ၊ သဗ္ဗေ ကဋ္ဌမယာ ဝနာ။
သဗ္ဗိတ္ထိယော ကရေ ပါပံ၊ လံဘမာနေ နိဝါတကေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ခပ်သိမ်းသော မြစ်တို့သည် ကွေ့ကောက်သော
မြစ်တို့သာတည်း။ ခပ်သိမ်းသော တောတို့သည် ထင်းဖြင့်သာ ပြီးကုန်၏။
ခပ်သိမ်းသော မိန်းမတို့သည် ဆိတ်ကွယ်သောအရပ်ကို ရသည်ရှိသော်
မကောင်းမှုကို ပြုကြကုန်မြဲတည်း။

- (၁၁) ဝိဝါဒသီလီ ဥဿူယဘာဏိနိ၊ သမ္ပဿတဏှီ ဗဟုပါကဘူတ္တိနိ။
အဂ္ဂန္တဘူတ္တိ ပရဂေဟဝါသိနိ၊ နာရီ စတ္တာ ပုတ္တသတမ္ပိ ပုမာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်မိန်းမသည် ငြင်းခုံတတ်သောအလေ့ရှိ၏။
ငြူစောင်းမြောင်းပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ မြင်တိုင်းကိုလည်း တပ်မက်၏။

၉၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

များစွာလည်း ချက်၍ စားတတ်၏။ လင်၏ အဦးစားတတ်သော အလေ့ ရှိ၏။ သူတစ်ပါးအံ့သို့ သွားလာလည်ပတ်နေတတ်သော အလေ့ရှိ၏။ ထိုမိန်းမမျိုးကို သားတစ်ရာပင် မြင်သော်လည်း ယောက်ျားသည် စွန့်ပစ် အပ်၏။

- (၁၂) ဘုတ္တေသု မဏ္ဍေသု ဇနနီဝ ကန္တိနီ၊
 ဂုယေ ဓ ဌာနေ ဘဂိနီဝ ဟိရိနီ။
 ကမ္မေသု ပတ္တေသု ကရောတိ ဒါသီဝ၊
 ဘယေသု မန္တိ သယနေသု ရာမယေ။
 ရူပိသု သိက္ခိ ကုပ္ပနေသု ခမနီ၊
 သာ နာရိ သေဋ္ဌိတိ ဝဒန္တိ ပဏ္ဍိတာ။
 ကာယဿ ဘေဒါ ဓ ဒီဝေ ဘဝေယျ သာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်မိန်းမသည် စားသောအခါ၊ အဝတ်တန်ဆာ ပြုပြင်ဆင်ယင်သောအခါတို့၌ အမိကဲ့သို့ နှစ်သက်ဖွယ် ပြုပြင်တတ်၏။ လျှို့ဝှက်အပ်သော မလွတ်လျစ်သော အရာ၌လည်း နှမကဲ့သို့ လွန်စွာ ရက်တတ်၏။ အမှုလုပ်သောအခါ၊ လင်အပါးသို့ သွားသောအခါတို့၌ ကျွန်မကဲ့သို့ ရိုသေစွာ ပြုတတ်၏။ အေးတွေ့သောအခါတို့၌ တိုင်ပင်ဖက် ရ၏။ အိပ်သောအခါတို့၌ မွေ့လျော်စေတတ်၏။ အရောင်အဆင်းကို ပြုပြင်ခြင်းတို့၌ တင့်ကယ်စွာ ရှိ၏။ အမျက်ထွက်သောအခါတို့၌ သည်းခံ တတ်၏။ ထိုမိန်းမကို မိန်းမမြတ်ဟု ပညာရှိတို့ ဆိုကုန်၏။ ထိုမိန်းမသည် သေသည်၏ အခြားမဲ့၌လည်း နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရာ၏

- (၁၃) သာမာ မိဂက္ခိ တနုမဇ္ဈဂတ္တာ၊ သုရူ သုကေသီ သမဝန္တိဒန္တိ။
 ဂန္တိနာတိ ယုဝတိ သုသီလီ ဟိနကုလေသု ဇာကာပိ ဝိဝါဟေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်မိန်းမသည် ရွှေသော အသားအရေလည်း ရှိ၏။ သမင်မမျက်စိကဲ့သို့ ညိုသော မျက်စိလည်း ရှိ၏။ ခါးသေး တင့်ကယ်

ပုဒ္ဒဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၉၇

ငယ်သော ဝမ်းလည်း ရှိ၏။ ဆင်နာမောင်းကဲ့သို့ အရင်းမှ အဖျားတိုင် အောင် သွယ်သော ပေါင်ရှိ၏။ ဖြေ၍ နောက်သို့လှန်သော် ဖနောင့် ဘိုင်အောင် ရှည်၍ အဖျားကော့တက်သော ဆံလည်း ရှိ၏။ ကြီးငယ် မထင် ညီညွတ်သော သွားအစဉ်လည်းရှိ၏။ နက်သော ချက်လည်း ရှိ၏။ ကောင်းသော အလေ့အကျင့်လည်း ရှိ၏။ ထိုမိန်းမငယ်ကို ယုတ်သော အမျိုးတို့၌ ဖြစ်သော်လည်း ဆက်ဆံထိမ်းမြားရာ၏။

(၁၄) သရဒံ ဥတုကာလာနံ၊ ဘရိယာနံ ရူပဝတီ။
ပုတ္တာနံ ဇေဋ္ဌပဓာနံ၊ ဒိသာနံ ဥတ္တရပဓာနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဥတုကာလတို့တွင် တန်ဆောင်မုန်းလသည် မြတ် ၏။ မယားတို့တွင် အဆင်းလှသော မိန်းမသည် မြတ်၏။ သားတို့တွင် သားကြီးသာ မြတ်၏။ အရပ်တို့တွင် မြောက်အရပ်သာ မြတ်၏။

(၁၅) ယာ ဣစ္ဆေ ပုရိသံ နာရီ၊ ဇာတိ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ။
သာမိကံ အပစာယေယျ၊ ဣန္ဒြိယံ ပါရိစာရိကာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်မိန်းမသည် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသော ဘဝ တို့၌ အဖန်တလဲလဲ ယောက်ျားအဖြစ်ကို အလိုရှိငြားအံ့၊ ထိုမိန်းမသည် သိကြားမယား သုဇာတာသည် သိကြားကို အရိုအသေလုပ်ကျွေးသကဲ့သို့ လင်ကို အရိုအသေ လုပ်ကျွေးရာ၏။

(၁၆) ယော ဣစ္ဆေ ပုရိသံ ပေါသော၊ ဇာတိ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ။
ပရဒါနံ ဝိဝဇ္ဇေယျ၊ ဓောတပါဒေါဝ ကဒ္ဒမံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်ယောက်ျားသည် ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသော ဘဝတို့၌ အဖန်တလဲလဲ ယောက်ျားအဖြစ်ကို အလိုရှိငြားအံ့၊ ထိုယောက်ျား သည် သူတစ်ပါးမယားကို ခြေဆေးပြီးသော ယောက်ျားသည် ရွှံ့ညွန့်ကို ရှောင်သကဲ့သို့ ကြည်ရှောင်ရာ၏။

၉၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၁၇) အတိမဟလ္လကော ပေါသော၊ အာနေတိ တိဗ္ဗရုတ္တနိ။
တဿာ ဣဿာ န သုပတိ၊ တံ ပရာဘဝတော မုခံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အရွယ်လွန်ပြီးသော သက်ကြားအို ယောက်ျားသည် တည်သီးမျှ သားမြတ်ရှိသေးသော မိန်းမငယ်ကို ယူဆောင်သိမ်းဆည်း၏။ ထိုမိန်းမငယ်အပေါ်၌ ယောက်ျားတပါးနှင့် ပျော်မွေ့မည်ကို မနာလိုခြင်းကြောင့် မအိပ်နိုင် ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုငယ်သော မယားကို သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

ဣတ္ထိကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။
မိန်းမကို ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

(၆) ရာဇကဏ္ဍာ (မင်းကို ဆိုရာအခန်း)

- (၁) ဧကယာမံ သယေ ရာဇ၊ ဒွိယာမညေဝ ပဏ္ဍိတော။
ယာရာဝါသော တိယာမောဝ၊ စတုယာမော တု ယာစကော။

မြန်မာပြန် ။ ။ မင်းကား တစ်ယာမ်သာအိပ်ရာ၏။ ပညာရှိကား နှစ်ယာမ်သာ အိပ်ရာ၏။ အိမ်ရာထောင်သော လူအပေါင်းကား သုံးသာမ်သာ အိပ်ရာ၏။ ဖုန်းတောင်းယာစကာကား လေးယာမ်ပတ်လုံး အိပ်ရာ၏။

- (၂) နေဝါ သုတဝါ ရာဇ၊ နဒီ ဝေဇ္ဇော စိမေ ပဉ္စ။
ယတ္ထ ဒေသ န ဝိဇ္ဇန္တိ၊ န တတ္ထ ဒိဝယံ ဝသေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်အရပ်၌ ဥစ္စာရှိသောသူ၊ ပညာရှိ၊ မင်း (ဒုးစီးရ)၊ မြစ် ဆေးသမား (ဆရာဝန်) ဤငါးမျိုးတို့ မရှိကုန်၊ ထိုအရပ်မျိုး၌ တစ်နေ့တစ်ရက်မျှ မနေရာ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၉၉

- (၃) ယသ္မိံ ပဒေသေ န မာနော၊ န ပေမံ န စ ဗန္ဓဝါ။
 န စ ဝိဇ္ဇာဂမော ကောစိ၊ န တတ္ထ ဒိဝသံ ဝသေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်အရပ်၌ မြတ်နိုးသူလည်း မရှိ။ ချစ်ခင်သူလည်း မရှိ။ အဆွေခင်ပွန်းလည်း မရှိ။ အတတ်ပညာ သင်ပေးသူလည်း တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ မရှိ။ ထိုအရပ်မျိုး၌ တစ်နေ့တစ်ရက်မျှ မနေရာ။

- (၄) အပုတ္တကံ ယရံ သုညံ၊ ရဋ္ဌံ သုညံ အရာဇကံ။
 အသိဇ္ဈိယံ မုခံ သုညံ၊ သဗ္ဗသုညံ ဒလိဒ္ဓတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သားသမီးမရှိသောအိမ်သည် တိတ်ဆိတ်၏။ မင်းမရှိသော တိုင်းပြည်သည် တိတ်ဆိတ်၏။ အတတ်ပညာမရှိသောသူ၏ ခံတွင်းနှုတ်သည် တိတ်ဆိတ်၏။ ဆင်းရဲသူ၏ ဘဝသည် အလုံးစုံ တိတ်ဆိတ်၏။

- (၅) ဓနမိစ္ဆေယျ ဝါကိဇ္ဇေ ဝိဇ္ဇမိစ္ဆေ ဘဇေ သုတံ။
 ပုတ္တမိစ္ဆေ တရုကိတ္ထိ၊ ရာဇာမစွံ ဝသံ ဂမေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ဥစ္စာကို အလိုရှိမှု ကုန်သွယ်ရာ၏။ အတတ်ပညာကို အလိုရှိမှု အကြားအမြင်များသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆည်းကပ်ရာ၏။ သားသမီးကို အလိုရှိမှု မိန်းမငယ်ကို ထိမ်းမြားပေါင်းသင်းနေရာ၏။ မင်းအမတ်ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိမှု မင်းအလိုသို့ လိုက်ရာ၏။

- (၆) နဌော ယတိ အသန္တဌော၊ မဟိပတိ စ သန္တဌော။
 နဌာ လဇ္ဇာ စ ဂဏိကာ၊ နိလ္လဇ္ဇာ စ ကုလမိတာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ရဟန်းသည် မရောင့်ရဲမှု ပျက်စီးတတ်၏။ မင်းသည် ရောင့်ရဲမှု ပျက်စီးတတ်၏။ ပြည့်တန်ဆာမသည် ရှက်တတ်မှု ပျက်စီးတတ်၏။ အမျိုးကောင်းသမီးသည် မရှက်တတ်မှု ပျက်စီးတတ်၏။

၁၀၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၇) ပက္ခိနံ ဗလမာကာသော၊ မစ္ဆန္တံ ဗလ မုဒကံ။
ဒုဗ္ဗလဿ ဗလံ ရာဇာ၊ ကုမာရာနံ ရူပံ ဗလံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ငှက်တို့၏ အားကား ကောင်းကင်တည်း။ ငါးတို့၏ အားကား ရေတည်း။ အားနည်းသူတို့၏ အားကား မင်းတည်း။ သူငယ်တို့၏ အားကား ငိုခြင်းတည်း။

(၈) ခမာ ဇာဂရိယုဋ္ဌာနံ၊ သံဝိဘာဂေါ ဒယိက္ခကာ။
နာယကဿ ဂုဏာ ဧတေ၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ သတံ ဂုဏာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သည်းခံခြင်း၊ နိုးကြားခြင်း၊ ထကြွလှုံ့လှိုခြင်း၊ ဝေဖန် ခွဲခြားတတ်ခြင်း၊ သနားကြင်နာခြင်း၊ အမြော်အမြင် ကြီးမားခြင်း၊ ဤ (၆) ပါး တို့ကား မင်းစသော သူကြီးမိဘတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးမည်ကုန်၏။ သူတော် ကောင်းတို့ အလိုရှိအပ်ကုန်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

(၉) သင်္ကိ ဝဒန္တိ ရာဇာနော၊ သင်္ကိ သမဏဗြာဟ္မဏာ။
သင်္ကိ သပ္ပုရိသာ လောကေ၊ ဧသ ဓမ္မော သနန္တနော။

မြန်မာပြန် ။ ။ မင်းတို့သည် တစ်ကြိမ်သာ ဆိုကုန်၏။ ရဟန်း ပုဏ္ဏားတို့သည် တစ်ကြိမ်သာ ဆိုကုန်၏။ ဘုရားစသော သူတော်ကောင်း တို့သည် တစ်ကြိမ်သာ ဆိုကုန်၏။ လောက၌ ဤသဘောတရားသည် ရှေးသူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သည်။

(၁၀) အလသော ဂိဟိ ကာမဘောဂီ န သာဓု၊
အသညတော ပဗ္ဗဇိတော န သာဓု။
ရာဇာ အနိသမ္ပကာရီ န သာဓု၊
ပဏ္ဍိတော ကောဓနော တမ္ပိ န သာဓု။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၀၁

မြန်မာပြန် ။ ။ ပျင်းရိသော အိမ်ရာထောင်သည့်လူသည်
မကောင်း။ ကိုယ် နှုတ် နှလုံး မစောင့်သုံးသော ရဟန်းသည်လည်း
မကောင်း။ မဆင်မခြင်ပြုလေ့ရှိသော မင်းသည်လည်း မကောင်း။ အမျက်
ထွက်တတ်သော ပညာရှိသည်လည်း မကောင်း။

(၁၁) ဗဟဝေါ ယတ္ထ နေတ္တာရော၊ သဗ္ဗေ ပဏ္ဍိတမာနိနော။
သဗ္ဗေ မဟတ္ထမိစ္ဆန္တိ၊ တေသံ ကမ္မံ ဝိနဿတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြီးအကဲဥက္ကဋ္ဌလုပ်လိုသူ များစွာပါရှိသော အဖွဲ့
အစည်း၊ ပညာမာန်တက်နေသော အဖွဲ့သား များစွာပါရှိသော အဖွဲ့
အစည်း၊ နေရာမြင့်မြင့် ရာထူးကြီးကြီးကိုသာ မျှော်လင့်တောင့်တနေသည့်
အဖွဲ့သားများစွာပါရှိသော အဖွဲ့အစည်းသည် ကြာရှည်မခံ ပျက်စီးတတ်၏။

(၁၂) အာယံ ခယံ သယံ ဇညာ၊ ကတာကတံ သယံ ဇညာ။
နိဂ္ဂဟေ နိဂ္ဂဟာရဟံ၊ ပဂ္ဂဟေ ပဂ္ဂဟာရဟံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မင်းမည်သည်ကား အခွန်အတုပ်၏ ထွက် မထွက်
ကိုလည်းကောင်း၊ မျိုးရိက္ခာ ကုန် မကုန်ကိုလည်းကောင်း ကိုယ်တိုင်
သိအောင် ပြုရ၏။ အမှုထမ်းသည် မထမ်းသည်ကိုလည်း ကိုယ်တိုင်
သိအောင် ပြုရ၏။ နှိပ်ခြင်းငှာ ထိုက်သောသူကို နှိပ်ရ၏။ ချီးမြှောက်
ခြင်းငှာ ထိုက်သောသူကို ချီးမြှောက်ရ၏။

(၁၃) ပိဋ္ဌိတောတ္တံ နိသေဝယျ၊ ကုစ္ဆိနာဝ ဟုတာသနံ။
သာမိကံ သဗ္ဗဘာဂေန၊ ပရလောကံ အမောဟဝါ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နေကို ကျောဖြင့်သာ ကပ်ရ၏။ မီးကိုကား ဝမ်းဖြင့်
သာ ကပ်ရ၏။ အရှင်ကိုကား အလုံးစုံသော အဖို့ဖြင့် ကပ်ရ၏။ တမလွန်
ဘဝကိုကား မမိုက်သဖြင့်သာ ကပ်ရ၏။

၁၀၂

ဗုဒ္ဓသာသနာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၁၄) အဂ္ဂိ အာပေါ ကုတ္တိ မူဠော၊ သပ္ပေါ ရာဇကုလာနိ စ။
အပယန္တေန ဂန္တဗ္ဗော၊ အစ္စကောပါဏဟာရကာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ မီး၊ ရေ၊ မိန်းမ၊ သူမိုက်၊ မြွေ၊ မင်းတို့ကို
မထိပါး ရှောင်ရှားသဖြင့် သွားအပ်၏။ လတ်တလော အသက်ကို သေစေ
တတ်ကုန်၏။

(၁၅) ဒုဋ္ဌဘရိယသံဝါသော၊ ဒေါသောစိတြဒါသကော။
သသပ္ပေ စ ယရေ ဝါသော၊ မစ္စူ ဧဝ န သံသယော။

မြန်မာပြန် ။ ။ မကောင်းသောမယားနှင့် ပေါင်းဖက်သောသူ၊
ကြမ်းလှစွာသော ကျွန်ကို ခိုင်းစေသောသူ၊ မြွေရှိသောအိမ်၌ နေသောသူ
ဘို့သည် မုချ သေရလိမ့်မည်။ ယုံမှားမရှိရာ။

(၁၆) မူဠသိသောပဒေသေန၊ ကုနာရိဘရဏေန စ။
အသတံ သမ္ပယောဂေန၊ ပဏ္ဍိတောပျ ဝသီဒတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ တပည့်မိုက်အား အတတ်ပညာသင်ကြားပေးမိခြင်း၊
ယုတ်စွာသော မိန်းမကို အိမ်ထောင်ဖက်ပြုခြင်း၊ မသူတော်တို့နှင့် ပေါင်းဖက်
ခြင်းကြောင့် ပညာရှိသောသူပင် ဖြစ်သော်လည်း နစ်မွန်းတတ်ချေ၏။

(၁၇) မာတာ ပုတ္တကရံ ပါပံ၊ သိဿပါပံ ဂုရုကတာ။
ရာဇာ ရဋ္ဌကရံ ပါပံ၊ ရာဇေါပံ ပုရောဟိတော။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ယုတ်မာသောအမှုကို သားသမီးပြုမှု
မိဘပြုသည် မည်၏။ မကောင်းမှုကို တပည့်ပြုလျှင် ဆရာပြုသည် မည်၏။
မကောင်းမှုကို တိုင်းသားပြုသူ ပြုမှု မင်းပြုသည် မည်၏။ မကောင်းမှုကို
မင်းပြုလျှင် ပုရောဟိတ်ပြုသည် မည်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၀၃

- (၁၈) အကြောစေ့ ဇိနော ကောဓံ၊ အသာဓုံ သာဓုနာ ဇိနော။
ဇိနော ကဒရိယံ ဒါနေန၊ သစ္စေနာလိကဝါဒိနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မင်းမည်သည်ကား အမျက် မာန်စောင်ကြီးလှသော
သူကို အမျက်မငြိမ်း မေတ္တာပွားခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ မတော်မှန်သော
သူကို မိမိက တော်မှန်ကောင်းမွန်ခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ နှမြောဝန်တို့
သောသူကို ပေးကမ်းခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။ စကားမမှန်သောသူကို
အမှန်ဆိုခြင်းဖြင့် အောင်ရာ၏။

- (၁၉) အဒန္တဒမနံ ဒါနံ၊ ဒါနံ သဗ္ဗတ္ထသာကေ။
ဒါနေန ဝိယဝါစာယ၊ ဥန္တမန္တိ နမန္တိ စ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ပေးကမ်းခြင်းသည် မယဉ်ကျေးသော
သူကို ယဉ်ကျေးစေတတ်၏။ ပေးကမ်းခြင်းသည် ခင်သိမ်းသောအကျိုးကို
ပြီးစေတတ်၏။ ပေးကမ်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ချစ်ဖွယ်သော
စကားကြောင့်လည်းကောင်း မိမိကလည်း သူ့အပေါ် မော်မောက်နိုင်
ကုန်၏။ သူတပါးတို့က မိမိသို့လည်း ညွတ်လာကုန်၏။

- (၂၀) ဒါနံ သိနေဟဘေသန္တံ၊ မစ္ဆေရံ ဒေါသနောသရ။
ဒါနံ ယသသိသောသန္တံ၊ မစ္ဆေရံ ကုသကောသဓံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ပေးကမ်းခြင်းသည် လူချစ်ဆေးမည်၏။
အခြွေအရံများသော ဆေးလည်း မည်၏။ နှမြောဝန်တို့ခြင်းကား လူမုန်း
ဆေးမည်၏။ အထီးကျန်သော ဆေးလည်း မည်၏။

- (၂၁) ဝက္ကနံ အပ္ပသာရာနံ၊ သာမံ သာ ဇယံ ဇယေ။
ဝက္ကေန ဝဋ္ဋတေ ယောတ္တံ၊ ဝေဒန နာဂေါဝိ ဗန္ဓတိ။

1654

၁၀၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ အတတ်ပညာ အနှစ်ကင်းကုန်သော လူမိုက်အမြောက်အမြားတို့၏ ဘေးရန်ကို ညီညွတ်စည်းလုံးခြင်းဖြင့် အောင်မြင်နိုင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် မြက်ဖြင့် လွန်ကြီး ကျစ်ပြီးလျှင် ထိုမြက် လွန်ကြီးဖြင့် ဆင်ပြောင်ကိုသော်လည်း ဖွဲ့ချည်ဖမ်းယူနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

(၂၂) သဟာယော အသမတ္ထောပိ၊ တေသော ကိံ ကရဿတိ။
နိဝါတေ ဇလိတော အဂ္ဂိ၊ သယမေဝ ဝူပသမ္ပတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဗိုလ်ပါသူရဲ အဖော်သဟဲ ပြည့်စုံပါသော်လည်း ရန်ကို မအောင်စွမ်းနိုင်သော မင်းကား တန်ခိုးစွမ်းပကားဖြင့် အသို့ပြုနိုင် အံ့နည်း။ လေမရှိသောအရပ်၌ ထွန်းညှိထားသောမီးသည် အလိုလိုသာ ငြိမ်းချေ၏။

(၂၃) န ရညာ သမကံ ဘုဇ္ဇေ၊ ကာမဘောဂံ ကုဒါစနံ။
အာကပ္ပံ ရသဘုတ္တိံ ဝါ၊ မာလာဂန္ဓဝိလေပနံ။
ဝတ္ထံ သဗ္ဗ မလင်္ကာရံ၊ န ရညာ သဒိသံ ကရေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကာမစည်းစိမ်ကို မင်းနှင့်အပြိုင် တရံတဆစ်မျှ မခံစားရာ။ အသွင်ဟန်ပန်ကိုလည်းကောင်း၊ အရသာစားခြင်းကို လည်း ကောင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း နံသာထုံခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဝတ်ပုဆိုး ဝတ်ခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ တန်ဆာဆင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း အလုံးစုံကို မင်းနှင့် အပြိုင် မပြုရာ။

(၂၄) န မေ ရာဇာ သခါ ဟောတိ၊ န ရာဇာ ဟောတိ မေထုနော
ဧသော သာမိကော မယုန္တိ၊ စိတ္တေ နိဋ္ဌံ သဌာပယေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၀၅

မြန်မာပြန် ။ ။ ဤမင်းကား ငါ၏ မိတ်ဆွေခင်ပွန်း မဟုတ်။ ဤမင်းကား ငါ၏ ဂုဏ်ရည်တူသော အပေါင်းအဖော်မဟုတ်။ ဤမင်းကား ငါ၏ အရှင်သခင်တည်းဟု စိတ်၌ အပြီး ကောင်းစွာ ထားရာ၏။

(၂၅) နာတိဒူရေ ဘဇေ ရညော၊ နာစွာသန္ဓောပဝါတကေ။
ဥဇ္ဇကေ နာတိနိန္ဒေ စ၊ န ဘဇေ ဥစ္စမာသနေ။
ဆဒေါသေ ပဇ္ဇေ သေဝကော၊ အဂ္ဂိဝ သံယတော တိဋ္ဌေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မင်းခစားယောက်ျားသည် မင်းအား ခစားသော အခါ အလွန်ဝေးသော အရပ်၌ မခစားရာ၊ အလွန်နီးသောအရပ်၌ မခစားရာ၊ လေညာအရပ်၌ မခစားရာ၊ ရှေ့တူရူအရပ်၌ မခစားရာ၊ အလွန်နိမ့်သော အရပ်၌ မခစားရာ၊ မြင့်သောအရပ်၌ မခစားရာ၊ ဤအပြစ် ၆-ပါးတို့ကို ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။ မီးကဲ့သို့ စောင့်စည်းလျက် ခစားရာ၏။

(၂၆) ဂုဏော သဗ္ဗညုတုလျောပိ၊ န သောဘတိ အနိဿယော။
အနဂ္ဂမပိ မဏိနာ ဟေမံ၊ နိဿာယ သောဘတေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားနှင့်တူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိသူ ပင်ဖြစ်လင့်ကစား မင်းတည်းဟူသော မှီခိုရာ မရမူ မတင့်တယ်။ ပတ္တမြားသည် အဖိုးများစွာ ထိုက်သော်လည်း ရွှေကိုမှီရမှသာလျှင် တင့်တယ်၏။

ရာဇကဏ္ဍ နိဋ္ဌိတံ။

မင်းကို ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

၁၀၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(ဆ) ပကိဏ္ဍကကဏ္ဍ (အကြောင်းစုံကို ရေးနား၍ ပြဆိုခန်း)

- (၁) ဣတ္ထိသိသော ကုတော သီလံ မံသဘက္ခော ကုတော ဒယာ။
သုရာပါနော ကုတော သစ္စံ မဟာလောဘော ကုတော လဇ္ဇာ။
မဟာတန္ှော ကုတော သိပ္ပံ မဟာကောမော ကုတော ဓနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မိန်းမနှင့် ရောနှောသောရဟန်း သီလ မရှိ။ အသား
စားကြူသောသူ သနားခြင်း မရှိ။ သေသောက်ကြူသောသူ စကားမမှန်။
ရမ္မက်လောဘကြီးသောသူ အရှက်မရှိ။ အပျင်းကြီးသောသူ အတတ်ပညာ
မရ။ အမျက်ကြီးသောသူ ဥစ္စာမရ။

- (၂) သုရာယောဂေါ ဝိကာလော စ၊ သမဇ္ဇစရဏင်္ဂတော။
ဒိဋ္ဌုတ္တော ပါပမိတ္တော၊ ဘောဂိနံ အလသံ ဗုဒ္ဓံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ သေသောက်ကြူခြင်း၊ အချိန်အခါမဟုတ်ရာ၌
သွားလာခြင်း၊ ပွဲလမ်းသဘင် အသွားများခြင်း၊ အလောင်းအစားကြူခြင်း၊
မကောင်းသော မိတ်ဆွေနှင့် ပေါင်းသင်းခြင်း၊ ပျင်းရိဖင့်နွဲခြင်း၊ ဤ
ခြောက်မျိုးကား စည်းစိမ်ပျက်စီးကြောင်းတည်း။

- (၃) ဒိဝါ နာ ဒက္ခာ ဝတ္ထဗ္ဗ၊ ရတ္တော နာဝစနေန စ။
သဉ္စရတိ ဘယာ ဘီတော၊ ဝနေ ဝနစရိ ယထာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နေအခါ၌ ဝန်းကျင်ကို မရှုဘဲ မဆိုအပ်။ ည၌အခါ၌
မမေးဦးဘဲ မဆိုအပ်။ ဘေးမှကြောက်သော မုဆိုးသည် တော၌ ရှေ့နောက်
ဝဲယာကြည့်ရှုလျက် သွားသကဲ့သို့ ကောင်းစွာ သတိထား၍ ပြောဆိုရာ၏။

- (၄) ဇီဝန္တောပိ မဘံ ပဉ္စ၊ ဗျာသေန ပရိကိတ္တိတာ။
ဘူတိတော ဗျာမိတော မုဇ္ဈော၊ ဣဏာဝါ နိစ္စံသေပကော။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပစ္စည်းဥစ္စာ ဆင်းရဲသောသူ၊ ရောဂါနိပ်စက်သောသူ၊ မိုက်မဲသောသူ၊ ကြွေးမြီများသောသူ၊ မင်းဝယ် ကိုယ်ကြပ် ခစားသောသူ၊ ဤငါးယောက်တို့ကို အသက်ရှင်ကြကုန်သော်လည်း သေသူတို့ဟူ၍ ဗျာသ ဆရာ မိန့်ဆို၏။

- (၅) အနာဂတံ ဘယံ ဒိသ္မာ၊ ဒုရတော ပရိဝဇ္ဇယေ။
အာဂတဉ္စ ဘယံ ဒိသ္မာ၊ အဘီတော ဟောတိ ပဏ္ဍိတော။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပညာရှိသောသူသည် မရောက်သေးသော ဘေးအန္တရာယ်ကို မြင်၍ အဝေးကပင် ကြိုတင်၍ ရှောင်ရာ၏။ ရောက်ပြီးရောက်ဆဲ အန္တရာယ် ကြုံတွေ့ခဲ့သော် မကြောက်မရွံ့ ဖြေရှင်းတတ်၏။

- နိဒ္ဒါလုကော ပမတ္တော၊ စ၊ သုခိတော ရောဂဝါလသော။
မဟိတ္တော ကမ္မာရာမော၊ စ၊ သတ္တေတေ သတ္တဝဝဇ္ဇိတာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အအိပ်ကြူးသောသူ၊ မေ့လျော့သောသူ၊ ချမ်းသာမှုကိုသာ ကြိုက်နှစ်သက်သောသူ၊ အနာရောဂါရှိသောသူ၊ ပျင်းရိသောသူ၊ အလိုကြီးသောသူ၊ အမူသစ်၌သာ မွေ့လျော်သောသူ၊ ဤခုနစ်ယောက်သောသူတို့သည် ကျမ်းဂန်မှ ကင်းကုန်၏။

- (၇) ဒုဂ္ဂတံ ဂစ္ဆ ဟေ လာဘ၊ လာဘီ လာဘေန ပူရတိ။
ထလေ ဝဿထ ပဇ္ဇန္တ၊ သိန္န၊ အာပေန ပူရတိ။
နတ္ထိဒံ ကမ္မပ္ပဓာနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အိုလာဘ်၊ သူဆင်းရဲထံသို့ သွားပါလေ။ လာဘ်ပေါများသောသူသည် လာဘ်ဖြင့် ပြည့်၏။ အို-မိုးနတ်၊ ကြည်းကုန်း၌ ရွာပါလေ။ သမုဒ္ဒရာသည် ရေဖြင့် ပြည့်၏။ ဤသို့သော သဘောတရားသည် ဖြစ်ရိုးမရှိ။ သတ္တဝါတို့၏ ကံသာလျှင် ပဓာနဖြစ်၏။

၁၀၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၈) န ဟိ ကောစိ ကတေ ကိစ္စေ၊ ကတ္တာရံ သမုပေက္ခတေ။
တသ္မာ သဗ္ဗာနိ ကိစ္စာနိ၊ သာဝသေသေန ကာရယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ပြုဖွယ်ကိစ္စသည် ပြီးသည်ရှိသော်
ပြုတတ်သောသူကို တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူကမျှ ပြန်၍ မရှုကြည့်တတ်။
ထို့ကြောင့် ခပ်သိမ်းသော အမှုကိစ္စတို့ကို အကြွင်းထားသောအားဖြင့်
ပြုလုပ်ရာ၏။

- (၉) တူလံ သလ္လဟုကံ လောကေ၊ တတော စာပလ္လဇာတိကော။
တတော ဝုဗ္ဗမနောဝါဒေါ၊ ပမတ္တော ဗုဒ္ဓသာသနော။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ လဲဝါသည် ပေါ့ပါး၏။ ထို့ထက် လျှပ်ပေါ်
လော်လီသောသူသည် ပေါ့၏။ ထို့ထက် ဆရာမိဘတို့၏ အဆုံးအမကို
မခံသောသူသည် ပေါ့၏။ ထို့ထက် မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌
မေ့လျော့သောသူသည် ပေါ့၏။

- (၁၀) ပါသာဏဆတ္တံ ဂရုကံ၊ တတော ဒေဝါနာစိက္ခကံ။
တတော ဝုဗ္ဗာနမောဝါဒေါ၊ တတော ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ ကျောက်ထီးသည် လေး၏။ ထို့ထက်
နတ်တို့၏ ပြောကြားခြင်းသည် လေး၏။ ထို့ထက် ဆရာမိဘတို့၏
အဆုံးအမသည် လေး၏။ ထို့ထက် မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမစကား
တော်သည် လေး၏။

- (၁၁) ကာယဿ ဒက္ခိဏဟတ္ထော၊ ဒါသော ဧတ္ထ ကနိဋ္ဌတော။
ကဏ္ဍယာနာန မက္ခိနံ၊ ဝါမဟတ္ထော ပါဒဒါသော။

မြန်မာပြန် ။ ။ လက်ယာ လက်ကား ကိုယ်၏ ကျွန် မည်၏။
ဤလက်ယာလက်၌ လက်သန်းကား မျက်စိ နား နှာခေါင်းတို့၏ ကျွန်မည်
၏။ လက်ဝဲလက်ကား ခြေထောက်၏ ကျွန်မည်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၀၉

(၁၂) တဗ္ဗလဿ မဇ္ဈေ ပတ္တေ၊ ကုဝေရော ရက္ခတိ သဒါ။
မူလမိ ရက္ခတိ ယက္ခော၊ အဂ္ဂမိ ကာလကဏ္ဍိကာ။
တာနိ ဘုဉ္ဇေယျ ဆိန္ဒိတွာ၊ သိရီ ဧဝံ ပဝဗုတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကွမ်းရွက်၏ အလယ်၌ ကုဝေရနတ်မင်း စောင့်၏။
အရင်းဘက်၌ ဘီလူးစောင့်၏။ အဖျားဘက်၌ နတ်မိစ္ဆာ စောင့်၏။
ထို့ကြောင့် စားသောအခါ ထိုအရင်းအဖျားတို့ကို ဖြတ်၍ စားရာ၏။
ဤသို့စားလျှင် ဘုန်းကျက်သရေ တိုးတက်၏။

(၁၃) သဗ္ဗုဏ္ဏရက္ခော ဗြဟ္မာဝ၊ အဗ္ဗုရက္ခော စ ဗိဿဏော။
တသ္မာ ဟိ တေ ပူဇယန္တူ၊ သဒါ မာနေန္တိ တံ နရံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဗြဟ္မာသည် သင်ပုန်းကို စောင့်၏။ ဗိဿဏိုးနတ်
သည် ကမ္မလွေ (စာပလွေ) ကို စောင့်၏။ ထို့ကြောင့် အတတ်ပညာသင်
သောသူတို့သည် ထိုဗြဟ္မာနှင့် ဗိဿဏိုးတို့ကို ပူဇော်ကုန်ရာ၏။ ထိုသို့
ပူဇော်သောသူကို ဗြဟ္မာနှင့် ဗိဿဏိုးနတ်တို့က အခါခပ်သိမ်း မြတ်နိုး
ကုန်၏။

(၁၄) ဂေါဏာ ဟိ သဗ္ဗဂိဟိနံ၊ ပေါသကာ ဘောဂဒါယကာ။
တသ္မာ ဟိ မာတာပိတူဝ၊ မာနယေ သက္ကရေယျ စ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နွားတို့သည် ခပ်သိမ်းသော လူတို့အား လုပ်ကိုင်
ကျွေးမွေးတတ်ကုန်၏။ စည်းစိမ်ကို ပေးတတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် နွားတို့ကို
မိဘတို့ကဲ့သို့ မြတ်နိုးရာ၏။ အရိုအသေ ပြုရာ၏။

(၁၅) ယေ စ ခါဒန္တိ ဂေါမံသံ၊ မာတုမံသံဝ ခါဒယေ။
မတေသု တေသု ဂိဇ္ဈာနံ၊ ဒဒေ သောတေ စ ဝါဟယေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ နွားသားကို စားလျှင် အမိ၏ အသားကို စားသည်
မည်၏။ ထို့ကြောင့် နွားသေသောအခါ လင်းတတို့အား အစာပေးရာ၏။
သို့မဟုတ် ရေ၌သော်လည်း မျှောရာ၏။

၁၁၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၁၆) ဂုရု သိဒ္ဓေါ သိပ္ပါရက္ခော၊ ရဝိ သောကြာစ မဇ္ဈိမော။
န သိပ္ပေါ ဗုဒ္ဓ၊ စန္ဒရော၊ သောရီ အင်္ဂါ စ မရဏံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကြာသပတေးနေ့၌ အတတ်ပညာ စ၍ သင်မှုကား
အောင်မြင်ပြီးစီး၏။ တနင်္ဂနွေ၊ သောကြာနေ့၌ သင်မှု လျစ်လျူရှု ကတ်၏။
ဗုဒ္ဓဟူး၊ တနင်္လာနေ့၌ သင်မှု အတတ်ပညာ ဆုံးခန်းတိုင်အောင် မတတ်ရာ။
စနေ၊ အင်္ဂါနေ့၌ သင်မှု သေရာ၏။

(၁၇) အဋ္ဌမိယံ ဂရုံ တန္တိ၊ သိဿံ တန္တိ စတုဒ္ဒသိ။
သိပ္ပံ ဟန္တိ ဒသသိပ္ပံ၊ မာတာပိတာ စ ပုဏ္ဏမိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လဆန်း ရှစ်ရက်၊ လဆုတ် ရှစ်ရက်နေ့၌ အတတ်
ပညာသင်မှုကား ဆရာကို သတ်သည်မည်၏။ လဆန်းတစ်ဆယ့်လေး၊
လဆုတ် တစ်ဆယ့်လေးရက်၌ အတတ်ပညာသင်မှု တပည့်ကို သတ်သည်
မည်၏။ လဆန်းဆယ်ရက်၊ လဆုတ်ဆယ်ရက်၌ အတတ်ပညာသင်မှု
အတတ်ပညာကို သတ်သည်မည်၏။ လပြည့်နေ့၌ အတတ်ပညာကိုသင်မှု
အမိ အဖကို သတ်သည် မည်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုရက်များ၌ ပညာကို စ၍
မသင်ကြားအပ်။

(၁၈) နာဠိကံ သတ္တ န ဘုဉ္ဇေ၊ န လာဠံ နစမံ တထာ။
ဒွါဒသ ပြိန္တံ ကြိန္နံ၊ ဘုဉ္ဇေ သိပ္ပံ ဝိနဿတိ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အတတ်ပညာသင်သောသူသည် လဆန်း လဆုတ်
ခုနစ်ရက်နေ့၌ အုန်းအာဟာရကို မစားရာ။ အတတ်သင်သောနေ့မှ ကိုး
ရက်မြောက်သောနေ့၌ အိမ်ဘူးကို မစားရာ။ တစ်ဆယ့်နှစ်ရက်မြောက်
သောနေ့၌ ကင်ပိမ့် (ကင်းပုံ) ကို မစားရာ။ သုံးရက်မြောက်၌ ဟင်းမျိုး
(ငါးသား) ကို မစားရာ။ အကယ်၍ စားမိအံ့၊ အတတ်ပညာ ပျောက်ပျက်
တတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၁၁

(၁၉) ကေ ဝဇေ ကုလအတ္ထံ၊ ဂါမအတ္ထံ ကုလံ စဇေ။
ဂါမံ စဇေ ဇနပဒတ္ထံ၊ အတ္တတ္ထံ ပံထဝိ စဇေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အမျိုး၏ အကျိုးငှာ တစ်ယောက်မှသာသူကို စွန့်ရာ
၏။ ရွာ၏ အကျိုးငှာ အမျိုးကို စွန့်ရာ၏။ ဇနပုဒ်အကျိုးငှာ ရွာကို စွန့်ရာ၏။
မိမိအကျိုးငှာမူကား မြေအလုံးကို စွန့်ရာ၏။

(၂၀) ဒေသံ သြသဇ္ဇ ဂစ္ဆန္တိ၊ သီဟော သပ္ပုရိသော ဂဇော။
တတ္ထေဝ နိဓနံ ယန္တိ၊ ကာကော ကာပုရိသော မိဂေါ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ခြင်္သေ့၊ သူတော်ကောင်း၊ ဆင်၊ ဤသုံးဦးတို့သည်
အကျိုးမရှိသော အရပ်ကို စွန့်၍ သွားကြကုန်၏။ ကျီးကန်း၊ သမင်၊
သူယုတ်မာ၊ ဤသုံးဦးတို့သည် မိမိတို့ ကျင်လည်ရာအရပ်၌သာ ဖျက်စီးခြင်း
သို့ ရောက်ကုန်၏။

(၂၁) ယမ္ပိ ပဒေသေ န မာနော၊ န ပေမံ န စ ဗန္ဓဝိ။
န စ ဝိဇ္ဇာဂါဟော ကောစိ န တတ္ထ ဝသနံ ကုရေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အကြင်အရပ်၌ မြတ်နိုးသူလည်း မရှိ။ ချစ်သူလည်း
မရှိ။ အဆွေခင်ပွန်းလည်း မရှိ။ တစ်စုံတစ်ယောက်သော အတတ်ပညာ
သင်ပေးသူလည်း မရှိ။ ထိုအရပ်မျိုး၌ နေခြင်းကို မပြုရာ။

(၂၂) စရတျေကေန ပါဒေန၊ တိဋ္ဌတျေကေန ဝဏ္ဏိတော။
အနိသမ္ပ ပရ ဌာနံ၊ န ပုဗ္ဗမာလယံ ဇဟေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပညာရှိသဘောကား လှမ်းသော ခြေတစ်ဘက်နှင့်
တူသော အရပ်သစ်ကို မျှော်ကြည့်သောစိတ်ဖြင့် သွား၏။ ရပ်သော
ခြေတစ်ဘက်နှင့်တူသော အရပ်ဟောင်းကို မစွန့်ခွာသောစိတ်ဖြင့် ရပ်၏။
အရပ်သစ်ကို မစူးစမ်းဘဲ အရပ်ဟောင်းကို မစွန့်ရာ။

၁၁၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၂၃) နေဓညပယောဂေသု၊ တထာ ဝိဇ္ဇာဂမေဒ္ဒ စ။
ဒူတေသု အပစာရေသု၊ စန္ဒာ လန္ဒာ တဒါ ဘဝေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ ဥစ္စာစပါး ရောင်းဝယ်သောအခါ၊ ပညာသင်သော
အခါ၊ တမန်စေလွှတ်ခြင်းခံရသောအခါ၊ မေထုန်မှီဝဲသောအခါတို့၌ အရှက်
အကြောက်ကို စွန့်အပ်၏။

(၂၄) ဒွိဂုဏော ထိနမာဟာရော၊ ဗုဒ္ဓိ စာပိ စတုဂ္ဂုဏော။
ဆဂ္ဂုဏော ဟောတိဝါယာမော၊ ကာမော အဋ္ဌဂုဏော ဘဝေ။

မြန်မာပြန် ။ ။ မိန်းမတို့၏ အစာစားခြင်းသည် ယောက်ျားတို့ထက်
နှစ်ဆ ပိုလွန်၏။ ပညာသည်လည်း လေးဆ ပိုလွန်၏။ လုံ့လကား
ခြောက်ဆ ပိုလွန်၏။ ကာမဂုဏ်ကို တပ်မက်ခြင်းကား ရှစ်ဆ ပိုလွန်၏။

(၂၅) ပဗ္ဗေ ပဗ္ဗေ ကမေနုဇ္ဈ၊ ဝိသေသရသဝိဂ္ဂတော။
တထာ သုမေတ္တိကော သာဓု၊ ဝိပရိတောဝ ဒုဇ္ဇနော။

မြန်မာပြန် ။ ။ ကြံသည် အဖျားမှ အရင်းထိ အစဉ်သဖြင့် အဆစ်
တိုင်း အဆစ်တိုင်း တဖြည်းဖြည်း ပို၍ ချိုသော အရသာထူးရှိ၏။ အဆွေ
ခင်ပွန်းကောင်းဖြစ်သော သူတော်သူမြတ်သည် ထိုကြံ၏ အဖျားမှ အရင်း
တိုင်အောင် ပိုလွန်၍ ပိုလွန်၍ ချိုသည်နှင့် တူ၏။ ယုတ်မာသော
အဆွေခင်ပွန်းကား အရင်းအစသာ ချို၍ အဖျားပိုင်းရောက်သော် မချိုသော
ကြံ၏ သဘောနှင့် တူ၏။

(၂၆) ကဿကော ဝါဏီဇော မစ္စော၊ သမကော သုတသီလဝါ၊
တေသု ဝိပုလဇာတေသု၊ ရဋ္ဌမ္ဘိ ဝိပုလံ သိယာ။

မြန်မာပြန် ။ ။ တောင်သူလယ်သမား၊ ကုန်သည်ပွဲစား၊ မင်းအမတ်
(အရာထမ်းအမှုထမ်း) အကြားအမြင် သုတ၊ သီလနှင့် ပြည့်စုံသော

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၁၃

ရဟန်း၊ ဤလေးမျိုးတို့သည် ပြန့်ပြောထွန်းကားကုန်သော် တိုင်းနိုင်ငံသည်လည်း ပြန့်ပြောတိုးတက်စည်ကားရာ၏။

(၂၇) အသဇ္ဈာယမလာ မန္တာ၊ မနုဋ္ဌာနမလာ ယရာ။
မလံ ဝဏ္ဏဿ ကောသန္ဓံ ပမာဒေါ ရက္ခတော မလံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ စာပေကျမ်းဂန်တို့သည် ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်ခြင်း မရှိသော် ပျောက်ပျက်ကုန်၏။ ထကြွ လုံ့လ ဝီရိယ မရှိသောသူ၏ အိမ်သည် ညစ်နွမ်းပျက်စီး၏။ ပျင်းရိခြင်းသည် အဆင်းလှသူ၏ အညစ်အကြေး ဖြစ်၏။ မေ့လျော့ခြင်းသည် ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းသော ရဟန်း၏ အညစ်အကြေး ဖြစ်၏။

(၂၈) ဟိနာနံ ဂစ္ဆတေ ဝိတ္တံ၊ ဝီရာနံ သန္တကတ္တနံ။
ဝဒန္တိ စ ဟိနာ ဇနာ၊ ပုဗ္ဗကမ္မပ္ပဓာနတံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ လောက၌ လုံ့လဝီရိယ ချို့တဲ့ညံ့ဖျင်းကုန်သော လူတို့၏ ဥစ္စာကား ကြီးသော လုံ့လရှိကုန်သောသူတို့၏ ဥစ္စာအဖြစ်သို့ ရောက်တတ်၏။ ညံ့ဖျင်းကုန်သောသူတို့သည် ရှေးကံသာ ပဓာနဟု ဆိုကြကုန်၏။

(၂၉) န ဝဒန္တိ ဧဝံ ဝီရာ၊ ဝါယမိသု သဗ္ဗကမ္မေ။
န စေ သိဇ္ဈတိ တံ ကမ္မံ၊ အဖလံ ဧဝ ကိံ ဒေါသော။

မြန်မာပြန် ။ ။ ပညာရှင်များကား ရှေးကံသာ ပဓာနဟု ဘယ်တော့မှ မဆိုကုန်။ ခပ်သိမ်းသော အမှုကိစ္စတို့ကို လုံ့လပြုကြကုန်သည်သာတည်း။ အကယ်၍ ထိုအမှုကိစ္စသည် မပြီးပြတ်အံ့၊ ရည်မှန်းတိုင်းသော အကျိုး မပြီးရုံသာ ဖြစ်၏။ အားထုတ်မှုအတွက် ဘယ်အပြစ်မျှ မရှိ။

၁၁၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၃၀) နိစကုလံ နိပ္ပညံ ငါ၊ နိရူပံ နိဗလံ သမံ။

ဣမံ ကာလံ ဆုတ္တကာလံ၊ နေမေဝ ဝိသေသကံ။

မြန်မာပြန် ။ ။ အမျိုးလည်း ယုတ်ညံ့သူ၊ ပညာလည်း မတတ်သူ၊ အဆင်း ဥပဓိလည်း မကောင်းသူ၊ အားအစွမ်းလည်း မရှိသူ ဖြစ်ပါလျက် သူတပါးတို့နှင့် တန်းတူရည်တူကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ဤဖြစ်ရပ်၏ အကြောင်း ကား ဤခေတ်ကာလသည် ဆုတ်ခေတ်ကာလတည်း။ ပစ္စည်းဥစ္စာသည် သာလျှင် လူကို ထူးအောင်ပြုသော ကာလတည်း။

ပကိဏ္ဍကကဏ္ဍံ နိဋ္ဌိတံ။

အကြောင်းအမျိုးစုံကို ရောနှော၍ ဆိုရာအခန်း ပြီး၏။

မှတ်ချက် ။ ပဏ္ဍိတနှင့် ဗာလကဏ္ဍကို နှစ်စဉ်သင်ကြားရန် ဖြစ်ပါသည်။ ကျန် (၅) ပိုင်းကို တစ်ပိုင်းစီ နှစ်အလိုက် ထည့်သွင်းရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအပိုင်းများကို သက္ကရာဇ် ၁၃၆၃ (၂၀၀၀) မှ စတင်ရေတွက်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ပြီးဆုံးလျှင် အစမှ ပြန်လည်သင်ကြားရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၁၅

(၆) မဟောသဓာတရားစီရင်ခန်း

(က) အမဲသားတစ် ချစေခန်း

တစ်နေ့သ၌ မဟောသဓာသတိုးသားသည် ဖွားဖက်ရွှေဖော် တစ်ထောင် ခြံရံလျက် ကစားစရာဇရပ်အတွင်း မြေတလင်းသို့ သွားလေ သည်ရှိသော် စွန်ရဲတစ်ကောင်သည် ဈေးမှ အမဲသားတစ် တစ်ခုကို ချီလျက် ပျံ၍လာသည်ကို မြင်ကြလေလျှင် ဖွားဖက်ရွှေဖော်တစ်ထောင်တို့သည် ထိုသားတစ်ကို ချစိမ့်သောငှါ လိုက်ကြကုန်၏။ စွန်သည်လည်း အောက်က သူငယ်များ ဟစ်ကြွေးသောအသံဖြင့် ရွံ့ကြောက်၍ တောင်မြောက် လူးလာ ဘယ်ညာယှက်တင် ကောင်းကင်သို့ ပျံ၍ပြေး၏။ သူငယ်တို့သည်လည်း စွန်ကို မျှော်ကြည့်လျက် လိုက်ခြင်းကြောင့် တွင်း ချောက် ခလုတ် စသည်တို့ ၌ ချော်၍ လဲသဖြင့် ပင်ပန်းကြကုန်၏။

ထိုအခါ မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အချင်းတို့ ထိုစွန်ချီသော သားတစ်ကို ယခုပင် ချစေအံ့။ သင်တို့ မြင်လိုကြသလော” ဟု ဆို၏။ ဖွားဖက်ရွှေဖော်အပေါင်းတို့သည်လည်း “အရှင့်သား မြင်လိုပါ၏” ဟု ဆိုကြလတ်သော် “ထိုသို့ တပြီးကား သင်တို့ ရှုကြည့်ကြကုန်လော့” ဟု ဆို၍ ဘုရားအလောင်းသည် (ကောင်းကင်ကို) မကြည့်ဘဲ လေ၏ လျင်မြန်ခြင်းဖြင့် လျင်စွာပြေးလတ်ပြီးလျှင် စွန်၏ အရိပ်ကို နင်းလျက် လက်ခုပ်တီး၍ ပြင်းစွာသောအသံဖြင့် ဟစ်၏။ ထိုဟစ်သောအသံသည် ဘုရားလောင်း၏ အာနုဘော်ကြောင့် စွန်၏ ရင်တွင်း၌ နေ၍ ဟစ်သကဲ့သို့ တစ်တစ်ချင်ချင် ကောင်းကင်သို့ (တက်လျက်) စွန်ငှက်၏ နားပွင့်အံ့ သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ စွန်သည် ဘုရားလောင်း၏ အသံဖြင့် (ကြောက်ရွံ့ခြင်း ဖြစ်၍) သားတစ်ကို လွှတ်၏။ ဘုရားလောင်းသည် ကောင်းကင်သို့ မမျှော် မကြည့်ဘဲသာလျှင် သားတစ်ကျလာရသော အဖြစ်ကို သိ၍ မြေသို့

၁၁၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မကျစေရန် လက်ဖြင့် သားတစ်ကို ခံလင့်၏။ ထိုသို့သော အခြင်းအရာကို များစွာကုန်သော လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းတို့သည် မြင်ကြလတ်သော် ရင်သပ် ရှုမော သောသောအုတ်အုတ်၊ ရုတ်ရုတ် သံသံ၊ အံ့အံ့ချီးမွမ်း လက်ပမ်း ပေါက်ခတ်လျက် လက်ဖျစ်ရိုက်တီး (ဖြည်းဖြည်း) သံလေး ဟစ်ကြွေး ကျူးကြော်ကြကုန်၏။ (ဤသည်ကား ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီး မင်္ဂလာ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

ဤသို့သော အခြင်းအရာကို ရှုမျှော်စောင့်နေရသော အမတ်သည် အတပ်သိလေသော် အလုံးစုံသော အခြင်းအရာကို လျှောက်စာတင်၍ လုလင်မင်းချင်းတစ်ယောက်ကို အလျှောက်အထား မင်းကြီးထံသို့ စေလိုက် ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုစကားကို ကြားလျှင် သေနကအမတ်ကြီး ကို ခေါ်၍ “ဆရာအမတ်ကြီး မဟောသဓာသုခဓိန်ကို သိမ်းဆောင်ချိန် အခွင့်တော်သင့်ပြီမဟုတ်လော” ဟု မေးတော်မူ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး တိုင်ပင်သောစကားကို သေနကအမတ်ကြီးကြားလျှင် ဤသို့အကြံဖြစ်၏။ မဟောသဓာသတို့သားသည် ဤနန်းတော်သို့ ရောက်သည်ရှိသော် ထိုသူရောက်သောအခါမှစ၍ ငါတို့ပညာ ကျေးဇူးဂုဏ်သည် တစ်စုံတစ်ခု သော အခွင့်တွင်မျှ မပွင့်မလန်း၊ ညှိုးနွမ်း ယုတ်လျော့စွာ အရာမဝင်သည် ဖြစ်လတ္တံ့။ မင်းကြီးသည်လည်း ထိုမဟောသဓာ ရောက်သည်ရှိသော် ငါတို့ ရှိမှန်းကိုမျှ မသိလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် မဟောသဓာကို မသိမ်းမဆောင်စေခြင်း ငှါ (မင်းကြီးအား) လျှောက်ကြားအံ့ဟု လာဘ်ပူဇော်သက္ကာ ဂုဏ်ပညာတို့ ၌ ဝန်တိုခြင်းဖြင့် “အရှင်မင်းကြီး ဤစွန့်ချီသော သားတစ်ကို ချစေနိုင်ခြင်း သည် အနည်းငယ်မျှသာတည်း။ ဤမျှလောက်သော အခြင်းအရာဖြင့် ပညာရှိသုခဓိန် (မခံလောက်သေး)။ ဆင်ခြင်တော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၏။ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးစကားကိုကြား လျှင် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ ဣဖန် အမတ်ထံသို့ “မဟောသဓာ သတိုးသား ကို စူးစမ်းလေဦး” ဟု စေလိုက်ပြန်၏။

(၈) နွားတရား စီရင်ခန်း

ပါစီနယဝမဇ္ဈဂုံ ရွာသားတစ်ယောက်သည် “မိုးကျလျှင် လယ်လုပ်အံ့” ဟု ရွာတစ်ပါးမှ နွားတစ်ရှဉ်းကို ဝယ်၍ မိမိအိမ်သို့ ဆောင်ယူခဲ့၏။ မိုးသောက်သောနေ့၌ ထိုနွားတစ်ရှဉ်းကို မြက်ကောင်းရာအရပ်သို့ သွား၍ နွားကျောက်ကုန်းပေါ်၌ စီးလျက် ကျောင်းပြီးလျှင် ညောင်းညာငိုက်မျဉ်းသည်ဖြစ်၍ နွားပေါ်မှဆင်းပြီးသော် အရိပ်ကောင်းသော သစ်ပင်အောက်၌ အိပ်၏။ ထိုနွားရှင် အိပ်ပျော်စဉ် ခိုးသူတစ်ယောက်သည် လာလတ်၍ ထိုနွားတစ်ရှဉ်းကို ခိုးဆောင်ပြေးလေ၏။ နွားရှင်နိုး၍ နွားကိုကြည့်လျှင် မမြင်သဖြင့် ထိုမှ ဤမှ မျှော်ကြည့်လတ်သော် ခိုးသူဆောင်ယူ ပြေးသည်ကို မြင်၍ လျင်စွာ လိုက်လျက် မှီလတ်သော် “သင် အဘယ်ကြောင့် ငါ့နွားတစ်ရှဉ်းကို ခိုးယူသနည်း” ဟု ဆို၏။ ထိုစကားကို ကြားလျှင် နွားခိုးသည် “ဟယ်ယောက်ျား နင်ဘယ်ကလူနည်း။ နှုတ်ရိုင်းစော်ကား မပြောငြားနှင့်၊ ငါ့နွားကို ငါလိုရာဆောင်သွားမည်။ ငါ့အား အဘယ်ကြောင့် သူခိုး ယိုးစွပ်ဘိသနည်း” ဟုဆို၏။ ဤသို့ နွားရှင် နွားခိုးတို့သည် ငြင်းခုံကြလျက် ပါစီနယဝ မဇ္ဈဂုံရွာသို့ ရောက်လာကုန်သဖြင့် လူအပေါင်းတို့သည် ထိုသူနှစ်ယောက်တို့ ခိုက်ရန်စကားကို နားထောင်ကြည့်ရှုအံ့သောငှါ လာကြကုန်၍ အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် ဖြစ်၏။

ထိုအသံကို မဟောသဓာသုခမိန် ကြားလေသော် ငါ၏ဇရပ်တံခါးဝ လမ်းမခရီး၌ အဘယ့်ကြောင့် ဤသူနှစ်ယောက်တို့ အငြင်းအခုံဖြစ်ကြသနည်း။ ထိုသူနှစ်ယောက်တို့ကို ခေါ်စေ၍ နွားရှင် နွားခိုးတို့ ရောက်လျှင် ထိုသူနှစ်ယောက်တို့၏ အမူအရာ လက္ခဏာကို ဆင်ခြင်ထောက်ရှု၍ “ဤသူကား နွားရှင်၊ ဤသူကား နွားခိုး ဖြစ်သည်ဟု အတပ်အမှန် သိငြား သော်လည်း သူတစ်ပါးလည်း ထင်ရှားစွာသိမှ အဂတိသို့ မငြိမစောင်း ကောင်းစွာ အစီအရင် ထင်ရှားသည်ဖြစ်၍

အပြစ်တင်လွှတ်ရာချေမည်” ဟု ကြံလျက် “သင်တို့နှစ်ယောက် အဘယ်ကြောင့် အငြင်းအခုံ ဖြစ်ကြသနည်း” ဟု မေး၏။ နွားရှင်က ရှေးဦးစွာ “အရှင်သား ဤမည်သောရွာနေ ဤမည်သောသူ၏လက်မှ ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို ဤမျှအဖိုးဖြင့်ဝယ်ခဲ့၍ အိမ်၌ တစ်ည၌မျှသာ ရှိပါသေးသည်။ ထိုဝယ်သည့်နောက် ယခုနေ့ မိုးသောက်ထ နံနက်ကပင် မည်သည့်အရပ်မြက်ကောင်းရာ၌ နွားတစ်ရှဉ်းကို လွှတ်ကျောင်း၍ အရိပ်ကောင်းရာ၌ ကျွန်ုပ် အိပ်ပျော်ငိုက်မျဉ်းစဉ် ဤသူသည် ကျွန်ုပ် နွားတစ်ရှဉ်းကို ခိုးယူဆောင်သွားသည့်နောက် အိပ်ရာမှနိုး၍ ကျွန်ုပ်ကြည့်မျှော်လျှင် မသူတော် ဤခိုးသူ ယူသွားသည်ကို မြင်သဖြင့် လျင်စွာ ကျွန်ုပ်လိုက်နိုင်သောကြောင့်သာ ဤနွားခိုးကို ဘဏ္ဍာနွားတစ်ရှဉ်းနှင့် လက်ပူးလက်ကြပ် မိပါသည်။ အကျွန်ုပ်စကားကို အရှင်သား ယုံတော်မမူလျှင် ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို ဝယ်ရာရွာသားမည်သူ မည်သူတို့ အသိအရှိအမြင်အကြား ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသိကြားသူတို့ကို ခေါ်၍ စစ်မေးတော်မူလျှင် စီရင်သာအောင် သိရပါလိမ့်မည်” ဟု ဆို၏။ မဟောသဓာ သုခမိန်သည် ထိုစကားကိုကြားလျှင် နွားခိုးကို “အချင်းယောက်ျား တစ်ဦးက စကားကုန်ခန်းအောင် သက်သေနှင့်တကွ ဆိုပြီ၊ သင်က ဟုတ်မှန်တိုင်းကို ဆိုလော့” ဟု ဆို၏။ နွားခိုးသည် “အရှင်သား ကျွန်ုပ်ခြံပေါက် ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို ကျွန်ုပ်လိုရာ အရပ်သို့ ဆောင်သွားပါစဉ် ဤသူသည် အနိုင်အထက် မင်းမျက်မင်းဒဏ်သင့်အောင် အခွင့်မဟုတ်ဘဲ ကျွန်ုပ်ကို နွားခိုး ယိုးစွပ်၍ မအပ်မရာ ပြုကျင့်သည့်အမှု ၁ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသူနွား မဟုတ်” ဟု ဆို၏။

ဤသို့ အမှုသည်နှစ်ဦးတို့စကားကို ကြားလျှင် ဘုရားလောင်းသည် ထိုသူတို့ အမှုတရား မပွားများရအောင် ဟုတ်မှန်တိုင်း စီရင်လို၍ “သင်တို့နှစ်ယောက် ငါကောက်ယူဆုံးဖြတ်ချက်ကို နှစ်သက်စွာ ပြီးကြမည်လော” ဟု မေး၏။ “အရှင်သား ပြီးပါမည်” ဟု အမှုသဏ္ဌ နှစ်ဦး ဆိုလျှင် ဇရပ်တွင် ရှိသမျှ ပရိသတ်တို့အား ထင်ရှားစွာ ဖြစ်စေခြင်းငှါ

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၁၉

ဤသို့ဆို၏။ “သင်တို့ စကားနှစ်ရပ်ပင် လက်သပ်မကွာ မွေးကျွေး၍ ထားသော နွားဖြစ်ဟန် အမှန်အတိအကျပေသည်တွင် တရားသူကြီး တို့ ဆင်ခြင်ရန်စကား မကုန်သေးသည်ဖြစ်၍ မဆုံးမဖြတ်သာသေး။ စစ်မေး ရဦးမည်။ သင်တို့ ဟုတ်မှန်တိုင်း ပြောလော့” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ခိုးသူကို ရှေးဦးစွာ “အချင်းယောက်ျား ဤနွားတစ်ရှဉ်းကို သင့်ခြံပေါက်နွားဖြစ်သည် ဟု ဆိုပြီ၊ အဘယ်အစာကို သင်ကျွေးမွေးသနည်း။ (အဘယ်သို့သော ရေကို သင်သောက်စေသနည်း)” ဟု မေး၏။ နွားခိုးသည် “အရှင့်သား နှမ်းဖတ် နှင့် ပဲမှော်ကိုသာ စားစေလျက် ရက်မန်းရည်ယာဂကိုသာ သောက်စေ၏” ဟု ဆို၏။ ထို့နောက် နွားရှင်ကို မေးပြန်လျှင် “အရှင့်သား အကျွန်ုပ်ကား လယ်လုပ်သားဖြစ်၍ အလွန်ဆင်းရဲ၏။ အဘယ်မှာ ယာဂ ရနိုင်ပါမည်နည်း။ မြက်ကိုသာ ကျွေးရ၏” ဟု ဆို၏။

ထိုသူနှစ်ယောက်တို့စကားကို အလုံးစုံသော ပရိသတ်အပေါင်းတို့ အား မှတ်သားစေပြီးသော် ဘုရားလောင်းသည် သျှစ်သျှားရွက်ကို ဆောင်ယူစေပြီးလျှင် ညက်စွာ ထောင်းစေပြီးမှ ရေနံနှင့်ဖျော်၍ နွားတစ်ရှဉ်း ကို တိုက်စေ၏။ ထိုအခါ နွားတို့သည် ဝမ်းသက်ကုန်လတ်သော် မြက်ဖတ် သာလျှင် ပါကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် လူအပေါင်းတို့အား “သင်တို့ ဤနွားချေးကို ရှုကြကုန်လော့” ဟု ပြပြီးလျှင် ခိုးသူကို “အချင်းယောက်ျား သင့်နှုတ်ကကား နွားခိုးမဟုတ်၊ သင့် နွားကကား နွားခိုးဖြစ်သည်” ဟု ယခု ပရိသတ်အလယ်၌ အထင်အရှားပြ၍ ရှိချေပြီ။ “သင် နွားခိုးဟုတ်၏ လော၊ မဟုတ်လော” ဟု မေး၏။ ခိုးသူလည်း လွှဲဖယ်မပြောသာရကား “အရှင့်သား ခိုးမိချေ၏” ဟု ဝန်ခံ၏။

ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် “အချင်းယောက်ျား အရှေ့မဇ္ဈဂုံး ရွာ၌ သူဌေးကြီးသား မဟောသဓာသည် သူတစ်ပါးတို့ လျှို့ဝှက်သော အမှုကို တစ်ခုမကျန် ဉာဏ်အစွမ်းဖြင့် သိမြင်တတ်သည် ဟူ၍ သင် (မကြားဖူးသလော)။ မုသာဝါဒကို အဘယ်ကြောင့် သင်ပြောဆိုဘိ

သနည်း။ ယနေ့မှ စ၍ အသက်ရှည်သော ကာလပတ်လုံး ဤကဲ့သို့အမှုကို ပြုကျင့်မည် မကြံလေနှင့်” ဟု ဆုံးမ၏။ ဘုရားလောင်း ဖွားဖက်ရွှေဖော် တစ်ထောင်တို့သည် ထိုနွားခိုးသော ယောက်ျားကို ခြေဖြင့် ယမ်းခတ်ခြင်း၊ လက်ဖြင့် ထောင်းထုခြင်းဖြင့် တစ်သက်လုံး အရှက်ရအောင် နာကျင်စွာ ဒဏ်ပေးကြကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် သူငယ်ဖော်တို့ ထောင်းခတ်၍ မှတ်လောက်အောင် ထိုသူ နာကျင်ပြီးသော် သူငယ်ရွှေဖော်များကို တားမြစ်၍ ထိုနွားခိုးအား “အချင်းယောက်ျား၊ သင်သည် သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း အပြစ်ကြောင့် မသေမီကပင် (နာကျင်ခြင်း) ပြင်းပြစွာသော ဆင်းရဲကို ခံရပြီ။ သေလွန်သည် ရှိသော်ကား ယခုခံရသော ဆင်းရဲထက် အဆ အထောင်အသောင်းမက ပြင်းပြပူပန်စွာ လေးဖြာသောအပါယ်၌ ကိုးကွယ် ရာမရ ဒုက္ခမလွဲ ဆင်းရဲကို ခံရလတ္တံ့။ အပါယ်ဆင်းရဲကိုသင် ဆင်ခြင် ကြောက်လန့်လျက် အသက်ထက်ဆုံး ဤကဲ့သို့သော အမှုကို ယခုငါထံက စွန့်ပစ်၍ အသစ်တရား ငါးပါးသော သီလ၌ နေ့ညတည်စေလော့” ဟု ပဉ္စင်သီလဖြင့် အဆုံးအမပေးလိုက်၏။

ထိုအခါ ဘုရားလောင်းကို စူးစမ်းလျက်နေသော အမတ်သည် ထိုအကြောင်းကို သိလျှင် ရှေးနည်းဖြင့် အလုံးစုံစာတင်၍ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုစကားကို ကြားသော် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ အလုံးစုံကို ပြန်ကြားပြီးလျှင် “ဆရာအမတ်ကြီး မဟောသဓာသုခမိန်ကို ဆောင်ယူချိန် အခွင့်သင့်ပြီ မဟုတ်လော” ဟု မေးမြန်းတိုင်ပင်၏။ သေနကအမတ်သုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး တရားစီရင်ရာ လွတ်သဘင်၌ အမတ်တရားသူကြီးတို့သည် မပြတ်လျှင် ခိုးမှု ယိုးမှု အစုစု ပေါ်ပေါက်လာသည့် တရားကိုပင် ဆင်ခြင်မျှော်ရှုလျက် အမှုသည်တို့ လျှို့ဝှက်ကုန်ငြားသော်လည်း သိသာ အောင် စစ်ဆေးမေးမြန်း၍ တရားလမ်းရိုးရှိတိုင်း စီရင်နိုင်ကြသည် ချည်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနွားတရားကို စီရင်နိုင်ကာမျှနှင့် သုခမိန် မခေါ်လောက်

သေးဖြစ်၍ ငုံ့လင့်နေတော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၏။ ယေနကအမတ် ကြီးစကားကို ကြားလျှင် မင်းကြီးသည် စိတ်လှစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ တစ်ဖန် အမတ်ထံသို့ “စူးစမ်းလေဦး” ဟု စေလိုက်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်း အား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(၈) လည်ရွဲတရား စိရင်စန်း

သူဆင်းရဲမတစ်ယောက်သည် ကြွယ်ဝသောမိန်းမများကဲ့သို့ ရွှေ ငွေ ကျောက်မျက် ခြယ်လှယ်အပ်သော လည်ရွဲဘယက်တို့ကို မဆင်ရ သဖြင့် အနီ အဝါ အပြာ အစိမ်း စသော ချည်မျှင်တို့ဖြင့် ထိုးချုပ် စိရင်အပ်သော ချည်လည်ရွဲကိုသာ ဆင်ရ၏။ ထိုမိန်းမသည် ထိုချည် လည်ရွဲကို လည်မှချွတ်၍ အပေါ်ရုံ အင်္ကျီတဘက်ပေါ်၌ ထားပြီး လျှင် ဘုရားလောင်း စိရင်အပ်သော ရေကန်သို့ ရေချိုးအံ့သောငှါ ဆင်း သက်လတ်သော် မိန်းမငယ်တစ်ယောက်သည် ထိုလည်ရွဲကိုမြင်၍ လိုချင် သော စိတ်ဖြင့် ထိုလည်ရွဲကို အင်္ကျီတဘက်ပေါ်မှ ကောက်ယူပြီးလျှင် “အမယ် ဤလည်ရွဲသည် အလွန်တင့်တယ် လျောက်ပတ်၏။ အဘယ်မျှ ချည်ကုန်သနည်း။ ဤလည်ရွဲ ကဲ့သို့ အကျွန်ုပ်လည်း ထိုးချုပ်ချင်ပါ သည်” ဟုဆိုလျက် လည်၌စွပ်ပြီးသော် “ခဏမျှအတုယူပါရစေ” ဟု ဆို၏။ လည်ရွဲရှင်မိန်းမလည်း သဘောဖြောင့်ဖြောင့်ဆိုသည် ထင်၍ “ကောင်းပြီ၊ ကြည့်ပါလော့” ဟု ဆိုလတ်လျှင် ထိုမိန်းမငယ်သည် လည်ရွဲကိုဆင်၍ လျင်စွာပြေးလေ၏။ လည်ရွဲရှင်မိန်းမသည် ထိုမိန်းမငယ် (ခိုးယူပြေး သွားသည်ကို) မြင်လျှင် လျင်စွာ ရေကန်မှတက်လျက် အဝတ်အင်္ကျီ ထဘီတဘက်ဝတ်ပြီးသော် လျင်စွာလိုက်၍ “အဘယ်ကြောင့် ငါ့လည်ရွဲကို ယူ၍ပြေးဘိသနည်း” ဟု မိန်းမငယ်၏ တဘက်ကို ဆွဲကိုင်၏။ မိန်းမငယ် လည်း “ငါ့လည်ရွဲကို ငါဆင်၍ ခရီးသွားရာ အဘယ်ကြောင့် ရှင်မ

လည်ရွှဲခိုးဟု ယိုးစွပ်၍ ဆွဲငင်ဘိသနည်း” ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ အချင်းချင်း
ငြင်းခုံကြ၍ “ကြည့်ရှု နားထောင်အံ့” ဟု လာကုန်သော ရွာသူရွာသား
အပေါင်းတို့ ဝန်းရံလျက် ဘုရားလောင်းကစားရာ ဇရပ်တံခါးဝ လမ်းခရီး
အနီးသို့ လာလတ်ကုန်၏။

ဘုရားအလောင်းသည် ထိုငြင်းခုံကြသောအသံကို ကြားလတ်
သော် “အဘယ်အသံနည်း” ဟု မေးပြီးလျှင် ထိုသူနှစ်ယောက်တို့ကို
ခေါ်စေ၍ ရောက်သောအခါ ထိုသူနှစ်ယောက်တို့၏ အမူအရာလက္ခဏာ
ကို မြင်လျှင် “ဤသူကား ခိုးသူမ၊ ဤသူကား ဥစ္စာရှင်” ဟု အတပ်သိပြီး
လျက် သူခပ်သိမ်းလည်း သိစေခြင်းငှါ “သင်တို့ အဘယ်ကြောင့် ငြင်းခုံ
ကြသနည်း” ဟု မေးလျှင် နှစ်ဦးလုံးကပင် အသီးသီး မိမိတို့ ဥစ္စာဖြစ်ကြောင်း
ကို ပြောဆိုကြလတ်သော ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့ စကားနှစ်ရပ်ကို
ကြားသိရပြီ။ ငါဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း သင်တို့ပြီးကြမည်လော” ဟု မေး၏။
“အရှင့်သား ပြီးပါမည်” ဟု ဝန်ခံကြလျှင် ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့သည်
ဟုတ်မှန်တိုင်း ပြောလော့” ဟုဆို၍ ခိုးသူမကို ရှေးဦးစွာ “သင်သည်
ဤလည်ရွှဲကို အဘယ်နဲ့သာရည်ဖြင့် မပြတ်လိမ်းသုတ်သနည်း” ဟု မေး၏။
ခိုးသူမကလည်း “အရှင့်သား အလုံးစုံသော အမွှေးတို့ဖြင့် ပေါင်းနှော၍
လုပ်အပ်သောကြောင့် သဗ္ဗသာဟာရက အမည်ရှိသော နံ့သာပေါင်းဖြင့်
နေတိုင်း အမြဲလိမ်းသုတ်ပါသည်” ဟု ဆို၏။ ထို့နောက် လည်ရွှဲရှင်မိန်းမကြီး
ကို မေးပြန်သော် “အရှင့်သား ဆင်းရဲသောအကျွန်ုပ်အား သဗ္ဗသာဟာရက
နံ့သာ အဘယ်မှာ ရပါအံ့နည်း။ အကျွန်ုပ်သည် ဤလည်ရွှဲကို သျှိုသျှားပွင့်
ဖြင့်သာလျှင် နေတိုင်းမပြတ် လိမ်းသုတ်ရ၏” ဟု ဆို၏။ ဘုရားလောင်း
သည် ထိုသူနှစ်ယောက်တို့စကားကို ပရိသတ်တို့အား မှတ်သားစေပြီးလျှင်
တစ်ခုသော ရေခွက်ကို ဆောင်ယူစေ၍ ထိုရေခွက်၌ လည်ရွှဲကို နစ်ပြီး
သော် ဝန္တာရုံ၌ ကျွမ်းကျင်သော လူတစ်ယောက်ကို ခေါ်၍ မည်သည့်အနံ့
နံ့သည်ဟု သိရအောင် နမ်းစေ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၂၃

ထိုသူသည် လည်ရွဲကို နမ်းလတ်သော် (သျှိသျှားပွင့်အနံသာ) ရှိသည့်အဖြစ်ကို သိပြီး၍ ဤသို့ ဆို၏။ “အရှင်သား ဤလည်ရွဲ၌ သဗ္ဗသာဟာရကနံသာနံ မရှိ။ (သျှိသျှားပွင့်အနံသာ) သက်သက်လှိုင်၏။ (ဤမိန်းမငယ်) စကားမမှန်။ မိန်းမကြီးစကားသာလျှင် ဆိုတိုင်းမှန်ပေသည်” ဟု လည်ရွဲတို့ နမ်းသောသူသည် ဘုရားလောင်းအား ပြန်ကြား၏။

ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့ ရှုကြည့်ကြကုန်လော့” ဟု ပရိသတ် အပေါင်းတို့အား သိစေပြီးလျှင် ခိုးသူမကို “သင့်ဥစ္စာဟု သင်ဆိုသည်။ လည်ရွဲက သင့်ကို ခိုးသူမ ဟု ပြ၍ရှိချေပြီ။ သင်အသိုနည်း။ လည်ရွဲခိုး မဟုတ်လော” ဟု မေး၏။ ခိုးသူမလည်း လွဲ၍ပြောခွင့်မရသောကြောင့် “အရှင်သား အကျွန်ုပ် ခိုးယူမိသည် မှန်ပေ၏” ဟု ဝန်ခံ၏။

ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် ရှေးနည်းဖြင့် “နောင် ဤကဲ့သို့ မကျင့်လေနှင့်” ဟု အဆုံးအမပေး၏။ ဖွားဖက်သူငယ် တစ်ထောင်တို့ သည်လည်း ရှေးနည်းဖြင့် ထောင်းထုခြင်းဒဏ် နာကျင်စွာ ပေးကြကုန်၍ လွတ်လိုက်၏။

ထိုအကြောင်းကို အမတ်သိလျှင် အလုံးစုံကို လျှောက်စာတင်၍ (မင်းကြီးအား) ကြားလျှောက်စေ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုစကားကို ကြားလျှင် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ စကားအလုံးစုံကို ပြန်ကြားပြီး သော် “မဟောသဓာသုခမိန်ကို ဆောင်ချိန် မသင့်သေးလော” ဟု မေးမြန်း တိုင်ပင်တော်မူပြန်၏။ သေနကအမတ်ကြီးလည်း “အရှင်မင်းကြီး ဤမျှ သောအရာနှင့် (သုခမိန် မခံလောက်သေး)။ ငဲ့တော်မူဦးလော” ဟု လျှောက်၏။ မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးစကားကို ကြားလျှင် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ တစ်ဖန်အမတ်ထံသို့ “စူးစမ်းလေဦး” ဟု စေလိုက် ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းသော ကျေးဇူးဂုဏ်သတင်း ကျော်စောခြင်း တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ဃ) ချည်ထွေးတရား စီရင်ခန်း

ဝါခင်းစောင့်သော မိန်းမတစ်ယောက်သည် ထိုဝါခင်း၌ စောင့်နေရင်း ဝါပေါက်စင်စင်ကို ချည်ချောဝင့်ပြီးလျှင် အစာတင်ပြီးမှ ကောင်းစွာလုံး၍ ထား၏။ ထိုမိန်းမသည် တစ်နေ့သ၌ ချည်လုံးကို ရင်၌ပိုက်၍ မိမိအိမ်သို့ လာလတ်သော် “ဘုရားလောင်း၏ ရေကန်၌ ရေချိုးအံ့” ဟု ချည်လုံးကို မိမိအကျီပေါ်၌ ထား၍ ရေကန်တွင်းသို့ ရေချိုးဆင်းလေ၏။ ထိုအခါ မိန်းမ တစ်ယောက်သည် ထိုချည်လုံးကို မြင်လေသော် လိုချင်သောစိတ် ဖြစ်လာလတ်၍ “ချည်ချောပေစွ၊ ကောင်းပေစွ” ဟု ချီးမွမ်းလျက် ကိုင်ယူပြီးလျှင် “အမယ် ဤချည်ကို အမယ်ပင် ဝင့်ပေသလော။ ဖြစ်ခဲ့ပေစွ” လက်ခုပ်တီး၍ ကြည့်ဟန်ပြုလျက် ရင်ခွင်၌ပိုက်၍ ပြေးလေ၏။ ချည်လုံးရှင် မိန်းမသည်လည်း ရှေးနည်းဖြင့် အလျင်တဆော ရေမှတက်၍လိုက်လျက် “သင်အဘယ်ကြောင့် ချည်လုံးကို ခိုးယူ၍ ပြေးသနည်း” ဟု အကျီစကို လက်ဖြင့် ကိုင်ဆွဲ၏။ ခိုးသူမသည် “ငါချည်လုံးကို ငါယူ၍ ငါအလိုအလျောက် ခရီးသွားရာ သင်အဘယ်ကြောင့် ချည်လုံးခိုး စွပ်စွဲ၍ ငါအကျီစကို ဆွဲကိုင်ဘိသနည်း။ ဆုတ်လော။ ကောင်းစွာသွားပါရစေ” ဟု ဆို၏။ ဤသို့ အချင်းချင်း အငြင်းအခုံဖြစ်၍ လူအပေါင်း ဝန်းရံကုန်လျက် ဘုရားလောင်း ကစားရာ ဇရပ်တံခါးဝ ခရီးမသို့ ရောက်လာကြကုန်၏။

ဘုရားလောင်းသည် ရှေးနည်းဖြင့် ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်တို့ကို ခေါ်စေ၍ ရောက်လတ်သော် ထိုသူတို့၏ အမှုအရာလက္ခဏာကို ဆင်ခြင်သဖြင့် “ဤသူကား ခိုးသူမ၊ ဤသူကား ချည်လုံးရှင်” ဟု အမှန်အတပ်သိငြားသော်လည်း သူတစ်ပါးတို့အား သိစေခြင်းငှါ အကြောင်းအရာကို မေး၍ နှစ်ဦးကပင် ဥစ္စာရှင်ချည်း ဖြစ်ဟန်စကားနှင့် ပြောဆိုချေလဲကြပြီးသော် ဘုရားလောင်းသည် “သင်တို့ ငါဆုံးဖြတ်တိုင်း ပြီးကြမည်လော” ဟု မေး၏။ ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်တို့လည်း “ပြီးပါမည်” ဟု ဝန်ခံကြကုန်၏။ ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းသည် ခိုးသူမကို “ချည်လုံး၏ အတွင်း၌ အဘယ်

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

၁၂၅

ကို ထည့်ခံ၍ လုံးသနည်း” ဟု မေး၏။ ခိုးသူမလည်း “အရှင်သား ဝါစေ့ကို ထည့်၍ လုံးပါသည်” ဟု ဆို၏။ ထို့နောက် ချည်လုံးရှင်ကို မေးပြန်လတ်လျှင် “အရှင်သား တည်စေ့ကို ထည့်၍ လုံးပါသည်” ဟု ဆို၏။ ထိုမိန်းမ နှစ်ယောက်တို့၏ စကားကို ပရိသတ်တို့အား မှတ်သားစေပြီးလျှင် ချည်လုံးကို ဖြေဖွင့်ကြည့်ရှုစေလတ်သော် တည်စေ့ကို တွေ့လေ၏။ ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ခိုးသူမအဖြစ်ကို ဝန်ခံစေပြီးလျှင် ထိုခိုးသူမအား အဆုံးအမပေး၍ လွှတ်လိုက်လေ၏။

ဤအကြောင်းကို အမတ်သိလေသော် အလုံးစုံကို မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေပြန်၏။ မင်းကြီးလည်း ရှေးနည်းအတူ သေနကအမတ်ကြီးကို တိုင်ပင်၍ သေနကအမတ်ကြီး ဖျက်ပြန်လေသော် စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်သဖြင့် “စူးစမ်းဦးလော့” ဟု စေတော်မူလိုက်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(င) သားတရားစီရင်ခန်း

တစ်နေ့သ၌ မိန်းမတစ်ယောက်သည် မိမိသားငယ်ကို ပိုက်ချီလျက် ရေချိုးအံ့သောငှာ မဟောသဓာသုခမိန် စီရင်သော ရေကန်သို့ လာလတ်၍ ထိုရေကန်၌ သားငယ်ကို ရေချိုးပြီးသော် မိမိ (မျက်နှာသစ်အံ့သောငှာ) သားငယ်ကို အဝတ်ပေါ်၌ သိပ်ထားပြီးလျှင် (ရေကန်သို့) ဆင်းသက်လေ၏။ ထိုအခါ ဘီလူးမ တစ်ယောက်သည် ထိုသူငယ်ကို မြင်လျှင် စားချင်သောစိတ် ရှိသဖြင့် မိန်းမအသွင် ဖန်ဆင်းလျက် လာလတ်၍ “အဆွေမ ဤသူငယ်သည် ချစ်ဖွယ် သနားဖွယ်ရှိ၏။ သင့်သားပေလော့” ဟု မေး၏။ သူငယ်အမိလည်း “အဆွေမ ကျွန်ုပ်သားပင်တည်း” ဟု ဆိုလတ်သော် ဘီလူးမသည် “ထိုသူငယ်ကို ချီ၍ နို့တိုက်စမ်းပါရစေ” ဟု ဆို၏။ သူငယ်အမိလည်း သဘောရိုးထင်၍ “တိုက်ပါတော့” ဟု ဆိုလတ်သော် ဘီလူးမသည် သူငယ်ကိုပိုက်လျက် နို့တိုက်ယောင်ဟန် အတန်ငယ်

ရွှင်စေ၍ ဆောင်ယူပြေးလေ၏။ သူငယ်အမိလည်း “သင် ငါ့သားကို ယူ၍ အဘယ်သို့ သွားမည်နည်း” ဟု လိုက်လျက် ဘီလူးမကို ကိုင်ဆွဲ၏။ ဘီလူးမသည်လည်း “သင့်သား အဘယ်မှာရှိသနည်း၊ ဤသူငယ်ကား ငါ့သားတည်း” ဟု ဆို၏။ ဤသို့ ငြင်းခုံလျက် ဘုရားလောင်း ကစားရာ ဇရပ်တံခါးဝသို့ ရောက်ကြလေ၏။

ဘုရားလောင်းသုခမိန်သည် ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် မေးမြန်းပြီး လျှင် ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်ကို ခေါ်စေ၍ ရောက်သောအခါ “သင်တို့ အဘယ်ကြောင့် ခိုက်ရန်ဖြစ်ကြသနည်း” ဟု မေး၏။ ဘီလူးမသည် “အရှင်သား ကျွန်ုပ်သားကို ကျွန်ုပ်ရင်၌ ပိုက်ချီ၍ အလိုအလျောက် ခရီးသွား ပါသည်၊ ဤမိန်းမသည် ကျွန်ုပ်ကိုမျှ မသိမကျွမ်းဘဲလျက် သူ့သားကို ယူဘိ သည်ဟု ယိုးစွပ်ခဲ့သည်” ဟု ဆို၏။ သူငယ်အမိကလည်း “အရှင်သား ထိုသို့မဟုတ်ပါ” ဟု ဆို၍ အလုံးစုံ ဟုတ်တိုင်း ပြန်ကြားလေ၏။ ဘုရား လောင်းသည် စကားနှစ်ရပ်ကို ကြားပြီး၍ ထိုမိန်းမတို့ အမှုအရာ လက္ခဏာ ကို ဆင်ခြင်လတ်သော် “ဤမိန်းမကား မျက်တောင် လည်း မခတ်။ မျက်ထောင့်လည်း နီ၏။ ရဲလည်း ရဲရင့်၏။ ဘီလူးမတည်း။ ဤမိန်းမကား သူငယ်၏ အမိတည်း” ဟု အဟုတ်အမှန် သိပြီး၍ “သင်တို့ ငါ့အဆုံးအဖြတ် ၌ တည်ကြံအံ့လော” ဟု မေး၏။ “အရှင်သား တည်ပါမည်” ဟု နှစ်ဦးလုံး ဝန်ခံကြလျှင် မဟောသောသုခမိန်သည် မြေ၌ စည်းသားပြီးသော် စည်းပေါ်၌ ထိုသူငယ်ကို သိပ်ထား၍ ဘီလူးမကို သူငယ်၏ လက်တို့၌ သူငယ်၏ အမိကို ခြေတို့၌ ကိုင်စေပြီးလျှင် “သင်တို့နှစ်ယောက် လူကြကုန်၊ လူနိုင်သည့်သူ သားရှင်ဖြစ်စေ” ဟု ဆို၏။ ထိုမိန်းမနှစ်ယောက်တို့လည်း ဘုရားလောင်းဆိုတိုင်း လူကြလတ်သော် သူငယ်သည် အလွန် နာကျင် သည်ဖြစ်၍ သည်းစွာ ငိုလတ်လျှင် အမိသည် မိမိနှလုံး ကွဲအံ့သကဲ့သို့ ပြင်းစွာ ပင်ပန်းသည်ဖြစ်၍ သူငယ်ခြေမ လက်ကို လွှတ်ပြီးလျှင် ရပ်လျက် ညှိုးငယ်စွာ နေ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာစာဘာသာ

ထိုအခါ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ပရိသတ်အပေါင်းတို့အား
 “အချင်းတို့ သူငယ်တို့ကို မိခင်သည် သာ၍ ချစ်သလော၊ အမိမဟုတ်သော
 သူသည် သာ၍ ချစ်သလော” ဟု မေး၏။ လူအပေါင်းတို့သည် “အရှင်သား
 အမိသည်သာလျှင် သားတို့၌ လွန်စွာချစ်၏” ဟု ဆိုကြလတ်သော် ဘုရား
 လောင်းသည် “အချင်းတို့ ယခု သူငယ်ကို လှူယူနိုင်သော မိန်းမသည်
 ထိုသူငယ်၏ မိခင်လော၊ သင်တို့ အသို့ ထင်ကြကုန်သနည်း” ဟုမေး၏။
 ပရိသတ်တို့သည် “အရှင်သား သူငယ်၏ နာကျင်ခြင်းဖြင့် သည်းမခံနိုင်၍
 လွှတ်လိုက်သော မိန်းမသည်သာ သူငယ်၏ မိခင်ဖြစ်မည် ကျွန်ုပ်တို့
 ထင်သည်” ဟု ဆိုကြကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် “အချင်းတို့ ထိုသူငယ်ကို
 ခိုးယူသော မိန်းမကို သင်တို့ သိကြကုန်၏လော” ဟု မေး၏။ “အရှင်သား
 ကျွန်ုပ်တို့ မသိကုန်” ဟု ဆိုကြလတ်သော် “အချင်းတို့ ဤမိန်းမကား
 လူမတုတ်၊ ဘီလူးမတည်း။ ဤသူငယ်ကို စားလို၍ ခိုးယူသည်” ဟု ဘုရား
 လောင်းဆို၏။ ပရိသတ်တို့လည်း “အရှင်သား အဘယ်ကြောင့် သိသနည်း”
 ဟု မေးကြလတ်လျှင် “အချင်းတို့ သားခိုးမကို သင်တို့ ရှုလော့၊ မျက်တောင်
 လည်း မခတ်၊ မျက်ထောင့်လည်း နီ၏။ သူငယ်၌ သနားချစ်ခင်ခြင်းလည်း
 အလျှင်းမရှိ၊ ထိုသို့သောအကြောင်းတို့ကြောင့် ဘီလူးမဟု သိရသတည်း”
 ဟု ဆို၏။ ဤသို့ ပရိသတ်တို့နှင့် ပြောဆိုပြီးလျှင် မဟောသဓာသုခမိန်သည်
 ဘီလူးမကို “သင်အဘယ်သူနည်း၊ မှန်တိုင်းပြောလော့” ဟု မေး၏။ ဘီလူးမ
 သည် “အရှင်သား အကျွန်ုပ် ဘီလူးမပင် မှန်ပေ၏” ဟု ဝန်ခံလတ်သော်
 “အဘယ်ကြောင့် ဤသူငယ်ကို သင်ဖမ်းသနည်း” ဟုမေး၏။ ဘီလူးမလည်း
 “အရှင်သား ဤသူငယ်ကို အကျွန်ုပ် စားလို၍ ဖမ်းသည်” ဟု ဆိုလတ်လျှင်
 ဘုရားလောင်းသည် “ဟယ် ဘီလူးမ သင်သည် ရှေးသံသရာ က မလိုမ္မာ
 မှီစွာသောအလျောက် သူ့အသက်တို့ သတ်ခြင်း အစရှိသော မကောင်း

၁၂၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မှုကို ပြုကျင့်မိသောကြောင့် ယုတ်မာစွာသော ဤဘီလူး ဘုတ် ပြိတ္တာမျိုး၌ ဖြစ်ရလျက် ထိတ်လန့်ခြင်းကိုမျှ မရ။ ယခုတဖန် မကောင်းမှုကို ပြုကျင့် ပြန်သည်ကား သင်၏ အမိုက်သည် အလွန် အံ့ဩဖွယ် ရှိပေစွ” ဟု ဆိုပြီးလျှင် ဘီလူးမအား “နောင် ဤကဲ့သို့ မကောင်းမှုကို (မပြုလေနှင့်)” ဟု ငါးပါးသီလ၌ တည်စေလျက် လွှတ်လိုက်၏။

သူငယ်အမိလည်း “အရှင်သား အကျွန်ုပ်မွေးသော အသက်သည် ဤသူငယ်တွင် မရှိပြီ၊ အရှင်သားပေးသော အသက်သာ ရှိတော့သည်” ဟု ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ခိုးမွမ်းပြီးလျှင် “အရှင်သားသည် အာယုကပ်ပတ်လုံး အသက်တော်ရှည်စေသတည်း” ဟု ဆုတောင်း ဆုယူပြုလျက် သားငယ်ကို ပိုက်ချီ၍ မိမိအိမ်သို့ သွားလေ၏။

ဤသို့သောအခြင်းအရာကို လျှောက်စာတင်၍ အမတ်သည် မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေပြန်၏။ ဝိဒေသဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း ရှေးနည်းအတူလျှင် သေနကအမတ်ကြီးနှင့် တိုင်ပင်၍ သေနကအမတ်ကြီး ဟန့်တားပြန်လျှင် စိတ်လှစ်လျူဖြစ်ပြန်သဖြင့် “စူးစမ်းလေဦး” ဟု အမတ် ထံသို့ လေလိုက်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း)

၇။ မဟောသဓာဗြဿနာဗြေခန်း

(က) ရှားလှံတံ ဗြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

တစ်နေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “မဟောသဓာကို(စမ်းအံ့)” ဟု ရှားနှစ်တစ်ခုကို ယူစေ၍ တစ်ထွာမျှလောက် ဖြတ်ပြီးလျှင် ပန်းပွတ် သမားတို့ကို အလုံးစုံညီစွာ ပွတ်ခံစေပြီးသော် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈိကရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူသည်။ ဤရှားတုတ်ကို အရင်းအဖျား မရှည်က ဖြစ်သည်ဟု အတိတ်အမှန် သိကြစေ။ ဤရှားတုတ်၏

အရင်းအဖျားကို မသိကုန်သောသူတို့အား ဒဏ်တစ်ထောင် ခတ်မည်” ဟု ရာဇသံစကားနှင့် ရှားလုံတံကို ပါဏိနယဝမဇ္ဈဂုံးသို့ ပို့စေ၏။

ပါဏိနယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့သည် စည်းဝေးရုံးစု၍ ရှုကြည့်ဆင်ခြင် လတ်သော် ထိုရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို တစ်ယောက်သောသူမျှ မသိနိုင်ကြသည်ဖြစ်၍ ရွာသားအပေါင်းတို့သည် “အချင်းတို့ ငါတို့သည် ဤရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို မသိနိုင်ကြသည်ဖြစ်၍ ထိုအကြောင်းကို မင်းကြီးအား လျှောက်လျှင်လည်း တစ်ယောက်တစ်ထောင်စီ မှန်မှန် ရာဇဒဏ်ခံကြရတော့မည်။ အဘယ်သို့ ကြံကြမည်နည်း” ဟု တိုင်ပင် ကြသော် “သီရိဝဗ္ဗနရှင် သူဌေးသား မဟောသဓာသုခမိန်သည် ခုနစ်ကြိမ် ခုနစ်ခါ ခဲခက်စွာသောတရားကို ကစားရင်းပင် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ သူငယ် ပင် ဖြစ်သည်ဟု မလောက်မလေး ပြုသာမည် မဟုတ်၊ ပညာသာလျှင် ပဓာနဖြစ်ချေသည်။ ဤရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို သူဌေးသား သိကောင်းရာ၏” ဟု ပြောဆိုကြ၏။

ထိုအခါ သီရိဝဗ္ဗနသူဌေးကြီးသည် “ကောင်းပြီ၊ ငါ့သားအား မေးစမ်းအံ့” ဟု ဆို၍ ကစားရာဇရပ်သို့ သွားပြီးလျှင် မိမိသားတော် ဘုရားလောင်းကို ခေါ်၍ မင်းကြီး၏ ရာဇသံနှင့် ရှားလုံတံအကြောင်းကို ပြောဆိုပြီးသော် “ချစ်သား . . . ငါတို့သည် ရှားလုံတံ၏ အရင်းအဖျားကို မသိနိုင်ကုန်။ ချစ်သား သိနိုင်ပါမည်လော” ဟု မေး၏။ ခမည်းတော် သူဌေးကြီးစကားကို ကြားလျှင် ဘုရားလောင်းသည် ဤသို့ ကြံ၏။ “မင်းကြီးအား ဤရှားလုံတံ တထွာမျှလောက်ကို အရင်းအဖျား သိရုံဖြင့် အဘယ် အသုံးဝင်အံ့နည်း။ ငါ့အား ပညာဇမ်းစေလွှတ်သည်သာ ဖြစ်မည်” ဟု ကြံပြီးလျှင် “ဖခင် ရှားလုံတံကို ဆောင်ယူခဲ့လော့။ အကျွန်ုပ် အရင်း အဖျားကို သိလတ္တံ့” ဟု ဆို၍ ရှားလုံတံကို ဆောင်ယူစေပြီးသော် ဘုရားလောင်းသည် လက်ဖြင့် ရှားလုံတံ၏ အလယ်၌ ကိုင်၍ ချီကာမျှ ဖြင့် “ဤကားအရင်း၊ ဤကားအဖျားဖြစ်သည်” ဟု သိငြားသော်လည်း လူများအား ထင်ရှားစေခြင်းငှာ ရေခွက်တစ်ခုကို ဆောင်ယူစေပြီးလျှင်

၁၃၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ရှားလှဲတံ၏ အင်္ဂါသတ်တည်တည်၌ ချည်ကြီးဖြင့်ချည်၍ ကြိုးစွန်းက ကိုင်လျက် ရေးပြင်၌ တင်ကာထား၏။ ထိုအခါ အရင်းသည် လေးသော ကြောင့် ရှေးဦးစွာ နှစ်၏။ ထိုသို့ ရေ၌ချ၍ သိပြီးသော် မဟောသော သုခမိန်သည် “ပရိသတ်အပေါင်းတို့ သစ်ပင်တို့၌ အရင်းနှင့်အဖျားသည် အဘယ်မှာ လေးမည်နည်း” ဟု မေး၏။ လူအပေါင်းတို့လည်း “သုခမိန် အရင်းသာလျှင် လေး၏” ဟု ဆိုကြလတ်သော် ဘုရားလောင်းသည် “ပရိသတ်အပေါင်းတို့ ထိုသို့တပြီးကား ဤရှားလှဲတံကို ရှေးဦးစွာ ရေ၌ နှစ်ရာကို အရင်း၊ နောက်မှနှစ်ရာကို အဖျားဟု မှတ်သား၍ မင်းကြီးအား ဆက်လေလော့” ဟု ဆို၏။ လူအပေါင်းတို့သည်လည်း ဘုရားလောင်းဆို တိုင်း မှတ်သားဆက်စေ၏။

ဝိဒေသဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “ဤအကြောင်းကို အဘယ်သူ သိသနည်း” ဟု မေး၏။ “သီရိဝဇ္ဇနသူဌေး၏သား မဟောသောသုခမိန် သိပါသည်” ဟု လျှောက်သဖြင့် ကြားလတ်သော် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်ကြီးသည်လည်း “အရှင်မင်းကြီး ငွေတော်မူဦးလော့။ အထူးအခြား တစ်ပါးသော ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းသပ် ဖွယ် ရှိသေးသည်” ဟု လျှောက်၍ မင်းကြီးငွေပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရား လောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(၁) စမ္ဘုပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

တစ်နေ့သ၌ မြွေဖို၊ မြွေမ နှစ်ခုကို ဖမ်းစေပြီးသော် မင်းကြီးသည် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိသည်” ဟု ငါကြားသိတော်မူရသည်။ ဤမြွေနှစ်ခုကို “ဤကား မြွေဖို ဖြစ်သည်။ ဤကား မြွေမဖြစ်သည်” ဟု အတပ်အမှန်လျှောက်ဆိုကြရမည်။ အတပ်အမှန် မသိကုန်သောသူတို့အား ဒဏ်တစ်ထောင် သင့်စေ ဟု ရာဇသံနှင့်တကွ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ပို့စေ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာပြန်မာစာဘာသာ

၁၃၁

ရွာသူရွာသားအပေါင်းတို့လည်း ရှေးနည်းအတူ မိမိတို့ပညာဖြင့်
မသိနိုင်ကုန်လတ်သော် မဟောသဓာသုခမိန့်ကို မေးမြန်းကြကုန်၏။
မဟောသဓာသုခမိန့်သည် ထိုမြွေနှစ်ခုကိုမြင်လျှင် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကို
ရသော အရှင်တို့၏ မြင်ခြင်းကဲ့သို့ ပိတ်ဆို့ခြင်းကင်းသော ပညာအစွမ်းဖြင့်
“ဤမြွေကား ဦးခေါင်းလည်းကြီး၏၊ အမြီးလည်းဖွံ့၏၊ မျက်စိလည်း
ကျယ်၏၊ လည်ရေးလည်းစပ်၏၊ ဤသို့သောအခြင်းအရာရှိသောကြောင့်
မြွေဖိုတည်း။ ဤမြွေကား ဦးခေါင်းလည်းငယ်၏၊ အမြီးလည်းသွယ်၏၊
မျက်စိလည်းကျဉ်း၏၊ လည်ရေးလည်းမစပ်၊ ဤသို့သော အခြင်းအရာ
ရှိသောကြောင့် မြွေမတည်း” ဟု အတတ်အမှန်သိပြီးသော် “ဤကားမြွေဖို၊
ဤကားမြွေမဟု သင်တို့မှတ်သား၍ မင်းကြီးအား ပို့ဆက်လေလော့” ဟု
ဆို၏။ ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း မဟောသဓာ ဆိုတိုင်းပင်လျှင် မြွေဖို
မြွေမ မှတ်သား၍ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးအား ပို့ဆက်လေ၏။

မင်းကြီးလည်း “ဤမြွေနှစ်ခုကို အဖို အမ ပြဆိုနိုင်သည်ကား
ဘယ်သူ့ပညာနည်း” ဟု မေး၏။ ရွာသားတို့လည်း “သူဌေးသား
မဟောသဓာ၏ ပညာသာ ဖြစ်ပါသည်” ဟု လျှောက်ကြားကုန်လတ်သော်
ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးကိုခေါ်၍ ရှေးနည်းဖြင့်
တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်ကြီးသည်လည်း “အရှင်မင်းကြီး . . . ဤမျှ
သော ပြဿနာသည် ခဲခက်သေးသည်မဟုတ်၊ ထို့ထက်သာ၍ ခက်ခဲသော
ပြဿနာဖြင့် စုံစမ်းရန် ရှိပါသေးသည်၊ သည်းခံတော်မူဦးလော့” ဟု
လျှောက်၏။ မင်းကြီးလည်း အမတ်ကြီးသုခမိန့်စကားကို ကြားလျှင်
စိတ်လျစ်လျူဖြစ်ပြန်၍ ပြဿနာတစ်နည်း စီရင်စေပြန်၏။ (ဤလည်း
ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

၁၃၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(ဂ) ကြက်ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထိုမြွေပြဿနာကို မေးပြီးသည်၏နောက်တစ်နေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည် ဤသို့ စေလိုက်ပြန်၏။ “ပါမိနယဝမဇ္ဈဂ္ဂံရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသည်နှင့် လျော်စွာ ငါအလိုရှိတော်မူသည့် ထိပ်ပေါ်၌ လပို့ရောက်လျက် ခြေနှစ်ဘက်၌ ဦးချိုနှင့် ကိုယ်လုံးကျွတ်ဖြူစွာ အခါသုံးတန်တို့၌ အမှန်တွန်တတ်သော နွားဥသဘတစ်ခုကို ယခုအလျင်အမြန်ငါထံရောက်စေ။ မရောက်လျှင် ရာဇဇာဏ်တစ်ထောင် ခံကြရမည်” ဟု စေလိုက်၏။

ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း “ဦးခေါင်း၌ လပို့နေ၍ ခြေနှစ်ချောင်း၌ ဦးချိုရှိသောနွားကို တွေ့ဖူးမည်ကား ထား၍ ကြားမျှ မကြားဖူးလျက် အထူးငါတို့သိနိုင်တော့မည်မဟုတ်ရာ။ မဟောသဓာ၏ အရာသာတည်း” ဟု ဤအကြောင်းကို ဘုရားလောင်းအား ပြန်ကြားမေးမြန်းကြကုန်၏။ ဘုရားလောင်းသည် ထိုစကားကိုကြား၍ မဆုံးမီကပင် အလုံးစုံသော အနက်ကို ထက်လှစွာသောဉာဏ်ဖြင့် လျင်မြန်စွာ သိလျက် “သင်တို့ယခုမင်းကြီးစေတော်မူလိုက်သည်မှာ မင်းကြီးသည် သင်တို့ကို ကြက်ဖြူတစ်ဖ ဆက်စေတော်မူလိုသည်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူကား ကြက်သာလျှင် ခြေ၌အတက်၊ ထိပ်ထက်အမောက်၊ ရောက်သည်တထူးညဉ့်ဦးယာမ် သန်းခေါင်ယာမ် မိုးသောက်ယာမ် ဤသုံးတန်သောအခါကို မှန်စွာ မယုတ်မလွန်တွန်တတ်သည်ကို စွဲ၍ အခဲအခက် လျှို့ဝှက်သော အမိန့်တော်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကြက်ဖြူလှလှ တစ်ဖရှာ၍ သင်တို့ယခုပို့ဆက်ကြလေလော့” ဟု ဆို၏။ ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း ဘုရားလောင်းဆိုတိုင်း ကြက်ဖြူတစ်ဖကို ရှာ၍ မင်းကြီးအား ပို့ဆက်လေ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း ရှေးနည်းအတူမေး၍ ဘုရားလောင်း

ဖြေကြောင်း အတ္ထုပ္ပတ်ကို အတပ်အမှန်သိရပြီးသော် သေနကအမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်သုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး . . . ဤအရာလည်း ပညာမရှိလျှင် မသိနိုင်ရာ။ ဤအရာမျှကို သိတတ်သော ပညာရှိလည်း အများပင်ရှိရာသည်။ ပညာကျေးဇူး ထူးသည် မယူလောက်သေး။ နောက်ကိုတစ်သွယ် စီမံ၍ စုံစမ်းရန်ပြဿနာ ရှိပါသေးသည်။ သည်းခံတော်မူဦးလော့”ဟု လျှောက်၍ မင်းကြီးငုံနေပြန်သဖြင့် တဖန် ပြဿနာကို စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ဃ) ပတ္တမြားပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထိုဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၌ ဘုရားလောင်းကုသမင်း ဖြစ်တော်မူသောအခါ သိကြားမင်းပေးအပ်သော ပတ္တမြားသည် ထီးနန်းလဲဖောက်သော်လည်း မပျောက်မပျက် အဆက်ဆက်မင်းတို့ သုံးဆောင်ရာဖြစ်၍ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းလက်ထက်တိုင်ရှိ၏။ ထိုပတ္တမြားသည် ကြိုးထားရာ အပေါက်အကောက်ရှစ်ပါးရှိသည်ဖြစ်၍ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းလက်ထက် အထက်က ကြိုးဟောင်းပြတ်သဖြင့် (ကြိုးဟောင်းကို နုတ်ပစ်၍ ကြိုးသစ် တပ်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်) ကြိုးတပ်၍ မသုံးမဆောင်ရဖြစ်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုပတ္တမြားကို ပြဿနာပြု၍ မဟောသဓာသုခမိန်ကို စုံစမ်းလိုသောကြောင့် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသည်နှင့်အညီ ဤပတ္တမြား၌ ကြိုးဟောင်းစကို နုတ်ပစ်၍ ကြိုးသစ်တပ်ကြရမည်။ ကြိုးသစ်မတပ်နိုင်လျှင် ရာဇဇာဏ်တစ်ထောင်သင့်စေ”ဟု ရာဇသံနှင့် ပတ္တမြားကို ပါစိနယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ပို့စေ၏။

ရွာသူ ရွာသားအပေါင်းတို့သည် “ထိုပတ္တမြား၌ ကြိုးဟောင်းကို မည်သို့ နုတ်ရမည်၊ ကြိုးသစ်ကိုကား မည်သို့တပ်ရမည်”ဟု မသိနိုင်ကြသဖြင့် ရွေးနည်းအတူ မဟောသဓာသုခမိန်ကို မေးကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ထိုပတ္တမြားကို မြင်လျှင် “သင်တို့ မစိုးရိမ်ကြလင့်၊ ပျားရည်သာ ဆောင်ယူကြချေ”ဟု ဆို၍ ပျားရည်ကို ဆောင်ယူစေပြီးသော် ပတ္တမြား၌ အပေါက်ဝနှစ်ဘက်ကို သုတ်လိမ်းပြီးမှ နူးညံ့သိမ်မွေ့လှစွာသော (ကမ္မလာချည်ကို ကြိုးကျစ်ပြီးလျှင်) ထိုကမ္မလာကြိုးစ၌ ပျားရည်ဖြင့်သုတ်၍ ကမ္မလာကြိုးစကို ပတ္တမြားအပေါက်ဝ ကြိုးဟောင်းစ တစ်သက်နှင့်တော်လျက် စဉ်းငယ်သွင်း၍ထားပြီးသော် ပတ္တမြားဝတစ်ဘက်က (ပရွက်ကျဉ်နီ၊ ပိုးရွများကို) စားသောက်စေခြင်းငှာ ပရွက်ကျဉ်နီ ပိုးရွများတို့ နေရာလမ်းဝ၌ တော်လျက် ပတ္တမြားကိုထား၏။ ထိုအခါ ပရွက်ကျဉ်နီပိုးရွတို့သည် ပျားရည်အနံ့ဖြင့် ထွက်လာလျက် တစ်ဘက်သောပတ္တမြားဝ၌ ကြိုးဟောင်းစ ဆွေးဆွေးကို ထွေးရော၍ သုတ်ထားသော ပျားရည်ရမ္မတ်ဆော်နှိုးသဖြင့် ကြိုးနှင့်ပျားကို ခြားနားမထင် သူ့အလျင် ငါဦးအောင်သာ ကိုက်ခဲသောက်စားကာ ပတ္တမြားတွင်းသို့ ဝင်လျက် တစ်ဘက်က ကမ္မလာကြိုးသစ်စကို ကိုက်ငင်၍ ဝင်ခဲ့သော အပေါက်ကို နောက်ဆုတ်ဆောင်ယူထွက်ကုန်၏။ ဤသို့ အကောက်ရှစ်ပါးနှင့် ပတ္တမြားမျက်မြတ်ကို ကြိုးတပ်၍ ပြီးသော် မဟောသဓာသုခမိန်သည် ရွာသား အပေါင်းတို့အား “ဤပတ္တမြား၌ ကြိုးဟောင်းကို နုတ်ပစ်၍ ကြိုးသစ်တပ်ခြင်းသည် သူဌေးသားမဟောသဓာပညာ ဖြစ်သည်ဟု လျှောက်ထား၍ မင်းကြီးအား ဆက်လေလော့”ဟု ဆို၏။ ရွာသားအပေါင်းသည်လည်း ဘုရားလောင်း ဆိုတိုင်းပင်လျှင် မင်းကြီးအား လျှောက်ထား၍ ပတ္တမြားကို ပို့ဆက်ကုန်၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ပတ္တမြား၌ ကြိုးနုတ်၊ ကြိုးသွင်း အခြင်းအရာ ပညာဂုဏ်သတ္တိကို ကြားသိရလျှင် အလွန်နှစ်သက်သဖြင့် သေနာ

အမတ်ကြီးကိုခေါ်၍ တိုင်ပင်မြဲ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ် သုခမိန်လည်း “အရှင်မင်းကြီး ဤမျှဖြင့် မဆောင်ယူသင့်သေး၊ ပညာစမ်းရန် ရှိပါသေးသည်။ ငုံတော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်သဖြင့် မင်းကြီး ငုံနေပြန်၍ တဖန် ပြဿနာတစ်နည်း စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(၁) သားဖွားပြဿနာဖြင့် ပညာခမ်းခန်း

ထိုပတ္တမြားကို ကြိုးတပ်စေပြီးသည့်နောက် တနေ့သ၌ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး၏ တစ်ခုသော မင်္ဂလာနွားလားကို သားရှိသော ဝမ်းကဲ့သို့ ရမ်းရမ်းမို့အောင် ဝဲပြုတ်ကိုသာ အခါခါတိုက်ကျွေး၍ နေ့ရက်စေ့ပြီး ဖွားလုနီးသော နွားမကဲ့သို့ ရှိစေပြီးသော် ဦးချိုနှစ်ဘက်ကိုလည်း သန့်သက်စွာ ပွတ်ဆေး၍ ဆီဖြင့် သုတ်လိမ်းလျက် ကိုယ်ကိုလည်း နန္ဒင်းရည်ဖြင့် သုတ်လိမ်းပြီးလျှင် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါ ကြားသိတော်မူရသည်နှင့် လျော်ညီစွာ ငါ၏ မင်္ဂလာရှိသော ဤနွားလားဥသဘသည် ကိုယ်ဝန်ဆောင်၍ ယခုလစေ့ နေ့စေ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုနွားလားဥသဘကို သားဖွားစေပြီးလျှင် သားငယ်နှင့်တကွ ထိုနွားလားဥသဘကို ငါ့ထံသို့ ပို့ဆက်ရမည်။ ဆိုတိုင်းမပို့ဆက်ကြလျှင် ရာဇဒဏ်တစ်ထောင် သင့်စေ”ဟု ရာဇသံစကားနှင့် နွားလားဥသဘကို အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ပို့စေ၏။

ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း “ဤနွားလားကို သားဖွားစေရမည်” ဟူသည့် “ငါတို့အရောမဟုတ်၊ မဟောသဓာသုခမိန်၏ အရာသတည်း” ဟု မဟောသဓာသုခမိန်ကို “အဘယ်သို့ ပြုရအံ့နည်း” ဟု နွားလားကို ပြ၍ မေးကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် မင်းမိန့်စကားနှင့် နွားလားကိုမြင်လျှင် သဘောလက္ခဏာ အလုံးစုံကို သိ၍ “ဤပြဿနာကို ဝိဘဇ္ဇဗျာကရဏဖြင့် မေးတုံ့မေး၍ ဖြေခြင်းငှာ ထိုက်၏” ဟု ကြံပြီးသော် “ရွာသားအပေါင်းတို့ သင်တို့သည် မင်းကြီးနှင့် အကျွမ်းဝင်သည်ဖြစ်၍

၇x၇၀

၁၃၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ရဲရင့်စွာ မင်းကြီးအား မကြောက်မရွံ့ လျှောက်ထားဝံ့သောသူကို ရဲနိုင်ပါမည်လော” ဟု မေး၏။ ရွာသားတို့လည်း “သုခမိန် . . . မင်းကြီးအား လျှောက်ထားဝံ့သောသူကို ရလွယ်ပါ၏” ဟု ဆိုကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် “ကောင်းပြီ၊ ထိုသူကိုရလျှင် သင်တို့မစိုးရိမ်လင့်” ဟု ဆို၍ မင်းကြီးအား လျှောက်ထားဝံ့သောသူကို ခေါ်စေ၍ ထိုသူရောက်လျှင် မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစိမ့်သောငှာ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ဤသို့ မှာထား၏။ “အချင်းယောက်ျား ငါမှာထားအံ့။ သင်သည် ဆံပင်ဖြန့်ထားဖားလျားချလျက် ထိပ်ထက် လက်တင် ရင်အုံခတ်တီး ရှိုက်ကြီးတင်ပင်ပန်းစွာ ဤရွာမှ မင်းကြီး နန်းတော်အရှေ့ တံခါးဝတိုင် ငိုမြည်တမ်း၍ သွားလော့။ မင်းကြီးမှတစ်ပါး မေးငြားသော်လည်း မည်သို့မျှ မပြန်မကြားနှင့်။ မင်းကြီးနား ကြားတော်မူ၍ အမေးတော်ရှိမှ ဤသို့ လျှောက်လေ။

“ကြီးမြတ်တော်မူလှသော ဘုန်းတော်ဖြင့် ကျွန်တော်မျိုးတို့၏ ချမ်းသာကို ပေးတော်မူတတ်သော အရှင်မင်းကြီး ကျွန်ုပ်အား သနားကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူပါ။ အကျွန်ုပ်၏ အဖသည် လောက၌ ယောက်ျားသားမွေးဖူးသည် မရှိဖူးလျက် အထူးအခြား သားဖွားမည်ပြုလျက် မဖွားနိုင်၍ ယနေ့ ခုနစ်ရက်တိတိရှိခဲ့ပြီ။ အကျွန်ုပ်အား သနားတော်မူသဖြင့် အကျွန်ုပ်အဖ သားဖွားခြင်းအကြောင်းကို အရှင်မင်းကြီး ဖန်ဆင်း စီရင်တော်မူပါလော့” ဟု မကြောက်မရွံ့ လျှောက်လေလော့။ ထိုသို့တင်လျှောက်ထားသဖြင့် မင်းကြီးသည် “အချင်းယောက်ျား သင်အဘယ်သို့ မြည်တမ်းသနည်း။ ရှာသလော။ အဘယ်သို့လျှင် ယောက်ျားစင်စစ်ဖြစ်လျက် သားဖွားအံ့နည်း” ဟုဆိုလျှင် “အရှင်မင်းကြီး . . . ထိုသို့ အမိန့်တော်ရှိတိုင်း ယောက်ျား သားဖွားရိုးမဟုတ်ခဲ့သော် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့သည် မင်္ဂလာနွားလားကို သားဖွားစေခြင်းငှာ အဘယ်သို့ တတ်နိုင်ရှာလိမ့်မည်နည်းဟု လျှောက်ထားလေ” ဟု ဆို၏။ ထိုယောက်ျားလည်း ဤသို့ မဟောသဓာသုခမိန် မှာတိုင်း အလုံးစုံကို ပြု၏။

ထိုစကားကိုကြားလျှင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “အချင်း
 ယောက်ျား ဤပြဿနာတို့ကို အဘယ်သူ စီရင်သနည်း” ဟု မေး၏။ ထို
 ယောက်ျားလည်း “အရှင်မင်းကြီး . . . သူဌေးသား မဟောသော စီရင်ပါ
 သည်” ဟု လျှောက်လျှင် ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် အလွန်နှစ်သက်ခြင်း
 ရှိသဖြင့် ရှေးနည်းအတူ သေနကအမတ်ကို တိုင်ပင်ပြန်လတ်သော် သေန
 ကအမတ်သည် “အရှင်မင်းကြီး စုံစမ်းရန်ပြဿနာ ရှိပါသေးသည်၊ ငဲ့နေ
 တော်မူဦးလော့” ဟု လျှောက်၍ မင်းကြီး ငဲ့လင့်တော်မူသဖြင့် ပြဿနာ
 တစ်နည်းကို စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာ
 တစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ခ) ထမင်းပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထိုသားဖွား ပြဿနာ မေးပြီးသည်၏ နောက်တစ်နေ့သ၌
 ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈရုံး ရွာသားတို့ ပညာရှိကြောင်း
 ကို ငါကြားသိတော်မူသည်နှင့်အညီ ဆန်လည်းမဟုတ်၊ ရေလည်းမဟုတ်၊
 ထမင်းအိုးလည်းမဟုတ်၊ ခုံလောက်လည်း မဟုတ်၊ မီးလည်းမဟုတ်၊ ထင်
 လည်းမဟုတ်၊ မိန်းမ ယောက်ျားလည်း မဟုတ်သည်တို့ဖြင့် ထမင်းချဉ်ချက်
 ၍ လမ်းမဟုတ်သည်ဖြင့် ပို့ဆက်ရမည်။ ဤအင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော
 ထမင်းချဉ် မရောက်လျှင် ရာဇဒဏ်တစ်ထောင်သင့်စေ” ဟု နေလိုက်၏။

ရွာသားအပေါင်းတို့သည် မကြံနိုင်ကုန်သည်ဖြစ်၍ မဟောသော
 သုခမိန်ကိုသာလျှင် မေးကြကုန်၏။ မဟောသောသုခမိန်လည်း ထိုစကား
 ကို ကြားလျှင် - သင်တို့ မစိုးရိမ်ကြလင့်။ ဆန်မဟုတ်ဆိုသောကြောင့်
 ဆန်ကွဲကိုယူချေ။ ရေမဟုတ်ဆိုသောကြောင့် (ဆီးနှင်းရည်ကို) ယူချေ။
 ထမင်းအိုးမဟုတ်ဟု ဆိုသောကြောင့် ထမင်း ဟင်း မချက်ရသေးသော

၁၃၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

အိုးသစ်ကိုယူချေ။ ခုံလောက်မဟုတ်ဟု ဆိုသောကြောင့် သစ်သားစိမ်း သုံးချောင်းကိုယူ၍ သုံးခုဆိုင်နှက်။ မီးမဟုတ်ဆိုသောကြောင့် တစ်ပါးမီး မှာ မညီဘဲ ပွတ်မီးကိုယူချေ။ ထင်းမဟုတ်ဆိုသောကြောင့် သစ်ရွက်ခြောက် ကို ယူချေ။ ဤသို့ဆိုတိုင်း ယူစေ၍ စီရင်ခင်းကျင်းလျက် ချဉ်သောအရသာ အတန်ငယ်ရော၍ ထမင်းချဉ်ချက်စေပြီးသော် အိုးသစ်၌ထည့်ပြီးမှ “အင်္ဂါ ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ထမင်းချဉ်တော်” ဟု တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ပြီးလျှင် မိန်းမ ယောက်ျားမဟုတ် ဟူသောကြောင့် နပုံသကပဏ္ဍုက်ကို ရွက်စေလျက် လမ်းခရီးမဟုတ်ဟူသောကြောင့် ခရီးလမ်းမကို မသွားစေဘဲ အိမ်ကြားဝင်း နား ခြေဖြင့်သွားလောက်သော ခြေကြောင်းခရီးဖြင့်သာ သွားစေ၍ မင်းကြီး အား ပို့ဆက်စေ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်ပင်းကြီးလည်း “ဤပြဿနာကို ဘယ်သူဖြေ စီရင် သနည်း” ဟု မေး၍ “မဟောသဓာသုခမိန် ဖြေစီရင်ပါသည်” ဟု လျှောက် လျှင် အလွန်နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ရှေးနည်းအတူ သေနကသုခမိန် အမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်လည်း “အရှင် မင်းကြီး . . . သည်းခံတော်မူဦးပေ” ဟု လျှောက်၍ ပြဿနာတစ်နည်း ကို စီရင်ပြန်၏။ (ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ် ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(ဆ) ရေကန်ပြဿနာဖြင့် ပညာစမ်းခန်း

တစ်နေ့သ၌ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “အရှေ့ယဝမဇ္ဈရုံးရွာသား တို့ ပညာရှိကြောင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသည်နှင့်အညီ ယခု ရေကစား တော်မူလိုသောကြောင့် ကြာမျိုးငါးပါးတို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ရေကန် တစ်ခုကို ယခုပို့ဆက်ကြရမည်။ မပို့ဆက်နိုင်လျှင် ဒဏ်တစ်ထောင်သင့် စေ” ဟု စေလိုက်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၁၃၉

ရွာသားအပေါင်းတို့လည်း မကြုံနိုင်ကြသဖြင့် မဟောသဓာကိုသာ
မေးကြကုန်၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် ထိုစကားကို ကြားလျှင် “ဤ
အရာလည်း ပြဿနာ တုံ့ပြန်ခြင်းငှာ ထိုက်၏” ဟု သိပြီးသော် “အချင်းတို့
မစိုးရိမ်ကြလင့်။ စကားအရာ လိမ္မာရဲရင့်သော လူနှစ်ယောက် သုံးယောက်
တို့ကို ခေါ်ချေ” ဟု စေ၍ ခေါ်ပြီးလျှင် “သင်တို့ ငါမှာ အံ့သော စကားကို
နားရွက်ကြကုန်။ သင်တို့သည် မျက်စိများနီအောင် ရေကစားပြီးလျှင် ဆံပင်
အဝတ် စွတ်စွတ်စိုစို ကိုယ်၌အလိမ်းလိမ်း၊ လူးကပ်သော ရွှံ့၊ ညွန်၊ လွန်ကြီး၊
လှံတံတုတ်၊ အုတ်၊ ကျောက်ခဲ စွဲကုန်လျက် နန်းတော်အရှေ့ မျက်နှာတံခါးဝ
သို့ ရှေ့ရှုသွားပြီးသော် တံခါးဝ၌ ရပ်နေ၍ အတွင်းတော်မြဲ မင်းများကို
“အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံး ရွာသားတို့က အသနားတော်ခံ နန်းတော်တံခါးဝသို့
ရောက်ကြောင်းနှင့်” မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေပြီးမှ မင်းကြီးက “ဝင်စေ”
အမိန့်တော်ပြန်လျှင် အလျင်လိုဟန်နှင့် ဝင်၍ အရှင်မင်းကြီးအား ဤသို့
လျှောက်ထားကြလေ။ “ဘုန်းတော်ကြီးလှသော အရှင်မင်းကြီး အရှေ့ယဝ
မဇ္ဈဂုံး ရွာသားတို့က ရေကန်ဆက်ပို့ရမည် အမိန့်တော်မြတ် ရောက်၍
အရှင်မင်းကြီးနှင့် ထိုက်တန်သော ရေကန်တစ်ခုကို တောအရပ်၌ ရှာဖွေ
လိုက်လံဖမ်းဆီးလျက် မထွက်မပြေးသာအောင် ခိုင်ခံ့စွာသော လွန်ကြီးတို့
ဖြင့် စည်းနှောင်ချည်တုပ်ပြီးလျှင် ဆွဲငင်ဆောင်ယူ၍ မြို့တော်သို့ အပို့
အဆက် အကျွန်ုပ်တို့တစ်စု ယခုလာပါသည်တွင် ထိုရေကန်သည် လူသံ
မကြား၊ တောသားအရိုင်းဖြစ်သည်နှင့် အရှင်မြို့တော်၊ ကျုံးတော်၊ ပြအိုး၊
တန်ဆောင်း၊ သူရဲခိုးမုခ်တံခါး သွားလာမြူးရွှင်ကြသော လူသံ၊ ဆင်သံ၊ မြင်း
သံ၊ အတန်တန် အတည်တည် စည်ပင်လှသော မြို့အင်္ဂါကို တရံတစ်ခါ ဤ
နေ့မှတွေ့ကြရသည်ဖြစ်၍ ဆွေ့ဆွေ့ခန့် ထိတ်လန့် ကြောက်ရွံ့ခြင်းဖြင့် ငြင်းဆန်
ဖယ်ရှန်း၍ ကြိုးလွန်အားလုံးကို ဖြုန်းဖြုန်း ဖြတ်လျက် အလွတ်ထွက်ပြေး

သဖြင့် အကျွန်ုပ်တို့ ဤတုတ်၊ အုတ်၊ လှံတံ၊ ကျောက်ခဲဖြင့် ရိုက်ပုတ်ပစ်ခတ်၍ ကြပ်တည်းစွာချည်နှောင် ဆောင်ယူပါသော်လည်း အရိုင်းတောသားကို မတားမြစ်နိုင် ရှိပါသည်။ အကျွန်ုပ်တို့အား သနားတော်မူသဖြင့် လိမ္မာယဉ်ကျေးသော အရှင်မင်းကြီး ရေကန်တော်ဟောင်းနှင့် တွဲယှဉ်၍ ဆောင်ယူရပါမှ မြို့ဇော်သို့ ထိုရေကန် ရောက်နိုင်ပါမည်။ ရေကန်ဟောင်း သနားတော်မူပါ ” ဟု မင်းကြီးအား လျှောက်ထားကြလေ။

သင်တို့ စကားကို မင်းကြီးကြားလျှင် “အချင်းတို့ ငါသည် ထီးနန်းစိုးစံသည်လည်း ကြာပြီ။ တောအရပ်မှ ရေကန်ကို ဆောင်ယူရသည်ဟူ၍ မကြားစဖူး။ ရေကန်ရိုင်းကို ရေကန်ယဉ်နှင့် တွဲယှဉ်ဆောင်ယူရသည် ဟူ၍လည်း မရှိစဖူး။ သင်တို့ အဘယ့်ကြောင့် ဤစကားကို လျှောက်ထားကြသနည်း” ဟု မေးလတ္တံ့။ ထိုအခါ သင်တို့သည် “အရှင်မင်းကြီး အလိုတော်ရှိလျှင် ပြီးစေနိုင်လျက် ဘုန်းတော်ကြီးလှသော အရှင်မှ တော၌ ရေကန်ရိုင်းကို မဆောင်ယူနိုင်ခဲ့သော် ဘုန်းနည်းသော အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသား ကျွန်တော်မျိုးတို့သည် အဘယ်သို့ ရေကန်ကို ဆောင်ယူနိုင်ပါအံ့နည်း” ဟု မင်းကြီးအား သင်တို့ လျှောက်ထားလေဟု ဆို၏။ ထိုသူတို့လည်း မဟောသဓာသုခမိန် စီရင်တိုင်း အလုံးစုံကို ပြု၍ မင်းကြီးအား လျှောက်ထားကြ၏။

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် ထိုစကားကို ကြားလျှင် “ဤပြဿနာကို အဘယ်သူ ဖြေစီရင်သနည်း” ဟု မေး၍ မဟောသဓာသုခမိန် (ဖြေစီရင်ပါသည်) ဟု ကြားလတ်သော် ရှေးထက်အလွန် နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်သဖြင့် သေနကသုခမိန်ကိုခေါ်၍ ရှေးနည်းအတူ တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနကအမတ်ကြီးလည်း “အရှင်မင်းကြီး ငဲ့တော်မူဦး၊ အထူးအခြား တစ်ပါးသော ပြဿနာရှိပါသေးသည်” ဟု လျှောက်၍ ပြဿနာတစ်နည်းကို စီရင်ပြန်၏။

(ဤလည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။)

(၈) ဘုရားလောင်းထံ မင်းကြီးထွက်သွားခန်း

ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီး အကြိမ်ကြိမ် တားမြစ်သောစကားကို ကြားလျှင် ဤသို့ အကြံဖြစ်၏။ “မဟောသဓာ သတို့သားသည် ခုနစ်နှစ်အရွယ်ကပင်လျှင် ကောင်းကင်ကသားတစ်ကို ကျစေသည်မှ တစ်ပါး ခြောက်ယောက်သားတို့ တရားခြောက်ခုကို ထောက် ရှုဆင်ခြင်လျက် လျင်စွာသော ဉာဏ်ဖြင့် ဟုတ်မှန်တိုင်း ဆုံးဖြတ်ကြောင်း အမှုပေါင်းခုနစ်ရပ်ကို အထပ်ထပ်အသွယ်သွယ် အံ့ဖွယ်စကားကြားရစဉ် ကပင် မင်္ဂလာကြီးတစ်ခု သုခမိန့်တန်ဆောင် အောင်ပွဲခံ၍ မျက်မှန်း ထင်ထင် တွေ့မြင်လိုသော စေတနာ အခါခါ ငါညွတ်လျက် ဤအမတ် ကြီး သေနက နှောင့်ယှက်၍ ပျက်ပြန်ရသည်။ အတည်တည် လျှို့ဝှက် သည့်အနက်၊ ခက်ခဲသော ပြဿနာကို မိမိပညာသတ္တိဖြင့် မိမိအမေးကို မိမိမှ ပြေလည်အောင် မဖြေနိုင်ရာ ဆယ်ခါ ဆယ်ဖန် အတန်တန် မေး၍ ငယ်သွေးငယ်ကိုယ်နှင့် ထိုသုခမိန့် သတို့သားသည် ဘုရား၏ ဖြေခြင်း ကဲ့သို့ နှစ်လိုဖွယ်ဖြေဆို၍ ရှိပါပြီကိုလျက် မနှစ်သက်သံ ဝန်တိုသံနှင့် အတန်တန် ရက်ရှည်ငင်သဖြင့် ခွပ်ပင်ဖြူနုမျှ တစ်ခုခုအပြစ်ငြိလျှင် ဖိစီး၍ လွင်ဖြစ်လေအောင် ကြံဆောင်လိုဟန်ရှိသည်။ ဤသေနက အမတ် စကားကိုသာ နာယူငဲ့နေချေလျှင် ဤတစ်သက်တွင်ပင် သုခမိန့်သတို့ သားကို ငါ့သားပြုရဟန် မရှိချေ။ သေနကအမတ်ဖြင့် ငါ အဘယ်အလို ပြည့်တော့အံ့နည်း။ ယခုပင် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ သွား၍ သတို့သား သုခမိန့်ကို ငါ့ကိုယ်တိုင်ပင် ဆောင်ယူအံ့” ဟု ကြံပြီးသော် အတွင်းသား မျှတော် မတ်တော်အပေါင်း ခြံရံလျက် မထင်မရှားလွန်းသော ထွက်ခြင်း ဖြင့် မြင်းစီး၍ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး ထွက်သွား လေ၏။ ထိုသို့ ထွက်သွားသောအခါ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ မရောက်မီ ခရီးအကြား၌ မင်းကြီးစီးသော မင်္ဂလာမြင်းတော်သည် မြေပပ်ကြားကို ခြေလျှိုမိသဖြင့် ခြေတစ်ဘက်ကျိုးခဲ့၏။ ထိုအခါ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီး

သည် မဟောသဓာရှိရာသို့ မရောက်ဘဲ ထိုမြင်းတော် ခြေကျိုးရာအရပ်က ပင်လျှင် ပြန်လည်၍ နန်းတော်သို့ ဝင်လေ၏။

ထိုနေ့မိုးသောက်သောအခါ သေနကအမတ်ကြီးသည် “မင်းကြီး ထံ ခစားအံ့” ဟု ဝင်လတ်၍ “အရှင်မင်းကြီး ယမန်နေ့က အရှေ့ယဝမဇ္ဈ ဂုံးရွာသို့ ထွက်တော်မူချေသလော” ဟု လျှောက်မေး၏။ “ဆရာသုခမိန် ထွက်ချေသည်ဟုတ်၏” ဟု မင်းကြီးဆိုလျှင် သေနကအမတ်သည် ဤသို့ လျှောက်၏။ “အရှင်မင်းကြီး အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ထွက်သွားတော်မူ သည်မှာ ထိုရွာသည် မင်္ဂလာကောင်းကျိုး ဟိုးတက်ရာ ဖြစ်သည် မဖြစ်သည် ကို သတိတော် စွဲယူမိပါ၏လော၊ အရှင်မင်းကြီးသည် အကျွန်ုပ်တို့ကို အပ် မအပ်၊ ရာ မရာတို့၌ ပြည့်စုံဝေဖန်စိမ့်မည်ဟူ၍ အရာအထူးဖြင့် ကျေးဇူး တော်မြတ်ကို ခံတော်မူစေသည့် သုခမိန်အမတ်များဖြစ်၍ အကျွန်ုပ်တို့ လည်း ကျေးဇူးတော်မြတ်ရှိသည့်အတိုင်း နေ့ညဉ့်အပြတ် မင်းရေးမင်းမူ အစုစုအချက်ချက် ပေါ်ထွက်မည့်အရာကို ပညာဖြင့် မြော်ချင့်၍ တော် သင့်အောင် စီမံဝေဖန်ခဲ့ခြင်းလျက် အသက်မက ကြောင့်ကြစိုးရိမ်လေ့ ရှိသည်နှင့်အညီ အရှင်မင်းကြီး အလိုတော်ရှိသော အရာများကိုလျက် အသက်ကို စွန့်၍ ကောင်းညွန့်မင်္ဂလာမဖြစ်ရာ အမှုမှန်လျှင် “သည်းခံလင့် နေပါ” ဟု တားမြစ် (လျှောက်ထားရပါသည်)။ “ဤယခု သုခမိန်သတို့သား ကို ဆောင်ယူတော်မူမည်” တိုင်ပင်သည်မှာလည်း ပညာကျေးဇူး ထူး၍ မတင့်တယ် အရွယ်လည်း ငယ်သေးသဖြင့် မင်းရေးမင်းမူ ထမ်းရွက်စီရင် နိုင်သေးမည် မဟုတ်၊ “ထိုသတို့သား (သုခမိန်ခံလောက်သူ) စင်စစ်မှန်လျှင် အတန်တန် လျှို့ဝှက်ခဲခက်သော ပြဿနာဖြင့် ပညာကျေးဇူးလည်း ထူး လွန်၍ တင့်တယ်စွာ အရွယ်လည်း ရောက်စေဦးတော့” ဟု နောက်ရေး ကို မြော်ထောက်၍ လျှောက်ပါသည်ကို အရှင်မင်းကြီး မနာမယူဘဲ မထွက် မသွားရာသော ရွာသို့ ထွက်သွားတော်မူမိချေသောကြောင့် မင်္ဂလာမြင်း တော် ခြေကျိုးခြင်းအန္တရာယ် ရောက်ချေသည်။ အရှင်မင်းကြီး အလျင်

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၁၄၄

တဆော ပြုရမည့်အခွင့်ကို နှိမ့်ချလျှင်လည်း အကျိုးယုတ်ရာသည်။
တိုင်ပင်ဆွေးနွေး၍ ဆေးလေးစွာ ပြုရမည့်ကိစ္စကို စိတ်ကအလျင်လိုတိုင်း
အားကြိုးလျှင်လည်း တန်ခိုး ဆုတ်ယုတ်ရာချေသည်များကို နှလုံးထားတော်
မူရပါသည်” ဟု လျှောက်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း ပညာထက်
သဒ္ဓါလွန်သူဖြစ်၍ အကြောင်းအကျိုးကို ဆက်စပ်လျက် ပြောဆိုသော
စကားကို ယုံကြည်သဖြင့် ဆိတ်ဆိတ်နေ၏။

(ဈ) မြဲမြံသောမြင့် ပညာစမ်းခန်း

ထိုနေ့မှ တစ်ရက်မြောက် မိုးသောက်သောနေ့၌ သေနက
အမတ်ကြီးကို ခေါ်၍ “ဆရာအမတ်ကြီး မဟောသဓာသုခမိန်ကို ယခု
ဆောင်ယူရသော် ကောင်းမည်မဟုတ်လော” ဟု တိုင်ပင်ပြန်၏။ သေနက
သုခမိန်အမတ်ကြီးလည်း “အရှင်မင်းကြီး စိတ်တော်က ဆောင်ယူတော်မူ
လိုသော အာသာရှိတော်မူလျှင် ဆောင်ယူတော်မူပါလော့။ ထိုသို့ ဆောင်
ယူခြင်း၌မူကား ယမန်နေ့ကဲ့သို့ ကိုယ်တော်တိုင် ထွက်၍ ဆောင်ယူခြင်းငှာ
မထိုက်။ မင်း၏ ဣန္ဒြေကို ဖြစ်စေရမည်လည်း တကြောင်း၊ သူတော်
ကောင်းစင်စစ် ထိုသူဖြစ်၍ ချစ်မြတ်နိုးသော အရှင်ကျေးဇူးတော်ကို သိပါ
လျှင် တော်သင့်၏။ အရှင်ကျေးဇူးတော်ကို မသိဘဲ စဉ်းလဲ စဉ်းစား သစ္စာ
မစောင့် မမြောင့်နှလုံးသုံးသူဖြစ်ချေက အချစ်ယုံကြည်၍ နှစ်ဦးလုံး နောင်
အကျိုးမဲ့ ရှိတတ်သည် တကြောင်း၊ ညွတ်ညွတ်ပျောင်းပျောင်း ကောင်း
သောသဒ္ဓါ မေတ္တာ ပညာကျေးဇူး လူထူး လူမြတ် မှန်လျှင်လည်း ဆင်
ကောင်း မြင်းကောင်း အစရှိသော တစ်ပါးသော မင်းထိုက်ဘဏ္ဍာများကို
ဆောင်ယူသိမ်းပိုက်သကဲ့သို့ တိုက်ရိုက်သိမ်းယူ၍ ထိုသူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး
ထူးမထူးကို မသိသာ ဖြစ်မည်တကြောင်း၊ ဤသို့သော အလားအလာ
နောင်လာအခွင့်ကို မြော်ချင့်တော်မူသဖြင့် လျှို့ဝှက်သော အကျိုး

ခက်ခဲသော ပြဿနာနှင့် လိမ္မာသော တမန်ကိုစေ၍ ခေါ်တော်မူလျှင် သင့်မည်ထင်ပါသည်။ စင်စစ်မဟောသဓာသည် ပညာရှိမှန်အံ့၊ ထိုပြဿနာကိုသိသဖြင့် အရှင်းမင်းကြီးအထံတော်သို့ လာရောက်ပါလိမ့်မည်” ဟု လျှောက်ထား၏။ ပိဗေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် သေနကအမတ်ကြီးစကားကို နှစ်သက်၍ “ဆရာအမတ်ကြီး လျှို့ဝှက်သော ပြဿနာအဘယ်သို့ စီရင်အံ့နည်း” ဟုမေး၏။

သေနကအမတ်ကြီးသည် “အရှင်မင်းကြီး ဤသို့စေတော်မူပါလော့၊ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာနေ မဟောသဓာပညာရှိ သင်၏ပညာရှိကြောင်း ကျေးဇူးသတင်းကို ငါကြားသိတော်မူရသဖြင့် သင့်ကိုရှုကြည့်လို၍ ယမန်နေကအရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ ငါထွက်တော်မူစဉ် ခရီးအကြား၌ ငါ၏မင်္ဂလာ မြင်းတော်ခြေကျိုးရသည်ဖြစ်သောကြောင့် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသားတို့က မြင်းကောင်းတစ်စီးနှင့် သူဌေးကောင်းတစ်ယောက်ကို ငါ့ထံသို့ပို့ဆက်စေမည်” ဟုစေတော်မူပါလော့။ စင်စစ် မဟောသဓာသည် ပညာရှိမှန်လျှင် ‘မြင်းကောင်းတစ်စီးဆိုသည်ကား ငါ့ကိုယ်ကိုရည်၍ဆိုသည်၊ သူဌေးကောင်းတစ်ယောက်ဆိုသည်ကား ငါ့အဖေသူဌေးကြီးကို ရည်၍ဆိုသည်’ ဟု သိလတ္တံ့” ဟူ၍ လျှောက်၏။ ပိဗေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း ကောင်းပြီးဟု ဝန်ခံ၍ သေနကအမတ်ကြီး စီရင်တိုင်းအမိန့်အမှာနှင့် လိမ္မာသော အမတ်တစ်ယောက်ကို အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာသို့ စေလွှတ်လိုက်၏။

မဟောသဓာသုခမိန့်သည် အမတ်စကားကိုကြားလျှင် “မင်းကြီးသည် ငါ့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမည်းတော်ကိုလည်းကောင်း မြင်တော်မူလိုချေသည်” ဟု သိသဖြင့် ခမည်းတော် သူဌေးကြီးထံသွားပြီးလျှင် ရိုသေစွာစုံခိုးလျက် “ခမည်းတော်-အရှင်မင်းကြီးသည် ခမည်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ကျွန်ုပ်ကိုလည်းကောင်း မြင်တော်မူလိုသံနှင့် တမန်စေလွှတ်လိုက်သည်ဖြစ် သောကြောင့် ခမည်းတော်သည် အကျွန်ုပ် မသွားမီ

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၁၄၅

အလျှင် တစ်ထောင်သော သူဌေးအခြံအရံနှင့် အရှင်မင်းကြီးထံ သွားတော်
မူစေချင်ပါသည်။ ထိုသို့သွားသောအခါ လက်ချည်းသက်သက် မသွားမူ၍
ထောပတ်သစ်ဖြင့် ပြည့်သောစန္ဒကူးကြွတ်ကို ဆောင်ယူ၍ သွားတော်မူနှင့်
ပါ။ မင်းကြီးထံရောက်လျှင် မင်းကြီးသည် ခမည်းတော်အား ပဋိသန္ဓာရ
စကား ဟောပြောလျက် လျှောက်ပတ်သောနေရာ၌ ချပေးတော်မူလတ္တံ့၊
ထိုမင်းချပေးသော နေရာ၌ ခမည်းတော်နေတော်မူနှင့်ပါ။ အကျွန်ုပ်လာ
သောအခါ မင်းကြီးသည် ပဋိသန္ဓာရ ပြုပြီးလျှင် 'သုခမိန်-သင်နှင့်ထိုက်သော
နေရာကို ကြည့်၍နေလော့' ဟု ဆိုလတ္တံ့၊ ထိုသို့ မင်းကြီးဆိုသောအခါ
ခမည်းတော်မျက်နှာကို အကျွန်ုပ်ကြည့်ပါမည်၊ သည်းခံတော်မူပါ။ ခမည်း
တော်မျက်နှာကို အကျွန်ုပ်ကြည့်လျှင် ခမည်းတော်သည် နေရာမှ ထပြီး
သော် 'ချစ်သား ဤခမည်းတော်နေရာမှာ နေလှည့်' ဟု ဆို၍ခမည်း တော်
နေရာလွှဲတော်မူပါ။ ဤသို့ပြုပါလျှင် တစ်ခုသောပြဿနာသည် အပြီးသို့
ရောက်ပါလတ္တံ့။" ဟု ဆို၏။

သီရိဝဗ္ဗန သူဌေးကြီးသည်လည်း "ကောင်းပြီး" ဟု ဝန်ခံ၍
မဟောသဓာသုခမိန် စီရင်တိုင်ပင်လျှင် သူဌေးတစ်ထောင် ခြံရံလျက်
ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးထံ သွားပြီး၍ နန်းတော်အရှေ့တံခါးဝ၌ ရပ်နေပြီးသော်
အရှေ့ယဝမဇ္ဈဇုံးရွာက သူဌေးကြီးလာကြောင်းကို မင်းကြီးအား လျှောက်
ထားစေပြီးလျှင် "ဝင်စေ" အမိန့်တော်ပြန်မှ နန်းတော်သို့ဝင်သဖြင့်
ရှေ့နောက်မတည့် မဝေးမနီး လေညာလေအောက် ခြောက်ပါးသောအပြစ်
ကင်းသည်ဖြစ်၍ တင်အပ်သောနေရာ၌ ရှိခိုးလျက်ရပ်နေ၏။ ဝိဒေဟရာဇ်
မင်းကြီးသည်လည်း သူဌေးကြီးအား ပဋိသန္ဓာရစကား ပြောဟောပြီးသော်
"သူဌေးကြီး သင်၏သား မဟောသဓာသုခမိန် မပါလော" ဟုမေး၏။
သီရိဝဗ္ဗနသူဌေးလည်း "အရှင်မင်းကြီး နောက်မှခြေတော်ရင်းသို့ ရောက်ပါ
လိမ့်မည်" ဟု လျှောက်လျှင် ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးသည် အလွန်နှစ်သက်
သည်ဖြစ်၍ "သူဌေးကြီး တင့်အပ် လျှောက်ပတ်သောနေရာကို သိသဖြင့်

၁၄၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

နေလော့” ဟု နေရာချပေး၏။ သူဌေးကြီးသည်လည်း အပြစ်ခြောက်ပါး ကင်းသော မင်းပေးသောနေရာ၌ ခစား၏။

မဟာသဓာသုခမိန်သည်လည်း ဘယက်တန်ဆာ စသည်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ပြီးသော် ဖွားဖက်ရွှေဖော်တစ်ထောင် ခြံရံလျက် တန်ဆာဆင်အပ် မြင်းရထားစီး၍ အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာမှ “နန်းတော်သို့ဝင်အံ့” ဟု လာလတ်သော် ကျုံးရိုးပေါ်၌သွားသော မြတစ်ခကို မြင်လတ်လျှင် သန်သန်မြန်မြန် အားအန် စွမ်းပကားရှိသော လုလင်ပျိုတို့ကို “အံ့ချင်းတို့ ထိုကျုံးရိုးပေါ်၌ သွားသောမြကို လိုက်၍မိအောင်ဖမ်းပြီးမှ မမြည်မဟစ်နိုင်အောင် ဇက်ခွံပြီးလျှင် ဖျာဖြင့်လိပ်၍ ပိုက်ချီယူဆောင်ခဲ့ကြ” ဟု စေလိုက်၏။ ထိုအခါ လုလင်ပျိုတို့လည်း မဟောသဓာသုခမိန် ဆိုတိုင်း ခြံကို ဖမ်း၍ ဆောင်ယူခဲ့သော် မဟောသဓာသုခမိန်သည် တစ်ထောင်သော သူငယ်ဖော် ခြံရံလျက် မြို့တွင်းသို့ဝင်လေ၏။ ခရီး မင်းလမ်းမအိမ်စဉ်နှစ်ဘက်နေ မိန်းမယောက်ျား အရွယ်ရောက်သူ အရွယ် မရောက်သူ အရွယ်လွန်သူ လူအပေါင်းတို့သည် “ဤသူငယ်ရွှေဖော်အလယ် ရထားထက်၌ နှစ်သုက်ကြည်ညိုဖွယ်သော ဤသတို့သားသည် အရှေ့ယဝမဇ္ဈဂုံးရွာ သီရိဝဗ္ဗနုသုဌေး၏သား ထင်ရှားသောသုခမိန် ဟူသော သတို့သားပင်တည်း။ “ဤသတို့သားသည် ဖွားစကပင်လျှင် ဆေးတုံးကို ကိုင်လျက်ဖွား၍ အမိနှင့်စကားပြောသည်ဟု ကျော်စောခြင်း ရှေးဦးက တလီ၊ ပန်းချီပန်းပု ဗိသုကာဆရာတို့ မတတ်နိုင်သော ဇရပ်ထူး ဇရပ်ကောင်းကိုဆောက်၍ အတောက်တစ်ထောင် ရေဆိပ်ရှိသောရေကန်ကို စီရင်သည် တစ်တန်၊ ပန်းမာလ်အသီးအပွင့်မျိုးတို့နှင့် ယှဉ်သော ဥယျာဉ်ကို စိုက်ပျိုးသဖြင့် တန်းခိုးသတင်း ကျော်စောခြင်း ဖြစ်သည် တစ်ချက်၊ စွန်လက်မှ သားတစ်ကို ဟစ်၍ကျစေသော အစီအမံနှင့် ခြောက်တန်သော တရားကို နှစ်ဦးသားကြည်ညိုအောင် သူ့အလိုသို့ မလိုက် ထိုက်ရာဆုံးဖြတ်သည် တသီး၊ မင်းကြီး

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၁၄၇

ဖြေခက်အောင် ဆယ်ချက်သော အမေးပြဿနာဘို့ကိုလည်း ပဉ္စာတုံပြန်၍ အတန်တန်ဖြစ်စေရန်သည်တခြား၊ အပျော်အပါး၊ အကစား၊ အငို၊ စိတ်လိုတိုင်း အစာတောင်းအကြောင်းသည်မျှသာ ရှိချိန်အရွယ် ငယ်နိုင်မှု သေးက ဘေးဘိုးတို့မှဆင်းသက်၍ ဘယ်လက်ထက်တွင်မျှ မကြားစဖူး။ ကျေးဇူးအသီးသီးနှင့် အရှင်မင်းကြီး ဘုန်းတော်ကြောင့်ပေါ်ထွန်းလာသော ဤသုခမိန်ကိုအကြိမ်ကြိမ် ယခု ရှုကြည့်၍လည်း ငါတို့အားမရနိုင်” ဟု အချင်းချင်းမေးကြ ပြောကြ ရှုမောကြလျက် နန်းတော်အရှေ့တံခါးဝတိုင် အောင်လိုက်၍ ကြည့်ကြကုန်၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် နန်းတော်အရှေ့တံခါးဝသို့ ရောက် လျှင်ရောက်ကြောင်းကို မင်းကြီးအား လျှောက်ထားစေ၍ ဝိဒေဟရာဇ် မင်းကြီးလည်း နှစ်သက်ရွှင်လန်းစွာ မဟောသဓာသုခမိန်ကို “ယခုပင်ဝင်စေ” ဟု မင်းမိန့်ပြန်မှ သူငယ်ဖွားဖက်ရွှေဖော်တစ်ထောင် ခြံရံလျက်ဝင်၍ နန်းတော်သို့ တက်ပြီးသော် မင်းကြီးအား ရှိခိုးလျက်တင့် အပ်သောနေရာ၌ ရပ်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း မဟောသဓာ သုခမိန်ကိုမြင်လျှင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြင့် ပဋိသန္ဓာရစကား မေးမြန်းပြောဆိုပြီးသော် “ချစ်သားသုခမိန် သင့်အားလျှောက်ပတ်သော နေရာကို သိသဖြင့်ကြည့်၍ နေလော့” ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ မဟောသဓာ သုခမိန်သည် ခမည်းတော်သူဌေးကြီး၏ မျက်နှာကို ကြည့်၏။ သူဌေးကြီး သည်လည်း အထက်(မှာထားရင်း)ရှိသည့်အတိုင်း မိမိနေရာမှ ထပြီးလျှင် “ချစ်သား ဤနေရာ၌နေလှည့်လော့” ဟု ဆို၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် လည်းခမည်းတော် သူဌေးကြီး၏ နေရာ၌ နေလေ၏။

ထိုသို့ အဖနေရာ၌နေသည်ကို မြင်လျှင် သေနကအမတ်၊ ပတ္တုသအမတ်၊ ကာမိန္ဒအမတ်၊ ဒေဝိန္ဒအမတ်-ဤလေးယောက်သော အမတ်သုခမိန်တို့သည် ကိုယ်ကုန်ကို ဖျက်၍လက်ခုပ်တီးကာ ပြင်းစွာ ရယ်ကြလျက် “အန္ဓဗာလကို ပဏ္ဍိတထင်၍ အရှင်မင်းကြီး ခေါ်တော်မူ

၁၄၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

မှားချေပြီ” ဟု ဆိုကြကုန်၏။ အမတ်ကြီးလေးယောက်တို့သည် ကျီစယ်ရယ်ဟန် ဂုဏ်ညံ့အောင်ကြံ၍ ဝန်တိုသံပြက်ရယ်ပြုသည်ကို အတုလိုက်၍ အထိုက်အလိုက်ကို မသိကုန်သော နန်းတွင်းသားများမတ်အပေါင်းတို့သည်လည်း ပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့အင်္ကျီမဲ့နှိပ်နယ် ပြက်ရယ်ပြုကြကုန်၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း တိမ်မြူစင်သော လပြည့်ဝန်းလဲ့သို့ ရွှန်းရွှန်းရွှင်ရွှင်ကြည်လင်သော မျက်နှာရှိတုန်းပါကို ရာဟုဖမ်းသော လကဲ့သို့ ခဏချင်းညှိုးသန်း၍ စိတ်ဝမ်းမရွှင်ပြူး နှလုံးတော်မသာ ဖြစ်လေ၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် မင်းကြီးမျက်နှာ မသာသည်ကိုမြင်လျှင် “အရှင်မင်းကြီး မျက်နှာတော် မသာဟန်တကား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း” ဟု မေး၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည်လည်း “သုခမိန်ငါနှလုံးမသာရှိသည်မှန်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ သင်သည် ဖွားစကပင် ဂုဏ်အင်အထူးနှင့် ခုနစ်ဦးသောတရား ဆယ်ပါးသော ပြဿနာတို့ကို ဖြေဆိုစီရင်နိုင်သည်ဟု ကြားသိရခြင်းသည် ကောင်းခြင်းမင်္ဂလာငါ၌ နှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်၏။ ယခုသင့်ကို မြင်ရခြင်းမူကား အကြားနှင့်မညီမလျော်၊ အကျော်အမော်နှင့်မလိုက်ဖက်၊ နှစ်သက်ဖွယ်မရှိပြီ” ဟု ဆို၏။ မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး အဘယ်ကြောင့်နှစ်လိုတော်မမူသနည်း” ဟု မေး၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးလည်း “သုခမိန် အထူးငါပြောဖွယ်မရှိပြီ။ အမျိုးမြတ်သူ ပုဏ္ဏား၊ သူဌေး၊ သူကြွယ်တို့ ဓလေ့မိဘကိုထား၍ သားချင်းဆွေမျိုးတွင် အသက်အရွယ်ကြီးသောသူကိုမျှ နေရာမှထစေခြင်းငှာမထိုက်၊ သင်မူကား ယခုဆပ်၍ မပြေနိုင်သော ကျေးဇူးရှင်အဖေ သူဌေးကိုလျက် နေရာမှ ထစေသဖြင့် အဖေနေရာမှာ သင်နေသည့်အခွင့် သင့်လျော်ပါ၏လော” ဟု မေး၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် မင်းကြီးစကားကိုကြားလျှင် “အရှင်မင်းကြီး အရာတိုင်းမှာပင် သားထက် အဖမြတ်သည် ထင်မှတ်တော်မူသလော” ဟု မေး၏။ မင်းကြီးလည်း “သုခမိန် အရာတိုင်းမှာပင်

သားထက် အဖမြတ်သည်”ဟု ဆိုလတ်သော် မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး အကျွန်ုပ်တို့ကို မြင်းကောင်းတစ်စီးနှင့် သူဌေးကောင်းတစ်ယောက် ပို့ဆက်ရမည် စေတော်မူသည် မဟုတ်လော”ဟု ဆိုပြီးလျှင် နေရာမှ ထ၍ မြကို ဆောင်ခဲ့ကုန်သော လုလင်ပျိုတို့ကို ကြည့်လျက် “အချင်းတို့ ဤသို့ မြကို သွင်းယူခဲ့” ဟု ဆို၍ မြကို သွင်းစေသဖြင့် မင်းကြီးခြေရင်း၌ အိပ်စေလျက် ထားပြီးမှ “အရှင်မင်းကြီး ဤမြသည် အဖိုးမည်မျှ ထိုက်သနည်း”ဟု မေး၏။ ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးသည် “သုခမိန် မြကောင်း (ဖြစ်လျှင်) အလွန်အားဖြင့် ရှစ်ကျပ်အဖိုးထိုက်၏” ဟု ဆို၏။

မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး ဤရှစ်ကျန်တန်မြထီးနှင့် ဆက်ဆံ၍ အာဇာနည်မြင်းမဝမ်း၌ ဖြစ်သော အဿတိုရ်မြင်းကောင်းသည်ကား အဘယ်မျှ အဖိုးထိုက်မည်နည်း”ဟု မေး၏။ “သုခမိန် သတို့သား အဿတိုရ်မြင်းကောင်းတို့၏ အဖိုးကား အပိုင်းအခြားမရှိ များစွာထိုက်၏” ဟု မင်းကြီးဆိုလျှင် မဟောသဓာသုခမိန်သည် “အရှင်မင်းကြီး အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ အမိန့်ရှိသနည်း၊ ယခုတွင်ပင်လျှင် ‘အရာတိုင်း၌ သားထက် အဖမြတ်၏’ဟု အမိန့်ရှိတော်မူသည် မဟုတ်လော၊ အရှင်မင်းကြီးအမိန့်ရှိတိုင်း အရာတိုင်းမှာပင် သားထက် အဖမြတ်သည်မှန်လျှင် သားဖြစ်သော အဿတိုရ်မြင်းကောင်းထက်လည်း အဖဖြစ်သော မြထီးမြတ်သင့်ကောင်းပါသည်။ အရှင်မင်းကြီး ဤသို့မဟောသို့လိုက်၍ ထိုက်ရာသောအမြင် အယုတ်ကို ယူရပါမည်စင်စစ်မှန်လျက်အရှင်သုခမိန်ကျော်အမတ်ကြီးလေးယောက်တို့သည် ဤမျှလောက်ကိုမျှ မသိနိုင်ကြဘဲလျက် လက်ခုပ်တီး၍ ရယ်ကြသည်မှာ ထိုပညာရှိ အမတ်လေးယောက်တို့၏ အမြော်အမြင် ဉာဏ်ပညာသည် အံ့ဩစရာများပေတောင်း။ ဤသူကောင်းလေးယောက်တို့ကိုအဘယ်မှာ အရှင်မင်းကြီးရတော်မူပါချေသနည်း” ဟုပြက်ရယ်ပြု၍ ဤသို့ဆို၏။

“အရှင်မင်းကြီး သားထက်အရာတိုင်းမှာပင် အဖမြတ်၏ဟု အယူတော် ရှိ၍ ကျွန်ုပ်ကို ပြက်ရယ်ပြုသည်မှာ အရှင်မင်းကြီး အမိန့်တော်အတိုင်း အရာတိုင်း၌ သားထက် အဖမြတ်သည် မှန်လျှင် ဤမြဲသည်လည်း အဿတိုန်မြင်းကောင်း၏ အဖပင် ဖြစ်သောကြောင့် အဿတိုန် မြင်း ကောင်းထက် ဤမြဲ မြတ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော”ဟု ဆို၏။

ဤသို့ လျှောက်ပြီးလျှင် မဟောသဓာသုခမိန့်သည် “အရှင်မင်းကြီး ထိုသို့ မြဲကို ပုံပြု၍ အကျွန်ုပ်သိသာတော်မူအောင် လျှောက်သော်လည်း စိတ်ရောက်တော်မမူလျှင် ယခုအကျွန်ုပ်တို့ သားအဖ နှစ်ယောက်ကို မြတ်ရာရွေး၍ အဖသည် အကျွန်ုပ်ထက် မြတ်လျှင်လည်း (အကျွန်ုပ်ဖြင့်) အရှင်မင်းကြီးမှာ အကျိုးမရှိ၊ အဖကိုပင် ကောက်ယူတော်မူပါ။ ယင်း သို့မဟုတ် အဖထက် အကျွန်ုပ်မြတ်လျှင်လည်း အကျွန်ုပ်ကိုပင် ကောက်ယူ တော်မူပါလော့” ဟု လျှောက်၏။ မဟောသဓာသုခမိန့်စကားကို ကြားလျှင် ဝိဒေသရာဇ်မင်းကြီးသည် နှစ်လိုသော နှလုံးဖြင့် ရွှင်ပြုံးသော မျက်နှာရှိ ခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။ ခပ်သိမ်းကုန်သော မင်းပရိသတ် များမတ်အပေါင်း တို့သည်လည်း “ခက်ခဲသော ပြဿနာကို ကောင်းစွာဖြေပေသည်” ဟု ပဲ့တင်ထပ်မျှ ချီးမွမ်းကောင်းချီးသံပေးလျက် အင်္ကျီအပေါ်လွှမ်း ဦးရစ် ခေါင်းပေါင်း ပစ်လွှားခြင်း၊ လက်ပမ်းပေါက်ခတ်ခြင်း၊ လက်ဖျစ်ခတ်တီးခြင်း တို့ဖြင့် ရွှင်မြူးကြကုန်၏။ သေနက အစရှိသော အမတ်ကြီးလေးယောက် တို့သည်ကား အောက်သို့ မျက်နှာချလျက် လက်ဖြင့် ဆုပ်နယ်အပ်သော ကြာညှိပန်းကဲ့သို့ ညှိုးသန်းသဖြင့် ပင့်သက်လှိုင်လှိုင် မှိုင်၍ နေကြကုန်၏။

ဤအရာ၌ ဘုရားလောင်းအား သူတစ်ပါးပြစ်တင်ရန် စကားကို စောဒနာပရိဟာရထုတ်၍ ဆိုအံ့။ “ဘုရားလောင်း မဟောသဓာသုခမိန့် သည် သံသရာအဆက်ဆက်က ဖြည့်ဆည်းပူးအပ်သော ပါရမီသမ္ဘာရ အတုမရှိသောပညာ ဤသို့သော ဂုဏ်ရှင်ဖြစ်၍ အမိအဖတို့၏ ကျေးဇူးကို

သိတတ်ခြင်း၌ မဟောသဓာထက် သာ၍ သိသောသူမည်သည် မရှိ။
 ထိုသို့မိဘကျေးဇူးကို သိတတ်သူဖြစ်လျက် မိမိပညာဂုဏ်ကို မင်းကြီးအား
 သိစေလိုလျှင် တစ်ပါးသော အကြောင်းဖြင့်သာ ပြုရာ၏။ ကျေးဇူးရှင်ဖြစ်
 သော အဖကို နေရာမှထစေထိုက်သည် မဟုတ်။ ထိုသို့ မထိုက်ဘဲကို
 အဖကို နေရာမှ ထစေသည်ကို ထောက်လျှင် ‘မဟောသဓာသုခမိန်သည်
 မိဘကျေးဇူးကို သိတတ်၏’ဟူသော စကားနှင့် မဆန့်ကျင်ပြီလော”ဟု
 စောဒနာ။ အဖြေကား။ “မဟောသဓာသုခမိန်သည် အဖကို နေရာမှ
 ထစေသည်မှန်၏။ ထိုသို့ ထစေသော်လည်း အဖကို မထီမဲ့မြင်ပြုလို၍
 ထစေသည်မဟုတ်။ ဤသို့ အဖကို နေရာမှ မထစေဘဲ တစ်ပါးသော
 အရာဖြင့်သာ ပညာဂုဏ်ကို ပြချေက အထက်မင်းကြီးတမန်စေ၍
 ‘အဿတိုရှိခြင်းကောင်းတစ်စီးနှင့် သူဌေးကောင်းတစ်ယောက် ဆက်ပို့
 ရမည်’ဟူသော ပြဿနာသည် တိမ်မြုပ်ပျောက်ပျက်၍ မထင်မရှား ဖြစ်ရာ
 ဘိသေ့၊ ထိုမင်းကြီးစေအပ်သော မြပြဿနာ ထင်ရှားစေခြင်းငှာ
 လည်းကောင်း၊ မြပြဿနာကို မှီ၍ မိမိပညာကျေးဇူး အထူးရှိသည်ကိုပင်
 ပရိသတ်၌ ထင်ရှားစေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ မြပြဿနာကို မှီ၍ ပညာဂုဏ်
 ပေါ်ထွန်းသဖြင့် သေနကအစရှိသော အမတ်လေးယောက်တို့၏ စကား
 ဆိုရာ မရှိသည်ကို ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း ဤသို့သော အကြောင်းကို
 မျှော်၍ နန်းတော်သို့ မသွားမီ အိမ်ကပင်လျှင် မိမိအဖကို ခယတောင်းပန်
 သည်းခံစေသဖြင့် နေရာမှ အဖကို ထွက်စေသတည်း။ ကျေးဇူးကို မသိ၊ မိမိ
 ဂုဏ်ကို သာလို၍ ထစေသည်မဟုတ်။ ထိုသို့ဖြစ်သောကြောင့် မိဘကျေးဇူး
 ကို သိတတ်ခြင်း၌ အတုမရှိဟူသောစကားနှင့် မဆန့်ကျင်”ဟု ဖြေ။ (ဤ
 လည်း ဘုရားလောင်းအား ကောင်းချီးမင်္ဂလာတစ်ကြိမ် ဖြစ်သတည်း။)

မဟောသဓာပြဿနာခန်း ပြီး၏။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

ပရမတ္ထတရား (၄) ပါး

ပရမတ္ထတရားလေးပါးဆိုသည်မှာ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန် တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းတရား လေးပါးတို့သည် သီးခြားသဘာဝရှိသော တရား များဖြစ်ကြသည်။ တကယ့်အရှိတရားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း တို့ကို ပရမတ္ထတရားဟု ခေါ်သည်။

စိတ်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်

အာရုံကို သိတတ်သော သဘောတရားကို စိတ်ဟု ခေါ်သည်။ အဆင်း (ရူပါရုံ) ကို သိခြင်း၊ အသံ (သဒ္ဓါရုံ) ကို သိခြင်း၊ အနံ့ (ဂန္ဓရုံ) ကို သိခြင်း၊ အရသာ (ရသာရုံ) ကို သိခြင်း၊ အတွေ့အထိ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ) ကို သိခြင်း၊ သဘာဝဓမ္မ (ဓမ္မာရုံ) ကို သိခြင်းသဘောသည် စိတ်၏ သဘာဝ ဖြစ်သည်။

စိတ်အမျိုးအစား

၁။ ကာမာဝစရစိတ် ၅၄ - ပါး

ကာမ (၁၁) ဘုံရှိ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို ကာမာဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ဤစိတ်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြား နိုင်သည် -

(က) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ - ပါး

မကောင်းသောစိတ်များဖြစ်ကြသည့် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးမှာ-

လောဘမူစိတ်	၈-ပါး
ဒေါသမူစိတ်	၂-ပါး

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၅၃

- မောဟမူစိတ် ၂-ပါး -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ခ) အဟိတ်စိတ် ၁၈ - ပါး

လောဘ ဒေါသ မောဟ စသော ဟိတ်များ မပါသည့် စိတ်များကို အဟိတ်စိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထို အဟိတ် စိတ် ၁၈-ပါး မှာ -

- အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇ - ပါး
- အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈ - ပါး
- အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃ - ပါး -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ဂ) ကာမသောဘဏစိတ် ၂၄ - ပါး

ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သည့် စိတ် များကို ကာမသောဘဏစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ် ၂၄ - ပါးမှာ -

- မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ - ပါး
- မဟာဝိပါက်စိတ် ၈ - ပါး
- မဟာကြိယာစိတ် ၈ - ပါး -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ကာမာဝစရစိတ်အပေါင်း

- အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ - ပါး
 - အဟိတ်စိတ် ၁၈ - ပါး
 - ကာမသောဘဏစိတ် ၂၄ - ပါး
- ပေါင်း ၅၄ - ပါး

ဤစိတ်တို့ကို ကာမာဝစရစိတ် ၅၄-ပါးဟု ခေါ်သည်။

၁၅၄ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၂။ ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး

ရူပ (၁၅)ဘုံရှိ ရူပဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို ရူပါဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ -

- ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၅ - ပါး
- ရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၅ - ပါး
- ရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၅ - ပါး

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး

အရူပ (၄)ဘုံရှိ ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌ အဖြစ်များသော စိတ်တို့ကို အရူပါဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ -

- အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ၄ - ပါး
- အရူပါဝစရဝိပါက်စိတ် ၄ - ပါး
- အရူပါဝစရကြိယာစိတ် ၄ - ပါး

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၄။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး၊ အကျယ်-၄၀

လောကမှ လွန်မြောက်သောစိတ်တို့ကို လောကုတ္တရာစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုစိတ်တို့သည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈-ယောက်တို့၏ သန္တာန်၌ သာ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုစိတ်တို့မှာ အကျဉ်းအားဖြင့် -

- မဂ်စိတ် ၄ - ပါး
- ဖိုလ်စိတ် ၄ - ပါး

တို့ဖြစ်ကြသည်။ အကျယ်အားဖြင့် -

- မဂ်စိတ် ၂၀ - ပါး
- ဖိုလ်စိတ် ၂၀ - ပါး

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

- ၅။ စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး၊ အကျယ် ၁၂၁ - ပါး
(က) ကာမာဝစရစိတ်	၅၄ - ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	၁၅ - ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	၁၂ - ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်အကျဉ်း	၈ - ပါး
ပေါင်း	၈၉ - ပါး ဖြစ်သည်။
- (ခ) ကာမာဝစရစိတ် ၅၄ - ပါး
ရူပါဝစရစိတ်	၁၅ - ပါး
အရူပါဝစရစိတ်	၁၂ - ပါး
လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ်	၄၀ - ပါး
ပေါင်း	၁၂၁ - ပါး ဖြစ်သည်။

စေတသိက်၏ သဘောအဓိပ္ပာယ်

စိတ်၌မှီတွယ်၍ စိတ်ကို ခြယ်လှယ်တတ်သော စိတ်နှင့်အမြဲ ယှဉ်စပ်နေသော သဘောကို စေတသိက်ဟု ခေါ်ပါသည်။ ယင်းစေတသိက် သည် (၅၂)ပါးရှိသည်။ အောက်ပါအတိုင်း အုပ်စု (၃)ခု ခွဲခြားနိုင်ပါသည် -

- ၁။ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် (ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု) နှစ်ပါး လုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အညသမာန်း စေတသိက်အုပ်စု (၁၃) ပါး။
- ၂။ အကုသိုလ်နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော အကုသိုလ်စေတသိက် အုပ်စု (၁၄) ပါး။
- ၃။ တင့်တယ်သော ကုသိုလ်နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော သောဘန စေတသိက်အုပ်စု (၂၅) ပါး။

၁၅၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ယင်းတို့အနက် အညသမာန်းစေတသိက်အုပ်စု (၁၃) ပါးကို စိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သဗ္ဗစိတ်တ္ထသာဓာရဏစေတသိက်အုပ်စု (၇)ပါးနှင့်စိတ်အချို့နှင့်ယှဉ်၍ စိတ်အချို့နှင့် မယှဉ်သော ရောရောနှောနှော ယှဉ်တတ်သည့် ပကိဏ်းစေတသိက် (၆)ပါးဟု ထပ်မံခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃) ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇) ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ -

၁။ ဖဿ

၂။ ဝေဒနာ

၃။ သညာ

၄။ စေတနာ

၅။ ဧကဂ္ဂတာ

၆။ ဇီဝိတိန္ဒြေ

၇။ မနသိကာရတို့ ဖြစ်သည်။

ဖဿ

အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ယင်းဖဿသည် နာမ်တရားဖြစ်သဖြင့် ရုပ်တရားများကဲ့သို့ ဝတ္ထုပစ္စည်းအချင်းချင်းတွေ့ထိခြင်းမျိုးမဟုတ်ပါ။ မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ လျက်၊ တွေ့ထိ စသော အာရုံများကို စိတ်ဖြင့် ရယူခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ သံပုရာ၊ ရှောက်သီး စသော ချဉ်သီးစားနေသူကို မြင်ရသူအဖို့ ကိုယ်တိုင် မစားရသော်လည်း သွားရည်ယိုခြင်း၊ သွားကျဉ်ခြင်းမျိုး စိတ်ထဲမှာ ခံစားရသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ

အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ်စေတသိက္ခိဒ္ဓါးလုံး အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားတတ်သော်လည်း ဝေဒနာသည် အာရုံ၏ အရသာကို ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ခံစား၏။ အခြားစိတ်စေတသိက္ခိတို့သည် တစိတ်တဒေသလောက်သာ ခံစားရ၏။ ဥပမာ - ရှင်ဘုရင်၏ စားတော်ပွဲကို ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ခံစားခြင်းသည် ဝေဒနာနှင့်တူ၍ စားဖို့မျိုး၏ အနည်းငယ်မျှသာ မြည်းစမ်းရခြင်းသည် အခြားစိတ်စေတသိက္ခိတို့၏ ခံစားခြင်းနှင့် တူပေသည်။

သညာ

နောင်အခါတွင် သိဖို့ရန် အမှတ်ပြုခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာလက်သမားဆရာတို့သည် နောင်တွင် ဖြတ်တောက် ထွင်းဖောက် နိုင်ဖို့အတွက် ခဲအမှတ်အသားစသည်ဖြင့် သစ်သားပေါ်တွင် အမှတ်အသား ပြုခြင်းကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

စေတနာ

အခြားယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ စစ်တပ်၏ အကြီးအကဲဗိုလ်ချုပ်ကြီးသည် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း စစ်ပွဲတွင် တိုက်ခိုက်၍ လက်အောက်ယေသား စစ်သည်များကိုလည်း ရဲဝံ့စွာ တိုက်ခိုက်ရန် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းခြင်း (အမိန့်ပေးခြင်း) ကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ကောဂ္ဂတာ

တစ်ခုတည်းသော အာရုံအပေါ်၌သာ စူးစိုက်တည်ကြည်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-လေငြိမ်ရာ၌ ထွန်းထားသော ဆီမီးတိုင်

၁၅၈ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သည် လှုပ်ရှားယိမ်းယိုင်ခြင်း အလျှင်းမရှိဘဲ ငြိမ်သက်နေခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

စိတိဓိစန္ဒြေ

စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်နေစေရန် စောင့်ရှောက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ ကြာရိုးထဲတွင် တည်ရှိနေသော ရေသည် ကြာပင်ကို ဆက်လက်ရှင်သန်စေရန် အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ဓနုသိကာရ

အာရုံထဲ၌ စိတ်ကို ထည့်ထားခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ- မြင်းနှစ်ကောင်ကသော ရထားကို မောင်းနှင်သော ရထားထိန်းသည် မြင်းရထားကို အလိုရှိရာအရပ်သို့ ရှေးရှုမောင်းနှင်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ပကိဏ္ဏိစေတသိက် (၆) ပါး

ပကိဏ္ဏိစေတသိက် (၆) ပါးရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ - ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ အဓိမောက္ခ၊ ဝီရိယ၊ ဝီတိ၊ ဆန္ဒတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဝိတက်

ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ရှေးရှုပို့ဆောင်ပေးခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-ရှင်ဘုရင်နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်က ရှင်ဘုရင်နှင့် အကျွမ်းမဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘုရင်မင်းမြတ်ထံသို့ ပို့ပေးခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၅၉

ဒိဇာရု

အာရုံပေါ်၌ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် သုံးသပ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ ဥပမာ - ပျားပိတုံးသည် ပန်းဝတ်ရည်ကို စုပ်ယူရန်အတွက် ပန်းပွင့် ပေါ်၌ တရစ်ဝဲဝဲ လှည့်လည်နေခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

အဓိဓမ္မာက္ခန္ဓ

အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ကောင်းသည့် ဘက်၌ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသည့်ဘက်၌ဖြစ်စေ အမှုကိစ္စဆောင်ရွက်ရန် အတွက် အခိုင်အမာဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းသည် အဓိဓမ္မာက္ခန္ဓဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ-အရပ်မျက်နှာအားလုံးတို့မှ တိုက်ခတ်လာသော လေပြင်းမုန်တိုင်း ဒဏ်ကြောင့် လုံးဝယိမ်းယိုင်ခြင်းမရှိအောင် ခိုင်ခိုင်မတ်မတ် စိုက်ထူထား သော ကျောက်တိုင်ကြီးကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဝီရိယ

အတူဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခိုင်စေခြင်း သဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ - ယိုင်နေသော အိမ်၊ ကျောင်းစသည့် အဆောက် အအုံများကို ပြုလေပသွားအောင် ထောက်တိုင်တို့ဖြင့် ကျားကန် ထောက်ကူ ပေးခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ပီတိ

အာရုံကို နှစ်သက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ - ကန္တာရ ခရီးကြမ်းကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော သူသည် တောအုပ်တစ်ခုတွင် စိမ်းလှေ ကြည်လင်သော ရေအိုင်ကြီးကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါ နှစ်သက်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

258x45

ဆန္ဒ

ပြုလိုကာမျှသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ - လေးသမားသည် မိမိပစ်လိုရာ ပစ်မှတ်ကို ချိန်ရွယ်ပြီးနောက် မြားတောင့်မှ မြားကိုနှုတ်ယူ၍ ပစ်ခတ်ရာတွင် ပစ်လွှတ်ရန် မြားကို အလိုရှိခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ဆန္ဒသည်လည်း လိုချင်မှုဖြစ်၏။ လောဘသည်လည်း လိုချင်မှု ဖြစ်၏။ သို့သော် ဆန္ဒကား ရလိုရုံသက်သက်မျှသာ ဖြစ်၏။ တွယ်တာ မက်မောခြင်း ကပ်ငြိမ်ခြင်း သဘော မရှိပေ။ လောဘကား တွယ်တာမက် မောခြင်း ကပ်ငြိမ်ခြင်း သဘောရှိ၏။

ဤသို့လျှင် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါး၊ ပကိဏ်း စေတသိက် (၆)ပါး၊ ပေါင်း (၁၃) ပါးသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ် (ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု) နှစ်မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်သောကြောင့် အညသမာန်း စေတသိက် မည်၏။

အကျဉ်းမှတ်ရန်လင်္ကာ

တွေ့ထိတရား၊ ဖဿထားလော၊ ခံစားဝေဒနာ၊ မှတ်သညာတည်း။
စေတနာတွက်၊ စေတဆော်ချက်နှင့်၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ တည်ငြိမ်စွာသား၊ မက္ခာ
နာမ်သက်၊ ဇီဝိန်ဆက်၍၊ မပျက်မပြုန်း၊ နှလုံးသွင်းကို၊ မနသိဆို၏။ ထိုထို
ကြံစည်၊ ဝိတက်မည်ရှင်၊ အလီလီသုံးသပ်၊ ဝိစာမှတ်လော၊ ဆုံးဖြတ်
မိမောက်၊ ရဲစွမ်းရောက်က၊ ဝီရိယဟု၊ အားရနှစ်သက်၊ ဝီတိဆက်၍၊
သက်သက်အာရုံ၊ ပြုလိုရုံမျှ၊ ဆန္ဒသဘော၊ ကောင်းဆိုးရောသည်၊ မှတ်
လော တစ်ဆယ့်သုံးပါးတည်း။ (အရှင်ဇနကာဘိဝံသ)

အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄) ပါး

အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄) ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ မောဟ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ လောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာန၊ ဒေါသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ ထိန၊ မိဒ္ဓ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့ ဖြစ်သည်။

မောမာ

အာရုံ၌ တွေဝေခြင်း၊ အာရုံ၏သဘောကို ဖုံးကွယ်ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ သတ္တဝါတို့သည် အာရုံ၏ သဘောအမှန်ကို မသိခြင်းမှာ ဤမောဟစေတသိက်၏ ဖုံးကွယ်ထားမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မျက်မှန်စိမ်းတပ်ခြင်းခံရသော မြင်းသည် မြက်အခြောက်ကို ကျွေးထား သော်လည်း မြက်စိမ်းထင်၍ စားခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မောဟ သည် မျက်မှန်စိမ်းနှင့် တူပါသည်။

အဟိရိက

မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ မရှက်ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ ရွာဝက်သည် မစင်အညစ်အကြေးမှ မစက်ဆုတ် မရွံရှာသကဲ့သို့ အဟိရိက စေတသိက်သည် မကောင်းမှုဒုစရိုက်လုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ရခြင်းကို မစက် ဆုတ်ပေ။

အနောတ္တပ္ပ

မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ မကြောက်လန့်ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ ဝိုးဖလံကောင်လေးများသည် မီးကို မကြောက်ရွံ့ဘဲ ဇွတ်ဝင်တိုး သကဲ့သို့ အနောတ္တပ္ပစေတသိက်သည် မကောင်းမှုဒုစရိုက်လုပ်ငန်းများ ပြုလုပ်ရခြင်းကို ကြောက်လန့်ခြင်းမရှိဘဲ တဇွတ်ထိုး ပြုလုပ်တတ်၏။

ဥဒ္ဓစ္စ

စိတ်၏ မငြိမ်သက်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းသဘော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဥပမာခြောက်သွေ့သော ပြာသံကို ခဲဖြင့် ပစ်ခတ်လိုက်သောအခါ

၁၆၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ပြာမူန်များသည် ပျံ့လွင့်သွားသကဲ့သို့ ဥဗ္ဗဗ္ဗသည် ပျံ့လွင့်ခြင်း သဘော ရှိပါသည်။

စလောဘာ

အာရုံပေါ်၌ အလွန်ကပ်ငြိတွယ်တာခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ လောဘစေတသိက်၏ လိုချင်မှုသည် ဆန္ဒစေတသိက်၏ လိုချင်မှုနှင့် မတူပေ။ ဆန္ဒကား လိုချင်ရုံမျှ သက်သက်သာ ဖြစ်၏။ တွယ်တာမက်မော ခြင်း မရှိပါ။ လောဘကား တမ်းတမ်းစွဲ လိုချင်တပ်မက်၏။ ဥပမာ မျောက်နှံစေး (ကပ်စေးနှံ)သည် ထိမိကိုင်မိပါက ခွါ၍ မရအောင် ကပ်ငြိ နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဒိဋ္ဌိ

“ဤအယူဝါဒသာ မှန်၏။ အခြားအယူဝါဒများကား အလကား ဝါဒများ ဖြစ်၏”ဟု မှားယွင်းစွာ စွဲယူခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤဒိဋ္ဌိ စေတသိက်သည် အမှားသိ သိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း နှင့် မတူပါ။ ဉာဏ်သည် သဘာဝအမှန်ကို သိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ဒိဋ္ဌိကား သဘာဝအမှန်တရားကို စွန့်၍ အမှားကို သိခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

မာန

“လောကမှာ ငါသာလျှင် အမြတ်ဆုံး”ဟု ယောင်လွှားခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ အလွန်မြင့်မားစွာ လွှင့်ထူထားသော တံခွန်အလံ သည် အထက်သို့ စွင့်၍ တလူလူလွှင့်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါသ

ကြမ်းတမ်းခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဒေါသဖြစ်နေသူ၏ ကိုယ် အမူအရာ နှုတ်အမူအရာများသည် ကြမ်းတမ်း၏။ ရုန်ရင်း၏။ ရိုင်းပျဲ၏။ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်း၏။ ဥပမာ အလွန်အဆိပ်ပြင်းသော မြွေပွေး၊ မြွေဟောက်ကို ခဲ၊ တုတ်စသည်ဖြင့် ပစ်ခတ်ထိပါးလိုက်လျှင် တရှုရှုတရှဲရှဲ ဖြင့် ရန်တုံ့မှုသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဣဿာ

သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို ငြူစွဲခြင်း၊ မနာလိုခြင်းသဘော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဣဿာစေတသိက်ကြောင့်ပင် လူတို့၏ သန္တာန်၌ ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုခြင်းသဘောများသည် ဖြစ်ပေါ်နေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မစ္ဆရီယ

မိမိစည်းစိမ်ကို ဝန်တိုခြင်း၊ နှမြောခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤမစ္ဆရီယစေတသိက်ကြောင့်ပင် လူတို့၏ သန္တာန်၌ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မိမိလို ကြီးပွားချမ်းသာလာမည်ကို မလိုလားခြင်း၊ ကိုယ့်ပစ္စည်းကို အခြား သူတို့အား မပေးရန်လို ဝန်တိုနှမြောခြင်းသဘောများ ဖြစ်ပေါ်နေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဣဿာနှင့် မစ္ဆရီယ နှိုင်းယှဉ်ချက်

ဣဿာစေတသိက်သည် အခြားသူ၏ စီးပွား၊ ဥစ္စာ၊ ပညာ စသည်တို့ ကြီးပွားတိုးတက်နေခြင်းကို မနာလိုခြင်း၊ မရှုစိမ့်ခြင်း သဘောဖြစ်သည်။ မစ္ဆရီယစေတသိက်သည် မိမိမှာ ရှိနေသည့် စီးပွား၊ ဥစ္စာ စသည် တို့ကို အခြားသူတို့အား ပေးရမည်ကို မလိုလားခြင်း၊

၁၆၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ပညာရာထူးစသည့်ဂုဏ်တို့ကို အခြားသူများအား မရစေလိုခြင်း၊ မိမိတစ်ဦးတည်းသာ ကြီးပွားတိုးတက်စေလိုခြင်းသဘော ဖြစ်ပါသည်။

ကုက္ကုစ္စ

နောင်တ တဖန် ပူပန်တတ်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ “ငါသည် မပြုလုပ်အပ်သည့် ဗုဒ္ဓရိုက်မှုကို ကျူးလွန်မိခဲ့၏၊ ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့် သုစရိုက် (ကုသိုလ်) လုပ်ငန်းများကိုမူ မပြုမိခဲ့ပေ” ဟု ကျူးလွန်မိခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓရိုက်မှု၊ မပြုလုပ်မိသည့် သုစရိုက်မှုတို့အတွက် နောင်တဖန် ပူပန်ခြင်းသည် ဤကုက္ကုစ္စစေတသိက်၏ သဘောဖြစ်ပေသည်။

သိန

လုပ်ငန်းကိစ္စဆောင်ရွက်ရန်အတွက် စိတ်၏ တွန့်ဆုတ်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ အလုပ်ကိစ္စ မဆောင်ရွက်လိုခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း၊ ထုံထုံထိုင်းထိုင်း ဖြစ်နေခြင်း၊ စိတ်မပါခြင်းသည် ဤသိနစေတသိက်၏ သဘော ဖြစ်ပါသည်။

မိစ္ဆ

လုပ်ငန်းကိစ္စဆောင်ရွက်ရန်အတွက် စေတသိက်တို့၏ တွန့်ဆုတ်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ အလုပ်ကိစ္စဆောင်ရွက်ရန် လေးလံခြင်း၊ မှန်မှိုင်းနေခြင်း၊ သွက်လက်ပေါ့ပါးမှုမရှိခြင်းသည် ဤမိစ္ဆစေတသိက်၏ သဘောဖြစ်ပါသည်။

ဝိစိကိစ္ဆာ

အာရုံကို မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ဘုရားတရား သံဃာ ရတနာ သုံးပါးတို့အပေါ်၌ ယုံမှား သံသယရှိခြင်း

“ဘုရားဆိုတာရှိမှ ရှိပါရဲ့လား” စသည်ဖြင့် စိတ်ဒွိဟဖြစ်ခြင်း စသည်တို့သည် ဤဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်၏ သဘောဖြစ်ပါသည်။

အကျဉ်းမှတ်ရန်လင်္ကာ

မသိတတ်ဘိ၊ မောဟသီလော၊ အဟိရိက၊ မရွက်စွတည၊
အနောတ္တဝါ၊ မလန့်ဟူ၏၊ မှတ်ယူပျံ့လျက်၊ မငြိမ်သက်ထ၊ ဥဒ္ဓစ္စနှင့်၊
လောဘသဘော၊ လိုချင်ဟော၍၊ မှားသောအမြင်၊ ဒိဋ္ဌိတွင်သား၊ မာနကား
မူ၊ ထောင်လွှားကြွတက်၊ ဒေါသတွက်ကြောင့်၊ ခက်ခက်ထန်ထန်၊ ဣဿာ
လျှံမူ၊ လွန်ပြုလူ၏၊ ပြောထူမစ္ဆေ၊ ဝန်တိုလေသတဲ့၊ တထွေမှတ်ကြ၊ ကုက္ကစ္စ
ကား၊ နောင်တ တဖန်၊ ပူပန်ထန်ပြင်း၊ ထိုင်းခြင်းထိန်၊ ပိုင်းမိဒ္ဓနှင့်၊ ဗုဒ္ဓ
စသည့်၊ ယုံမှားဘိမူ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဆယ့်လေးဖြာသည်၊ မှန်စွာ အကုသိုလ်
ချည်းတည်း။ (အရှင်ဇနကာဘိဝံသ)

သောဘနစေတသိက် (၂၅) ပါး

သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့အနက် သောဘန
သာဓာရဏစေတသိက် (၁၉) ပါး၊ ဝိရတီ (၃) ပါး၊ အပ္ပမညာ (၂) ပါး၊
ပညိန္ဒြေစေတသိက် (၁) ပါးဟု ခွဲခြားရပါသည်။

သောဘနသာဓာရဏစေတသိက် (၁၉) ပါး

တင့်တယ်သော ကုသိုလ်အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော (သောဘန
သာဓာရဏ) စေတသိက် (၁၉) ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရိ၊
ဩတ္တပ္ပ၊ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ တဩမဇ္ဈတ္တတာ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၊
စိတ္တပဿဒ္ဓိ၊ နာယလဟုတာ၊ စိတ္တလဟုတာ၊ ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာ၊
ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ၊ ကာယပါဂုညတာ၊ စိတ္တပါဂုညတာ၊
ကာယဇုကတာ၊ စိတ္တဇုကတာတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၁၆၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သစ္စာ

ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ကြည်လင်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။
 ဥပမာ-စကြဝတေးမင်း၏ ပတ္တမြားရတနာသည် နောက်ကျနေသေး
 ရေကို ကြည်လင်စေနိုင်သကဲ့သို့ ဤသစ္စာစေတသိက်သည် ယှဉ်ဖက်တရား
 တို့ကို ကြည်လင်စေခြင်းလက္ခဏာရှိပါသည်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ ကံ၊
 ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်းသည် ဤသစ္စာစေတသိက်ဖြစ်ပါသည်။

သတိ

ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို အမှတ်ရစေခြင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။
 ဥပမာ - ဘဏ္ဍာစိုးအမတ်သည် ရှင်ဘုရင်၏ ရွှေငွေရတနာများကို လုံခြုံ
 အောင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်၍ ညနေတစ်ကြိမ်၊ နံနက်တစ်ကြိမ်
 ရှင်ဘုရင်အား အမှတ်ရစေသကဲ့သို့ သတိစေတသိက်သည် အမှတ်ရစေ
 ခြင်း လက္ခဏာရှိပါသည်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာနှင့် ကုသိုလ် ကောင်းမှု
 ရေးရာတို့၌ အမှတ်ရခြင်းသည် ဤသတိစေတသိက်ဖြစ်ပါသည်။

မာနီရီ

မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်း (စက်ဆုတ်ခြင်း) သဘောလက္ခဏာရှိ၏။
 ဥပမာ - အမျိုးကောင်း သမီးသည် မိမိသိက္ခာကို စောင့်ထိန်းရုံသေသော
 အားဖြင့် မကောင်းမှု ပြုလုပ်ရမည်ကို ရှက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဩတ္တပ္ပ

မကောင်းမှုမှ ကြောက်လန့်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ-
 ပြည့်တန်ဆာမသည် တိုယ်ဝန်ရမည်ကို ကြောက်လန့်ပြီး မိမိကိုယ်ကို
 စောင့်ရှောက်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

လောကပါဗေဒရေး (၂) ပါး

ဤဟိရိနှင့် ဩတ္တပ္ပ (အရှက်၊ အကြောက်) တရားနှစ်ပါးသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် လောကပါလ တရားမည်၏။ ဤတရားနှစ်ပါးက စောင့်ထိန်းထားသည့်အတွက် လောက၌ သူ့လင်သား၊ ကိုယ့်လင်သား၊ သူ့မယား၊ ကိုယ့်မယား ခွဲခြားစည်းသား၍ နေနိုင်ကြခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ဆရာ၊ ဦးကြီး၊ ဦးလေး၊ အစ်ကိုတို့၏ ဇနီး မယား၊ လေးစားရိုသေထိုက်သူတို့၏ ဇနီးမယားစသည်ဖြင့် ထင်ရှားစွာ သတ်မှတ်နိုင်ကြခြင်းဖြစ်၏။ ဤတရားနှစ်ပါးကသာ လောကကြီးကို မစောင့်ရှောက်ပါမူ လူသားတို့သည် ခွေး၊ ဝက်စသည့် တိရစ္ဆာန်၌နှင့် ခြားနားကြတော့မည် မဟုတ်ပေ။

အလောဘ

အာရုံပေါ်၌ မကပ်ငြိ မတွယ်တာခြင်း မလိုချင်ခြင်း သဘော လက္ခဏာရှိ၏။ လောဘစေတသိက်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စေ တသိက်ဖြစ်ပါသည်။ လောဘသည် လိုချင် တပ်မက် တွယ်တာ တတ်၏။ ဤအလောဘကား မလိုချင် မတပ်မက် မတွယ်တာတတ်ပေ။ ဥပမာ - ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့်အရာကိုမျှ လိုချင်တပ်မက်မှုမရှိတော့ဘဲ ကိလေသာအားလုံးမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကဲ့သို့ အလောဘသည် လိုချင်မှု အားလုံးမှ လွတ်မြောက်ခြင်းသဘော ရှိပါသည်။ မိမိပစ္စည်း ဝတ္ထုအပေါ် တွယ်တာမှု မရှိဘဲ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား လွတ်လွတ်ပေးကမ်းနိုင်ခြင်းသည် အလောဘစေတသိက်၏ သဘောပေတည်း။

အဓေါသ

မကြမ်းတမ်းခြင်း၊ မခက်ထန်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ - အရာရာတွင် လိုက်လျောတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်းနှင့် တူပါသည်။

၁၆၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ထို့ပြင် အဒေါသသည် ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါသည်။ ဒေါသသည် ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သဖြင့် မိမိသူတပါး နှစ်ဦးသားကို ပျက်စီးစေတတ်၏။ အဒေါသကား နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။ သူတစ်ပါး၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားတတ်၏။ ဤအဒေါသကိုပင် ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါးတွင် မေတ္တာဟု ခေါ်ဆို၏။

တတြိမဗျတ္တဘော

စိတ်၊ စေတသိက်တို့ကို အညီအမျှထားခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ ဥပမာ - ရထားထိန်းသည် မြင်းနှစ်ကောင်ကသော ရထားတွင် မြင်းနှစ်ကောင်ကို ဟိုဘက်သည်ဘက်သို့ မပါသွားစေဘဲ အညီအမျှ ပြေးစေရန် ထိန်း၍ မောင်းနှင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်သည် သတ္တဝါတို့အပေါ်တွင် ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းဟူသော အစွန်းနှစ်ဖက်မလွတ်အောင် မျှမျှတတ ထိန်းပေး၏။ ဘက်လိုက်ခြင်းမရှိပေ။

ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ

ကာယပဿဒ္ဓိစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏ ပူပန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တပဿဒ္ဓိစေတသိက်သည် စိတ်၏ ပူပန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤစေတသိက်တစ်စုံသည် ဥဒ္ဓစ္စ (ပျံ့လွင့်ခြင်း) ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ပါသည်။ ဤပဿဒ္ဓိနှစ်ပါးရှိသူသည် ကိုယ်စိတ်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ရရှိ၏။ ဤတရားနှစ်ပါး မရှိသူမှာ ကိုယ်စိတ်တို့၏ ပူပန်ခြင်းများကို ခံစားရပြီး အမြဲမငြိမ်မသက် ပျံ့လွင့်လျက်ရှိပါသည်။

ကာယလဟုတာ၊ စိတ္တလဟုတာ

ကာယလဟုတာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တ

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၆၉

လဟူတာစေတသိက်သည် စိတ်၏ လေးလံထိုင်းမှိုင်းခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ သို့ကြောင့် ဤစေတသိက်တစ်စုံသည် ယိန၊ မိစ္ဆတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုရန် ပေါ့ပန်းသွက်လက်၏။ ဤတရားနှစ်ပါး မရှိသူမှာ ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုရန်အရေးတွင် တုံ့နှေးဆိုင်းတွ လေးလံနေတယ်။

ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာ

ကာယမုဒုတာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တမုဒုတာစေတသိက်သည် စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ သို့ကြောင့် ဤစေတသိက်တစ်စုံသည် ဒိဋ္ဌိ၊ မာနစသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် နူးညံ့သိမ်မွေ့၍ ယဉ်ကျေး၏။ ဤတရား နှစ်ပါးမရှိသူမှာ ခက်တန်၊ မာကျောပြီး ရိုင်းစိုင်း၏။

ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ

ကာယကမ္မညတာစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏ ကုသိုလ်အမှု၌ မခံငြားခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တမုဒုတာစေတသိက်သည် စိတ်၏ ကုသိုလ်အမှု၌ မခံငြားခြင်းကို ငြိမ်းအေးစေခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဥပမာ - စင်ကြယ်သော ရွှေသားသည် လက်ဝတ်တန်ဆာရတနာအမျိုးမျိုးစီမံပြုလုပ်ရန်အတွက် အဆင်သင့်အနေအထားတွင် ရှိနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုရန် အရေးတွင် အဆင်သင့်ဖြစ်နေ၏။ လိုက်လိုက်လျောလျော ရှောရှောရှူရှူ ဖြစ်နေ၏။ ဤစေတသိက်

၁၇၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

နှစ်ပါး မရှိသူမှာ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုရန်အရေးတွင် လက်နွေးနေတတ်၏။ စိတ်လက်မကြည်မသာ ဖြစ်နေတတ်၏။

ကာယပါဂုဉ်တော၊ စိတ္တပါဂုဉ်တော

ကာယပါဂုဉ်တောစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ လေ့ကျက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တပါဂုဉ်တော စေတသိက်သည် စိတ်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ လေ့ကျက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးရှိသူသည် ကောင်းမှုကုသိုလ်လုပ်ငန်းတို့၌ ကျွမ်းကျင်၏။ ပျော်ရွှင်ကျေနပ်၏။ ဤစေတသိက်တရားများ ကင်းမဲ့သူမှာ ကောင်းမှုကုသိုလ်ငါးစုံတို့၌ ပျော်ပိုက်နှစ်ခြိုက်ခြင်းမရှိပေ။

ကာယုဇ္ဇကတော၊ စိတ္တုဇ္ဇကတော

ကာယုဇ္ဇကတောစေတသိက်သည် ကိုယ်၏ (ဝါ) စေတသိက်၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ စိတ္တုဇ္ဇကတောစေတသိက်သည် စိတ်၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤတရားနှစ်ပါးရှိသူသည် စိတ်နေကိုယ်ဟန် ဖြောင့်မတ်ခိုင်ခံ့၏။ ဤတရားနှစ်ပါးမရှိသူမှာ စိတ်နေကိုယ်ဟန် ဖြောင့်မတ်ခြင်းမရှိ၊ မာယာသာဌေယျများ၏။ ဤ၌ မာယာဆိုသည်မှာ အပြစ်ရှိလျက် အပြစ်မဲ့ ဟန်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ သာဌေယျဆိုသည်မှာ ဂုဏ်မရှိပါဘဲလျက် ဂုဏ်ရှိဟန် ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။

အကျဉ်းမှတ်ရန် လင်္ကာ

ဘုရားစတုံး ကောင်းအာရုံဝယ်၊ ကြည်ယုံကျေနပ်၊ အမှတ်ရလျက်၊
ဒုစရက်မှ၊ ရှက်၊ ကြောက်စွတည်း၊ ကာမအာရုံ၊ မစုံမမက်၊ မခက်ထန်မှု၊
လျစ်လျူရှု၏၊ နှစ်ခုစိတ်စေး၊ ဧဝံစပ်တွေးလော့၊ ငြိမ်းအေးလျင်မြန်၊

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၇၁

ကုသိုလ်ကံဟု၊ ကောင်းသည့်မှုဝယ်၊ နုည့်ခုံညား၊ လေ့လာများနှင့်၊ ဖြောင့်
သားလေစွ၊ ဆိုကိုးဝသည်၊ သောဘန သာဓာရဏတည်း။

(အရှင်နေကာဘိဝံသ)

ဝိရတိစေတသိက် (၃) ပါး

ဝိရတိစေတသိက် (၃) ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာ
ကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာနိဝတို့ဖြစ်သည်။ ဤစေတသိက်သုံးပါးသည် ခုစရိုက်
တရားတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိရတိမည်၏။

သမ္မာဝါစာ

ဝစီခုစရိုက်လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာဝါစာမည်၏။
ရှောင်ကြဉ်မှုသည် အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ရှောင်ကြဉ်မှု၊ အသက်မွေး
မှုနှင့် မဆိုင်သည့် ရှောင်ကြဉ်မှုဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဤ၌ ဝစီခုစရိုက်မှ ရှောင်
ကြဉ်မှုသည် အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သော ရှောင်ကြဉ်မှု ဖြစ်ပါသည်။
ဝစီခုစရိုက်များကို ကျူးလွန်မိရန် ကြံကြိုက်နေချိန်တွင် မကျူးလွန်ဘဲ
ရှောင်ကြဉ်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဝစီခုစရိုက်လေးပါး ဆိုသည်မှာ -

- ၁။ မုသာဝါဒ - လိမ်ညာပြောဆိုခြင်း၊
- ၂။ ပိသုဏဝါစာ - ကုန်းတိုက်ခြင်း၊ ကုန်းချောခြင်း၊
- ၃။ ဖရုသဝါစာ - ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ရိုင်းပျော့ ဆဲရေး
တိုင်းထွာပြောဆိုခြင်း၊
- ၄။ သမ္ပပ္ပလာပ - အကျိုးမရှိ အနှစ်သာရမရှိသော စကားကို
ပြောဆိုခြင်း၊ အတင်း၊ အဖျင်း ပြောဆို
ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၁၇၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သမ္မာကမ္မန္တ

ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာကမ္မန္တမည်၏။ ဤနေရာ၌လည်း အသက်မွေးမှုနှင့် ဆိုင်၊ မဆိုင် ရှောင်ကြဉ်မှု နှစ်မျိုး အနက်အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သည် သမ္မာကမ္မန္တဖြစ်ပါသည်။ ကာယဒုစရိုက်များကို ကျွန်ုပ်တို့ ဤနေ့ ပါလျက် မကျွန်ုပ်တို့ ရှောင်ကြဉ်လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးဆိုသည်မှာ -

- ၁။ ပါဏာတိပါတ - သတ္တဝါ၏ အသက်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်း၊
- ၂။ အဒိန္နာဒါန - သူတပါး၏ ပစ္စည်းကို ခိုးယူခြင်း (လုယက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ယူခြင်း)၊
- ၃။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ - ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားမှားယွင်းယွင်း ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

သမ္မာအာဇီဝ

အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်သုံးပါး၊ ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝမည်၏။

မိစ္ဆာဇီဝသုံးပါး ခွဲခြားချက်

အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သည့် ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ် ခြင်းသည် သမ္မာဝါစာမည်၏။ အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ဝစီဒုစရိုက် လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာအာဇီဝမည်၏။ အသက်မွေးမှုနှင့် မဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် သမ္မာကမ္မန္တမည် ၏။ အသက်မွေးမှုနှင့်ဆိုင်သည့် ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သည် သမ္မာအာဇီဝမည်၏။

မညာစေတသိက် (၂) ပါး

အပ္ပမညာစေတသိက် (၂)ပါးရှိ၏။ ယင်းတို့မှာ ကရုဏာ၊ မုဒိတာတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစေတသိက်နှစ်ပါးသည် အတိုင်းအတာမရှိသော သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အပ္ပမညာစေတသိက်မည်၏။

ကရုဏာ

အခြားသူများ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသည်ကို ကြား၊ မြင်သည့်အခါ ထိုဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖယ်ရှားပေးလိုခြင်း၊ (ဒုက္ခတွင်းမှ ကယ်တင်လိုခြင်း၊ သဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ကရုဏာဆိုသည်မှ သူတစ်ပါး၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို လက်တွေ့ဖယ်ရှားပေးနိုင်သည် ဖြစ်စေ၊ မပေးနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ ဖယ်ရှားပေးလိုခြင်း၊ ကယ်တင်လိုခြင်း၊ စာနာခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ ကရုဏာတရား လက်ကိုင်ထားပါက အခြားသူများကို ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်းများ မပြုမိတော့ပေ။

မုဒိတာ

ပစ္စည်းဥစ္စာ ပြည့်စုံသူများကို ကြား၊ မြင်ရလျှင် ထိုသူ၏ ပြည့်စုံနေမှုကို ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိ၏။ ဤမုဒိတာတရား မပွားများနိုင်လျှင် ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုစိတ်များ (ဣဿာတရား) ဝင်ရောက်လာတတ်၏။ မုဒိတာပွားနိုင်ပါမှ ဣဿာတရားကို ပယ်ရှားနိုင်ပါသည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါး

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဟူသော လေးပါးကို ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါးဟု ခေါ်ဆို၏။ ထိုလေးပါးတို့တွင် သတ္တဝါအား

၁၇၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

လုံး၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားခြင်းသည် မေတ္တာမည်၏။ ရှေ့တွင် ပြခဲ့သော အဒေါသစေတသိက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဒုက္ခရောက်နေသူကို တွေ့မြင်လျှင် ကယ်တင်လိုခြင်းသည် ကရုဏာမည်၏။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူကို တွေ့မြင်လျှင် ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် မုဒိတာမည်၏။ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း ဆိုသည့် အစွန်းနှစ်ဖက်သို့ မရောက်အောင် မျှမျှတတ ထိန်းပေးခြင်းသည် ဥပေက္ခာမည်၏။ ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သော တကြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ပင် ဖြစ်၏။ ဤတရားလေးပါးတို့သည် ဗြဟ္မာကြီးတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော ကြောင့် ဗြဟ္မစရိယ - ဗြဟ္မစိုရ်တရား မည်ပေ၏။ ဤဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါးသည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သော တရားများ ဖြစ်ပါသည်။

ပညိန္ဒြေစေတသိက်

ပညာနှင့် ဣန္ဒြေနှစ်ပုဒ်ကို ပေါင်းစပ်၍ ပညိန္ဒြေဟု ခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်၏။ သဘာဝတရားတို့ကို အရှိကို အရှိအတိုင်း ထိုးထွင်း၍ သိတတ်ခြင်းသည် ပညိန္ဒြေမည်၏။ ယင်းကို ပညာစေတသိက်၊ အမောဟ၊ ဉာဏ်ဟုလည်း ခေါ်၏။

ဤပညာစေတသိက်သည် မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ မောဟသည် အမှန်ကို ဖုံးကွယ်ခြင်း၊ အမှောင်ချခြင်းသဘောဖြစ်၏။ ပညာကား အမှန်နှင့် အမှားခွဲခြားဘတ်၏။ အလင်းရောင်ကို ပေးတတ်၏။ ဤပညာစေတသိက်သည် လူသားတို့၏ ဘဝကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်၏။ သဒ္ဓါရတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ထင်မြင်သည်အထိ ထိုးထွင်း၍ သိ၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အမြင့်ဆုံးပန်းတိုင်ဖြစ်သည့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အသိပင် ပို့ဆောင်ပေးနိုင်၏။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၇၅

ရုပ်၏သဘောအဓိပ္ပါယ်

ပူခြင်း၊ အေးခြင်း စသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းများကြောင့်
ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်တတ်သော သဘောကို ရုပ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုရုပ်
များမှာ (၂၈) ပါး ရှိသည်။

ရုပ် (၂၈) ပါး

နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈) ပါး

၁။ မဟာဘူတ (၄) ပါး

မဟာဘူတ (၄) ပါးမှာ -

- (၁) ပထဝီ = ခက်မာခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊
- (၂) အာပေါ = ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ယိုစီးခြင်းသဘော၊
- (၃) တေဇော = ပူခြင်း၊ အေးခြင်းသဘော၊
- (၄) ဝါယော = ထောက်ကန်ခြင်း၊ တွန်းတင် လှုပ်ရှား
ခြင်းသဘော -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၂။ ပဿာဒရုပ် (၅) ပါး

ပဿာဒရုပ် (၅) ပါးမှာ -

- (၁) စက္ခုပဿာဒ = မျက်စိအကြည်ရုပ်
- (၂) ဘောတပဿာဒ = နားအကြည်ရုပ်
- (၃) ယာနပဿာဒ = နှာခေါင်းအကြည်ရုပ်
- (၄) ဇိဝှါပဿာဒ = လျှာအကြည်ရုပ်
- (၅) ကာယပဿာဒ = ကိုယ်အကြည်ရုပ် -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ ဂေါစရရုပ် (၇) ပါး

ဂေါစရရုပ် (၇) ပါးမှာ -

၁၇၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၁) ရူပါရုံ = အဆင်းအရောင်အမျိုးမျိုး
- (၂) သဒ္ဒါရုံ = အသံအမျိုးမျိုး
- (၃) ဝန္ဓာရုံ = အနံ့အလျှို့အင်း
- (၄) ရသာရုံ = အရသာအမျိုးမျိုး
- (၅၊ ၆၊ ၇) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ = အတွေ့အထိအမျိုးမျိုး (ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ၃ - ပါး)

တို့ဖြစ်ကြသည်။

အပူ၁။ ။ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော (၃)ပါးသည် မဟာဘုတ် (၄)ပါးတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၍ နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈) ပါးကို ရေတွက်ရာ၌ ဂေါစရရုပ် (၇)ပါး ဖြစ်နေသော်လည်း အရေအတွက် သင်္ချာပိုလွန်၍ မယူရခြင်းဖြစ်သည်။

၄။ ဘာဝရုပ် (၂) ပါး

ဘာဝရုပ် (၂) ပါးမှာ -

- (၁) ဣတ္ထိဘာဝရုပ် = အမသဘာဝကို ဖြစ်စေသောရုပ်၊
- (၂) ပုမ္ဘာဝရုပ် = အဖိုသဘာဝကို ဖြစ်စေသောရုပ် -

တို့ဖြစ်ကြသည်။

၅။ ဟဒယရုပ် (၁) ပါး

- (၁) ဟဒယဝတ္ထု = စိတ်၏ မှီရာနှလုံးအကြည်ရုပ်။

၆။ ဇီဝိတရုပ် (၁) ပါး

- (၁) ရုပ်ဇီတိန္ဒြေ = ကံကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်တို့ကို အသက်ရှင်အောင် စောင့်ရှောက်ခြင်း သဘော (ရုပ်သက်)။

၇။ အာဟာရရုပ် (၁) ပါး

- (၁) ကဗဠိကာရအာဟာရ = စားသောက်ဖွယ်၌ပါသောအနှစ်အစေးဩဇာရုပ်။

ဖော်ပြပါရုပ် (၁၈)ပါးတို့ကို ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ တို့ကြောင့်
ဖြစ်ရသော ရုပ်များဖြစ်၍ နိပ္ပန္နရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

အနိပ္ပန္နရုပ် (၁၀) ပါး

၁။ ပရိစ္ဆေဒရုပ် (၁) ပါး

(၁) ပရိစ္ဆေဒရုပ် - အာကာသဓာတ် - ရုပ်ကလာပ် တို့ကို
ပိုင်းခြားပေးသောရုပ်။

၂။ ဝိညာတ်ရုပ် (၂) ပါး

(၁) ကာယဝိညာတ် - မိမိ၏ဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေ
တတ်သော ကိုယ်အမူအရာ၊

(၂) ဝစီဝိညာတ် - မိမိ၏ဆန္ဒကို သူတစ်ပါးတို့အား သိစေ
တတ်သော နှုတ်အမူအရာ

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၃။ ဝိကာရရုပ် (၅) ပါး

ဝိကာရရုပ် (၅) ပါးမှာ -

(၁) လဟုတာ - ရုပ်တို့၏ ပေါ့ပါးခြင်းသဘော၊

(၂) မုဒုတာ - ရုပ်တို့၏ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊

(၃) ကမ္မညတာ - ရုပ်တို့၏ ကျန်းခံခြင်းသဘော၊

(၄၊ ၅) ဝိညာတ်ရုပ် -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အမှာ။ ။ ဝိညာတ်ရုပ် (၂)ပါးမှာ - ကာယဝိညာတ်၊ ဝစီဝိညာတ်အဖြစ်
သီးခြားပါပြီး ဖြစ်သည်။

၄။ လက္ခဏရုပ် (၄) ပါး

လက္ခဏရုပ် (၄) ပါးမှာ -

(၁) ဥပစယ - ရုပ်တို့၏ အစဖြစ်ခြင်းသဘော၊

၁၇၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၂) သန္တတိ - ရုပ်တို့၏ အစဉ်မပြတ်ခြင်းသဘော၊
- (၃) ဇရတာ - ရုပ်တို့၏ ရင့်ရော်ခြင်းသဘော၊
- (၄) အနိစ္စတာ - ရုပ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းသဘော -

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ဖော်ပြပါ ရုပ် (၁၀) ပါးကို အနိပ္ပန္နရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

နိပ္ပန္နရုပ် (၁၈) ပါး၊ နိပ္ပန္နရုပ် (၁၀)ပါး၊ ပေါင်း ရုပ် (၂၈) ပါး ဖြစ်ကြသည်။

ထိုရုပ် (၂၈)ပါးတွင် မဟာဘုတ် (၄)ပါးမှ တစ်ပါး ကျန် (၂၄) ပါး သော ရုပ်တို့ကို မဟာဘုတ် (၄)ပါးကို မှီ၍သာဖြစ်သောကြောင့် အမှီရုပ် (ဥပါဒါရုပ်)ဟု ခေါ်သည်။

နိဗ္ဗာန်၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်

ဆင်းရဲဒုက္ခအားလုံး၏ အေးငြိမ်းရာဖြစ်သော သဘောတရားကို နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် -

၁။ သေခြင်းသဘောမရှိ၊

၂။ ဥပါဒါ၊ ဌီ၊ ဘင်ဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်ပြီးဖြစ်၏၊

၃။ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရဟူသော အကြောင်းတရားလေးပါး

အနက် မည်သည့်အကြောင်းတို့ကမျှ မပြုပြင်အပ်၊

၄။ မိမိထက်မြက်သော တရားမရှိ (အမြတ်ဆုံးတရားဖြစ်၏)၊

၅။ ရောက်သင့်ရောက်ရန် လျော်ကန်သင့်မြတ် ထင်ရှားသော

ဓာတ်တစ်မျိုးဖြစ်၏။

ရုပ်နှင့် နာမ် ခွဲပြချက်

ပရမတ္ထတရားလေးပါးတို့တွင် စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ သည် နာမ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့ကို အာရုံသို့

ညွတ်တတ်၍ အာရုံကို ယူတတ်သိတတ်သောကြောင့် နာမ်ဟု ခေါ်ရ၏။
နိဗ္ဗာန်ကိုကား အာရုံပြုတတ်သောတရားတို့ကို မိမိသို့ ညွတ်စေတတ်သော
ကြောင့် နာမ်ဟု ခေါ်ရသည်။

ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ရုပ် (၂၈) ပါးသည် ရုပ်တရားများ
ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတို့သည် ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲတတ်သော သဘောရှိ၏။

ခန္ဓာ (၅) ပါး

ရုပ်နာမ်တရားများကို ဉာဏ်ဖြင့် စုပုံထားခြင်းကို ခန္ဓာဟု ခေါ်
သည်။ ထိုခန္ဓာသည် ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊
ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟု ငါးပါးရှိသည်။ ထိုငါးပါးတို့တွင် -

၁။ ရုပ် (၂၈)ပါးသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏။

၂။ ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏။

၃။ သညာ စေတသိက်သည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏။

၄။ ဝေဒနာ သညာတို့မှာ ကြွင်းကျန်သော စေတသိက် (၅၀)
သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏။

၅။ စိတ် အကျဉ်း (၈၉) ပါး၊ အကျယ် (၁၂၁)ပါးသည်
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏။

အာယတန (၁၂) ပါး

စိတ်စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားများကို အာယတနဟု
ခေါ်သည်။ ထိုအာယတနသည် စက္ခုာယတန၊ သောတာယတန၊ ယာနာ
ယတန၊ ဇိဝှိယတန၊ ကာယာယတန၊ မနာယတန၊ ရူပါယတန၊ သဒ္ဓါယ
တန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ရသာယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ ဓမ္မာယတနဟု (၁၂)ပါး
ရှိသည်။

၁၈၀

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- ၁။ စက္ခုပသာဒရုပ်သည် စက္ခုယတန မည်၏။
- ၂။ သောတပသာဒရုပ်သည် သောတာယတန မည်၏။
- ၃။ ဃာနပသာဒရုပ်သည် ဃာနာယတန မည်၏။
- ၄။ ဇိဝှိပသာဒရုပ်သည် ဇိဝှိယတန မည်၏။
- ၅။ ကာယပသာဒရုပ်သည် ကာယာယတန မည်၏။
- ၆။ စိတ် (၈၉)ပါးသည် မနာယတန မည်၏။
- ၇။ ရူပါရုံသည် ရူပါယတန မည်၏။
- ၈။ သဒ္ဓါရုံသည် သဒ္ဓါယတန မည်၏။
- ၉။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတန မည်၏။
- ၁၀။ ရသာရုံသည် ရသာယတန မည်၏။
- ၁၁။ ဖောဠဗ္ဗာရုံသည် ဖောဠဗ္ဗာယတန မည်၏။
- ၁၂။ စေတသိက် (၅၂)ပါး၊ သုခမရုပ် (၁၆)ပါး၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတန မည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ပသာဒရုပ် (၅)ပါး၊ ဂေါစရရုပ် (၇)ပါးကို ဩဠာရိက ရုပ်ဟု ခေါ်၍ ကျန်ရုပ် (၁၆)ပါးကို သုခမရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

ဓာတ် (၁၈) ပါး

မိမိ၏ သဘောကို ဆောင်တတ်သောတရားကို ဓာတ်ဟုခေါ်သည်။ ထိုဓာတ်သည် စက္ခုဓာတ်၊ သောတဓာတ်၊ ဃာနဓာတ်၊ ဇိဝှိဓာတ်၊ ကာယဓာတ်၊ ရူပဓာတ်၊ သဒ္ဓဓာတ်၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ ရသဓာတ်၊ ဖောဠဗ္ဗဓာတ်၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊ သောတဝိညာဏဓာတ်၊ ဃာနဝိညာဏဓာတ်၊ ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ်၊ ကာယဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်၊ မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်ဟု (၁၈)ပါး ရှိသည်။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၈၁

- ၁။ စက္ခုပသာဒရုပ်သည် စက္ခုဓာတ် မည်၏။
- ၂။ သောတပသာဒရုပ်သည် သောတဓာတ် မည်၏။
- ၃။ ယာနပသာဒရုပ်သည် ယာနဓာတ် မည်၏။
- ၄။ ဇိဝှိပသာဒရုပ်သည် ဇိဝှိဓာတ် မည်၏။
- ၅။ ကာယပသာဒရုပ်သည် ကာယဓာတ် မည်၏။
- ၆။ ရူပါရုံသည် ရူပဓာတ် မည်၏။
- ၇။ သဒ္ဓါရုံသည် သဒ္ဓဓာတ် မည်၏။
- ၈။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓဓာတ် မည်၏။
- ၉။ ရသရုံသည် ရသဓာတ် မည်၏။
- ၁၀။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏။
- ၁၁။ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၂။ သောတဝိညာဉ်ဒွေးသည် သောတဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၃။ ယာနဝိညာဉ်ဒွေးသည် ယာနဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၄။ ဇိဝှိဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဇိဝှိဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၅။ ကာယဝိညာဉ်ဒွေးသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၆။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိင်းဒွေးသည် မနောဓာတ် မည်၏။
- ၁၇။ ဒွေး ပဉ္စဝိညာဉ် (၁၀)၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိင်းဒွေးတို့မှ တစ်ပါး ကျန်စိတ် (၇၆) ပါးသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏။
- ၁၈။ စေတသိက် (၅၂) ပါး၊ သုခမရုပ် (၁၆) ပါး၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏။

သစ္စာ (၄) ပါး

အမြဲမှန်ကန်သောတရားကို သစ္စာဟု ခေါ်သည်။ ထိုသစ္စာတရား လေးပါးကို အရိယာသူတော်စင်ပုဂ္ဂိုလ်များသာ သိအပ်သောကြောင့် အရိယသစ္စာဟုလည်း ခေါ်ရပေသည်။ ထိုသစ္စာသည် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယ

၁၈၂ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

သစ္စာ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာဟု လေးပါးရှိသည်။

၁။ လောကီစိတ် (၈၃)၊ လောဘကြည်သော စေတသိက် (၅၁)၊

ရုပ် (၂၈) ပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။

၂။ လောဘစေတသိက်သည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏။

၃။ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏။

၄။ မဂ်စိတ်လေးပါး၌ ရှိသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ဟူသည်ကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိတည်း။

ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်ကံ

ကုသိုလ်ကံ

ကံသည် ကောင်းကံ၊ ဆိုးကံ - ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ကုသိုလ်ကံသည် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံ၊ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၊ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၊ လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ကံဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ကာမဘုံတို့၌ အကျိုးပေး၏။ ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည် ရူပဗြဟ္မာဘုံတို့၌ အကျိုးပေး၏။ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည် အရူပဗြဟ္မာဘုံတို့၌ အကျိုးပေးသည်။ ဗျာန်အင်အားအပိုက် ထိုထိုဗြဟ္မာဘုံ၌ အကျိုးပေး၏။ လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကံသည် လောကုတ္တရာဖိုလ်အကျိုးကို ပေး၏။ ဉာဏ်စွမ်းအရ ခံစားရသော အကျိုးဘေးများဖြစ်၏။

ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည် ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါး၊ နောကံ ၃ - ပါးအားဖြင့် ၁၀ - ပါး ရှိသည်။ ထို (၁၀) ပါးကို ကောင်းသော အကျင့်များဖြစ်၍ သုစရိုက်ဟု ခေါ်သည်။ ကုသိုလ်ဟူသည် အပြစ်မရှိခြင်း

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၇၃

ကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းသဘောရှိ၏။ ကောင်းသောကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ဖြစ်၍ သုစရိုက်တရားဆယ်ပါးသည် လူ့ပြည်နတ်ပြည် သုဂတိဘဝများသို့ ရောက်စေတတ်သော လမ်းခရီးကောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ကုသလကမ္မပထတရား ၁၀-ပါးဟုလည်း ခေါ်သည်။ ကုသိုလ်ကံတို့တွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိခေါ် အယူမှန်မှု၊ ကံ၊ ကံ၏ အကျိုးကို ယုံကြည်မှု မနောက်သည် အရေးအကြီးဆုံး အခြေခံကံ ဖြစ်သည်။

အကုသိုလ်ကံ

အကုသိုလ်ကံသည်လည်း ကာယကံ ၃-ပါး၊ ဝစီကံ ၄-ပါး၊ မနောကံ ၃-ပါးအားဖြင့် ၁၀-ပါး ရှိသည်။ အကုသိုလ်ဟူသည် အပြစ်ရှိခြင်း၊ မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းသဘောရှိ၏။ မကောင်းသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ဖြစ်၍ ဒုစရိုက်တရားများဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထိုဒုစရိုက်တရား ဆယ်ပါးတို့သည် ငရဲ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ အသုရကာယ် ဟူသော အပါယ်လေးပါးသို့ ရောက်စေတတ်သော လမ်းခရီး ဖြစ်သောကြောင့် “အကုသလကမ္မပထတရား ၁၀-ပါးဟုလည်း ခေါ်သည်။

ထိုအကုသိုလ်ကံသည် အပါယ် (၄)ဘုံတို့၌ ကျရောက်စေ၍ မကောင်းကျိုးများကို ရရှိခံစားစေတတ်သည်။

ကံ၏ စီမံခန့်ခွဲမှု

လောက (၃) ပါး

ပျက်ပျက်နေသော သဘောတရားများကို လောကဟု ခေါ်သည်။
ထိုလောကသည် -

- (၁) ဩကာသလောက
- (၂) သတ္တလောက
- (၃) သင်္ခါရလောကဟု (၃)ပါး ရှိသည်။

၁၈၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၁) သြကာသလောက

သတ္တဝါတို့၏ နေရာတုံဌာနသည် သြကာသလောက မည်၏။
ထိုသြကာသလောကသည် -

(၁) ကာမ ၁၁ - တုံ

(၂) ရူပ ၁၆ - တုံ

(၃) အရူပ ၄ - တုံ အားဖြင့် (၃၁)တုံ ရှိပါသည်။ ကာမ

(၁၁) တုံ ဟူသည် အပါယ် (၄) တုံ၊ ကာမသုဂတိ (၇) တုံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အပါယ် (၄) တုံ

ချမ်းသာကင်းသော တုံများကို အပါယ်တုံဟု ခေါ်သည်။ ထို
အပါယ်တုံသည် ငရဲတုံ၊ တိရစ္ဆာန်တုံ၊ ပြိတ္တာတုံ၊ အသုရကာယ်တုံဟု (၄)
မျိုး ရှိသည်။

ငရဲတုံ

ငရဲတုံ - ချမ်းသာဟူ၍ မြူတစ်စေ့မျှ မရှိသောတုံ။

ငရဲကြီး (၈) ထပ်

၁။ သဒ္ဓိဝငရဲ - သောဒ္ဓိဝ်၊ ရှင်လိုက်ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ်အထပ်ထပ်
နှစ်ပေါင်းများစွာ ခံစားရသော ငရဲဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - သတ္တဝါတို့အား အနိုင်အထက် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ် နှိပ်
စက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲ သတ်
ဖြတ်တတ်သော ခိုးသားစားပြ လူဆိုးများ ကျခံကြ
ရသည်။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၈၅

၂။ ကာဠသုတ္တဇရဲ - မည်းနက်သော အဆင်းရှိသည့် သံပူမျဉ်းကြိုး တို့ဖြင့် ၄ - မြှောင့်၊ ၆ - မြှောင့်၊ ၈ - မြှောင့် စသည် မျဉ်းဆွဲပြီး သစ်တုံးကို ရွှေသကဲ့သို့ အရွှေခံရသော ငရဲဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - သူတစ်ပါးအား ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်တတ်သော လူ သတ်၊ ထောင်မှူး၊ အရာထမ်း၊ အမှုထမ်းများ၊ သီလ ပျက် အကျင့်မဲ့လူရဟန်းများ ကျခံကြရသည်။

၃။ သဃိတငရဲ - ပူလောင်သော သံတောင်ကြီး ၄ - လုံးတို့ဖြင့် လေး ဘက်ညှပ်၍ ကြိတ်ခြေညှပ်သတ်ခံရသော ငရဲ ဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - ဆင်မြင်းကျွဲနွား စသည့် သတ္တဝါတို့အား ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်တတ်သော ဆင်ထိန်း၊ မြင်းထိန်း၊ နွားထိန်း တို့ ကျခံကြရသည်။

၄။ ရောရုဝငရဲ - အလွန်ပူလောင်သော သံမီးကျီးခဲ မီးလျှံတို့ဖြင့် ငွါရ ၉-ပေါက်တို့မှ စုပြုံဝင်ဖောက်ကာ လောင်ကျွမ်းခံ ရသူတို့ အော်ဟစ်ငိုကြွေးသံ ဆူညံနေသောငရဲ ဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - တောမီးရှို့သူ၊ ရေသတ္တဝါတို့အား နှိပ်စက်သတ် ဖြတ်သူ တံငါသည်၊ ကုန်းသတ္တဝါတို့အား နှိပ်စက် သတ်ဖြတ်သူ တောလိုက်မုဆိုး၊ ငှက်မုဆိုးတို့ ကျခံ ကြရသည်။

၁၈၆

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

၅။ မဟာရောရဏ - ပူ၊ ငန်၊ စပ် အခိုးအငွေ့တို့ဖြင့် ပြင်းထန်စွာ လောင်ကျွမ်းခံရသော၊ ရောရဏထက် ပိုမိုပြင်းထန် ခံစားရသော ငရဲဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - မိဘ၊ ဆရာသမားနှင့် သီလရှိသူတို့၏ ပစ္စည်းဘဏ္ဍာများကို ခိုးယူ၊ ကဲ့ဝှက်ယူငင်သုံးစွဲသူတို့ ကျခံကြရသည်။

၆။ တာပနငရဲ - အလျှံညီးညီး သံမဏိမီးတို့ဖြင့် အပူတိုက်ပေး၍ အထက်ပါ ငရဲတို့ထက် ပိုမိုပြီး ဆင်းရဲခံရသော ငရဲဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - အများ မှီခိုနေထိုင်ရာ တိုက်တာ၊ အိမ်၊ ရေတွင်း၊ ဇရပ်တန်ဆောင်း၊ မဏ္ဍပ် စသည် မီးရှို့ဖျက်ဆီး ဖြိုခွင်းခြင်း၊ သတ္တဝါတို့အား သနားညှာတာမှု ကင်းကာ မီးမြှိုက်ခြင်း၊ မီးလောင်တိုက်သွင်းခြင်း ပြုလုပ်သူတို့ ကျခံရသည်။

၇။ မဟာတာပနငရဲ - တာပနငရဲထက် ပိုမိုလွန်ကဲစွာ ဆင်းရဲခံရသော ငရဲဖြစ်သည်။

ကျခံရသူများ - လောကုတ္တရာဓမ္မများ မှားယွင်းပျက်ပြယ်စေအောင်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (အယူမှား) သို့ ရောက်အောင် လမ်းညွှန်ပြသူ အဓမ္မဝါဒီများ ကျခံကြရသည်။

၈။ အဝီစိငရဲ - မီးလျှံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ခံရသူသတ္တဝါ ၃ - မျိုးတို့ အကြားအလပ်မရှိ ပြည့်ကျပ်လျက်ရှိသော ငရဲဖြစ်သည်။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၈၇

ကျခံသူများ - အမိသတ်သူ၊ အဖသတ်သူ၊ ရဟန္တာသတ်သူ၊ သံဃာကို ကွဲအောင်လုပ်သူ၊ ဘုရားကို သွေးစိမ်း တည်အောင် လုပ်သူတို့ ကျခံကြရသည်။

ဥဿဒဇရေငယ်များ

ထိုငရဲကြီးရှစ်ထပ်တွင် အထပ်တိုင်း အထပ်တိုင်း၌ အမျိုးမျိုးသော ဆင်းရဲဒုက္ခ များပြားလှသည့် ငရဲငယ်တို့ဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ ထိုငရဲငယ်များကို ဥဿဒဇရေဟု ခေါ်၏။ ထိုဥဿဒခေါ် ငရဲငယ်တို့ကား -

- (က) ဘင်ပုပ်ငရဲ (ဂူထ)
- (ခ) ပြာပူငရဲ (ကုက္ကုဋ္ဌ)
- (ဂ) လက်ပံတောငရဲ (သိပ္ပလိဝန)
- (ဃ) သန်လျက်တောငရဲ (အသိပတ္တ)
- (င) ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ (ဝေတ္တရကီ) တို့ ဖြစ်သည်။

ဂူထကူပ = မစင်ဘင်ပုပ်ငရဲ

ပွက်ပွက်ဆူနေသော မစင်ကျင်ကြီးများနှင့်ပြည့်နှက်သည့် ကြီးမားသော တွင်းကြီးထဲ၌ နစ်မြုပ်ခံစားရပြီး လှေသင်္ဘောမျှ ကြီးမားသည့် ချွန်ထက်သော နှုတ်သီးရှိသည့် ပိုးလောက်တို့၏ ထိုးဆိတ်စားသောက်ခြင်းကို ခံရ၏။ ဆာလွန်း၍ မစင်ကို စားကြရ၏။

ကျခံသူများ - ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သော စိတ်ရှိကာ သူတစ်ပါးအား သတ်ဖြတ်သူ၊ ကျေးဇူးကန်းသူ၊ မနာလိုဝန်တို့ဖြင့်သူတို့ ခံစားရ၏။

ကုက္ကုဋ္ဌ = ပြာပူငရဲ

အိမ်လုံးလောက်ရှိ နီနီရံသော မီးကျိုး မီးခဲတို့ကို ပြာအပြင်ဖြင့် ဖုံးထားသည့် အပေါ်တွင် ဒယ်အိုးထဲ နှမ်းစေ့လှော်သကဲ့သို့ ပူပြင်းမှု ခံစားကြရသည်။

၁၈၈ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

ကျခံရသူများ - အသိဉာဏ် ပညာတရားဓမ္မတို့၌ မနာလို ဝန်တိုမှု ဖြစ်သောသူတို့ ခံစားရ၏။

သိပ္ပလီဝနဝရေ = လက်ပံတောဝရေ

နှစ်ပေသုံးပေခန့်ရှိ ရဲရဲနီသော သံဆူးချွန်ကြီးများ အပြည့်ရှိသည့် ၁-ယူဇနာမျှမြင့်သော လက်ပံပင်တောသည် ယူဇနာ ၁၀၀-ခန့်ကျယ်၏။ ထိုလက်ပံပင်သို့ တက်လိုက်၊ ဆင်းလိုက်ဖြင့် ဆင်းရဲကြီးစွာ ခံစားကြရ၏။

ကျခံရသူများ - စည်းစိမ်ဥစ္စာအား၊ ကာယအား၊ ဉာဏအားဖြင့် မိမိအောက် နိမ့်ကျသူတို့အား နိုင်ထက်ကလူ နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲပြုမှုသူတို့ ခံစားကြရ၏။

အသိပတ္တဝနဝရေ = သန်လျက်တောဝရေ

ပြာပူဝရဲခံရပြီး ပြေးလာသူတို့ ဥယျာဉ်အမှတ်ဖြင့် လာရောက်ကြသောအခါ ချွန်ထက်သော သန်လျက်၊ ခက်ရင်း၊ လှံနှင့် တူသော သစ်ရွက်တို့ဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး ခုတ်ဖြတ်ခံကြရ၏။

ကျခံရသူများ - ကုန်းတိုက်စကား ပြောကြားသူ၊ လိမ်လည် ပြောဆိုသူတို့ ခံစားကြရ၏။

ဝေတ္တရဏီ = ကြိမ်ပိုက်ချောင်းဝရေ

အလွန်စပ်ငန်သော ကြေးနီပူရေတို့ဖြင့် သံတံကျင်ပမာ စူးရှသော ကြိမ်တို့ ရောယှက်ကာ ဆင်းရဲဝေဒအမျိုးမျိုးကို ခံစားရာ ရေဲတုံဖြစ်သည်။

တိရစ္ဆာန်ဘုံ

တိရစ္ဆာန်ဘုံဆိုသည်မှာ ဘုံသီးခြားမရှိ၊ ၎င်းတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် ပင်လျှင် ဘုံဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ စုဝေးနေထိုင်ရာ ဌာနသည် ဘုံဖြစ်၏။

ဖိလာကန့်လန့်သွားတတ်သောကြောင့် တိရစ္ဆာန်ဟု ခေါ်သည်။

ပြိတ္တာဘုံ

ပြိတ္တာဘုံဆိုသည်မှာ သီးခြားကန့်သတ် သတ်မှတ်ထားသော အရပ်ဒေသမရှိ။ တနည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့ကျင့်လည်ကျက်စားရာ တော တောင်သမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်ကမ်းခြေ စသည့်အရပ်ဒေသများကိုပင် ပြိတ္တာဘုံ ဟု ခေါ်သည်။

ပြိတ္တာအမျိုးအစား များစွာရှိသည့်အနက် သုတ်ပါထေယျလာ မှတ်သုံးစရာ ပြိတ္တာ (၄) မျိုးမှာ -

- (၁) ပရဒတ္တုပဇိဝိက ပြိတ္တာ - (သူတပါးတို့ စွန့်ကြဲသော အစာကို စားရသော ပြိတ္တာ)
- (၂) ခုပ္ပိပါသိကပြိတ္တာ (အစာငတ်၊ ရေငတ်ခံရသော ပြိတ္တာ)
- (၃) နိဇ္ဈာမတကိုကပြိတ္တာ (ခန္ဓာတစ်ကိုယ်လုံး မီးလျှံလောင်ကျွမ်း ခံရသော ပြိတ္တာ)
- (၄) ကာလကမ္ဘိကပြိတ္တာ (အသား၊ အသွေး၊ ခြောက်ခန်းသည့် ပြိတ္တာ) တို့ ဖြစ်သည်။

အသုရကာယံဘုံ

အသုရကာယံဆိုသည်မှာ ဘုံသီးခြားမရှိ၊ ၎င်းတို့ ကျက်စားရာ ဒေသများသည်ပင် အသုရကာယံဘုံ ဖြစ်သည်။

အသုရကာယံနှစ်မျိုးမှာ -

- (၁) နတ်အသုရာ
- (၂) ပြိတ္တာမျိုးအသုရာတို့ ဖြစ်သည်။

ကောင်းမှုရှိသူတို့ လာရောက်၍ စည်းစိမ်ချမ်းသာများကို ခံစားရာ
ကာမဘုံကို ကာမသုဂတိဘုံဟု ခေါ်သည်။

- (၁) လူ့ဘုံ - လူတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၂) စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ - တေရဌ၊ ဝိရုဌက၊ ဝိရူပက္ခ၊ ကုဝေရ
ဟု ဆိုအပ်သော နတ်မင်းကြီးလေး
ပါးတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၃) တာဝတိံသာဘုံ - မာယလုလင်နှင့် ကုသိုလ်ပြုဖက်
၃၃-ဦးတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၄) ယာမာဘုံ - ဆင်းရဲဒုက္ခမှ တင်းသော နတ်တို့၏
နေရာဘုံ၊
- (၅) တုသိတာဘုံ - မိမိ၏ စည်းစိမ်ကျက်သရေတို့ကို
နှစ်သက်တတ်သော နတ်တို့၏
နေရာဘုံ၊
- (၆) နိမ္မာနရတီဘုံ - ကိုယ်တိုင်ဖန်ဆင်းထားသော စည်း
စိမ်တို့ဖြင့် မွေ့လျော်တတ်သော
နတ်တို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၇) ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိဘုံ - သူများဖန်ဆင်းပေးသော စည်းစိမ်
ကို မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်
သော နတ်တို့၏ နေရာဘုံ၊

ဤကာမသုဂတိ (၇)ဘုံတွင် နံပါတ် (၁) လူ့ဘုံမှတစ်ပါး ကျန် (၆) ဘုံကို နှစ်တို့၏ နေရာဖြစ်၍ နတ်ပြည် (၆)ထပ်ဟု ခေါ်သည်။

ရူပ (၁၆) အံ့

ရူပကုသိုလ်စွာန်ရသူတို့ ရောက်ရာဖြစ်သောကြောင့် ရူပဘုံဟု ခေါ်၏။ ထိုရူပဘုံသည် (၁၆)ဘုံ ရှိသည်။

ပထမဈာန် (၃) အံ့

- (၁) ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံ - မဟာဗြဟ္မာတို့၏ ပရိသတ်ဖြစ်သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၂) ဗြဟ္မပုရောဟိတာဘုံ - မဟာဗြဟ္မာတို့၏ မျိုးကြီးမတ်ရာ ပုရောဟိတ်ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၃) မဟာဗြဟ္မာဘုံ - ကြီးမြတ်ကုန်သော (မဟာ) ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ။

ဒုတိယဈာန် (၃) အံ့

- (၄) ပရိတ္တာဘာဘုံ - ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ နည်းသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၅) အပ္ပမာဏာဘာဘုံ - ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ များသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၆) အာဘဿရာဘုံ - ပြိုးပြိုးပြတ်ပြတ် တလက်လက် ထွက်သည့် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ။

တတိယဈာန် (၃) အံ့

- (၇) ပရိတ္တသုဘာဘုံ - နည်းပါးသော်လည်း တခဲနက် တောက်ပသောကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါရှိသည့် ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

၁၉၂

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

- (၈) အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ - များပြား၍ တခဲနက်တောက်ပသော ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါရှိသည့် ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၉) သုဘကိဏှာဘုံ - တစ်ခဲနက်သော ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ တို့ဖြင့် ရောယှက်နေသည့် ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ၊

ဓတုတ္ထဈာန် (၇) ဘုံ

- (၁၀) ဝေပျိုလ်ဘုံ - ကြီးကြယ်ပြန့်ပြောသည့် အကျိုးရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၁၁) အသညသတ်ဘုံ - သညာ-စသော နာမ်ခန္ဓာ မရှိ၊ ရုပ်ခန္ဓာသက်သက်ရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- သုဒ္ဓါဝါသဘုံ - အလွန်စင်ကြယ်သော အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာဗြဟ္မာတို့၏ နေရာ သုဒ္ဓါဝါသဘုံ။

သုဒ္ဓါဝါသ (၅) ဘုံ

- (၁၂) အဝိဟာဘုံ - အချိန်အနည်းငယ်မျှပင် မိမိဘုံဌာနကို မစွန့်ခွါသော ဗြဟ္မာတို့၏နေရာဘုံ၊
- (၁၃) အတပ္ပါဘုံ - တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့်မျှ စိတ်ပူပန်မှုမရှိသော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

- (၁၄) သုဒဿာဘုံ - အလွန်တင့်တယ်သော အရောင် အဆင်းရှိသောကြောင့် ရှုကြည့်ချင် စရာ အလွန်ကောင်းသော ဗြဟ္မာ တို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၁၅) သုဒဿီဘုံ - အလွန်စင်ကြယ်သော မျက်စိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ လွန်ကဲထူးခြား စွာ မြင်စွမ်းနိုင်သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၁၆) အကနိဋ္ဌာဘုံ - ရူပဗြဟ္မာအားလုံးထက် စည်းစိမ် အားဖြင့် အကြီးကျယ်ဆုံး အမြင့် မြတ်ဆုံးဖြစ်သောဗြဟ္မာတို့၏နေရာဘုံ၊

အရူပ (၄) ဘုံ

အရူပကုသိုလ်စွာန်ရသူတို့ ရောက်ရာဖြစ်သောကြောင့် အရူပဘုံ ဟု ခေါ်၏။ ထိုအရူပဘုံသည် -

- (၁) အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ - ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊ အာကာသာ နဉ္စာယ တန ဝိပါက်စိတ် စေတသိက်ဟူ သော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာရှိ သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၂) ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ - ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊ ဝိညာဏဉ္စာ ယတ နဝိပါက်စိတ် စေတသိက်ဟူ သော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာရှိ သော ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊
- (၃) အာကိဉ္စညာယတနဘုံ - ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊အာကိဉ္စညာယတန၊ ဝိပါက်စိတ်စေတသိက်ဟူသော

၁၉၄

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာရှိသော

ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံ၊

- (၄) နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ = ရုပ်ခန္ဓာမရှိ၊ နေဝသညာ
နာသညာယတန ဝိပိတ်စိတ်စေတသိက်
ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးသာရှိသော
ဗြဟ္မာတို့၏ နေရာဘုံအားဖြင့် (၄) ဘုံ
ဖြစ်ပါသည်။

ဧကဝေါကာရ၊ စတုဝေါကာရ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘုံများ

ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီးသော ဘုံတို့တွင် -

- (၁) အသညသတ်ဘုံသည် ရူပက္ခန္ဓာဟူသော ခန္ဓာတစ်ပါးသာ
ရှိသောကြောင့် ဧကဝေါကာရဘုံ မည်၏။ (ဧက = တစ်ပါး +
ဝေါကာရ = ခန္ဓာ)
- (၂) အရူပ (၄) ဘုံသည် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာ ရှိသောကြောင့်
စတုဝေါကာရဘုံမည်၏။ (စတု=လေးပါး + ဝေါကာရ = ခန္ဓာ)
- (၃) ကာမ (၁၁) ဘုံ၊ အသညသတ်ကြည့်သော ရူပ (၁၅) ဘုံ
အားဖြင့် (၂၆) ဘုံသည် ခန္ဓာငါးပါးလုံးရှိသောကြောင့် ပဉ္စ
ဝေါကာရဘုံမည်၏။

ဤသို့အားဖြင့် -

(၁)	ကာမ	-	၁၁ ဘုံ
(၂)	ရူပ	-	၁၆ ဘုံ
(၃)	အရူပ	-	၄ ဘုံ

စုစုပေါင်း (၃၁) ဘုံကို သြကာသလောကဟု ခေါ်သည်။

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၉၅

(၂) သတ္တလောက

လူ နတ် ဗြဟ္မာ ငရဲ တိရစ္ဆာန် ဗြိတ္တာ အသုရကာယ် ဟူသော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအပေါင်းသည် သတ္တလောက မည်၏။

ထို သတ္တဝါတို့သည် အမျိုးအစားအားဖြင့် -

(က) ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် - ၄ မျိုး

(ခ) အရိယာပုဂ္ဂိုလ် - ၈ မျိုးအားဖြင့် (၁၂) မျိုး ရှိသည်။

ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် (၄) မျိုး

(၁) ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် - မကောင်းမှုဒုစရိုက်တို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် ထိုအကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဖြစ်သော အဟိတ်အာကု သလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာ သန္တိရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကား ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ဗြိတ္တာ၊ အသုရကာယ် ဟူသော အပါယ်ဘုံသား သတ္တဝါများ တည်း။

(၂) သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် - ကုသိုလ်ပြုစဉ်အခါက ဉာဏ်လည်း မပါ၊ ရှေ့နောက် အကုသိုလ် ခြံရံ၍ လည်း ပြုခဲ့သော အညံ့စားကုသိုလ် တို့ကြောင့်ဖြစ်သော အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တိရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကား ဝေမာနိက

နတ် ပြိတ္တာ၊ ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊
 ဝမ်းတွင်းကန်း၊ အ၊ ဆွံ၊ အရှု၊ ဥဘ
 တောဗျည်း၊ နပုန်းပဏ္ဍုက် စသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဇီဝိတနဝက ကလာပ်ရုပ်
 ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော အသညသတ်
 ဗြဟ္မာတို့တည်း။

(၃) ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်

- အမောဟဟူသော ဉာဏ်ပညာမပါဘဲ
 အထောဘ၊ အဒေါသဟူသော ဟိတ်
 နှစ်ပါးဖြင့်သာ ပဋိသန္ဓေနေသော
 ပုဂ္ဂိုလ်။

(၄) တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်

- အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ
 ဟူသော (ဉာဏ်ပညာပါသော) ဟိတ်
 သုံးပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်။
 တရားအားထုတ်သည့်အခါ ဈာန်
 မဂ်ဖိုလ်ရနိုင်လောက်အောင် ဉာဏ်
 ထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၈) ယောက်

- (၁) သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - သောတာပတ္တိမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၂) သကဒါဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - သကဒါဂါမိမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၃) အနာဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - အနာဂါမိမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၄) အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - အရဟတ္တမဂ် ရဆဲပုဂ္ဂိုလ်
- (၅) သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - သောပတ္တိဖိုလ် ရပြီးသော
 (သောတာပန်) ပုဂ္ဂိုလ်

အဘိဓမ္မာဘာသာ

၁၉၇

- (၆) သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - သကဒါဂါမိဖိုလ်ရပြီးသော (သကဒါဂါမ်) ပုဂ္ဂိုလ်
- (၇) အနာဂါမိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - အနာဂါမိဖိုလ်ရပြီးသော (အနာဂါမ်) ပုဂ္ဂိုလ်
- (၈) အရဟတ္ထဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် - အရဟတ္ထဖိုလ်ရပြီးသော (ရဟန္တာ) ပုဂ္ဂိုလ်

ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် (၄) ယောက်တွင် နောက်ဆုံးဖြစ်သော တိဟိတ် ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၈) ယောက်အားဖြင့် (၉) ယောက်ကိုသာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ ဟူသော ဟိတ်သုံးပါးနှင့် ပဋိသန္ဓေနေသောကြောင့် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟုခေါ်သည်။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၈) ယောက်တွင်လည်း သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။

(က) သေက္ခ - သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ဆဲ ဖြစ်သော အရဟတ္ထဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်မှတစ်ပါး ကျန်အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၇) ယောက်သည် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။

(ခ) အသေက္ခ - သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာသုံးပါးကို ကျင့်ပြီး ဖြစ်သော အရဟတ္ထဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို “အသေက္ခ” အပြင် “ရဟန္တာ” ဟုလည်း ခေါ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် -

(က) ပုထုဇဉ် - ၄ ယောက်

(ခ) အရိယာ - ၈ ယောက်

အားဖြင့် (၁၂) ယောက်သော ဗုဒ္ဓါလင်္ကာများကို သတ္တလောကဟုခေါ်သည်။

၁၉၈

ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုသင်ခန်းစာ

(၃) သင်္ခါရလောက

ခဏခဏပျက်တတ်၊ အပြီးတိုင် ပျက်တတ်သော သဘောရှိသည်
ဖြစ်၍ ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော (တေဘူမက) ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်
သင်္ခါရလောကမည်၏။

